GÜNEY DAL

KILLARI YOLUNMUŞ MAYMUN

roman

ROMAN DİZİSİ 1

inter yayınları

GÜNEY DAL

KILLARI YOLUNMUŞ MAYMUN

1 Basım TEMMUZ 1988

Kapak: Hasan Tonba

Dizgi-baskı: Teknografik Matbaacılık A.Ş.
Kapak hazırlık: Unigraf Grafik
Kapak baskı: Anka Ofset

İnter yayıncılık Tic. Ltd. Şti, Alemdar Mh.
Hamam sok Yavuz han No: 2/15 Cağaloğlu - İstanbul

GÜNEY DAL

KILLARI YOLUNMUŞ MAYMUN

Roman

Klavuz Söz

Bu kitap tek bir roman olarak okunabileceği gibi, iki ayrı roman olarak da okunabilir.

Okuyucu bu kitapta üçüncü bir roman okumak isterse, bölüm altlarındaki sayıları izlemesi gerekecek.

Okuyucuya yardım olur amacıyla bölüm sayılarını bir kez de topluca veriyoruz.

1 - 46 - 2 - 3 - 4 - 47 - 5 - 48 - 49 - 50 - 6 - 51 - 7 - 8 - 9 - 52 - 10 - 53 - 54 - 55 - 11 - 56 - 12 - 13 - 14 - 57 - 15 - 58 - 59 - 60 - 16 - 61 - 17 - 18 - 19 - 62 - 20 - 63 - 64 - 65 - 21 - 66 - 22 - 23 - 24 - 67 - 25 - 68 - 69 - 70 - 26 - 71 - 27 - 28 - 29 - 72 - 30 - 73 - 74 - 75 - 31 - 76 - 32 - 33 - 34 - 77 - 35 - 78 - 79 - 80 - 36 - 81 - 37 - 38 - 39 - 82 - 40 - 83 - 84 - 85 - 41 - 86 - 42 - 43 - 44 - 87 - 45

GAZETE GÜNLERİ

tefrika
Öyle şeyler gördük ki
unutmam artık
unutmayalım artık
Turgut Uyar

1

Yeraltı treniyle işe gitmek eniyisi.

Arabamız var ama, hergüne kullanmıyorum. Hava iyi olsun olmasın cumartesi pazarları kullanıyorum daha çok arabamı, arabamızı. Hem zaten, düşünceme göre Berlin gibi dört yanı kapalı bir kentde özel arabayı hergüne kullanmak lüks. Dünyada bunca aç insan varken böylesi bir lüksü ben kişiliğimle bağdaştıramam doğrusu. Ben bu yaşıma kadar (önümüzdeki mart ayında 48 yaşıma basacağım) ne bir kimseyle alay ettim ne de küçümsedim onu. Tabii karşılığında bir şey istedim: kimse benimle ne alay etsin ne de küçümsesin beni.

Şimdi bu saatte (Kaç saat? 5:21) gelecek olan yeraltı trenine binecekler ne kadar kalabalık olursa olsun (5:22 treni bugün o kadar çok kalabalık değil. Dün çok kalabalıktı. Pazartesi günleri öyle oluyor.) eğer yöremde aynı kapıdan trene binecek bir hanım varsa; genç ya da yaşlı önemli değil, hemen ona yol veririm, öncelikle o binsin diye. Saygı göstermeyi hiçbir zaman esirgemedim. Kim olursa olsun yardım etmekten de hiç çekinmedim. Bu benim karakterime işlemiş bir aile terbiyesi. Örneğin, biraz önce yeraltı istasyonuna inmekte güçlük çeken genç bir anne vardı; içinde bebeğiyle kocaman bir bebe arabasını kucaklamış merdivenlerden inmeye çalışıyordu. Bir iki merdiven indi; önünü göremiyor arabadan, başedemeyip bir kaza olacak (Araba çok kocaman,

bu gibi yalnız anneler özellikle küçük bebek arabalarını kullanmalılar bana kalırsa). Taa uzaktan gördüm, hemen koştum: Bırakınız bana bayan, dedim. Birlikte indirelim, dedi; karşı geldim: Bayan, bırakınız bana...

Öyle sanıyorum, dünyamızda eksilmekte olan çok şeyler var. Bu düşüncemin yanlış anlaşılmasını ya da abartılmasını istemem. Yani bir takım yaşları geçkin kişiler gibi kireçleşmiş şeyler söylemek istemiyorum: nerde bizim o eski günlerimiz, filan...

— Buyurun, bitte schön; dediydim genç kadına bebek arabasını yere bırakırken.

Bir şey söylemedi kadın ama, olsun: yüzüme gülerek baktı. Almanlar, biz yabancılardan, özellikle Türklerden hâlâ çekiniyorlar sanıyorum. Oysa yirmibeş yıldan fazla oldu onlarla içiçe oluşumuz. Düşünüyorum da bazan, hakları da yok değil hani. Sen durup dururken adamların Papa'sını öldürmeye kalk! Olacak iş değil. Eh onlar da tabii, biraz soğuk davranıyorlar bizlere karşı. Çalıştığım işliğin mayisteri: Yahudiler kaç bin yıldır İsa'mıza yaptıklarının günahını silemediler Kul bey; bakalım siz bu lekeyi ne zamana kadar taşıyacaksınız? dediydi. Nedense, bizleri son zamanlarda yahudilerle karşılaştırma oldukça sıklaştı. Neyse... Ben, herkese saygımı ve sevgimi öncelikle göstermişimdir. Bunu yadsıyamazlar sanıyorum.

(46)

2

Yeraltı trenine biner binmez, birçoklarının yaptığı gibi, hemen koşturarak bir boş yer bulupta oturayım diye tutturmam. Kimsenin ilgisini üstümde toplamaya da özen göstermem. Yani onun bunun yüzüne ısrarla bakıp ben de buradayım anlamına gelen bakışlar atmam. Çoğunlukla, iyice okuyamadığım «dünkü» gazetenin okumam gerekli yerini dürülmüş biçimde elimde tutarak aktarmaya kadar, başımı okuduğum yazıdan kaldırmam.

Gazetedeki haberlerle artık ilişkim yok. Daha çok düşünce yazılarını okuyorum. Ağır ağır okuyorum. Satırlar içinde benim düşüncelerime ters gelenler varsa, aklımın bir köşesine not ediyorum onları (yalnız, son yıllarda belleğimin gücü azalmaya mı başladı nedir; anımsamaya çalıştığımda akıl notlarımı yerli yerinde bulamıyorum). İşyerindeki molalarda ise notlarımı okuduğum gazetenin bir köşesine çiziktirme olanağını bulabiliyorum. Bu tür notlar aldığım gazete sayfaları, yatak odamızın bir köşesinde azımsanmıyacak bir tepecik oluşturdular.

Bizim işlikte çalışan ve kendisi gizli bir şair olan sevgili arkadaşım Çetin'den daktilosunu bir zaman için ödünç almayı düşünüyorum: birikmiş gazetelerdeki notlarımı temize çekeceğim. Bu notlardan kalkınarak günün birinde **«Benim Gerçeklerim»** adı altında bir kitap

yazmak istiyorum. Böyle bir tasarı elbetki geniş çalışma zamam gerektireceğinden, ancak emekliliğimde olur diye hep erteledim. Hani, içimden bir ses «Belli olmaz belki daha önce de başarabilirsin bunu» da demekteydi. Bu çalışma kendi «gerçekleri»ni çeşitli nedenlerden dışlaştıramamış sıradan insanlara bir cesaret, bir yüreklendirme de olabilir. Hiç olmazsa, günümüzde artık iyice giriftleşmiş olan «gerçek» kavramına bir yalınlık, bir aydınlık da ben getirmiş olacağım.

Böylesi derin bir konuda iddialı olunamıyacağını biliyorum elbet. Ne var ki, benim gibi küçük küçük gerçek arayıcıları insanlığı günün birinde özledikleri «total gerçek»e kavuşturacaklardır. İşte «o gerçek», ona ne yandan bakılırsa bakılsın insanlığın tüm bireyleri tarafından aynı biçimde görünecektir. İşte o zaman «gerçek» tüccarları, gerçekleri kendilerine göre pazarlayıp ceplerini dolduranlar, tarihin küflü labirentlerinde sonsuza değin yitip gideceklerdir.

Kendisine yardım etmeme izin veren genç anne, trenden inerken küçük bir gülümsemeyle bir kez daha selamladı beni. Kafamda okuduklarımla ilgili düşünceleri tartarken gözgöze geldiydik; gülümsemesini o zaman farkettim. Yoksa kimsenin yüzüne filan bakmam bu tür kalabalık yerlerde; söylemiştim.

(3)

3

Kimseyi rahatsız etmek istemem. Herkesin zaten yeterince bir yığın derdi var; bir de ben...

Örneğin bu yeni istasyonda yanıma iyice sıkışmak zorunda kalan şu delikanlı da kendini rahatsız edenlerden kaçıyor ama, başkalarını huzursuz ederek: şimdilerde artık iyice moda olan o küçük ses aygıtlarından birini bel kemerine asmış fişeklik gibi, kulağında da o küçük kulaklıklar. Sözde kendi dünyasında, ama sonuna değin açtığı müziğin sesinden herkes hoşnutsuz.

Peki, ben şimdi kendimi elimdeki düşünce yazısına nasıl verebilirim?

Anlasın; beni rahatsız ettiğini anlasın da müziğin sesini biraz kıssın diye başımı ona doğru iyice eğip, gözlerini aradım delikanlının. Gözlerini yakalamak olası değil; ritimle birlikte oraya buraya salındırdığı kafası habire yön değiştirip duruyor. Gözlerini yakalamak için ben de zorunlu olarak onun salıntısına uyup başımı delikanlıyla birlikte sallayıp durdum bir iki kez. Yanımda duran uzun boylu adamın (tutunmak için elini vagonun tutamağına uzattığından) ben iyice koltuğunun altında kalmışım.

5:22 treni hep böyle; içiçe, sıkış tepiş. Herkes birbirlerinin soluklarını soluyarak gidecekleri istasyona kadar giderler. Halbuki iki tren sonraki, yani altı dakka sonraki beş yirmi sekiz trenine binmiş olsam ne kadar iyi

olur; ama o zaman da işime geç kalıyorum. 8:28 treni oturacak boş yerleri bile bulunan çok rahat bir trendir...

İşte o uzun boylu adam (kalabalıktan ötürü, öksüz çocuklar gibi koltuğunun altına sıkışıp kaldığım o adam) delikanlıyla birlikte salmdığımı görünce, başını uçurumdan aşağı bakar gibi bana eğip «siz de sabah neşesine katılıyorsunuz ha? Güzel, güzel» diye gülerek konuştu. Niyetimin çok başka olduğunu anlatmaya kalmadan, kendi istasyonuna gelmiş olmalı ki, bana bir kez daha gülümseyerek vagondan indi.

Adamın boşalttığı yeri iyice doldurup, biraz rahatladım.

Şimdi okuduklarımı daha iyi anlıyabiliyordum.

(4)

4

Daha önce söylemiş miydim? Haberleri artık okumuyorum. Okumuyorum değil de, şöyle üstün körü bir göz gezdiriyorum o kadar.

Hangi habere baksam bir yığın yanlış buluyorum. «Yanlış buluyorum» sözü, ne demek istediğimi belki yeteri kadar açıklayamıyor: haberi veren muhabirlerin haklarını yemek istemem.

«Haberler, olayları kendi mantığından saptırarak yansıtıyorlar» demem belki daha doğru olacak. Neyse... Şimdi burda, tam elimdeki düşünce yazısına kendimi vermek isteyip de kalabalıktan rahatsız olduğum bir sırada, haberleri neden okuyamadığımın ya da dinleyemediğimin felsefesini elbette doyurucu bir açıklamayla ortaya koyamam. Zaten şair arkadaşım Çetin olsun, çocukluk ve iş arkadaşım Behçet olsun, ben istesem de istemesem de kendi gazetelerinden okudukları haberleri ('kendi gazetelerinden' diyorum, çünkü arkadaşlarım sert olmasalar da ayrı ideolojilere inanmaktalar) kahvaltı molasında gelip hemen bana anlatırlar. «Anlatmayın» diyemem. İkisi de canım gibi sevdiğim arkadaşlarımdır. Kırmak istemem kendilerini. Hem sonra ben onlardan büyüğüm; abileri sayılırım. «Kesin artık!... Dinlemek istemiyorum. Sizlerin bu yalan yanlış anlattığınız haberler bana acı veriyor. Haberleri kendi gerçeklerine göre yazmakla, kendilerine inandırmakla bir ko-

bay gibi kullanıyorlar sizleri. Duygularınızı, düşüncelerinizi, aile hayatınızı giderek tüm varlığınızı kendi çıkarlarına göre yönlendiriyorlar...» diyebilirim.

Şimdilerde böyle konuşmalar yapmıyorum onlara. Nasılsa günün birinde «**Benim Gerçeklerim**»i yayınladığımda kendilerine de birer adet taktim edeceğim. Düşüncelerimi daha derli toplu okuyup, inceliyerek anlıyacaklar.

Bir yıl önce (tam bir yıl dolmadı), okudukları haberlerin gerçeği yansıtmadıklarını anlatmaya kalktığım sıralar bana akıl almıyacak ittirazlarda bulunduydular. Benim gazetecilikten, habercilikten pek de bir şey anlamadığımı vurgulamaya çalıştıydılar. Doğrusu ya akla yatkın gelen örnekler verdiydiler. Handiyse, kafamda bunca yıldır oluşmuş özgün düşüncelerimden ben bile kuşkulara düşecektim. Onların gelir geçer bilinç kırıntıları olduğuna inanacaktım.

Uzun zaman; üç ay iki hafta kadar yani herhangi bir karşı gelmede bulunmadan bana gazetelerinden anlattıkları haberleri bir peygamber sabrıyla dinledim.

Anlattıklarına yapacağım ittirazları gerek kendi yanlarında, gerekse de iş dönüşü evimde yazıya dönüştürüp kısa notlar halinde biriktirdim. Gerçek bir araştırmacı disiplini içersinde tuttuğum bu notlar, doğrusu ya kendi düşüncelerimin ve bilincimin de ayakları üstüne oturmasını sağladı.

Üç ay iki haftalık sürenin sonunda (yağmurlu bir pazardı), arkadaşlarımı eve davet ederek onların bana aktardığı gazete ve televizyon haberleri hakkında tuttuğum eleştirel notları birbir kendilerine okudum. Benim bu disiplinli çalışmam karşısında şaşırdılar. Ne diyeceklerini bilemediler. Rakıları gönül rahatlığıyla içemediler. Hatta lokmaları zaman zaman boğazlarından güçlükle geçti; bunu kendi gözlerimle saptadım. Ve işte o zaman

yalın, saptırılmamış «Gerçek»in ne denli somut, balyoz etkisi yapan bir güce sahip olduğunu (arkadaşlarımla, onlara istemiyerek acı vermek pahasına) yakından gördük. Bu saptamadan sonra o gün bütün gün, bizde konuk kaldıkları sürece pek az konuştular.

Ben bu durumu, «Gerçek»in şok etkisine bağladım ve bu örneğimi, uzun süre kirli havalı bir yerde kalmış insanın birden bol oksijenli temiz havaya çıkması benzetmesiyle sevgili arkadaşlarıma da açıkladım. Çünkü onlar da, gazetelerinin ve televizyonlarının kendilerine yıllardır sunduğu «Kirli Gerçek»ler dünyasından o gün birden bire (hiç kuşkusuz ilk kez) benim kılavuzluğum sayesinde «Temiz Gerçek»ler dünyasına çıkmışlardı.

Bu balyoz etkisinin onları sinirlendirdiğini; kaygılara, öfkelere saldığını burda belirtmem gerek. Öyleki, sevgili arkadaşım Behçet, bir ara odamıza gelip rakı soframıza yaklaşan büyük oğluna (o zaman daha onüç yaşındaydı, şimdilerde ondördüne basmış olması gerek) hiç bir neden yokken ağır bir tokat attıydı. Çocuk ağlıyamadan; şaşkınlıktan ağlıyamadan gerisin geri odadan kaçıp çıktıydı. Ben, Behçet arkadaşımın (kendisi yirmibeş yıllık arkadaşımdır ve canımdan çok severim) bu tutumunu hiç de kınamadım. Çünkü bu onun isteyerek yapmış olduğu bir hareket değildi; biliyordum ki gerçeğin şok etkisi onu bir anda kendine yabancılaştırıvermişti.

5

«Seçimler n'olmuş kardeş? Hangi parti kazanmış acaba?»

Ben yaşlarda bir adam, Türk. Hangi istasyonda binmişse binmiş, gelmiş yamacımda durmuş; elimdeki gazeteyi, daha doğrusu okumakta olduğun düşünce yazısını dikizliyor. Yazıyı yakınlarda yapılan seçim haberi mi sanmış nedir.

«Ben bir gazetede haberleri okumam arkadaş.» dedim adama. Yüzüme söylediklerimi anlamamış gibi baktı.

«... Okumam, çünkü gerçeği kendi bildiklerince yansıtıyorlar.»

«Yani ne demek? Askerlerin desteklediği parti mi kazanmış demek istiyorsun...»

Uzun bir zaman yanıt bekledi adam benden. Düşünce yazısını okuyormuş gibi yaptım; konuşmadım artık adamla. İnsanı kendi sözlerinden, kendi düşüncelerinden kuşkuya düşürtür böyleleri. Hele şu bizimkiler, Berlin'de yaşıyan Türkler yok mu, iyice garipleştiler. İşte örneği: ben ne diyorum adam ne diyor. Yirmi yıldır buralardayım, sekiz on Türkle anca arkadaşlık etmişimdir. Bu adamlarla hiçbir konuda oturup konuşulmaz. Ben ne diyorum adam ne diyor... Aktarma yapmama iki durak daha var; bir parça daha zamanım olsaydı hemen gelecek istasyonda inip, hâlâ elimdeki düşünce yazısm-

dan kimlerin seçim kazandığını öğrenmek isteyen şu adamdan kurtulmuş olurdum.

Gerek şair arkadaşım Çetin, gerekse de can arkadaşım Behçet o «gerçek Şoku»ndan sonra bana tam iki hafta okudukları haberlerden söz etmediler. Kahve ya da yemek molalarında gene her zamanki gibi yanyana geliyorduk ama, ikisi de hemen hemen hiç konuşmuyorlardı. Haberlerden söz etmedikleri o iki haftanın ilk haftasında denebilir ki konuşan yalnızca bendim: Onlara, okumakta olduğum «Habercilik ve Haber kaynakları» adlı bilimsel Almanca kitaptan edindiğim bilgileri anlıyabilecekleri bir dille anlatıyordum. Aktardığım bilgilere hemen hiç bir eleştiri getirmediler. Onların Almancaları günlük konuşmayı sürdürebilecekleri bir Almancadır. Benim, kitaptan okuyup çevirdiğim cümleleri bilime saygılarından ve almancama olan güvenlerinden ötürü karşıçıkmasız dinliyorlardı.

İkinci hafta içinde tavırları bir parça değişmeye başladı. Pazartesi sabahı, haftanın o ilk kahvaltı molasında, günlerdir süren yüzlerindeki o donukluk gitmiş gibiydi. Ben yanımda taşıdığım o Almanca kitaptan, altını çizdiğim bir bölümü onlara okuyup açıklamalarda bulunacaktım ki, saygılı bir biçimde, mümkünse bugün konu değiştirelim Ömer, dediler. Tabii, dedim; ne de olsa bu kitap sizler için o kadar önemli değil, dedim; ilerde bir gün kitabımı bitirip yayınladığım zaman onu okursunuz, dedim. Konuşmama gerektiği biçimde devam ettim: Günler geçtikçe kitabıma alacağım bilgiler, «gerçek gerçeği» nasıl ayıklamam gerektiği kafamda iyice berraklaşıyor. Hatta son zamanlarda, ekmek parası için yaptığım şu işime bile yeterince kendimi veremez oldum. Sen de gördün ya Behçet, geçen hafta çarşamba günü bizim mayisterle olan ağız dalaşımız işte biraz da bu yüzdendi. İşimde adamın benden hiç beklemediği

özürler yapmaya başladım. Doğrusu ya o da haklı: bunca yıldan sonra acemiler gibi davranmaklığıma bir türlü akıl erdiremiyor.

«İşte, biraz da bu nedenlerden, bize anlattıklarından değil de asıl senden konuşalım istedik.» diye söze başladıydı şair arkadaşım Çetin.

Kendisini çok severim. Hayat hakkında çok derin düşünceleri vardır. Benim neyimden konuşacağız, ya da konuşacaksınız? diye sordum. Çünkü benim ölümlü vücudumun dünyanın bunca derin bilgileri yanında önemi nedir ki?

«Senden ve dünyadan ve bizlerden konuşacağız birazda.» dedi benim sevgili arkadaşım Behçet.

Behçet, benim vücudumun bir parçasıdır sanki. Karısı ve çocukları dünya ahret kardeşim ve çocuklarımdır benim.

«Mesela kaç yıldır Türkiye'ye gitmiyorsun?» diye sordu Çetin. Sorunuz benim için önemsiz bir sorudur, diye yanıtladım onları. Sorularım yinelediler. Sizler de biliyorsunuz benim beş yıldır Türkiye'ye ve de doğduğum kente gitmediğimi. Peki, her yıl çocukları memlekete gönderip de ben neden gitmiyormuşum, onu da sordular. Hatta, benim affıma sığınıp daha önceki bir kuşkularından da söz ettiler: Ülkeye çocukları gönderip kendimin gitmediği ilk bir iki yıl benim burda, Berlin' de kalıp bir başka kadınla yaşayabileceğim olasılığını bile düşünmüşler. Bu kuşku biraz da sevgili eşimin kafasında oluşmuş, arkadaşlarımın hanımlarına açmış. Onlar da tabii benim sevgili arkadaşlarıma... Fakat ne Behçet ne de Çetin böylesi bir «ihanetin» (bu söz Behçet'indir) ip uçlarına yaptıkları uzun soruşturma ve gözlemlerden sonra rastlıyabilmişler. Yeri geldiği için o gün, bu kuşkularından ötürü benden özür de dilediler.

Sözü mü olur, canımdan çok sevdiğim arkadaşlarım benim...

O sabah ve o bütün bir gün içimin bir tuhaf olduğunu anımsıyorum. Söyledim ya, tüm bu konuşmalar, olaylar bir yıl önce geçtiydi başımdan.

Bu yıl altıncı yılım ülkeye ve de çocukluğumun kentine gitmeyeli. Altı yıldır...

(48)

6

Aktarma yapacağım istasyonda indim. İçimde bir tatsızlık: canım işe gitmeyi çekmiyor. O sıradan, herkesin yapabileceği; düşünceye, kafa çalışmasına gereksinim olmayan o işte çalışmak istemiyorum artık.

İstasyonun banklarından birine oturdum. Aktarma yapmam, binmem gereken tren geldi. Öylece baktım ona. Uykularından hâlâ bir türlü uyanamamış onca insan şaşkın, kurulu devinimlerle inip bindiler vagonlara. Kaygısız hatta duygusuz öylece bakıp kaldım kapılarını kapayıp kayıp giden trenin ardından. Pili bitmiş, sıfırlaşmış bir oyuncağa benzettim kendimi bir an. Bu benzetmeme güldüm. Bir elimde azığımı filan koyduğum çantam bir elimde bir türlü bitiremediğim düşünce yazısı.

İki dakka sonra bir başka tren daha gelecek. Ondan iki dakka sonra bir başkası. Sabahın sekizine değin sürecek bu iki dakkalar. Sonra üç dakkada bir... Sonra dokuz dakkada bir gelmeye başlıyacaklar...

Pilim bitmiş benim. İşe gitmek istemiyorum. Kimbilir belkide işim bitmiş benim pile gitmek istemiyorum. Böyle düşünmekliğime de güldüm. Bir ara yöreme bir parça kaygıyla bakındım; böyle oturduğum için beni gözliyen var mı diye. Kızabilir pili bitmemişin biri, bunca devinimin içinde devinimsizliğime.

Hiç olmazsa bir şeyler düşüneyim, burda durup

oturmaklığım ayıp olmasın yöremdekilere, dediğimde; Sevgili arkadaşım Çetin'in o sorusu çıkıp geldi yine derinden bir yerlerden: Mesala kaç yıldır Türkiye'ye gitmiyorsun?

Bu sorduğunuz soru benim için geçersiz bir sorudur; diye yanıtladım Behçet'le Çetin'i. Evet, beş yıldır Türkiye'ye gitmiyordum. Canım çekmediği için gitmiyordum. Hepsi o kadar. Daha ne gibi bir art neden arayabilirsinizki?

Behçet, beş yıldan bu yana Türkiye'de çok şeylerin değiştiğini; artık hiç nedensiz ülkeden böyle uzak kalmanın sağlığımı bile etkiliyebileceğini ortaya attı. Ben, sevgili arkadaşımın bu kaygısının yersiz olduğunu, çünkü ülkemizdeki her türlü değişikliklerin tarafımdan izlendiğini söyledim. «Nasıl bilebilir mişim canım?» Bildiğimi; kesinlikle bildiğimi yineledim. Okumaya olan düşkünlüğümü enaz ailemin üyeleri kadar onlar da biliyorlardı. Her ne kadar son zamanlarda haberleri okuyup dinlemesem de, Almanya'da yayınlanan Türkçe gazetelerden hergün iki çeşidini mutlaka aldığımı, ülkemizin en ciddi gazetesine de büyük paralar verip abone olduğumu kendilerinin de pek âlâ bildiğini vurguladım. «Bilmez değiliz tabii tüm bunları» dediydi Behçet. «Ama mesela, sevgili şehrimiz Çanakkale'nin ne kadar değiştiğinden haberin yok.»

Çanakkale, benim de Behçetin de doğum kentidir. Behçet'le çocukluğumuz birlikte geçmiştir. Havalar ısınır ısınmaz belediye plajına sabahtan gider kapanana değin kalırdık. O zamanlar daha plaj erkekler, kadınlar kısmı diye ikiye ayrılıydı. Plajı, denize doğru metrelerce uzanan tahta perdelerle bölmüşlerdi. Perdelerin ardından çığlık çığlığa gelen neşeli kadın, kız seslerine içimiz giderdi. Tahta perdelerin, denizin tuzlu, dalgalı sularından aşınıp yendiği yarıklarından kadınlar bölümüne ge-

çer; onun ve benim uzaktan aşık olup izlediğimiz mahallemiz kızları gelmiş mi acaba diye gövdelerimizi su içinde iyice saklıyarak ve kafalarımızı bir denizaltı teleskobu gibi fırıl fırıl döndürerek kadınlar bölümünü iyice tarardık. Ne güzel, ne coşku verici şeyler olurdu gördüklerimiz. Taa, «Ne arıyorsunuz lan burda?» diye bağıran, sandalı içinde yöreye gözcülük eden yaşlı bekçinin kalın sesini duyana değin sürerdi bu. Korkudan, aceleden erkekler bölümüne nasıl kaçacağımızı bilemezdik: karabatak kuşları gibi denizin ta dibine dalar, tahta perdelerin deniz dibi kumuna çakılmış yerlerindeki aralıklardan yeniden erkekler bölümüne geçerdik. Öte yana geçene değin handiyse soluklarımız kesilirdi suyun altında. Tehlikeyi geçiştirdiğimize güven getirince de sıcak kumlara sıska, kemikleri sayılan gövdelerimizi atıp, çatlak ergen seslerimizle neden ve neye güldüğümü unutana değin gülerdik.

Çanakkale'nin de o eski, çocukluk günlerimdeki tadı yok. Sen de pekâlâ biliyorsun, dedim. «İnsan istesin yeterki, kendisini, yaşama sevincini, güzel duygulanımlarını canlı tutabilecek şeyler bulabilir.» dediydi Çetin. Gerçek, katıksız bir şaire yakışacak anlamlı sözlerdi bunlar doğrusu. Ona her zaman ayrı bir yer ayırmışımdır; haklısın, haklısınız belki, dedim.

İkinci haftanın yanyana gelebildiğimiz her dakkası onların bana ülkemizi durmadan yeniden ve yeniden anımsatmalarıyla geçti. İçimde büyük bir hızla küllendirme savaşımım verdiğim ülke özlemimi yeniden alevlendirmek içinmiş bu yaptıkları (Çetin'in, o şair arkadaşımın sözleriydi bu).

Ülkeye olan bir yığın kırık duygularımı sarmaya çalıştılar kendilerince.

Kalktım oturduğum banktan. Pilimin son gücü olmalı beni ayağa kaldıran.

7

Gelmiyeli ne kadar oldu; özür dilerim şimdi kesin bir şey söyliyemiyeceğim: kişilik dosyama bakmam gerek.

Doktorun karısı, sevgili eşi; yüzüme uzun uzun baktıysa da anımsayamadı.

Bu bizim doktorun sevgili eşi kırkını çoktan geçmiş. Kemikli yüzü ince uzun. Abartılmış bir özenle taranmış saçları berber görmüş. Yüzünü, rönesans resimlerindeki nedimelerin sinirli yüzlerine benzer biçimde sert kontraslarla boyamış. Kilo almamaya öylesine özen göstermiş ki giysi kuşanmış iskelet izlenimi bırakıyor insanda.

«İlk mi geliyorsunuz? Doktora mı görüneceksiniz? Sigorta kağıdınızı da getirdiniz mi yanınızda; verin bakiim...»

«Beni anımsıyamadınız galiba...» diye başlayan bir giriş yapmış; Doktor Beye görüneceğimi söylemiş; ne yazık ki sigorta kağıdımı birlikte getiremediğimi, ama en kısa zamanda ellerine ulaştırabileceğimi belirtmiştim.

Kesin ve kendime güvenli konuşmamdan olsa gerek, Bayan Gert belleğinin derinliklerinden beni çekip çıkarabildi: «... Aaa, evet Bay Kul... Bay Kul... Hanidir göremiyoruz sizi? Değişmişsiniz, kilo almışsınız...» Eşimin, çocuklarımın nasıl olduğunu; dinlence zamanı Tür-

kiye'ye gidip gitmediğimizi de sordu. Gereken yanıtları verdim. Adımı listeye yazdığını, bekleme odasına geçebileceğimi söyledi.

Evimizden buraya yürünecek kadar yakın olduğu için, doktor Gert ailemizin doktoru olmuştur. Onyıl önce bir sabah uyandığımda (kişilik dosyamda yıl, gün ve saati kesin yazılıdır) midemin ağrısından ölüyorum sandıydım. Sokağımızın köşesindeki tütüncü, «yakınlarda bir doktor» sorduğumda burasını tarif ettiydi. Saati gelip de açana değin beklediydim doktoru; ağrıdan da sigara üstüne sigara içerek... Doğrusu ya çok içten davrandıydı. Galiba o zamanlar yabancılara karşı Almanlar daha hoşgörülüydüler.

Hastalıklarımın sayesinde görüp izliyebildiğim kadarıyla doktor Gert, sıradan bir Alman olmaktan kendini her zaman korumaya çalışmıştır. Zaten nice sonra onun Prusya kökenli bir aileden geldiğini kendi ağzından öğrenmiş, bu ayrıcalığına da doyurucu bir kanıt bulmuşumdur.

(Hemen şuracıkta söyliyeyim: Prusyalı bir aile doktorumuz olmasından her zaman övünç duymuşumdur.)

Bekleme odasına girer girmez «Guten Tag» dediydim. Delikanlıdan birinin dışında ses veren olmadı. Yüzüme baktılar yalnızca. Orta yaşlılardan olan hanım, ben yanındaki koltuğa otururken kendini biraz benden uzaklaştırdı. «Hastalığım bulaşıcı değil, dedim. Hertürlü haberlerden nefret ediyorum yalnızca.» Kadın daha bir öte yana çekildi...

(8)

8

Bekleme odasında okunacak olan dergilerin konu ve adları bayan Gert tarafından saptanıyor sanıyorum. Moda, içmimari ve antika konuları üstüne ağırlık verilmiş bu dergileri, bayan Gert'in mumya titizliğinden ve beğenisinden ayrı düşünememişimdir doğrusu.

Buraya her gelişimde dergilerin en yeni sayılarını bulurum.

Yeni sekiz yıl öncesine kadar evlerin içinde masa sandalye en doğru biçimde nereye konmalıdır diye bir sorunum yoktu. Bugün yanlış doldurulmuş her türlü içmekân deli ediyor, çileden çıkarıyor beni. Ev ya da hertürlü mekandaki yanlış duvar boyamaları da öyle... Oraya buraya serilivermiş halılar, biçimleri yanlış seçilmiş şömineler de...

Tamam, bu konudaki bilgi ve bilincim de arttı ama, ruhumu yaralıyan ayrımsadığım yanlışların da sayısı çoğaldı. Böylece.

Kürk ve kürkler konusunda da öyle: Kürk çeşitleri; kürk hayvanlarının neden insanca öldürülmesi gerektiği; dünyadaki en yetenekli kürk terzileri ve kürk piyasası şimdi daha bilinçli bir biçimde tarafımdan izlenebilmekte.

«Antique» dergisi sayesinde, Biedermeiyer ya da Onaltıncı Lui möblelerinin en katıksızlarının Avrupa'nın hangi antikaçılarında bulunduğunu; Londra'da, Paris'te

giderek New York ve Tokyo'da açılan sergilerde bu tür möblelerin fiyatlarını öğrenebilmek olanağını da edinmişimdir. Burada, şimdi açık yüreklilikle belirtmem gerekiyor: bir ara, beş yıl kadar önce (kesin tarih kişilik dosyamda vardır) biriktirdiğimiz paralarla Türkiye'de bi ev almaktansa Onaltıncı Lui bir masa bir sandalye ya da Biedermeiyer bir yatağa o parayı yatırıp antikacı dükkanı açmayı düşündüydüm. Böylece bu işleri yapan değerli insanlar topluluğuna benim de katılmaklığım söz konusu olacaktı. Bir zaman sonra belki benim adımdan da Tokyo'da, New York'ta söz edilebilecekti. Ne var ki, sevgili eşimin bana güvensizliği hayatımın bu önemli kararında da kendisini gösterdi. «Çocuklara kalacak, başımızı sokacak bir evimiz bile yokken antikacılık da nerden» çıkmış? Bir dönerci dükkanı filân olsa hadi neyseymiş ama antikacı dükkanı... «O zaman hiç olmazsa insan kaç kilo kilo et alıp kaç tane dönerli sandviç sattığını bilir.»

Ömrümde hiçbir zaman anlaşılamadığım düşüncesi beni bir kez daha sarstıydı. Döner kebapçıların böyle güzel basılmış dergileri yoktu ki: Berlin'den New York'a ve Tokyo'ya genişleyen bir tanışma ağına ben de girebileyim.

(9)

9

«Aman kimi görüyorum? Bay Kul, kendinizi özlettiniz!»

Bay Gert'in günde kimbilir kaç kez söylediği bu tür sözlere alışık olduğumdan, uzattığı elini sıkarken, bana gösterdiği «sıcak» karşılamaya teşekkür ettim.

«Oturun. Buyurun oturun, Bay Kul. Eşiniz, Bayan Kul nasıl? Çocuklar?...»

«Eh nasıl olsun, iyidirler.» dememi beklemez Bay Gert:

«Neyiniz var? Hastalık kağıdınız? Yeni hastalık kağıdınız yok... Sizi gördüğüme sevindim... Neyiniz var? Hastalık kağıdını...»

«Sabah, evden işe gitmek üzere çıktıydım... Postayla, hastalık kağıdını postayla gönderirim...»

«Ah, tabii; sorun değil. Gönderin ya da çocuk getiriversin. Biliyorsunuz, son zamanlarda hastalık kağıdını getirmeyenlerden geçici olarak; getirene değin 20 Mark alıyoruz. Bir çeşit kapora. Tabii, sizin için bu prensibimizin önemi yok. Sizinle yıllardır...»

Benim gibi müşterilerinin olması kendisi için bir övünçmüş. Bizleri bir çeşit aile üyesi saydığını da her zamanki gibi söyledi. Çünkü, sabahın karanlığında başlayan bu «alışılmış», bu «tekdüze» çalışmanın kendisini de çok yorduğunu; arasıra benim gibi her konuda sohbet edebilecek hastalarının olmasına çok sevindiğini de

oturduğu koltuğa iyice yaslanarak açıkladı. Benim oğlanı uzun zamandır görmediğini, kızımın şimdi kaç yaşlarında olduğunu sordu. Kendi oğlanları - iki oğlu vardı ve fotoğrafları her zaman çalışma masasının üstünde durmaktaydı - liseyi bitirmek üzereydiler. Büyüğünü Lâtince ve Eski Yunanca eğitim yapan klâsik liseye göndermekle çok iyi etmişti, çünkü oğlanın bundan sonra yapacağı her türlü eğitimde sırtı öyle pek kolay yere gelmezdi. Bir bakıma küçük oğlan için de aynı şey söylenebilirdi, çünkü o da Fransız Lisesi'nde okumaktaydı: «... kentimizdeki Fransız İşgal Kuvvetleri'nin bir yararı da, bu güzelim Fransız Lisesi, biliyor musunuz?»

«Sohbet»imizin başlangıcını olduğu gibi sonunu da kendi tayin etti Bay Gert: «Sizi dinliyorum.»

Beni dinliyordu. Dinleyecekti daha doğrusu; henüz bir şey söylemiş değildim.

Bunca yıllık hekim hasta ilişkilerimizden hakkımda bildiği, düzensiz bir kan dolaşımım olduğuydu. Vücudumun neresinden yakınsam, nedeni ona bağlanıyordu. Kaç kez kardiyolarımı çektirmiş, kan analizleri yaptırmışımdır bu yüzden. Ama yakınmalarımla bulgular arasında dişe dokunur bir sonuç elde edememiştir Bay Gert. Giderek, bu tür kan dolaşımı bozukluğunun psikosomatik bir hastalık olabileceğini de ondan öğrenmişimdir. Vücutsal hastalıkların ruhla ilgisi daha sonraları benim ilgimi pek çok çekmiştir. Bu ilgi sonucu, «göçmen hastalıkları» diye bilinen bir dizi hastalığın ruhun sıkılmasıyla çok yakından ilişkisi olduğunu kitaplar karıştırarak öğrenmişimdir.

«Her hangi bir göçmen hastalığım yok.» diye giriştim sözüme.

Doktor Gert elinde tuttuğu, geçmiş hastalıklarımı not ettiği kartay kartımı incelemekten vaz geçip, okuma gözlüklerinin üstünden bana baktı.

«Yani midem ağrımıyor. Kalbimden herhangi bir sıkıntım yok. Kan dolaşımım size gelmediğim son bir yıldan bu yana gayet iyi. Kaynağı belirsiz olur olmaz korku dalgalarıyla sarsılan ruhum şimdilerde en parlak sağlıklığını yaşıyor. Nabzımı geçen hafta çarşamba günü bir eczane de ölçtürdüm. Eczacı kadın, böylesi sağlıklı bir tansiyonum olmasını hayretle karşıladı: Siz yabancılar bizleri herzaman şaşırtıyorsunuz, dedi...»

«Pek güzel; size nasıl bir yardımda bulunabilirim?»

Elindeki kartı kırılacak bir şeymiş gibi çok ağır, çok özenli bir devinimle masanın üstüne koyarken bu soruyu sordu Bay Gert. Kollarım çaprazlayıp ardına yaslandı.

«Çok şükür, herhangi bir yardıma ihtiyacım yok. Can'ın; bizim oğlanın durumu siz görmeyeli, son bir yıldır gayet iyi gidiyor: Meslek okulundaki öğretmenleri çok memnunmuşlar kendisinden. (Bay Gert'in ailemize, evimizin doktoru olmasından bu yana inkâr edilmeyecek bir sıra yardımı olmuştur. Bizim oğlanın; Can'ın meslek okulunda yer bulabilmesi bu yardımlar içinde birinci sırayı alır diyebilirim. Ailemize ödenmesi güç bir minnet yüklemiştir onun bu yardımı. Sırası geldiğinde kendisine fazlasıyla ödenecektir tabii.) Eşim Altın Kul, büyük kızım Leyla Kul, oğlum Can Kul, küçük kızım Burcu Kul ve ben Ömer Kul, bir yıl önce oğlumuz nedeniyle ailemize gösterdiğiniz yakın ilgiyi hiçbir zaman unutamıyacağız.»

«Hangi ilgiyi anlıyamadım?»

«Oğlumun meslek okuluna girmesi için yaptığınız yardımı.»

Ben konuşurken üç kez saatine baktı aile doktorumuz Bay Gert;

«Öyle mi? Oğlunuz adresini verdiğim meslek okuluna girebildi demek?»

«Sayenizde. Siz olmasaydınız...»

«Ben yalnızca okulun adresini bulup verdim size Bay Kul; başka ne gibi bir etkim olabilir ki?»

Bay Gert'in yüzü iyice tatsızlaşmaya başladıydı. Sanıyorum o da benim gibi, yaptığı iyiliğin söze dönüşmesinden hoşlananlardan değildi. Doğrusu da bu olmalıydı: İnsan bir iyilik yaptıysa, onu habire, başa kakar gibi söyleyip durmamalı.

«Anlıyorum sizi Bay Gert; siz de benim gibi yaptığınız bir iyiliği yüze vurmaktan hoşlanmıyorsunuz. Ama, adınızı verdiğim zaman Okul Yöneticisi Bey sizi hemen tanıdı: Hâlâ Bonn'da mı doktor Bay Gert? diye de sordu. Sizi yeniden gördüğümde selam söylememi de istedi. Anca şimdi iletebiliyorum bu sevgili beyin selamını. Bütün kalbimle özür dilerim.»

Bay Gert, ben konuşurken arkasına yaslanmaktan vazgeçmiş, ayağa kalkacakmış gibi olduğu yerde kıpırtılar yapmıştı.

«Gerçekten anlamıyorum.» dedi.

«Son zamanlarda yalnızca Türkçe kitaplar okuduğumdan ve Alman arkadaşlarla eskisi gibi sık sohbet etmediğimden Almancam biraz teklemeye başladı. Ben de iyice farkediyorum bunu.»

Bu kez ayağa kalktı. Yan odaya gidecekmiş gibi yaptı. Vaz geçip koltuğuna yeniden oturdu.

«Biliyorsunuz bugün hafta başı Bay Kul. Öbür günlere göre en azından iki kez daha kalabalık oluyor burası. Siz ne kadar beklediniz dışarda?»

«Bir saat otuzdört dakka.»

«Daha kaç kişi var sırada? Söyliyebilir misiniz?»

Doktorun sesi biraz huzursuzmuş gibi geldi bana. Anlıyorum tabii; onca insanın derdini dinle, deva aramaya çalış...

«Ben gideyim isterseniz. Sonra da gelirim; yarın ya

da öbür gün. Anlıyorum sizi. Uğraşılacak onca kişi varken ben sizin zamanınızı çalıyorum... Benim hastalığım o kadar önemli değil hem. Boş bir zamanınızda... Hastalarınızın daha az olduğu bir zamanda yani yeniden gelirim. İnsanların halinden anlarım ben Bay Gert.»

Ayağa kalktım, kapıya doğru gidiyordum ki önüme geçti. Yerime oturmamı rica etti. Oturdum. Önlüğünün cebinden bir kağıt mendil çıkarıp burnunu sildi. Masasının arkasına geçti ama, bu kez koltuğunun kol dayama yerine kıçını iliştirip dineldi. Oturmadı iyice.

«Özür dilemem gerek herhalde, ama nedenini de pek çıkaramadım alınganlığınızın. Demek istemiştim ki, hani...»

«Asıl siz beni yanlış anladınız. Biliyorsunuz ben sizin yabancınız sayılmam, onun için izin verin de şimdi gideyim. Ne zaman isterseniz yeniden gelirim.»

Koltuğa iyice oturdu Bay Gert.

«Bay Kul, buraya sağlık konusundaki şikayetlerinizi söylemeye geldiydiniz yanılmıyorsam. Hah işte, onu söyleyin... Hem siz, hem ben gereksiz vakit yitirmeyelim, lütfen. Yoksa bazı şeyler karışıyormuş gibi geliyor bana... Ne bileyim...»

«Haklısınız. Benim yüzümden şimdi, şurda bazı şeyler karıştı...»

«Lütfen, Bay Kul; söyleyin, şikâyetinizi...»

«Acı duyuyorum» diye başladım. «Vücudumun türlü yerlerinde acılar duyuyorum. Bir yıldan bu yana giderek arttılar. Ağrımıyormuş gibi ağrıyan bir yığın yerim var.»

«Ne zamanları duyuyorsunuz daha çok? Canınız bir şeylere çok sıkıldığında; örneğin, karınız ya da çocuklarınızla bir çatışmanız filan...»

«Eşim ve de çocuklarımla bir anlaşmazlığım olamaz ki. Sağolsunlar bir dediğimi iki etmezler.»

«Ya, peki?...»

«Biliyor musunuz 'haberler' ağrıtıyor vücudumu; her türlü acıyı veren onlar...»

«Haberler?»

«Gazetelerin haber bölümlerini ya da televizyondakileri; okuyup dinlediğim zamanlarda acılarım dehşetli artıyor. Binlerce yanlış buluyorum aktarılan haberlerde.

«Yanlış?»

«Evet yanlış; ya da yalan, ikisi de aynı kapıya çıkar. İğneleniyor muşum gibi heryanlarıma batıp acı veriyorlar bana. Haberler kandırıyor bizleri; çoluk çocuklarımızı. Hele onların ne günahı var ki? Anlıyor musunuz Doktor Bey? Artık bu haberlerin mutlaka düzeltilmesi gerek; zamanı geldi de geçiyor diye düşünmekteyim ben. Her türlü haber üreticilerinin, aktarıcılarının doğru yola davet edilmesi gerek. Bana öyle bakmayın Doktor Bey, ben naif bir insan değilim, ben de biliyorum elbet insanlık tarihini saptıran milyonlarca yanlış haber bugünden yarına şıp diye düzeltilip değiştirilemez. Ama siz de hak verirsiniz ki olanaksız değil. Bence insanlığın bu sorunu her türlü silahsızlanma ya da fezanın barışçıl amaçlarla kullanılması gibi (önemini benim de çok taktir ettiğim) bir dizi sorundan önde gelmesi gerekir. Başınızı daha fazla ağrıtmak istemem; acı duyduğum, acılarımın yoğunlaştığı noktaların ne gibi düşüncelerden kaynaklandığını size açıklıyabilmek amacıyla, bu örnekleri veriyorum. Bilmem anlatabildim mi? Bu tür **kardinali** bir sorunun bilincine varan ben, yanlış haberlere ve üreticilerine karşı nasıl bir savaşım vermeli sorusuna bugüne değin (ne yazık ki) doyurucu bir yanıt, bir çözüm bulabilmiş değilim. Öylesine bir çözüm olsun istiyorum ki, benim gibi, yanlış ve yalan haberlerin acıları içinde kıvranan insan yoldaşlarıma alçak gönüllü

bir örnek de vermiş olabileyim; ben, şu gördüğünüz nâçiz varlığımla. Değil mi ya Bay Gert, dünyamız kişileri kendilerini üzen, yaralıyan yalan haberlere (en küçük katkılarla da olsa) savaşıma girişseler insanlığın önünde katıksız bir 'Gerçekler Dünyası' kalır. Hepbirden arınmış oluruz. Bilmem beni anlıyabiliyor musunuz?»

(52)

10

Daha önce de söylemiştim ya, Bay Gert bana ve ailemiz üyelerine karşı her zaman iyi davranmıştır: Anlattığım kuramsal düşüncelerim kendi mesleğinin sınırları içine girmese de, beni sabırla dinledi.

«Haberlerden vücudu ağrıyan» ilk hastasının ben olduğunu söyledi. Bu acıyı «son bir yıldır giderek yoğun bir biçimde» duyumsadığımı neden kendisine daha önce bildirmemişim diye sordu. Önceleri bunun bir hastalık olabileceğine benim de inanmadığımı belirttim.

«Ama zaten buna bir hastalık denemez herhalde» vurgulanmasıyla, durum hakkındaki kuşku payımı da açığa koydum.

Bay Gert'in devinimleri giderek ağırlaşıp durgunlaşmıştı:

«Demek acılarınız durmadan yer değiştiriyor?» sorusunu bile öylesine mırıltıyla söyledi ki, ne dediğini güç anlıyabildim.

«Bazan da vücudumun sancımayan yeri kalmıyor. Baştanbaşa silme...»

Doktor Gert, bundan sonra artık bana pek fazla bir şey sormadı. Hemen ardındaki, kitaplar dizili raftan kalm bir kitap alıp sayfalarını karıştırmaya başladı. Bu kitabı tanıyorum: Bir gelişimde sorup öğrendiydim. İlaç adları, formülleri, üretici firmalar yazılı içinde.

Kopya çeken öğrenci gibi kitaba bakıp üç ilaç adı

yazdı bana vereceği reçeteye. Sonra da bana uzattı reçeteyi.

«Yorgunsunuz Bay Kul» dedi.

Ne demekti şimdi bu?

Bana öyle geldi ki yorgun olan kendisiydi. Bıkkın, mıymıy bir sesle devam etti.

«Yorgunsunuz. Bir çok öbür yabancı hastalarım gibi siz de artık yorgunsunuz. Hem de iyice... Bazı ilaçlar yazdım size ama, bana sorarsanız sizin de artık ülkenize dönmeniz zamanı geldi de geçiyor bile...» Sağ kolumu hafifçe yukarı kaldırıp söz istedim: Böylesi bir teşhisin benim için geçerli olamıyacağım söyleyecek, bu sizin vurgulamak istediğiniz 'göçmen hastalığı' na girer diyecektim.

«Lütfen sözümü kesmeyin Bay Kul, sırada bekliyen hastalarımın varlığını size yeniden hatırlatmıyacağım, alınmıyasınız diye. Bazı kaygılarınızı erteliyebilecek bir iki ilaç yazdım. Yok edecek demiyorum, çünkü o size bağlı. On günlük bir dinlenme de yazıyorum; bu süre içinde hiçbir şey düşünmeden bolca uyumaya çalışın lütfen. Dünyamız hepimize, tüm insanlara yetecek kadar geniş Bay Kul. Bırakın herkes söyleyebildiği kadar söylesin ve yazsın; dilediğince yaşasın. Siz de öyle... Hem şunu da izin verirseniz söyliyeyim, ben ömrümde bir kez bile olsun Bonn'a gitmedim. Okul müdürü beni başka bir Doktor Gert'le karıştırmış olmalı... Sizi anlıyorum, ama biliyorsunuz dışarda başka hastalarım da var...»

Ayağa kalktım.

Bay Gert, bütün iyimserliğine, bilgisine ve hatta bir Prusyalı geçmişine karşın beni yeteri kadar anlıyamamıştı. Yeteri kadar değil, hiç anlıyamamıştı. Ama ben kendisini kırmak istemedim; yalnızca!

«Beni yeteri kadar anlıyamadınız Bay Gert.» deyip kapıya yöneldim.

Yerinden kalktı, benden önce davranıp kapıyı açtı.

«Ülkenize temelli dönmenin kesin kararlarını bugünden alınız. Gecikmiş değilsiniz.» dedi son söz olarak.

Yüzüne baktım odadan çıkarken: gözlerini aradım. Gülümsedim ona. Kalbim bir parça kırıktı doğrusu; beni yeterince anlıyamamış olmasına kırıktı... Küçümseyici bir bakışla bakmak istemedim; karekterime aykırıydı.

Çıktım.

Benden sonra çağrılan hasta yüzüme bir garip baktı yanımdan geçip odaya girerken.

Bekleme odasında paltomu giyip, iş çantamı elime aldıktan sonra sayıları onbeş olmuş (paltomu, odadakileri sayabilmek için yavaş giyinmiştim) hastalara» Auf Wiedersehen» dedim. Yalnızca bir yaşlı bayan sesin geldiği yöne başını çevirerek «Auf Wiedersehen» dedi. Gözleri uzağı iyi seçemiyordu sanıyorum, esmer oluşumu, güneyli oluşumu farkedemedi.

Aile Doktorumuzun sözlerine bir parça kırıldığımı söylemiştim: çıkış kapısına giden koridorun yarısından geri dönüp Bay Gert'in kapısını bir iki kez tıklattıktan sonra kapıyı aşıp gövdemin yarısıyla içeri doğru eğildim. Şaşmadı Bay Gert. Sanıyorum beni kırdığını da anlamış değildi.

«Bir şey mi unuttunuz?»

«Size bir parça kırgın olduğumu söylemek zorundayım. Ülkelerine bir türlü dönmeyen, dönemeyen emigrantların içine düştükleri hastalıklarla benimkini de aynı kaba koymanıza incindim... Ben o türlü tipler gibi ne hastalık hastasıyım ne de halüsinasyonlar, yersiz korkular duyacak denli sağlıksız bir kişiliğim var. Boş bir zamanınızda bu söylediklerimi düşünecek olursanız bana

hak vereceksiniz sanıyorum. Sizi makamınızda yeniden rahatsız edişimin nedeni bunları vurgulamak içindi. En derin saygılarımla Bay Doktor Gert.»

Sokağa çıktığımda kendimi daha iyice, daha rahatlamış duyumsadım.

Bay Gert'e yaptığım son anımsatma biraz kabacaydı ama, üstünde düşünürse bana hak vereceğini sanıyorum.

(53)

11

Doktor Gert'in yazdığı «on günlük dinlenme»yi telefonumuzun yanıbaşına, görülür yere koydum. Geciktirmeden işyerine göndermek gerek.

Telefonumuzun bulunduğu yerin hemen üstündeki yeni yıl takvimimize dinlenme günlerimi kırmızı kalemle işaretledim. Onuncu gün Ocak ayının çarşambasına denk geldi. Güzel. Demek o güne değin erken yatıp erken kalkmak gibi, çalışan sıradan kişilerin kaygısını duymayacaktım. Bu özgürlükten yararlanıp, hanidir fırsatını beklediğim, düşünsel çalışmalarımın kağıda geçirilmesi işine kendimi iyice verebilirdim. Doğrusu ya, böylesi bir çalışma için gereken zamanı doktorumdan rapor alarak elde etmeyi hiç düşünmemiştim. Ama işte, bu konuda hiç bir art düşüncem olmadan gittiğim doktorumdan on günlük yoğun bir «çalışma zamanı» elde etmiştim. (Kendimi işyerime karşı hiç de suçlu duymuyorum. Eski deyimle söylemem gerekirse «vicdanım müsterih.»)

Bay Gert'in verdiği reçeteyi eczaneye filan götürüp ilaç alıcı olmayacağım için «kişilik dosyam»a koydum.

Tüm aile üyelerimiz için birer «kişilik dosyası» tutmaktayım. Üyelerimizin her türlü hal ve gidişleri bu dosyalardan izlenebilir. Hertürlü resmi kağıtları: Türk ve Alman bürokrasisinin aile kişilerimize ilişkin gönderdiği ya da verdiği yazıları bu dosyalarda gereken bir dü-

zen içinde toplamaktayım. Böylece aile üyelerimize bu yazışmalar, kağıtlar yoluyla yönlendirilebilecek her türlü terör olanağı en aza indirilmiş oluyor. Bir ara Almanca olduğu için ve de bilinmez başımıza ilerde bir dert açar kaygısıyla posta kutumuza atılan ilanları da özel dosyalarımız içinde toplamışımdır. Bir buçuk yıl önce vaz geçtim bundan: dosyalarımızı kabartık sayılarını önlenemez bir biçimde arttırıyordu.

Burda içtenlikle söylemem gerek, Almanların önem verdiği (ve belki de dünyaya örnek olacak) dosyalama titizliğini her zaman taktir etmişimdir. Kendilerinden bu konuda çok şey öğrenmişimdir: insan yaşadığına ilişkin her şeye sahip çıkmalı ve de belgelerini dosyalamalıdır. Yoksa, bizden önce gelmiş ve türlü nedenlerle dünyamızı terketmiş bunca insanın varlığını, neler yaptıklarını, ne yiyip neler içtiklerini, ağızlarında altın diş bulundurup bulundurmadıklarını, hangi kalıtım hastalıklarına sahip olduklarını ve daha bir çok şeyi nasıl bileceğiz? Bilebilirdik? Örneğin bizler, ulus olarak bu denli dosyalamalara çok az önem vermişizdir. Ve de bu yüzden ulusumuz hergün yeniden doğmuşluğun acemiliğini taşır.

Kişilik dosyalarımızın düzenli olarak tutulması, geçerliliğini yitirmiş kağıtların, geçerliliğini yitirdikleri hakkındaki karar ve bunların küçük parçalara yırtılmak suretyle yok edilmeleri bana aittir. Evimizin hiç bir üyesi tarafından bana sormadan yerlerinden alınıp karıştırılamazlar. Bu kesin ve tartışmaya katiyyen kapalı bir ilkedir. Katı bir ilke olduğunu biliyorum; belki ilerde bir parça yumuşatmaya neden bulunabilir.

«Haberlerin yanlışlığı ya da gerçeğin şok etkisi» diye adlandırmayı düşündüğüm «karşılaştırmalı» çalışmamın notlarını bir araya toplayıp gözden geçirmeye karar verdiğimde içimin daha bir rahatladığını duydum. On

günlük bir zaman parçası Tanrının bana bağışıydı kuşkusuz. Evimiz üyelerinin günboyu dışarda bulunmaları, çalışmalarıma özlediğim suskunluğu sağlıyacaktı.

(56)

12

Kol saatim digital göstergelidir, çalışma masama oturduğumda 11:32'yi gösteriyordu.

On gün zamanım vardı. Yoğun ve zorunlu bir çalışmanın başlangıcındaydım. On gün yerine göre uzun, yerine göre kısa bir zaman parçasıdır.

Geceyi ve gündüzü bir plana göre düzenleyip işe koyulmalıydım. Yıllardır kafamda barındırdığım, birlikte gezdirip olgunlaştırdığım «benim doğrularımı», «gerçek doğruları» sonunda işte beyaz kağıtlara dökebilecektim.

Emekliliğimde yapacağım bir çalışmanın birden bire böyle olgunlaşmış olarak önüme dikilivereceğini bilemezdim elbet. İşe başlarken bir takım eksiklerim olacaktı bu yüzden. Kaygıya kapılmadan ve açeleye getirmeden bu eksikleri bütünlemeliydim. Ailemizin kullandığı mektup bloknotunu, (yani tüm aile üyelerine ait bu kağıtları) yalnızca kendi kullanımım için masanın üstüne yerleştirdim. Bu konuda kendilerine sonradan açıklama yapacağım.

Bloknotu önüme çektim. İşte yazmaya başlıyacaktım. Ürpertiler ve elektriklenmelerden kendimi «konu» ya yoğunlaştıramıyordum. İlgisiz, saçma sapan şeyler üşüşüyordu başıma. Bir dilim damağım kuruyor, susuzluğum dehşetli artıyordu; derken kasıklarım çatlarcasına cişim gelmiş duygusuna kapılıyordum. Ve göğüs çatı-

mın altında taş gibi bir gaz parçası yüreğimi, derken çiğerlerimi sıkıştırıyordu. Geğirmek istiyordum ama başaramıyordum.

Saat 12:01 de masamdan kalkıp mutfağa kahve yapmaya gittim. Yeniden masaya oturduğumda 12.14 dü.

Kahveyi ve üç sigarayı bitirdim. Tek bir sözcük yazamadım önümdeki kağıda. Yeniden ayağa kalkıp, aynı zamanda benim ve eşimin yatak odası olan çalışma odamda bir uçtan öbürüne üç kez gidip geldim. Bu gidip gelmelerimi sevgili şair arkadaşım Çetin görseydi, kendisine hapisaneyi anımsattığımı söylerdi. Uzun yıllardır benim çok sevgili arkadaşım, canım ciğerim olmuş olan şair Çetin, talihsiz bir siyasi mahkum olarak 17 ay İstanbul'da bir hapisanede yatmıştır. Bu anısından kendisi pek söz etmez. Çok ender yaşadığımız bazı rakı akşamlarında titrek sesiyle şiirlerinden okurken bu dönemini de dışlaştırdığı olur. Öyle sanıyorum ki, «gerçeğin şoku» ya da «benim doğrularım» (şimdiden kesin bir adla sınırlamak istemiyorum çalışmamı) adlı çalışmam ilerledikçe yer yer Çetin'in dizeleriyle de süslemeler yapacağım. «Çıplak gerçek»e onun dizelerinden daha vurucu bir örnek bulmak gerçekten güçtür. Bu dizeler gerçekleri gizleyenlerin kafalarına bir balyoz gibi inecek güçtedirler. Örneğin tümü ezberimde olan «Büyük Dalgalar Ortasında» adlı otuz daktilo sayfalık şiirinden size hemen söyleyivereceğim şu dizelere bakın:

«Gözlerimiz bağlı,
ağızlarımız kilitli.
yüreklerimiz ama görüyor
konuşuyor yüreklerimiz...»

Bu dizeleri bir Alman arkadaşıma okumuştum da, yürek konuşur mu, görür mü diye sorduydu. Yanıtlan-

ması güç bu soruya karşı ben de, burdaki «yürek» sakatat cinsinden bir yürek değil demiştim. Eh ne de olsa bir şiiri yabancı dile çevirmek çok güçtür. Alman arkadaşım belki de bu nedenden haklı... Size ne okuduğum bu dizeler gerçeğe peçe takmak isteyenlerin dudaklarını korkudan uçuklatabilecek yüksek voltajlı elektrik yüklü bir potansiyele sahiptir bence.

Yeniden hemen masamın başına çökmedim. Evimizin içindeki anımsayabildiğim yerlerde dağınık duran her türlü çiziktirilmiş notlarımı toplamaya karar verdim. 47 dakka bu işle uğraştım ve bir kez daha umutsuzluğa düştüm. Bir ara sıkıntıdan sağ bacağımda, dizimin hemen altında kurdeşene benzer bir kabartı belirdi. Dehşetli kaşınmaya başladı. Ben kaşıdıkça da leke yayılıp büyüdü. Unutmaya karar verdim. Baş edemezdim bu işimin arasında: Kitaplarımın orasına burasına düştüğüm notlar; dergilerden, gazetelerden, posta kutumuza atılan ilanlardan yaptığım yüzlerce kesik yerleri saptanıp da nasıl yanyana getirilecekti? Keşke şu an, şu ongün için bir sekreterim olsaydı... Notları, kesikleri birer birer daktilo etseydi; konularına göre toplayıp dosyalasaydı; kartaylasaydı...

Korkuya, bezginliğe, yılgınlığa kapılmak benim karakterim değildir: Saat 15:37 de sayıları 93 tane olan kesikleri ve sayfalarına notlar düşülmüş 26 kitabı masamın üstünde yanyana getirebildim.

Saat 15:44 de sevgili küçük kızım Burcu, evimizin kapısını açıp da benim tıkırtılarımı filan duyunca, hırsız girdiğini sanmış; şaşırmış ve korkmuş.

Aile üyelerimiz içinde, akşam oldumu eve en son giren benim. İşten sonra daha çok bizim memleketlilerin gittiği bir kahveye bir iki saatliğine şöyle uğrarım. Çocukluk arkadaşım sevgili Behçet çoğunlukla benimle birlikte olur. Şair arkadaşım Çetin, kahvede oturmayı

pek sevmiyor; Ku'Damm'daki pastanelerden birinde otururuz onunla.

«Senin kahve kapalı ja?» diye sordu küçük kızım Burcu.

Kapalı olmadığını, kahveye gitmediğimi; önemli bir bilimsel çalışma yapmak üzere bir süre için evde kalacağımı söyledim.

«Bu süre içinde sen de bana yardımcı olacaksın, değil mi yavrum? Gürültü, yaramazlık yok yani. Anlaştık mı?

Burcu, öğle yemeklerini okuldan sonra döndüğü yuvada, «hort»da yer. Ev ödevlerini orda yapar. 15:30 da eve gelmek üzere bırakırlar onu yuvadan.

Bilimsel çalışmamın ne anlama geldiğini bu küçücük yavrunun anladığını sanmıyorum ama, ben ona uslu durmasını söyledikten sonra odasına girip bir daha çıkmadı.

18:47 de evimizin tüm üyeleri, daha doğrusu Can dışında tüm üyeleri aile çatımız altın toplanmıştık. Can, 18:53 de geldi. Yıldırım çarpmış bir suratla beni gördü. Saatine baktı. Duvar saatimize baktı. «Yediyi geçti mi?» diye cansız, soluğu çıkmıyormuşcasına bir sesle bana sordu. «Hayır Oğlum.» dedim sevecen sesimle. «Düşünsel çalışmalarımın kağıda geçirilmesi için zaman elde ettim. On gün evde kalacağım. Geceli gündüzlü bu çalışmalara kendimi adam istiyorum.» Bana, biraz anlamsızmış gibi gelen bir bakışla bakıyorduki yanımıza annesi, sevgili eşim Altın geldi. Bu kez annesinin yüzüne baktı. Annesi, oğulunun yüzündeki gergin şaşkınlığa gülümsemekteydi. Eşimin bu gülümsemesi Can'ı rahatlattı. Ayakkabılarını çıkardıktan sonra ellerini yıkamak üzere banyoya gitti.

19:28 de akşam yemeği masasında buluşmak üzere,

aramızda sanki sessiz bir anlaşma varmışcasına evimizin içindeki işlerimize dağıldık.

Büyük kızım Leyla Kul'a, mutfakta işini bitirdikten sonra onbeş dakkalık bir konuşma için çalışma odama gelmesi ricasında bulundum. Sevgili Büyük kızım Leyla bu konuşmanın, olanağı varsa yemekten sonra yapılmasını rica etti. «Neden olmasın?» dedim: ailemiz üyeleri arasında karşılıklı bir hoşgörünün gerekliliğine her zaman inanmışımdır. Kızımla aramda geçen bu somut örnekte görüldüğü gibi, ben öncelikle hoşgörünün öncüsü olmayı üstlenmişimdir. Günün birinde çocuklarım yaşamın bu tür incelikli örnekleriyle beni, babalarını anımsayacaklar ve ben onların varlığında süregiderek ölümsüzlüğümü yaşıyacağım. Şurada hemen kısaca belirtmek gerektiğini anladım: bu «ölümsüzlük» teması da beni taa gençliğimden bu yana ilgilendiren bir tema olarak bu güne değin gelmiştir. Bu konuda notlarım oldukça kabarıktır. Yeri geldiğinde onları da derli toplu olarak beyaz sayfalara geçireceğim, tema üstüne düşünmemiş olanlar da yararlanabilsinler diye.

Akşam yemeğine kadar olan zamanı da çalışma masamda geçirmeye karar vermiştim ki, telefonumuzun zili çaldı. Telefona ben kalkıp bakmadım. Evde bulunduğu zamanlar da telefona bakmak genellikle oğlum Can'm görevleri arasındadır. Benim evde bulunmadığım zamanlarda da, adıma yanıt verme yetkisini ona tanımışımdır.

Saat 19:11 de sevgili oğlum çalışma odamın kapısı vurdu ve sevgili şair arkadaşım Çetin'in beni telefonda beklediğini söyledi. Oğluma teşekkür ettim, telefona yürüdüm.

Sevgili arkadaşım Çetin'in sesi kaygılıydı: Hasta mıydım? Hasta isem derecesi neydi; ne kadar hastaydım? Kendisinin ve ailesinin her zaman bana yardıma

hazır olduklarını özellikle vurguladı. Duygulandım. Çok büyük duygulandım. Sesimin titremesine bu yüzden engel olamadım sanıyorum: «Sizler olmasanız benim naçiz varlığımın hiçbir anlamı olmayacaktır» dedim. «Hayatı çekilir yapan arkadaşlıklar ve dostluklardır» dedim. «Benim hasta olup olmamamın bir önemi yoktur gerçekte» dedim ve hayatımın sabahtan bu yana olan panoramasını kendisine kısaca çizdim. (Kısaca, çünkü 19:28 de aile üyelerimizle sofra başında bulunmamız gerekiyordu.) Aile kökeni Prusyalı olan doktorumuz Bay Gert'in beni bir süre dinleyip muayene ettiğini ve sanıyorum zamanının yetersizliğinden hastalığıma beni doyurucu bir tanım koyamadığını özellikle vurguladım. Verdiği ilaçları alıp da kullanmak yanlısı olmadığımı da söyledim kendisine. Fakat yazdığı on günlük rapor süresini evimde yapacağım mesailerle değerli bir maden gibi işleyeceğimi; böylece ilerde hayatımın övünç duyacağım bazı çalışmalarını realize edebileceğimi de ekledim.

Bu özlü açıklamalarımdan sonra şair arkadaşım Çetin'in benim için duyduğu kaygılar sanıyorum bir parça azalmış olmalı ki, telefonda artık fazla konuşmadı: Beni özliyeceğini, işyerinde gözlerinin beni arıyacağını; şu on günlük sürenin bir an önce ve sağlıkla geçmesine Tanrıdan duacı olacağını; bu süre içinde bir ara mutlaka birlikte olup Ku'Damm'daki pastanelerden en güzelinde şöyleşebilmeyi canü gönülden dilediğini söyliyebilirdi ama söylemedi. Beni daha fazla telefon başında tutmak istemiyordu kuşkusuz. İznimi isteyerek telefonu kapattı.

Candan dostlarım olan Behçet'i ve Çetin'i dünyalara değişmem. Milyonlarca parası olacağına insanın böyle altın gibi iki arkadaşı olsun yeter!...

Telefon konuşmamız saat 19:22 de bitince, çalışma odasına gitmenin artık gereksiz olduğu yargısına vardım.

Banyo odamızdaki muslukta yıkarken farkına vardım: ellerimin derisi pütür pütür, balık pulları gibi. Oysa kremlemeyi hiçbir zaman boşlamamışımdır. Bugün her zamankinden daha sık yıkadım ellerimi. Doktor Gert'in muayenehanesinden çıktıktan sonra sanıyorum bu yedinci kez yıkayışım. Biliyorum, pek bir şey olacağından değil ama, böylesi yerler bir bakıma mikrop yuvası sayılır: insanın bir parça önlem alması gerekir kanısındayım. Ne diye başkalarının mikroplarına vücudumun kapılarını kolay kolay açayım? (İnsan vücudu öylesine nazik bir fabrika ki...)

Ellerimi iyice kuruladıktan sonra bu kez bol bol kremledim. Yüzüme de ince bir tabaka krem yaydım. Fırsat buldukça (kesin tarihinin notu vardır), yüzümün engebelerini bir arazi parçası gibi inceliyorum. Ömer Kul'un kim olduğunu daha derin anlıyabilmeme yardımcı oluyor. Yüzümdeki önemli gelişmeleri de kayıta geçiriyorum. Göz altlarımdaki şu torbacıklanmanın başlangıcı örneğin, geçen yıl Mayıs ayının onikinci gününe rastlar. Önceleri bu kadar belirgin değildi tabiî. Kişilik dosyamdaki «Gözaltlarımdaki Torbacıklanmaya Dair» başlıklı gözlem raporum, çeşitli zamanlardaki değerlendirmelerle bugün 11 sayfayı bulmuş durumda.

(13)

13

Yemek masamızdaki yerimi aldığımda kol saatim 19:31'i gösteriyordu. Ellerimin pütürüne ve yüzümün arazisine yeri ve zamanı değilken fazla vakit ayırmışım anlaşılan. Beni beklemiş olan ailem üyelerine üç dakkalık gecikmem için herhangi bir açıklamaya gerek yoktu ama, ben yine de özürlüyüm anlamında herkesin yüzüne bakarak ayrı ayrı gülümsedim: Ailemizin reisi olmak bana hiçbir zaman ayrıcalıklı bir durum, bir konum sağlamamalıydı; ve ben buna kesin dikkat etmişimdir. Ailemizin içinden çıkıp topluma kazanılacak her üye, toplumun örnek üyesi olmaklığını elbette bu ocakta öğrenecekti. Ve elbetki, yeri geldiğinde haklarını savunmasını da bilecekti: Olmazdı kuşkusuz böyle bir şey ama, «nerde kaldın, üç dakka geciktin» denebilirdi. Bunu söyliyecek olan haklıydı da: Özürlüyüm, geciktim; anlamında herkese gülümsedim.

Yemeğin dağıtılabileceğini söyledim. Eşim ve büyük kızım Leyla, dağıtma işini kendiliğinden üstlendiler. Küçük kızım Burcu, ağzında birşeyler geveliyordu. Ne var ağzında? diye sordum. Sevgili eşim yanıtladı: ben ellerimi yıkarken küçük kızım salatanın domateslerinden aşırıp ağzına atmış. Annesi kendisini uyarmış ama, dinletememiş. Neden böyle davrandığını sordum. Kendisi gibi ilk okulun ikinci sınıfına gitmekte olan bir kızın, ev düzenine artık iyice uyum sağlaması gerektiğini söyledim.

(Çocuk dilini ve mantığını iyi bildiğimi belrtmek isterim. Daha ilk çocuğum doğduğunda, çocuk eğitmenin önemli bir bilim olduğunu kavramış ve bu konuda azımsanmıyacak denli kitap karıştırmışımdır.)

«Ne yapalım karnım acıktı. Sen de geciktin ama...» Bacak kadar boyuna bakmadan bana böyle karşılık verince, elimde olmadan gülümsedim.

«Ben özürlüyüm, kabul. Sen de yemekten önce domatesleri atıştırmanın yanlış olduğunu kabul etmelisin.»

«Yemişsem yemişim. N'olcak sanki?»

Doğrusu ya, çocuklarımın butür sevimli ama asi tutumları karşısında hep bocalamışımdır. Bu durumda «çocuktur, yapar» denilmemesi kanısındayım.

Annesi, «sus kızım» deyip kolunu çimdirdiğinde, avazlanarak ağlamaya başladı Burcu. Vereceğim karar önemliydi; yanlış bir hoşgörü göstermemeliydim:

«Git, odanda ağla. Yemek yok bu akşam sana!» dedim içim sızlıyarak.

Bir süre daha tatsız karşı gelmelerde bulundu ama, sonunda kararımı o da kabul etti. Öbür aile üyelerimiz de bu kararımı doğru bulmuş olmalılar, başka bir çözüm ileri süren olmadı. Bir zaman daha odasından gelen ağlamalarını duyduk sevgili küçük kızımın. Daha sonra annesi gidip yatak odasının kapısını kapadı. Bizim burdan mızıltısı duyulmuyordu artık...

Dini inançlar konusunda tutucu değilimdir. Bu tür inancı hayatımın orta direği, odak noktası yapmamışımdır. Din ya da dinler vardır. Bizlerin kullanımına açıktırlar; işte orda durmaktadırlar. Ölüm ve ölüm korkusu olduğu sürece insanlarla dinlerin arasındaki trafiği kimse görmemezlikten gelemez...

Din ve dini inançlar konusunda düşüncelerim (burada açıklıkla söylemem gerekir) pek sistematik olmamıştır. Bölük pörçük başlıklar biçiminde, kafamda or-

dan oraya dolaşıp durmuşlardır. Önemsemediğimden değil, tam tersine fazlasıyla önemseyip, konuya bir türlü eğilme yürekliliğini kendimde bulamadığımdan. Ama sanıyorum gerekli olan cesareti önümüzdeki yoğun çalışma günlerimde mutlaka bulacağım ve dinlerin, insanın iç dünya haritasını çizmekte çok yararlı deneyimler, bilgiler toplamı olduğu noktasından hareket ederek bir takım 'altın' (kendi çapımda tabii) kuramlar oluşturacağım.

Aile üyelerimize, yemeğe mutlaka «besmele» ile başlanması gerektiğini savunmuşumdur. Küçük kızım bu gereği henüz kavrıyabilmiş değil. Beceremiyor. Tabii, ailemizin dışındaki dünya çok güçlü; daha çok onun etkisi altında kalıyor: çocuk yuvasında iken öğrendiği Almanca bir tekerlemeyi yineliyor «besmele» yerine: Mein Topı ist voll/Mein Bauch ist leer/Guttenappetit!...*

Belirtiğim gibi: Evreni programlıyana bize sunduğu o günkü yiyecekler için bir teşekkür olarak «besmele» siz yemeğe başlanmaması kanısındayım. Bir gerekirlilik olarak alıyorum bunu ele. Aile üyelerimize yeteri kadar bir açıklıkla anlatılmıştır bu gereklilik. (Ne kadar açıklıkla anlatılırsa anlatılsın yine de bir kapalı tarafı kalmış olabilir. Çünkü, inançlara ilişkin düşünceler her şeye karşın gölgeleri seviyorlar.)

Akşam yemeğimizde, sofrada hemen hiç konuşulmadı. Ben konuşmadım. Burcu'nun yaramazlığı, «Gerçeğin Şok Etkisi» diye kabaca adlandırdığım çalışmaya başlıyacağımın heyecanı düşüncelerimin kaosuyla birleşince beni içe kapanık ve sessiz yaptı sofrada. Ayrıca televizyonun 20:00 haberlerine yetişemiyeceğim kaygısı da, ko-

---

* Lazımlığım dolu
Karnım boş
Afiyet olsun...

nuşmasız ve oldukça acele geçen bu akşam yemeğimizin nedenlerinden biri olmuştur.

Ben, 19:56 da sofradan kalktım. Büyük kızımdan televizyonumuzu açıp birinci kanalın düğmesine basmasını rica ettim. Ellerimi yıkayıp ağzımı çalkalamak üzere banyomuza girdim. Ordaki işimi iki dakikada bitirdim. 19:59 İçinde çalışma masamdan not defterimi ve kalemimi alıp televizyonumuzun karşısındaki yerime oturdum.

Televizyon haberlerinin gerçeğe aykırı yerlerini bulup çıkarmak ve not etmek benim en sıradan alışkanlıklarımdan biri olmuştur. Akşam yemeğini yedikten sonra çoğunlukla gelip yanımdaki koltuğa oturan oğluma da «Bak dikkat et burda haberi çarpıtacaklar» deyip onun dikkatini çekerek çarpıtılan haberleri somut örnekleriyle yeri geldiğinde gösteririm... Bu televizyon haberlerinin nerede çarpıtılacağı konusunda benim ölçütlerim vardır ve hiç şaşmaz. Peki nerden ve nasıl anlar da söylerim. Büyük kızım ve oğlum bu tür soruları çeşitli zaman ve ortamlarda babalarına yani bana sorup durmuşlardır. Kabul etmek gerekirki birden ve kesin sözlerle açıklanamaz bu kazanılmış özelliğim. Bu kendi kişisel deneyimlerimin zaman içinde billurlaşmış, doğaçtan getirdiğim içgüdülerimle kabiliyetime (dehâma?) kazınmış ve benim yeri geldiğinde dışlaştırdığım bir enerjimdir. Çocuklarım, bu açıklamamı yeterince anlıyamadılar. Ben, konuya kendi kültürel zirvemden birden bire girmiş olmaklığımdan, onlara uygun yeterli yalınlıkta bir anlatım biçimi bulamadım sanıyorum.

«En iyisi» dedim onlara birgün, «benim açıklamalarımda takıldığınız yerleri anında sorun. Böylece parça parça yanıtlarla ama kesin adımlarla bütüne doğru hepbirlikte gidelim.»

Hava raporu verilmeye başladığı sırada kalkıp kapadım televizyonumuzu. Kol saatim 20:13'tü. Ama ben

tam televizyonun kapatma düğmesine basarken dakikanın 14'e atladığını gördüm.

«Ha?» dedim, oğluma dönüp.

«Bir şey demedim baba.» dedi. Oturduğu yerde büzülmüş gibi duruyordu. (Bu çocuğumda zaman zaman fark ettiğim böylesi büzülür gibi oturmayı bir türlü açıklıyamıyorum kendime. Bir erkek çocuğu ne de olsa biraz yayılıp oturmalı oturduğu yerde. Bu bir güvenin, doğadan getirdiği erkek olmanın belirtisidir bence. Hem bu yayılarak oturma gereği (bir kitabı karıştırırken ilgimi çekip okumuştum) biyolojik nedenler içermekte: Apış arasındaki takımları sıkışıp acımasın diye erkek çoğunlukla bacaklarını açıp yayılarak otururmuş. Tabii, ben bunun saygınlık kuralları içersinde uygulanmasından yanayım.

«Biliyorum bir şey sormadığını... Bugünkü haberlere ne diyorsun?»

«Bilmem...» dedi, oğlum oturduğu yerde bir parça diklenip toplanarak.

«Nasıl yani bilmem?... Bir düşüncen yok mu bu konuda? Somut, şöyle elle tutulur bir düşünce (elle tutulur, derken anlatımımı vurgulamak için sol elimle bir şey tutar gibi yaptıydım işte o zaman saatim gözüme ilişti: 20:28)? Adamların foyasını, çarpıttıkları haberlerin foyasını yüzlerine vurabileceğin; benden öğrendiğin metotlarla onları kolayca avlıyabileceğin tek bir çarpıtılmış haber bulamadın mı yani şimdi?»

«Pek yok baba» dedi oğlum. «Doğrusunu istersen ben haberler sırasında televizyon programına baktım. Bir Amerikan filmi var haberlerden sonra. Konusunu okudum...»

Elinde kahvemi yapmış olarak büyük kızım girdi odaya.

«Başladı mı film?» diye sordu.

Hoşgörülü olmanın altın değerini, onun uygar insana en çok yakışan bir giysi olduğunu biliyorum ama, bu çocukların da çoğu zaman beni çıldırtmak için dünyaya geldiklerini ha bire göz ardı edecek, susup durmaktan ötürü ruhumda gedikler açtıracak değilim.

«Ruhumda onulmaz gedikler açılıyor sizlerin yüzünden!» diye bir bağırtı koyuvermek zorunda kaldım.

Bağırtı gırtlağımdan garip bir çatlaklıkla çıkmış. Yabani bir kişinin mutlaka ürkülmesi gerekli bir hırıltısıymış bu daha çok. İçimde gizlenmiş bir ilkelin benim kişiliğimi altetmiş bir narasıymış.

Oğlum çok sonra böyle tanımladıydı.

«Ruhumda açılan onulmaz gedikler...» gidişiyle yaptığım bağırıştan sonra, başımı iki elim arasına alarak bir süre susmuşum.

Bağırtımın gücünden kızım, bana getirmekte olduğu kahvenin bir parçasını tabağa dökmüş. Kahvenin köpüğü gitmiş. Kaygılanmış, ne yapacağını şaşırmış. «Hemen yenisini yaparım...» gibilerden birşeyler mırıldanmış. «Yok kızım; sevgili yavrum, gerekmez» demişim ben de. Biraz öncekiyle hiç ilgisi olmayan uygar bir sesle konuşmuşum.

Bağırtıyı odasında ağlamasını sürdüren küçük kızım Burcu'da duymuş ve mızıltısını o andan sonra kesmiş.

Sevgili eşim mutfakta bulaşıklarımızı yıkamaktaymış; biraz sonra da küçük kızımızın yanma gidip karnını doyuracakmış, bağırtıyı duyunca «Hayır olsun... İyi saate olsunlar...» diyerekten o da oturma odasına, bana bakmaya gelmiş.

Ben, yöremde var olan bir sis dağılıyormuş duygusuyla kendime geldiğimi, hemen saatime baktığımı, 20: 41 sayısını görüp bilinçlendirdiğimi anımsıyorum. Bu arada sigaramın parmaklarım arasında yanmasını sür-

dürdüğünü, külünün uzayıp handiyse pantolu'na düşeceğini de farkettiydim: Giysilerini ya da yöresini pasaklıklarıyla kirletenleri hiç bir zaman hoşgörmemişimdir.

«Sinirlendirmeyiniz beni... Beni sinirlendirmeyiniz n'olur...» dediydim, bir süredir babalarını izlemekte olan aile üyelerimize. «Unutmayın ki ben de etten ve kemiktenim. Benim de yanlışlarım olacaktır tabii. Sanıyor musunuz ki biraz önce benden çıkan o sesten memnunum? Hayır!... Ama, sizler beni cankulağıyla dinlemiyorsunuz. Üstünde titizlikle durduğum, incelikle yaklaşılması gereken bir iki konuya sizlerin de benim kadar titizlikle eğilmenizi istiyorum. Oysa sizler, tam beni anladığınızı sandığım bir zamanda şu saatimin (kolumdaki dignital saati gösterdim) sayıları gibi değişiyorsunuz, atlıyorsunuz. Ne edip yapacağımı kestiremiyorum o zamanda: benim de kendime yakıştıramadığım devinimler yapıyorum. Bilmem anlatabildim mi?»

«Bulaşık suyum iyice soğumuştur. Yeni su ısıtmam gerekecek.» Anlamı derin olan açıklamamdan sonra söyleniveren bu sözler sevgili eşim Altın Kul'undu. Ona nasıl bir yanıt vermem gerekir diye düşünüyordum ki bu kez de büyük kızım:

«Zaten ben de ille seyredelim demiyordum o filmi. Sen nasıl istersen baba...»

Sustum. Gözlerimi yumdum: anlatmak istediğim derin düşüncelere nasıl yaklaştırabilecektim onları, aile üyelerimi?

«Diyeceklerimi yeterince anlatamamışım. Saat şimdi 20:45. Tam 21:00 de bu odada yeniden buluşalım.»

«Çocuğa bir dilim ekmek olsun yedirseydim. Odasında açacına uyumuştur Allah bilir...»

Bu özürünü kabul edemiyeceğimi söyledim sevgili eşime.

«Bulaşığı bırak şimdilik, Çocuğu doyur. Dokuzda, burada...»

Yerimden kalkıp çalışma odama yürüdüm.

(14)

14

Ben, küçük kızımızın da bu içtenlikli aile toplantımıza katılmasını istediği pek anımsamıyorum. Ama, annesi elinden tutmuş onu da getirdi.

Kol saatim 21:01'i gösteriyordu.

«Benim sevgili küçük kızım Burcu Kul'da mı gelmek istedi toplantımıza?» diyerek sevecen bir sesle annesine sordum.

«Yemeğini daha bitiremedi. Onu da buraya getirmek zorunda kaldım.» dedi sevgili eşim.

«Bir yandan ona yemek yedirirken, sözünü edeceğimiz konulara kendini yeteri kadar veremezsin, düşüncesindeyim.»

Mutfakta yedireyim o zaman?... Yarım kalan bulaşıkları da...» Eşimden hiç beklemediğim, konularımızı kavrıyamıyan bu tür derinliksiz konuşmalarına eskisi gibi hoşgörüyle davranamıyorum.

«Lütfen bunu tartışmayalım artık.» dedim. «Bu arada çocuğa da yemeğini yedirebilir, toplantımızda da bulunabilirsin.» Sesimi elbetki ayarlı tutmaya çalıştım.

Sevgili oğlum ve büyük kızım bu tür toplantılarımızın alışılmış tavırlarını almışlardı bile: herbirinin elinde küçük bir not defteri ve kalem bulunmaktaydı. Oturma odamızın masası böylesi toplantılarımız için yeterli olmuştur. Belki bir kaç yıl sonra; Burcu düşünceleriyle de

aramıza iyice katıldığında daha büyükçe bir masa bulmamız gerekecek.

«Biliyorsunuz dünya değişmekte...» başlangıcıyla girdim konuşmama. Ne yazık ki, buna benzer toplantıları yeterince yapamadığımızı çünkü koşulların, yaşam koşullarının buna bizi zorladığı düşüncesini ileri sürdüm. İnsanlar biyolojik gereksinimleri için para kazanmak savaşımını verirlerken, ruhlarının açlığını giderebilecek zamanı bulamamakta; büyük sürüler halinde aç ruhlarıyla oradan oraya dolanıp durmaktadırlar, dedim. Aile üyelerimin bu aç sürülerden ayrılmalarına, onlar dışında seçkin bir yere sahip olmalarına her zaman özen gösterdiğimi vurguladım.

İtiraf etmem gerekir ki, düşüncelerim henüz çalışmanın odak noktası olan «gerçek doğrular» üstünde henüz billurlaşmış değildi: konuşma zamanım uzadı. 1 saat 27 dakika süren tartışmalı toplantımız boyunca (eşim ve çocuklarım kendilerini konuya derinlemesine veremediklerinden olsa gerek, hepsi birlikte toplam 4,5 dakika konuştular; bu arada küçük kızım başını annesinin dizlerine dayıyarak uyuyup kaldığı için, sevgili eşim toplantımızdan 11 dakikalık bir ayrılma yaptı) düşüncelerimi arıyarak ve sözcüklerimi tartarak konuştum. Dünyanın değişmekte olduğunu, oysa bizlerin bu değişmenin nerelerden kaynaklandığını bilmediğimizi, çünkü kaynakların üzerleri bazı karanlık güçlerin etkileriyle sistematik olarak perdelendiğini, böylece de «gerçek doğru»larm saptırıldığını ileri sürdüm. Bu konuya zaten kendilerinin de yabancı olmadıklarını çünkü küçük ama vurucu, somut örneklerle 1 yıl 8 ay 13 gündür kendilerini de adım adım temamıza yaklaştırdığımı; haberlerin yanlışlığını nasıl onların da tanıklığıyla su yüzüne çıkarmış olduğumu söyledim. Dinlediler.

Bu içten, karşılıklı sevgi ve anlayış üstüne kurulmuş toplantımızı saat 22:28 de bitirirken, ben istediğim sonuca varılmış kanısında değildim. Ama dediğim gibi, bu biraz da benden kaynaklanıyordu: Konumu billurlaştırabilmiş değildim. Aile üyelerim karşısında ağırlıklı, benden bekledikleri bir kişilik gösteremedim. Onlara «gerçek doğru»ları bulmak için verdiğim ip uçları yetersizdi. Çabuk kavrıyamıyorlardı sözlerinin ardındaki saklı anlamları. Yüzüme kös dinler gibi bakıyorlardı. Evet, yorgun olduklarını kabul etmek gerekti: Oğlan, eğitimi gereği şimdilerde gittiği tamirhanede epey zorlanıyordu. Ama büyük kızımın Kaufhausdaki işi için yorucu denemezdi. Ne var, sevgili eşim içimizde en hafif işte çalışmış olmasına karşın her zaman gözünden uyku akan bir yüzle ortalıkta dolaşırdı.

Tamam; evet. Yorgundular. Kabul. Ama, sorularım ve onlardan istediklerim gerçekten yalın şeylerdi: «Kıbrıs'taki tek taraflı bağımsızlık ilanının en önemli amacı, toplumlar arasındaki kesilen görüşmeleri yeniden başlatabilmektir ve iki toplumlu bir federasyonun da halkları için en iyi yönetim biçimi olduğunu dünya kamuoyuna inandırmak için atılmış somut bir adımdır.» Bu görüşe katılıyor musunuz? Katılıyorsanız neden? Katılmıyorsanız, gene neden?» Türkiye'nin Ortak Pazar'a girmesi yanlış mıdır? Doğru mudur? «Neden?» Ülkemiz işçilerinin Avrupa'da serbest dolaşmaları, Avrupalı dostlarımızı sevindirir mi, sevindirmez mi?» Neden? «Ortalama her onyılda bir ülkemizde yapılan askeri darbeler bir gereklilik midir ve yıllar arasında bir uzatmaya gidilemez mi?»

Görüldüğü gibi, sorular gerçekten karmaşık olmayan düzlemler üzerine kurulmuş, yalın denklemlerle çözülebilecek sorulardı.

Eşimin zaman zaman uyuklayıp başını omuzları üs-

tünde yalpalamasını kişiliğimde, karakterimde olan bir hoşgörüyle doğal karşıladım.

Biricik oğlumun bir ara çok sık esnemekliğini denetim altına alamaması ise, nerdeyse bende yeni bir patlamanın nedeni olacaktı. Bunu kendisi de anlamış olmalı ki:

«Bence işçilerimizin Avrupa'da serbest olarak dolaştırılmamaları bir haksızlıktır. Örneğin ben gidip New York'ta çalışabilmeliyim.» düşüncesiyle, bendeki gerilimi yumuşatmak istedi.

«Avrupa'daki serbest dolaşım hakkımızla New York'un ilişkisi ne şimdi oğlum?»

«Ben temelde hertürlü özgürlüklerin kısıtlanmasına karşıyım. Yoksa gerçeklerin çarpıtılması kaçınılmaz olur.» gibisine bir şey söyledi.

«Gibisine bir şey...» diyorum, çünkü uykulu, az oksijenli bir beynin ürettiği bir düşünce kırıntısından başka bir şey değildi, biraz da kurumla söylediği bu sözler.

Gidip muslukta yüzünü yıkaması için üç dakika izin verdim. Biraz «serkestçe» diyebileceğim bir bakışla bakıp yerinden kalktıydı. İki buçuk dakika içinde gelip yeniden yerine oturdu. 22' yi 27' geçiyordu.

Söylediğim gibi 22:28 de toplantımıza son verdik(m).

«İsteyen yatabilir. Ben, tartışma konularımızın ailemiz üyelerine nasıl daha köktenci, nasıl anlaşılır bir biçimde sunulması gerektiği üstüne, yani biçim üstüne, sizler yattıktan sonra da düşüneceğim.» dedim.

(57)

15

Düşüncelerimi kağıda dökerken nasıl bir biçim kullanmalıyım sorusuna hâlâ doyurucu bir yanıt bulmuş değilim.

Kafamdaki konuların ağırlıklarına göre başlıklar yazdım. O başlıklara göre de anlatacaklarımı kağıda dökerim diye düşündüm şimdilik. Başladım ama, elyazım dehşetli kötü. Orta okuldayken bir öğretmenim bu yazımın tanımını «çalı çiziği» olarak yaptıydı. Düşüncelerimi ilerde kitap biçiminde yayınlarsam, yazdıklarımı mutlaka daktilo ile temize çekmem gerekecek. Çünkü dizgici arkadaşlara güçlük çıkarmak istemem.

Billurlaşmış düşüncelerimden iki başlık ancak çıkarmıştım ki, bir garip düş gördüm (hangi düş garip değildir). Düşüncelerimi daha öteye karıştırmamak için başımdan geçen bu olaya «düş» adını geçici olarak şimdi ben veriyorum. Kuşkusuz bu bir gerçekti ama henüz nasıl bir «gerçek» olduğuna karar veremediğim için «düş» diye geçiştiriyorum. Biliyorum anlatacaklarım şimdi size gülünç gelecek ama, mademki size herşeyi olduğu gibi anlatmamı istediniz: Daha önceleri böylesi bir duyguya kapılıyor muydum? Kesin bir şey söyliyemiyeceğim. Neden mi? Her seferinde korktum bu duygudan, yaşamamış gibi geçiştirmeye çalıştım. Gülünç. Çözümleyemediğim bir şey de, korkum o yüzden oluyor hep. Tarih mi? İlle de bir tarih mi söylememi istiyorsunuz?

Berlin'e geldiğimden on yıl sonra filan başladı bu düş-gerçek: Zaman zaman yanımda, hemen omuz dibimde bir başka Ömer Kul' daha yaşıyor, soluk alıp veriyor, ben ne yapıyorsam o da onları yapıyor ya da benim yaptıklarımın tam tersini yapıp beni kızdırmaya çalışıyor. Böyle bir sanı işte. Biliyorum şimdi gülmüyorsunuz ama, biraz sonra burdan çıkınca, yanımdan ayrılınca anlattıklarıma katılarak güleceksiniz. Ne yapayım, dilediğiniz kdar gülün. Öbür Ömer Kul da sizin gibi yapar hep: beni ciddi ciddi dinler sonra da o iğrenç, o aşağılayıcı sinsiliğiyle çeker gider yanımdan. Biliyorum anlattıklarımı başkalarına aktarıp hep birlikte benimle alay ettiklerini. Ama ben her zaman inancımın savaşımını vermişimdir; anlıyor musunuz?

Saat 23:22 de evimizde anca elayak çekildi. Ben çalışma masamın başında, gündüzden hazırladığım notlar deniziyle anca başbaşa kalabildim. Eşimin uykusu arasında çıkardığı iniltiye benzer seslerden başka ses yoktu ortalıkta. Yatak odamız parkımsı bir yeşilliğe bakar. Gürültülü ana yol bu yeşilliğin taa öte yanından geçer. Bu yüzden, «altın» gibi bir suskunluk vardır yatak odamızda (çalışma odamda). Düşüncelerimin, ruhumun derinliklerine kolayca inebileceğim bir suskunluk. «Gerçek doğrular»ın rahatsız edilmeden soluk alıp verebilecekleri bir atmosfer...

Billurlaşmış düşüncelerimden iki başlık anca çıkarmıştım ki, eşimin yanında; yatağımızın hep benim yattığım pencereden olan tarafında birinin, yorgana iyice sarınıp uyumaya çalıştığını gördüm. Uyumaya çalıştığını diyorum; sanki kafasına birşeyler takılmış da uyuyamıyormuş gibi sıkıntılı, tıpkı benim böylesi durumlarda yaptığım gibi «oflar» çıkararak sıkıntılı uyumaya çalıştığını... Burada itiraf etmem gerekli: Gözlerime inanamadım!

İçinde bulunduğum o zamanki duyguları şimdi yeterince açıklayamıyacağımdan korkuyorum... Tabii, denerim.

Oturduğum yerden biraz çekinerek kalktım. Gözlerime inanamıyordum; nasıl olurdu? Nerden gelip de yatağıma, karımın yambaşına yatmıştı bu adam?

Bir şeyler yapmalıydım elbet.

Ne bileyim, bir şeyler işte: Adamı dürtüp kaldırmalı, evinin, yatağının bu olmadığını söylemeliydim örneğin. Karakterime; uygar bir insana yakışır biçimde tabii...

Ya silahlıysa? Kalkar kalkmaz; ürkütülmenin sersemliğiyle üstüme saldırırsa? Beni ölümcül yaralar içinde bırakırsa? Ölürsem? Ailemiz; daha yaşamları, düşünceleri yerli yerine oturup kemikleşmemiş çocuklarım; bu canavar toplumda, insanların birbirlerini yediği, çıkarları adına hertürlü habeleri çarpıttığı şu soğuk dünyada (biraz önce radyoyu siz de dinlediniz değil mi? Hava sıcaklığı gene -10 dolaylarında) heba olup gitmezler miydi? Hayat hakkında henüz kanatları palazlanmamış bir kuş yavrusu kadar bilgileri olmadan, bensiz kalmazlar mıydı?

Elime uzunca bir sopa bulup, uzaktan dürtükleyerek kendine getirmeyi düşündüm bir ara: yastığın altına koyduğu tabancayla birden kalkıp doğrulsa bile, ondan bir sopa boyu uzak olacağımdan kendimi yere atıp ya da odadan fırlayarak ilk kurşundan kurtulur, daha sonra da gelişecek duruma göre başımın çaresine bakabilirdim.

Ama bu, bir bakıma kışkırtıcı bir tavır da olabilir; adamı hiç de istemediği aşırı bir saldırganlığa sürükleyebilirdi. Tanrı korusun: eşimin ve çocuklarımın hayatıyla sorumsuzca oynamak olurdu.

Nasıl yapmalıydım peki?

Bu arada öylece ayakta dinelip kalarak iyice terlediğimi, hafif bir titremenin gövdemi sarmış olduğunu farkettim.

Daha öte bir korkaklığı, ödlekliği kendime, Ömer Kul'a yakıştıramazdım: Tıpkı bana benzer biçimde kafasını yorganın içine iyice sokuşturmuş yatarken, yanına yaklaşıp dürtükledim. Önce usuldan, ürkekçe bir dürtüklemeydi. Giderek daha sert ve saygısızca sarsmaya koyuldum adamı: gene benimkine benzer bir «of»lama ile yatma biçimini değiştirip yüzüstü yatağa yayıldı. Öyle sanıyorum bir eli (yatma biçiminden ötürü) karımın kalçalarına değmekteydi. Uygarlık anlayışım kıskanç olmama engel olagelmiştir ama, yine de karakterime damgasını vuran ülkemin kültüründen ruhumda parçalar taşımaktayım.

«Elinizi karımın kalçasından çekiniz ve yatağımı derhal terkediniz!...»

Başımı onunkine yaklaştırarak fısıltılı ama sertçe bir tonla söylediğim bu sözlere adamın tepkisi yine bir umursamazlık ve derince bir «off» olduydu.

Artık her türlü önleme boş verip sesimi yükselttiğimi; adamın nerden geldiyse yine oraya «defolup» gitmesini, evimi sonsuza değin terketmesini söylediğimi anımsıyorum.

Adamın:

«Serap, Serap...» diye karımı dürttüğünü, «canavar bir roman kahramanı bu. Anlıyor musun?» dediğini bugün gibi, kelimesi kelimesine anımsıyorum...

Benimkine dehşetli benziyen yüzüyle acelesiz ama kaygılı ayağa kalktığını, başını elleri arasına alıp öfkeyle sıktığını, omzuma değercesine bir süre yanı başımda durduğunu, beni hiç umursamadan yatak odamızın kapısına doğru yöneldiğini ve o zaman yatağımıza günlük

giysileriyle girip yatmış olduğunu sırtımda kazınmaya benzer korkunç ürpertiler duyarak gördüm.

Odanın kapısından çıkar çıkmaz da, hiç olmazsa koridorda yakalar, kendisini bir güzel sorguya çekerim umudu ile arkasından seyirttim: Yoktu!...

Hangi hızla yitip gitmişti öyle?

Hangi?

Konutumuzun kapısına koşturdum bu kez: her zamanki gibi arkadan, benim anahtarımla kitlenmiş ve anahtarım da kilit üstünde durmaktaydı. Bu arada koridoru serin bir havanın yaladığı sanısına kapıldım. Balkon kapımıza, pencerelere koşturdum bir bir. Sınadım: Kapalıydılar!

Onca zamandır sıraya koymaya özen gösterdiğim her türlü düşüncelerim karmakarışıktılar artık.

Başedilmez, dindirilmez bir korkunun midemden gırtlağıma doğru yol aldığını; soluğuma ortak olup beni soluksuz bırakmaya kararlı olduğunu iyice anımsıyorum: adam belki de hâlâ evimizin içindeydi ve...

Ne yaptığımı iyice kestiremeden doğruca yatak odamıza koştum. Karımı uyandırıp, çocuklara duyurmadan bu yabancıyı ne pahasına olursa olsun yakalıyarak adalete teslim edelim istiyordum. Bu soğukkanlı herif herşey olabilirdi: bir katil, bir anarşist, bir casus. Evet, bir casus!... Berlin, bu tür casusların kaynaştığı bir yer değil miydi?

Hiçbir şeyden habersiz, suçsuz, masum çocuklar gibi uyuyan sevgili eşimin kaygıyla yatakta doğrulduğunu;

«Ne var? Ne oldu?» dediğini; sonra da bana, garip, anlamlandıramadığı bir şeye bakar gibi baktığını, «Neden elbiselerinle yatağa girip yattın. Çarşafları dün değiştirdim daha.» dediğini de hatırlıyorum.

O zaman hayretle ayrımsadım yorganın altına gün-

lük elbiselerimle girdiğimi. «Casus...» diye başlayıp, olanı biteni karıma da anlatacaktım ki vazgeçtim.

«Dalmışım... Yorgunluktan olacak her halde. Zaten ben de işimin başına geçmeliyim...» dedim yalnızca. «Sen uyumana bak.»

(58)

16

Ülkemizin sorunlarını içeren konular üstüne:

Soru: Ücret artışlarının enflasyonu körüklediği savı bir efsane midir?

Yanıt: (Şu anda elimin altındaki notlar ve belgeler bu konuyu geniş ve derinlemesine işlemeye yeterli değil kanısındayım. Ailemiz üyeleri, adı geçen konunun yanıtını bu sayfalarda bir süre için bulamıyacaklardır. Yalnız, unutmayalım ki bir sorunun yanıtı bulunamıyor —ya da yeterince bulunamıyor— diye onu yok sayacak değiliz. Bu satırların yazarı aile üyelerinin hoşgörüsüne sığınarak onlardan konu hakkında daha fazla bilgi toplayıp özümsiyebilmesi için zaman istemektedir.)

Soru: Ulusal gelir dağılımımızdaki adaletsizliğin boyutları nerelere kadar genişlemiştir, biliyor musunuz?

Yanıt: Ulusal gelir dağılımımızdaki adaletsizliğin boyutları çok genişlemiştir. (Yani bunu ailemiz üyeleri öyle kolayca tasarımlayamaz. Bu sınırı daha sonra üyelerimiz ile karşılıklı gelip, tartışmalı bir yöntemle ve somut örneklerle çizip ortaya çıkaracağız: Pastanın çoğunu kimler yemektedir? Nasıl yemektedir? Pastanın azıyla yetinmekte olan toplumun büyük kesimi payını ne yapmalıdır da arttırmalıdır? gibi sorular zamanı geldiğinde bizleri yeteri kadar yoracaklardır.)

Dünya sorunlarını içeren konular üstüne:

İtalya: İtalyan ekonomisi içinden çıkılmaz bir labi-

rent olmayı sürdürüyor. Coğrafi biçimiyle bir çizmeyi andıran bu sevimli ülkede işsizlik çalışan nüfusun % 10 sınırına vurmaktadır. (Katolik aleminin büyük adamı Papa'da bu ülkede yaşamaktadır. Bilindiği gibi yakın bir tarihte bir Türk vatandaşı karanlık güçlerin maşası olarak bu mübarek kişiye ateş etmiştir. Bu kişi Tanrının kendisine verdiği güçle hayatta kalmayı başarabilmiştir. Hayatta kalma savaşımında kendisine yardım eden doktorları ve de öbür sağlık personelini burada vurgulamadan geçemiyeceğim.) İşsizlik, yaşları bu gün 25/30 civarındaki genç insanları daha çok etkilemektedir. Ve tabiki bu genç insanlar umutsuzluğun pençesinde oradan oraya savrularak uyuşturucu madde alışkanlığına tutulmakta; hırsızlık ve cinayet şebekelerinin birer zavallı maşası durumuna gelmektedirler. Ülkenin ünlü iktisat ve siyasetçisi Guido Carli, «Durum böyle giderse ülkemiz yakında azgelişmiş ülkeler sıkalasma düşmüş olacaktır.» diye yazmaktadır. (Ailemiz üyeleri için not: Yukardaki yorum-haber yazısından alınacak önemli bir «gerçeklik» dersi vardır: İşsizlik daha çok genç insanların başını yer!)

İran-Irak Harbi: İran ile Irak arasındaki kanlı harp bugün dördüncü yılın doldurmuş bulunmaktadır. İnsanlığın, özellikle de İslâm Dünyası'nın içinde onulmaz yaralar açan bu talihsiz harp daha ne zamana kadar sürecektir. Tanrı'nm bu ülkelere bir armağanı olan petrolün ve ondan elde edilen paranın bu ülkeler insanlarına bir ateşten gömlek gibi giydirilmesi acaba reva mıdır? Gencecik insanlar karşılıklı olarak savaş alanına sürülmek suretiyle yok edilmektedirler. Unutmamak gerekir, cennet öbür dünyada olduğu kadar bu dünyadadır da. Bu satırları yazan yazarın kişisel bir sorusu da, okuyucular tarafından özellikle enine boyuna düşünülüp tartışılmalıdır: Savaşta öldürülme yoluyla cennete gönderilen er-

kek cinsi yoğaltımı, bu yanda kadınlar ve erkekler arasındaki oranı bir daha kolay kolay düzeltilmeyecek bir biçimde dengesinden kaydırmakta değil midir? Özellikle kadın erkek eşitliği üstüne kafa yoran, düşünce üreten kişilerin bu konuyu (lütfen) çeşitli yollarla kitlelere duyurması gerekir kanısı ve ısrarındayım.

İngiltere: İngiliz refikimiz Daily Express, Bingo adı verilen bir çeşit kumar yoluyla tirajını 13 milyondan 15 milyona çıkarmıştır. Ülkenin The Times, The Guardian gibi gazeteleri ise refikimizin durumuna (öyle sanıyorum biraz da kıskançlıkla) bakıp, ağırbaşlı tutumlarını sürdürmektedirler.

Yorum Köşemiz:

Yorum köşemizde bugün kültüre eğilip, «aydın» sorununa ışık tutacağız.

Aydın kimdir? Sorusu bizim için çok önemlidir.

Münevverle aydın arasında bir ayrım var mıdır? Konuya öncelikle burdan yanaşmak gerekir kanısındayız.

Peki bir ülkeyi aydınlar mı, yoksa bir ülke aydınları mı yüceltir?

Yoksa her ikisi de birbirlerini aynı zamanda yüceltip alçatabilirler mi?

(Görüldüğü gibi sorular bir çığ gibi büyümektedir. Ailemiz üyelerine bu bağlamda şöylesi somut bir ödev düşmektedir: Sizler de bu konuda aklınıza gelen soruları düşününüz ve çoğaltınız.)

Bir duyurumuz var:

Yarınki sayımızda, kültür bakanımızın sayın eşiyle muhabirimiz Ömer Kul'un yaptığı röportajı yayınlayacağız.

Duyuru:

Gazetemiz yazarlarından Ömer Kul, az kullanılmış bir daktilo aramaktadır.

Beynimin onca üretimini kağıtlara elyazımla geçirmek ne kadar zaman aldı (çok özür dilerim) şimdi kesin söyleyemiyeceğim. Ne var ki, her hangi bir can sıkıntısına düşmeden, yakınmadan (deyimi hoşgörün) bir vahiy iniyormuş gibi göksel heyecanlarla ve zaman zaman da titremelere tutularak yazdım tam beş dosya kağıdı tutan bu yazıları. Henüz yorulmuş değildim ve yazmayı sürdürecektim ki, koridorda bir kapı açılıp kapanması ve ayak sesleri duydum: Bu süre içinde unuttuğum düşle gerçek arası o olayı anımsayıverdim: Gene mi o casusdu?

Kaygı ve korkularım depreşti. Yerimden usulca kalkıp koridora çıktım. Tuvaletimizin ışığı yanmaktaydı. Adamı birden içerde bastırmak amacıyla kapıya abandım. Kilidi zorlandı, açılmadı. İçerden oğlumun kaygılı, boğuk sesi geldi: sıkışmış onun için ordaymış.

«Peki oğlum sen rahatına bak» dedim. «Yalnız, bana saatın kaç olduğunu söyler misin?»

Benim saatimin durduğunu, 'İtalyan Ekonomisi Üstüne' olan düşüncelerimi kağıda geçirirken farkettim. Ne yapacağımı şaşırdım.

İlk kol saatim orta okulun sonuncu sınıfında babam tarafından alınıp bana armağan edilmiştir. Bugüne değin çeşitli nedenlerle değiştirmek zorunda kaldığım dört tane saatim olmuştur. Şimdi kolumdaki saat, dördüncü saatdir. Çeşitli nedenlerle değiştirmek zorunda kaldığım ilk üç saat, kullandığım süreler içersinde toplam üç kez durmuşlardır. Garipliğe bakın, hayatımdaki saat durmalarının dördüncüsü kullandığım dördüncü saatime rasgelmekte. Bizden bu konuda bir ortalama istenseydi; hayatımda kullandığım kol saati sayısını, hayatımdaki saat durmaları sayısına bölmemiz gerekecekti. Bu da bizi, her kol saatimin ancak bir kez durduğu sonucuna vardıracaktı.

Oysa hiç de öyle olmadı: üçüncü saatim satın alındığının ertesi günü bir kazaya kurban gitti. Şöyleki: Yanılmıyorsam bundan beş yıl önce (kesin tarih için bakınız: Kul kişilik dosyası), bir cumartesi sabahı çocuklarımı da alıp semtimizin kapalı yüzme havuzuna gittiydim. İşte orada saatimi kolumda unutmuş olarak havuza girmişim; ıslanıp kullanılmaz hale gelmiş. Burada şunu da söyliyeyim: iki kez üstüste duran benim sahip olduğum ilk saattir. Sanıyorum kalitesiz ve ucuz bir saatti. Babam yoksul bir memurdu ama, çocuklarının öbür çocuklardan geri kalmasını istemezdi; bu yüzden bir parça ucuz ve kalitesiz saat satın almak zorunda kalmış olabilir.

Sözünü ettiğim bu örnekten çıkarılacak somut düşünce şu olmalıdır: Ortalamalar her zaman «gerçek»i yansıtmazlar!

Saatimin durduğunu farkedince paniğe kapıldığımı söylemiştim: Neden durmuştu? Ne zamandan beri durmuştu? Bu durumda ne yapmam gerekecekti? «İtalyan Ekonomisi Üstüne» yazdığım yazının «gerçek»liğine, «doğru»luğuna olumsuz bir etkisi olabilir miydi?

Varlık düşüncemin kutbu durmadan yön değiştirmeye başladı: kendimi bir anda uçsuz bucaksız, ölünmeyen ve yaşanmayan bir ülkede —bir düzlemde daha doğrusu— buldum. Değerlerimin yönlerini gösteren pusulamın iğnesi, Kuzey Kutbundaki o mıknatıs fırtınasına tutulmuş gibi fırıltıyla dönüp, durmadan yer değiştirmedeydi.

Sakin olmaya çalıştım. Saatimin pili bitmiştir kuşkusuz, diye düşündüm.

Bu gece sıradan olmayan bir takım gariplikler yaşamak zorundaydım demek: yatağımdan, karımın hemen yanı başından, kendini bana benzetmeye çalışmış adamın biri gözlerimin önünde ayağa kalkıp çekip git-

mişti. Nereye ve nasıl gitmişti? Doğrusu ya gizemli bakışlarıyla garip, ürkütücü bir adamdı. Kolumdaki saati bile durdurabilecek karanlık bir gücü de olabilirdi böylesi adamların.

Nitekim şimdi bile beni binbir çeşit düşüncelerle oyalayıp yaşamımın baş anlamı bu çalışmama da ket vurmaya çalışıyordu... «İtalyan Ekonomisi Üstüne» oyalayıp yaşamımın baş anlamı bu çalışmama da ket vurmalara karşı savaşarak bitirdim. Bu da benim boş inanlara, hayaletlere, cinlere kapılmadığımı gösteren; ayakları yere basan bir «Gerçek Savaşçısı» olduğumu en azından kendime kanıtlamama neden oldu.

«Benim saatim beşbuçuğu gösteriyor, baba.»

Zamanın, benim saatimin durmasına karşın ve bunca çabuk geçmesine şaşırdım. Kaygılandım. Bu kaygımı çabuk atlattım, yapılacak işlerim vardı çünkü.

Dedim ki kendi kendime: «sevgili Ömer Kul, oğlunun saati senin saatin değil. O onun zamanını gösteriyor. Senin «doğruların» ise kendi zamanına ayarlı.»

Demek ki yalnız sıkıştığı için değil, işe gitmek için kalkmıştı oğlum. Birazdan tüm aile üyelerimiz uyanmış olacaklardı.

Çok daha acele etmeliydim.

(61)

17

Oğlumun saati «altı buçuğa geliyor»muş. «Bugün zaten yeteri kadar gecik»miş. «Duvardakileri acaba işten döndüğünde oku»yamaz mıymış?

«Dünyada karın doyurmak için yaptığımız işlerden çok daha önemli işler vardır. Şimdiki işini bunca önemsemene, tüm değerlerin üstünde önemsemene gerek yok, sevgili oğlum. Yaşından ötürü henüz kavrıyamadığın öylesine temel değerler var ki, hayatta öncelikle onları öğrenmeyi kendine ilke edinmelisin. 'Saat altı buçuğa geliyor, işe geç kaldım' diyorsun. Bu sözünde bir temel ilkeyi göz ardı etmektesin örneğin. Nedir bu söyliyebilir misin bana?»

«Bu şimdi çalıştığım kalfalık yerini ne kadar güç elde ettiğimi biliyorsun baba. Pratik eğitim yapmaya yer bulamıyan bir yığın genç var ortalıkta... Bir boş yer açılsın da nasıl olursa olsun diye, yıllardır sırada bekliyenler var. En küçük bir özürümden kapı dışarı edebilirler beni. Yerime adam mı yok. Sen ise...»

«Araya başka sözler karıştırıp soruma yanal değerdeki yanıtları vermeye çalışıyorsun sevgili oğlum. Sorduğumun yanıtını bilemiyeceksen ben söyliyeyim: Birine saat söyliyeceksen, zamanı tam söylemelisin. Yani, 'altı buçuğa geliyor' demek, bize 'gerçek'i yansıtmıyor. Altı buçuğa şu kadar dakika, şu kadar saniye var demen gerekli. Çünkü 21. yüzyılın eşiğinde artık kaba doğrularla

'gerçek' yansıtılamıyor. Dakikalara, saniyelere bağımlıyız.»

«Saniye olmasa bile, bir kaç dakikalık gecikme beni kalfalık eğitimimden edebilir. Ben de işte bu...»

«Ah, bırak şimdi bu safsata örnekleri. Ben temel doğruların ilkelerinden söz ediyorum. Sen ise zahiri doğruları savunuyorsun: Zaman endişesini hayatın her anında saniyesi saniyesine yaşamak başka, işten atılacağın için ya da çıkarın için zamanı kollamak başka. Bilmem anlatabildim mi?»

Oğlum bu sırada sabah kahvaltısını (ekmek arasına sıkıştırılmış kocaman bir beyaz peynir dilimini büyük ısırıklarla yiyerek) yaptığı için, homurtuya benzer yanıtını pek iyi anlıyamadım.

«Hem (kendine göre) zamanım yok diyorsun, hem de şunları (duvardaki yazıları) okumamakta direniyorsun» dedim, biraz öfke ve sanıyorum biraz da sesimi yükselterek. «Şunları iyice oku sonra da hangi cehenneme gideceksen öyle git! Ben yarın öbürgün, sana bakıp da hakkımda olumsuz yargı verilmesine gözyumamam. Ayrıca işten çıkar çıkmaz doğru eve gel; film artistlerine özenip de saçını başını bir garip tarıyarak Ku'Damm' larda sürtüp durma. Şurada okuyacaklarını iyice düşün, akşama tartışacağız...»

Ne demek istediğimi oldukça açık anlatmış olmalıyım ki, sevgili oğlum dediklerimi isteyerek uygulamaya koyuldu: Duvara iliştirmiş olduğum yazıları (kendi kol saatine göre) 17 dakikada okudu.

Okuduklarının etkisinden olsa gerek, yüzü biraz asık ve kafasında karmaşık düşüncelerle çıktı evden dışarı.

Akşam, bakalım nasıl yorumlar getirecekti oğlum; korkunç meraklanıyordum. Doğrusu ya, içimde de belli

belirsiz bir sevinç vardı. Evet, kendimi yorgun ve güçsüz duyuyordum ama, tatlı bir yorgunluk, halsizlikti bu. İçimdeki bir ses (önemsediğim ve yargılarını asla küçümsemediğim bu ses) «Gerçeklerim»i en uygun biçimde, ailemiz üyelerinden başlıyarak tüm dünyaya yayabileceğimi muştulamaktaydı. Yıllardır kafamda taşıdığım düşüncelerime sonunda işte bir biçim bulabilmiştim. Burada, benim için çok önemli olan şu düşünceyi mutlaka vurgulamam gerekiyor: Herkes her şeyi, her düşünceyi yazabilir ya da söyliyebilir. Önemli olan dışlaştırmalara uygun biçimi bulabilmektir. Ondan sonrası kolay: söylediklerinize inanan, sizi destekliyen bir çok yandaş bulabilirsiniz.

Elverdiğince düzgün ve özenli yazdığım elyazımla 5 dosya kağıdı tutan «benim doğrularım-gerçeklerim» işte şimdi hakkınca, gün yüzüne çıkmaya başlamışlardı: biçimi bulmuştum çünkü.

Biçim?

Evet, düşüncelerim sonunda kendi özlerine en uygun biçimi; savaşımları için en uygun kalıbı bulmuşlardı: Bir «Duvar Gazetesi» olarak önce ailemize oradan da tüm dünyamıza yayılacaklardı!...

Bir «Duvar Gazetesi» olarak!

Şimşek ışığı gibi çaktı bu düşünce kafamda ve sevincimden dizlerimin bağı çözülüp handiyse olduğum yere yığılıverecektim.

Bereket ki, yanımda durmakta olan sevgili büyük kızıma tutunabildim. «Nen var babacığım» diyen kızıma ise, ayağımın birden burkulduğunu o yüzden sendelediğimi söyledim.

Daha açık anlatmam gerekirse, şöyle oldu: Sabah tuvaletini yapmış olaraktan mutfağa gelen büyük kızım, oğlumla olan konuşmalarımızı izlemiş, fakat terbiyesi

gereği katılmış değildi. Kendisinin işyerinde bulunma saati 07.30 olduğundan, oğlumunki gibi bir geç kalma kaygısı göstermeden kahvaltısını hazırlamaktaydı.

Oğlum, konutumuzun kapısını biraz sertçe vurarak çekip gittikten sonra (evimizde kapıların kapatılması elden geldiğince dikkatli yapılır; çocukluğumdan bu yana sert kapı kapamalarına, çekmelerine karşı bir türlü önüne geçemediğim öfkelenme alışkanlığım vardır. Bu yüzden hayatımda bir çok kişiyle çatışmak zorunda kalmışımdır. Oğlumun bu sabahki sertçe kapı kapaması, sanıyorum «Duvar Gazete» mizde okuduğu düşünce yazılarının kendisini sarsan etkisinden olsa gerek; ama ben yine de biraz sertçe kapı kapamanın nedenini oğlumun kendi ağzından akşama duymak istiyorum. Yanıtı, kuşkusuz biraz önce benim ileri sürdüğüm nedene: kafa karışmasına dayanacak; bunca yıllık oğlumdan bir başka nedene dayanan yanıt bekleyemem,) duvardaki yazılara o da yanaşmış ve benim herhangi vurgulamama gerek görmeden yazılanları okumuştur. Onun okuma süresi sanıyorum (bu belirsizlik beni daha o erken saatlerde çileden çıkarmaya başladıydı: alışkanlıkla kol saatime bakıyordum ve o, bir dinazor leşi gibi sanki ruhumun üstünde yatıyordu,) daha uzun oldu. Çünkü, ilk okulu bitirdikten sonra «okumak istemiyorum artık, lütfen» dediydi sevgili büyük kızım. Biz de boş durmasın diye bir markete çalışmaya verdiydik.

«Baba, sen bir duvar gazetesi yapmışsın.»

İşte biraz önce söylediğim şimşek çarpması ve dizlerimin bağının çözülmesi kızımın bu sözlerine rastlar.

O andan sonra da «biçim» hakkında kendimde artan bir güven bulduğum için, kızıma bundan böyle bir duvar gazetesi çıkarmakta olduğumu rahatlıkla söyledim.

Birden bire kendisine yaslanmaklığımdan kızım da

sendelemişti. Ama, kendisini toplamasını ve benim ayakta kalmamı sağladı.

«Yorgun gözüküyorsun baba?»

«Evet yorgunum. Ama mutlu bir yorgunluk bu benimkisi. Sağlıklı doğum yapmış bir ananın mutlu yorgunluğu.»

Ağzında çiğnemekte olduğu lokmayı kıvamına getirmeden yutmaya çalışmış olmalı ki, yüzüme tıkanıyormuş gibi, gözlerini büyüterek baktı. Dengemi yeniden sağladığım için kızımın omzundan elimi çektim. O da, biraz ötemizdeki yemek masamızın sandalyelerinden birini altıma çekerek oturmamı rica etti.

«Yok canım, ne varmış oturacak; bir anlık sevinç gevşemesiydi o.

«Çok yorgun gözüküyorsun baba. Bütün gece mi hiç uyumadın yoksa?»

«Hayatımın anlamını dışlaştırdığım; ölümün, yok olmanın karşısında kendimi savunduğum bu çalışmamda, bu çalışmamın başlangıcında yorgunluğun, uykusuzluğun ne sözü olabilirki, benim sevgili kızım?»

Elbet ki anlamamış gözlerle bakacaktı bana ve işte öyle de bakıyordu? Küçücük, toy bir can için; çağıltısını, yolunu en sonunda bulmuş bir çöl şaşkınının sevincini anlamak elbette zordu... Yılların biriktirdiği, sert kayalar içinde barajlanmış düşüncelerin azgın suları işte şimdi yöresini yıkmadan, olgun ırmaklar gibi akacak, aldatılmış insan bilinçlerinin kurak tarlalarını sulayacaktı. Bilmem anlatabildim mi?

Sevincime artık bir son olamazdı. Bu heyecanla kızıma sarılıp onu yanağından öptüm: kızım şaşkındı, bir kez daha şaşırdı.

Kız çocuklarıma karşı bir babanın sevecen uzaklığını her zaman göstermiş, onları uzaktan sevmiş ama koruyucu kanatlarımı üzerlerinden bir gün bile eksik

etmemişimdir. İnsan, babası da olsa kız çocuklarına karşı bir erkek uzaklığı bırakması gerekir kanısındayım. Bu düşünce doğup büyüdüğüm ortamdan, giderek ailemden bana kalmış bir mirastır. Ben olumsuz bir yanını görmedim şimdiye değin.

Evet, kızım şaşırdı: sözünü ettiğim nedenlerden ötürü sekiz yaşından bu yana kendisini yanağından olsun öpmüş değildim.

«Peki, benim güzel kızım» dedim. «Okuduğun bu yazılar, daha doğrusu düşünceler sende ne gibi bir etki yaptı?»

Sanıyorum üst üste yaşadığı şaşkınlıklardan olsa gerek, sorum karşısında bir süre suskun kaldı.

«Ne gibi yani?» yi epey gecikerek söyledi.

«Yani burada okuduğun gerçekler, öbürlerinden ayrılmakta. Değilmi?»

«Hangi öbürlerinden?»

«Yalan olan gerçeklerden! Beni, seni, kardeşlerini, anneni; bizler gibi yalın, suçsuz insanları kandıran, kendi çıkarları adına aldatan, yönlendiren bir takım ruhu kuru, 'insan' bile denemiyecek yaratıkların ürettiği, yaydığı; saptırılmış, yalan olan gerçeklerden?...»

«Bilmemki baba...»

«Ne demek bilmem, canım?» diye, sesimi biraz yükselterek sormuşum sevgili kızıma.

«Sabah sabah babanı neden öfkelendiriyorsun, kız? Başka işin mi yok senin?...» sevgili eşimin sesiydi bu. Elinde küçük kızımın giysileri, yanımıza geldi eşim.

«Kimse kimseyi öfkelendirmiyor» dedim. Gülümsemeye çalıştığımı anımsıyorum; öyle ya, sesimi yükseltmiş olmam yanlış bir yoruma yol açmamalıydı. «Kızımla, 'Duvar Gazetesi'nde dışlaştırılan düşünceler üstüne konuşuyoruz.»

Eşimin yüzünden, bakışlarından ne düşündüğü ko-

layca belli olmaz.. Ya da ben; insanları öğrenmeyi kendine amaç edinmiş ben bile, onun kıpırtısız yüz çizgilerinden şimdiye değin doğru dürüst bir anlatım anahtarı elde etmiş değilimdir: Kızıma ve bana, hiçbir duygu ve düşüncenin kapısını açmaya elvermeyen bakışlarla baktıktan sonra, küçük kızımı giydirmeye çocuk odasına girdi.

«Peki yüzünü bana dön ve söyle: arkanda kalan duvar gazetemizdeki bugünün, yani bu sayının konuları nelerdir? Gerçekte. bu gazetenin numaralandırılması gerekirdi. Demek yayıncı aceleye getirip unutmuş bu gerekli işi. Çünkü, ilerde gazetemiz hakkında yapılacak her türlü araştırma bu numarasızlık yüzünden bir kaosa dönüşebilir. Gazetenin sahibi ve yazı işleri sorumlusu olan Ömer Kul'u haklı olarak suçlayabilirler. Hatta daha ileri gidip onun gazetecilikten bir bok (afedersin) anlamadığını ileri sürebilirler. Doğrusu ya tam zamanında farkına varıldı bu eksikliğin... Şimdi söyle bakalım, Sıfır sayılı bu duvar gazetemizin ana konuları nedir?»

«İstersen oturarak konuş baba. Çok yorgun gözüküyorsun.»

«Bırak şimdi benim yorgunluğumu filan. Arkandaki duvarda asılı olan şu düşünce gazetesinin konularım söyle bana.»

«Yani baba...»

«Evet?»

«İngiltere'de bir şey olmuş... E..., bir de İtalya'da bir şey olmuş. Bir de harbetmişler. Bir de piyango kazanmışlar...»

Kızımın, sevgili kızımın yüzüme ağlamaklı bakmasına, (çocuğunu seven her baba gibi) onun iyiliği adına, katı durmaya çalıştım.

«Başka?... Başka n'olmuş? Bu gazetenin bir kendi-

ni beyenmişlikle, bir burnu havadalıkla savunduğu 'gerçek doğrular' nelerdir yani?»

«Bir de sen, bir daktilo arıyormuşsun kendine.»

«Anlamamışsın. İlkokul eğitiminin ışığı yetmemiş pek tabii sana; yazık. Asıl senin anana babana yazıklar olsun: olduğun yerde bırakıvermişler seni. Atom ışığıyla aydınlanan bir dünyada, isli bir idare lambası ışığıyla kalacak ve öylece ölüp gideceksin. Kader denilen belki de budur; babanın elinden de pek bir şey gelmez. Yanlız bazı ayrımları anlamaya çalış lütfen: daktilo arayan ben değilim; burada söz konusu edilmiş olan baban Ömer Kul değil. Şu duvarda gördüğün gazetenin sayılı muhabirlerindendir o Ömer Kul. Yani bir başka Ömer Kul'dur.»

Gerçeğin bunca sert çıplaklığına dayanamazdı elbet bu suçsuz, şu küçük yaratık. Dayanamadı da: Ağlamaya başladı. Gözlerine boya da sürmüş; yüzü, sulu boya resim çalışan acemi öğrencilerin titrek çizgileriyle çizilmiş gibi oldu. (İlke olarak kadınların boyanmalarına karşı değilim; ama, düşünceme göre genç kızların boya kullanmaları hiç de yakışık almıyor. Kızıma çoğu kez bunu anlatmaya çalışmışımdır: dinletemiyorum. Şimdi, hazır boyaları yüzünden akarken bu konuyu bir kez daha açmak isterdim ama benim gibi yüreği yufka bir babaya yakışmaz diye düşündüm. Sustum.)

«Elyazılarını iyi okuyamam, bilirsin baba. Belki de bu yüzden gazetedeki Ömer Kul'la seni karıştırdım...»

Karmaşık bir yüz ve çocukça bir saflıkla söyledi kızım bu sözleri. Ben de inanmış gözüktüm. Yoksa, her iki Ömer Kul'u ayıramıyacak kadar saf ve bilgisiz değildir benim sevgili kızım. Bilmez mi ki bu bir gazetedir ve benim mesleğim muhabirlik değil, işçiliktir. Sıradan bir ad benzerliğinden başka aramızdaki ilişki ne olabilir ki. Hem, ben isteseydim bir gazetede muhabir mi ola-

mazdım? Ne böyle bir mesleği önemsedim ne de talip oldum. Kalifiye bir işçi olmak istiyordum, onu da bileğimin gücüyle, kendimi kanıtlıyarak yıllarca önce oldum işte.

«Peki benim sevgili yavrum, gidebilirsin. İşine geç kalmış olma... Duvar saatimiz kaçı gösteriyor, gitmeden önce onu da söyleyiver bana lütfen.»

Yediyi altı geçiyormuş. Nedense hıçkırıklı bir sesle söyledi bunu. «Tam mı altı geçiyor?» diye sorduğumda, «Evet, tam olarak.» dedi. Oğlumla saat söyleme ve zaman üstüne olan konuşmalarımızı can kulağıyla izlediğini, bu yüzden de saati özellikle özenle söylediğini, benim herhangi bir soruma yer vermeden açıkladı sevgili kızım.

«Yüzüne boya kullanma istersen?» Sevecen, yavruları üstünde titreyen bir babanın tatlı sert sesiyle söyledim bu sözleri kızıma. Çantasını neyini odasında hazır etmiş, yüzünü düzeltmek üzere banyoya giriyordu sevgili kızım. Leyla Kul.

Kapıdan çıkıp giderken yüzüme bakmadan «allahaısmarladık» dedi. Dikkat ettim: sözümü dinlemiş, boya kullanmamıştı. Bu haliyle ergenliğine yeni girmiş kız çocuklarına benziyordu: biraz solgun ve yüzünde belirgin üçdört sivilce. Oysa önümüzdeki nisan ayında onsekizini bitirip ondokuzuna basacak. Yaşını hiç göstermez; ufak tefek, minyon. Bu yönden annesine çekmiş ki o kadar olur...

«Kızı sen mi erken gönderdin işe?» dedi sevgili eşim. Kapanan kapı sesini duyup çocuk odasından çıkmış, yanında küçük kızım, koridorumuzun maviye çalan ışığı altında bana bakıp durmaktaydılar.

«Ben gönderdim.»

«Neden?»

Gücümün büyük bir hızla inişe geçtiğini, halsizli-

ğimin giderek artmasından; eşimin sorusuna bir türlü öfkelenemeyişimden anlıyordum. Leyla'nın oturayım diye biraz önce yanıma çektiği sandalyeye anca şimdi oturma gereğini duydum. Oturdum. Eşime öylece bakakaldım.

«Otobüsün gelmesine onbeş dakika var daha. Oysa beş dakika kala çıktım yetişiyor...»

Yanımdan hışımla geçip mutfağa girdi sevgili eşim. Burcu'nun kolundan tutmuş onu da sürükledi...

«Bu soğuk havada onbeş dakika beklenir mi?... Sen de mızıldanıp durma kız!... Otur şuraya da kahvaltım yap...»

(18)

18

Midem bulanıyor, göğsümün üzerinde çimdiklenmeye benzer garip ağrılar bir azalıp bir çoğalıyordu.

«Kızımız Leyla ile gazetemiz üstüne bir tartışmaya daldık; günün sıradan sorunlarını unutmuşum bu yüzden... Haklısın galiba, Leyla'yı biraz erken göndermişim...»

«Ne dediğin duyulmuyor» deyip, mutfağın kapısına çıktı eşim. Durumumu pek iyi görmemiş olmalı, kaygılandı. Mutlaka gidip yatağa yatmamı, yüzümün sapsarı kesilmiş olduğunu söyledi. Birşeyim olmadığını, üzerime bu kadar düşmemesi gerektiğini, lütfen kendi işine bakmasını söyledim ben de ona. Koltuk altlarımdan tutup ayağa kaldırmaya, yatağa gideyim diye zorlamaya koyuldu beni. Lütfen benim sağlık durumumu bu kadar önemsememesini bir kez daha anımsattım ona. İlgisine teşekkür ettim. Sağlığım nedeniyle kaygılanmasına gerek olmadığını; acı patlıcanı kırağı çalmıyacağını da vurguladım. Evet, büyük kızımızı erken işe göndermekle iyi etmemiştim; itiraf ettim. Ama, benim de hoşgörülmem gerektiğini savundum. Çünkü, yıllardır ilk kez hafta arasında evde kaldığımı, bu yüzden aile üyelerimizin evden çıkış zamanlarını ayarlamakta yanlışlık yaptığımı söyledim. Ne yazık ki ben de yanılabilirdim, ben de bir insandım çünkü.

Leyla'nın onbeş dakika önce işe gönderilmesinden

ötürü eşimden özür diledim. Akşam kızımdan da özür dileyeceğimi belirttim. Kadınlara baskı yapılmasına hiçbir zaman taraftar olmadığımı; toplum içinde kadının ezildiğini ama günün birinde, anamız, karımız, kızkardeşimiz ve kızımız olan kadınların gerçek haklarına sahip olacaklarını; eşimin bu konuda endişeye kapılmamasını söyledim. Dünyamızın şimdilik ne yazık ki erkekler dünyası olduğunu; onların verdiği hertürlü kararlara kadınların seyirci kaldığım, ama artık önlenemez bir biçimde patlayıp gelişmekte olan kadın eylemlerine bütün kalbimle sevindiğimi de ekledim. Evet, kadınlar tarihleri boyunca çok çekmişlerdi ama, bütün kabahati de erkeklerin sırtlarına yüklemek doğru muydu peki? Zamanında kendi sorunlarına sahip çıkıp, erkeklerin iktidarına ortak olmak savaşımını vermek varken yan gelip yatmamışlar mıydı? Akılları başlarına şimdi mi gelmişti? Bunca yüzyıllık kinlerin, acıların yüklerini günümüz erkeklerinin sırtlarına yükleyip bizlere haksızlık etmiyorlar mıydı acaba? Evet, tamam; kadınlar kendi savaşımlarına, iktidara sahip çıkma savaşımlarına başlamakla bizleri de yüzlerce, binlerce yıllık iktidar rehavetinden uyandırmakta ve kendimizi yeniden keşfetmemize neden olmaktalar, evet, tamam, kabul... Ama kadınlar da kendimize yeniden gelmenin şaşkınlığını, hırçınlığını hoşgörüyle karşılasınlar lütfen! Ben şahsen, feminizm ve de hertürlü kadın eylemlerine karşı gelecek karakterde, çağdışı bir insan değilim. Ne var, kişiliğimin ezilmesine, erkekliğimin zedelenmesine de göz yumacak biri de değilim. Hele hele, feministlerin cinsel organlarını bir silah gibi erkeğe karşı kullanmalarını, başta ahlaki açıdan olmak üzere, hiçbir biçimde kabul edemem. Ne demek, «... ancak ben istersem kocamla ya da erkeğimle sevişirim; bu işi erkek ben istemeden yapıyorsa ırzıma geçiyor demektir.» Feminist arkadaşların

bu türlü düşünce tarzları ve konuşmaları kendi eylemlerini kendilerinin baltalamalarından başka birşey değildir. Benim gibi eylemlerini candan kutlayan, gerektiğinde yazı ve sözleriyle yandaş olmak isteyen milyonlarca erkeği sırf bu yüzden soğutabilirler. Bir kez daha söylüyorum: Cinsellikle ve cinsel organlarla olur olmaz oynanmamalı bu tür savaşımlarda. Sonra acısını kuşaklar boyu bütün insanlık çeker. Bana kalırsa her türlü kadın eylemlerinde erkeğin düşüncesine ve eleştirisine mutlaka yer verilmelidir. İktidara sahip olmak isteyenler önce iktidar makanizmasının nasıl kullanılacağını öğrenmeye zorunludurlar. Tarih bunun gerekliliğini nice kanlı örneklerle bize kanıtlamıştır. Kanıtlamıştır ki, hiç bir iktidar sahibi çocuk oyunundaki o bilen sözlerle, «Al kardeşim ben yoruldum sen al» diyerekten iktidarı talip olana vermemiştir. Vermez de... Öncelikle iktidardakilerle 'asgari müşterek' te ortak olmanın yollarını arıyacak, iktidarın paslı, gıcırdıyan dişlisine varıncaya kadar makinayı öğrenecek sonra da elde edeceğiniz bilgilerle kuramınızı bir kez daha yoğuracaksınız. Ellerde pankart, dillerde anlaşılmayan sloganlarla sokakları arşınlamanın zamanı artık geçmiştir. Çağımız uzay çağıdır, 'kara delik'leri bilmenin çağıdır, dignital çağıdır, çips çağıdır, robotlar çağıdır... Hele iktidardakileri eşcinseller, kazaklar diye ayırarak «Divide et Impera» yöntemiyle bölmeye ve yönetmeye çalışmak çok daha yanlıştır. Eşcinseller ile kadın hareketlerini aynı kefeye koymayınız lütfen! Çünkü ateş düştüğü yeri yakar: yarın öbürgün belki de iktidara kendi çocuklarınız, oğullarınız geçecektir. Hem sizler, bugünkü dilediğiniz 'yeni erkek'e neden önce kendi çocuklarınızdan başlamıyorsunuz da babanızı, kocanızı, erkeğinizi karşınıza almaya kalkışıyorsunuz?»

«En azından reçeteyi nereye koyduğunu söyle de, iş

dönüşünce ilâçları gelirken ben alayım...» dediğini hayal meyal anımsıyorum sevgili eşimin. Kendisini de yakından ilgilendiren sözlerimi dinlediğini pek sanmıyorum. O küçücük gövdesiyle beni çeke çekiştire yatağa kadar getirip, pantolumu çıkarmış, firenk gömleğimi ise bir iki düğme çözdükten sonra çıkarmaktan vazgeçip yatağa öylecene yatmama izin vermişti.

«Bilmiyorum reçeteyi filan» dedim. «Sözlerimin hiçbirini dinlemedin değil mi?»

Yatağa yatırıp üstüme yorganı çekene değin daha bir sürü şeyler mırıldanmışım pıtır pıtır ama, anlaşılır gibi değilmiş ağzımdan çıkanlar...

«Para çantanın içinde olmasın reçete?» diye bir kez daha sorduydu sevgili eşim.

«Rahat bırak beni. Kalıplaşmış gerçeklerden başka bir şeye kulağınızı açtığınız yok; ona da kulak açmak denirse tabii... Hertürlü taze gerçek ürkütüyor sizleri...»

«Neyse... Canını üzme, ben bulurum,» deyip yatak odamızdan çıktıydı.

Gövdemin civa yoğunluğunda ağırlaştığını; yatağı, hatta evimizin tabanını alt kata doğru kanırtmaya başladığını uykumun içinde yitip gitmeden önce çok iyi anımsıyorum. Bir de, küçük kızım sevgili Burcu'nun yanağıma bir öpücük kondurduğunu... Bir de, gazetemize mutlaka bir çocuk sayfası eklenmesi gerek diye düşündüğümü...

19

Yorum Köşesi:

Kimden yanayız, Neden yanayız?

Eleştirelim evet, ama yıkmak için değil; seçimle değiştirmek için. İktidarı ele geçirmeyi isteyelim ama keyif sürmek, yüzyıllardır inim inim inleyen halkımızı bir de biz inletelim diye değil. Tam tersine, onlara hertürlü yasal hakları tattıralım diye. Bir türlü kuramadığımız adil yasalar devletini artık kurabilelim diye. İktidar olma amacı ile politika yapmak, yalnızca yıkıcılık, yalnızca mafya metodları uygulamak değildir.

İşte, düşüncemizin burasında soruyoruz: Kimden yanayız? Neden yanayız? Partilerin renkli bir yelpaze gibi yanyana dizildiği bir demokrasiden yana mı. yoksa bir sabah kalktığımızda (çoğunlukla ilk ya da sonbaharın sabahlarından biri olur bu) geliveren askeri rejimlerden yana mı? Unutmayalım ki askerlerimiz, kum havuzunda oynar gibi politikacılık yapan siyasilerimizin anababaları değillerdir: her tökezlenmenin ardından onları ellerinden tutup kaldıramazlar. Hem, askerlerimizi ortalama her on yılda bir kışlalarından çıkarmaya zorunlu kılıp rahatsız etmeye hiçbirimizin hakkı yoktur. Onlar da insandır. Lütfen bunu kabul edelim. Gerçek sivil bir demokrat olmayı istiyorsak artık

kendimizi değiştirelim. Çünkü aile ocaklarından başlıyarak en yakınlarına özgürlük hakkı tanımayanlar tarihten derslerini almamışlar demektir. Ve tarih bilinci olmayan bir ulus kimden ve neden yana olduğu bir türlü çıkaramaz: Tepesine binen herkesi alkışlar durur.
Bilmem yanılıyor muyum?
— ÖMER KUL —

Sıfır sayılı gazetemizi hazırlarken elde edindiğim deneylerden olsa gerek, 1. sayılı gazetemizin temiz dosya kağıtlarına çekilmesi ve duvara asılması işlemi gecenin ikisine doğru bitti. (Koridorumuzdaki saatimiz ikiye yedikalayı gösteriyordu, ama ona pek güvenmemeli ya ileri gider ya da geç kalır.)

Henüz sıfırsayılı gazetenin yorgunluğunu üstümden atmadan 1. sayılı gazeteye çalışıp onu çıkarmam gücümün tüm kırıntılarını da alıp götürdü. Bu yüzden 1. sayılı gazetemizin okuyuculara sunuluşunu, yani ev halkımızın gazeteyi okuyuşlarını bir sandalyeye oturarak izlemek zorunda kaldım. Sıfır sayılı gazetede olduğu gibi, okuyucular izlenimlerini benim irdelememe kalmadan dışlaştırabilsinler diye ben hiçbir şeye karışmıyacaktım. Bir anlatacakları, bir soracakları varsa gelip kendi gönüllerince anlatıp sorsunlardı: Hiçbirini ille okusunlar diye gazetemizin önüne çağırmadım. Zamanın doğrularını bulmak adına aile üyelerimiz kendi bilinçleriyle birlik ve beraberlik göstersinler, bir özgürlük havası içinde vicdanlarına danışarak hareket etsinler istiyordum. Ben, düşünce özgürlüğüne susamış bir ulusun evladı olarak, kendi çocuklarıma bu sudan elden geldiğince kana kana içirmeye çalışacaktım. (Çalışacaktım, diyorum; elbet ki ben de bir özgürlük peygamberi değilim: benim de eksiklerim olur, olacaktır.)

Yabancı Ülkeler Köşesi:

(Okuyucularımızın ilgisine: Bu köşe salt bir haberler köşesi değildir. Haberler duyurulmaktadır, evet. Ama, bunlar düşüncenin odak noktasından geçirilip arıtılmış haberlerdir. Bu noktanın gözönünde bulundurulması ricasıyla...)

Bonn: (Özel muhabirimiz Ö.K. bildiriyor)

Nato Komutanı General Rogers'in Alman yardımcısı General Kiesling'in eşcinsel olup olmadığı konusunda tartışmalar devam ediyor. Savunma Bakanı Bay Wörner tarafından görevinden el çektirilen dört yıldızlı general: «Ben homo değilim» demekte. Nato generalinin bu yaşına değin hiç evlenmemiş olması, karşı bir puan olarak ele almıyor ve kuşkuları güçlendiriyor. Sayın general, bilindiği gibi Alman Ceza Yasasının 175. maddesine göre kızağa alınmıştı.

Her zaman, saptırılmamış gerçeklerden yana olan gazetemizin özel kanısı şudur: Öyle sanıyoruz ki, sayın General kökleri çok derinlere giden bir komplonun kahramanı olmuştur. Yani kimbilir belki de sayın General elindeki asasını olmayacak yerlere sokmuş, karanlık dehlizlerdeki bazı yaratıkları rahatsız etmiş ve hakkında böylesi iddiaların yaratılmasına neden olmuştur. Yazık!

Bize kalırsa, hangi ulustan olursa olsun bir general, bir paşa asla eşcinsel olamaz!

İlan Köşesi:

Gazetemiz çalışanlarından Ömer Kul, az kullanılmış bir yazı makinası aramaktadır.

İngiltere: (Özel, Londra Muhabirimiz Ömer Kul'dan) İngiltere'de (gerçek Türkçesini yazmamız gerekseydi bu ülkenin adına 'Dartoprak' dememiz ge-

rekecekti. Ama, dilimize yanlış aktarılmış ve böylece kullanılagelen bu adı biz de tarihi bir yanlışa göz yumarak sürdürmek zorunda kalıyoruz.) kışın en dehşetli günleri yaşanmakta. Kasırga ve seller yedi kişinin ölümüne, yüzlerce kişinin de konutsuz kalmasına neden oldu. Örneğin dün, rüzgarın hızı saatte 176 km. yi buldu. Fırtına yüzünden İrlanda önlerinde karaya oturan bir Fransız balıkçı gemisinin mürettebatı İngiliz Hava Kuvvetlerine bağlı helikopterler tarafından kurtarıldı.

Not: Bilindiği gibi biz bir haber gazetesi değil bir düşünce gazetesiyiz. Güncel haberleri daha kapsamlı öğrenmek isteyenler öbür gazetelere bakabilirler. (Dış İlişkiler Sorumlusu Ö. Kul.)

Dünkü Sayımızdaki Bir Duyuru Hakkında:

Dün, yayınlanacağını duyurduğumuz Kültür Bakanımızın Sayın eşi ile olan konuşma elimizde olmayan teknik nedenlerden ötürü ilerdeki bir sayımızda yayınlanacaktır. (İçilişkiler Sorumlusu Ömer K.)

Buenos Aires: (Özel olarak Ö.K. bildiriyor)

Arjantin Haber Ajansı «Diaros Noticias»ın bildirdiğine göre, askeri yönetim döneminde görev alan bir takım kişiler gizli yollarla Arjantin'den kaçmaya başlamışlardır. Bilindiği gibi bu ülkede iktidar bir süre önce sivillerin eline geçmiş ve halkın oylarıyla seçilen Başkan Alfonsin, askeri yönetim üyeleri hakkında öldürme ve işkence suçlarından dava açılacağını duyurmuştu.

(Burada gazetemizin vicdanı olarak soruyoruz: Suçlular nereye kadar kaçacaklardır? Planetimizde onların kirli ellerini aklaştıracak bir temizleyici bulunabilmiş değildir henüz.)

Oğlum Can Kul, bugünkü gazeteyi daha geniş bir zaman parçası içinde okudu. Ben bunun nedenini bugünkü konuların biraz daha yoğun gerçeklerle yoğrulmuş olmasına bağladığım gibi, ayrıca benim kendisine sevecen bir biçimde yaptığım öğütlemeye de bağlıyorum: Kahvaltını gazetenin önünde yapabilirsin benim sevgili oğlum, dediydim. O da öyle yaptı: Sandviç biçimine getirdiği iki parça ekmeği ve çay dolusu bir fincanı geniş meyva tabaklarımızdan biri içine koyarak gazetemizin önünde kahvaltı etmeye koyuldu. Ben, demir bir disiplinle içine girdiğim bu çalışmalarımın ilk (vücudumu haklı olarak şaşkına çeviren) yorgunluğundan henüz kurtulabilmiş değildim. Aile üyelerimize biraz güçsüz bir baba görüntüsü verdirecek bir biçimde, yemek masası sandalyelerinden birine oturmuş, kafamı kurcalayan bir konu yüzünden Meyers ansiklopedisinin üçüncü cildini karıştırmaktaydım. Gözüm arasıra, gazetemizi okumakta olan oğluma takılıyordu tabii.

Günün Ağırlığı Köşesi:

> «İnsan beyni ile fezanın karşılaştırmalı işlevi» üstüne değerli düşüncelerini kaleme almayı bize vadetmiş olan Sayın Prof. Ömer Kul'un önemli bir rahatsızlık nedeniyle bir süre için evine çekildiği gazetemize duyuruldu.
>
> Gazetemiz siz okuyucuları adına Sayın Prof. Ömer Kul'a geçmiş olsun der, kendisini değerli düşünceleriyle yeniden aramızda görmeyi candan dileriz.

Bir ara incelemekte olduğum ansiklopedi maddesinden başımı kaldırıp, ne diyorsun bugünkü gazeteye? Ben iyice okuyamadım bazı işlerim yüzünden; neler var neler yok? diye sorduydum oğluma. Sırtı bana dönüktü

ve soruma bir yanıt vermedi. Koridorun ışığını yakmadan okuyorsun, gözlerini bozacaksın; ışığı aç lütfen, diye bu kez sesimi yükselttim ki, gazetenin derin konularından bir süre kendini sıyırabilsin. Nitekim düşündüğüm gibi oldu: bana dönüp, kendisine birşey söyleyip söylemediğimi sordu oğlum.

«Işığı aç yavrum; orda ne okuyorsan öyle oku. Gözlerini bozacaksın.»

Elini biraz ötesindeki elektrik düğmesine götürüp, dediğimi yaptı sevgili oğlum.

Büyükler ve Çocuklar için Çocuk Köşesi:

(Bu köşenin yazarının da bir çocukluğu olmuş ve gelişkin ve gelişmekte olan çocuklarından binlerce deney kazanmış ve kazanmakta ve onları da siz okuyucuları gibi yararlandırmaktadır.)

Çocukların kafalarına gereksiz bilgiler sokulmaktan kaçınılmalıdır. Çocuğa bilgiler onun ezberlemesine olanak tanınmadan verilmelidir. Çünkü ezber günün birinde unutulur ve ezber yoluyla alman bilgiler havada bir sis gibi dağılıp giderler. Unutmayalım ki, biz ezberci bir ulusun çocukları olmanın zararlarını hep çekegelmişizdir. Ezber çocukların akıl yürütme yeteneklerini köreltir. Ezberledikleri bir şeyin bir bölümünü unuturlarsa, artık o unutulan yeri aşıp gerekli olan gerçek bütüne varamazlar. Bir başka önemli konu da çocukların dikkatsizliğidir. Oyun çağındaki çocukların dikkatleri, konuya mutlaka oyun biçiminde öğretme yollarıyla çekilmelidir. Ayrıca çocuklarınıza göz testi mutlaka yaptırın.

Yeri gelmişken şunu diyebilir miyiz: Çocuklar, ger-

çek gerçeğe en yakın, en bozulmamış yaratıklardır? Gerçeği bulma savaşımında bizlere pekala birer ip ucu verebilirler. Kendimizi çocuklarımıza bakıp tazeliyelim!.

(Gazeteniz, bu köşeye çocuk eğitimiyle ilgili hertürlü yazılarınızı gönderebileceğinizi müjdeler.)

— Dip. Pedagog Ö.K. —

Evet, kokulara ben de meraklıyımdır ama oğlumun kullandığı traş losyonu dehşetli güçlü; 50 metre yarıçaplı bir çember içindeki herkes bu kokuyu kolaylıkla alabilir. Bana öyle geliyor ki insanın yaşamına müdahele ediyor böylesi kokular. Örneğin beni garip, daha doğrusu tatsız çağrışımlara sürüklüyor: Babam genç yaşında emekliye ayrıldığında ben orta okuldaydım henüz. Az para geçmeye başladıydı babacığımın eline. Kentin içinde en sıradan ev kiraları bile aldığı emekli aylığının yarısından çok fazlaydı. Kentin çok dışında iki odalı bir kulübe kiraladıydı ve ve onun duvarına bitişik yerde ev sahibinin ahırı vardı. Sinsi bir sidik ve ahır kokusu aradaki duvarın gözeneklerinden geçip kulübemizin odalarında oturur kalırdı. Yıllarca, o evden taşınana değin sürekli baş ağrıları çektim. Belki de o kokulardandı, belki de duvarları ıpıslak yapan nemden? Sürekli kusma duyguları veren o kokular yüzünden bu evde günün birinde ölürüm, çok yaşamam diye düşünürdüm.

Ansiklopedilerde bulamıyorum aradığım konuları artık. Daha doğrusu, bilinmez neden en güveneceğim ansiklopediler de gerçeği tüm çıplaklığıyla yansıtmaktan kaçınıp durmuşlar; doyurmuyor beni okuduklarım. Bana öyle geliyorki tüm ansiklopedilerin yeni baştan düzenlenip yazılması gerek artık. Bir örnek diye belki ben günün birinde, emekliliğimin o engin çalışma zamanlarında gerçeğe en yakın düzeltilmiş maddeleriyle büyük

oylumlu bir ansiklopedi hazırlayıp tüm insanlara örnek olsun diye armağan edeceğim.

«Allahaısmarladık, baba» dedi oğlum. Kapı önünde durmuş. Gazeteyi okuyup bitirmiş demek. O sabah gerçekten epey dalgındım: oğlumla bir iki sabah söyleşisi yapmak istiyordum ama, sanıyorum beni rahatsız etmemek için olacak gereken işlerini bitirdikten sonra işte gidiyordu.

«Biliyorum, belki benimle söyleşmek, tartışmak istediğin bazı düşüncelerin vardı, çalışıyorum diye rahatsız etmek istemedin. Tabii, gazetede konular epey ağır bugün. Düşüncelerin onlarla dolu olsa gerek. Ha aklıma geldi, ne diyorsun bugünkü gazeteye?»

«Köşeler çok.»

«Nasıl yani?»

«Öbür gazetelerde, asıl gazetelerde şu köşesi bu köşesi diye yazmıyorlar. Yazmazlar... O bakımdan 'köşeler' çok diyorum.»

«Saçma... Birincisi; ne demek asıl gazete asıl olmayan gazete? İkincisi: hayat köşelerden ibarettir yavrum. Zaten senin öncelikle bunu bilip anlaman sonra da gazeteyi eleştirmen, 'köşeler' konusunda akıl yürütmen gerekir.» Durumun dün sabahkine dönüşmesini istemediğimi, bir yığın can alıcı konuların kapı önünde tartışılıp konuşulamıyacağını söyledim sevgili oğluma. Mümkünse traş losyonunun markasını da değiştirmesinin iyi olacağını kendisinden rica ettim. Onun bu losyonu yüzünden her seferinde çocukluğumun o tatsız havasını soluklanmak istemediğimi söyledim. Hanım arkadaşı bu kokuyu çok seviyormuş ama. Bu bakımdan, değiştirip bir başka koku kullanmak pek doğru kaçmazmış. Peki, benim gençliğimin rock şarkıcıları gibi saçlarını böyle sırılsıklam biryantinleyip, öndekileri lüle yapıp da kaşlar üstüne indirmek de ne oluyor? Sordum. Benim de genç-

liğim olmuş böyle şeyler yapmamış mıyım? Ben, rahmetli babam önünde böyle senin gibi küstah küstah konuşmazdım, konuşamazdım. Herkes yerini ve çizgisini bilsin lütfen! Ben, ulusumun geleneklerini (oğlum bile olsa) kimseye çiğnettirmem!.. Yabancı bir ülkede boy verdin diye atalarımızdan miras aldığımız kökleri bile kurutup, yeni özsular için yeni kökler mi türeteceksin başımıza? Türetemezsin arkadaş!. Bugünden yarına kendi kültürünün köklerine iyisiyle kötüsüyle sahip çıkmadan, babana 'köşeler' çok olmuş; 'sahici' gazetelerde bu böyle değildir demekle bir bok olamazsın... Dün geceden öfkeliymişim kendisine. Sabah sabah onun için haksızlık ediyormuşum beyefendiye!.. Ben kimseye haksızlık etmedim ve etmiyorum. Şimdi, şu anda yerimden kalkamıyacak kadar yorgun ve bitkinsem, gövdemin tüm gücünü perdelenmiş gerçekleri açmak, ışıklandırmak uğruna harcamış değil miyim? Evet, dün akşamki aptalca sorularına, sıfır sayılı gazetemizi (oğlum olarak) anlamamış olmana öfkelenmedim, dersem yalan söylemiş olurum. Bu kargacık burgacık yazılarla dolu kağıtları neden duvara raptiyeliyor muşum? Anlamı neymiş bu yaptığımın? Kime neyi kanıtlamaya çalışıyormuşum? Doktorun verdiği ilaçları alıp neden sağlığıma özen göstermiyor muşum? Kızkardeşine ve annesine neden hoyrat davranıyor muşum?... Anlattım; bıkmadan. Anlatacağım da daha: Saptırılmış gerçeklerin saptanması ve yerlerine gerçek gerçeklerin konulması için savaşım açmışım ben. Bir büyük savaşım içinde olduğumu, bunun benim için kutsal ve yaşama nedeni olduğunu önce sizlere, aile üyelerime anlatacağım. Bunu önce sizler kabul edeceksiniz... Belki hemen değil ama, kabul edeceksiniz. Babanızın haklı olduğuna önce sizler inanacaksınız ki, geri kalanlar karşısında bana destek olasınız. Evet, dün gece biraz acelecilik yaptığımı, silzeri henüz

yeteri kadar hazırlamadan beni anlamanızı, bir parça kırıcı sözlerle istedim. Ama şimdi, şu anda; gazetenin 1. sayısının yankılarım sabırsızlıkla beklediğim şu anda sizlere karşı olan içburkuntumu, artık gereksiz gördüğüm dünkü öfkemi unutmuş durumdayım.

Hadi artık gitsindi; işine gidebilirdi: Kapı önündeki bu konuşmaları, işin ciddiyetini tavsatan bu tartışmaları sevmiyorum. Yarınki sayı için şu zaman sorununu düzene koymak gerekliliği ortadaydı: Okuyucuların, gazeteyi okuduktan sonra, sözü edilen konuları gözden geçirip tartışmalarına zaman kalmalı. Hem de yeterli zaman kalmalı!

«Gidebilirsin benim sevgili oğlum... Git, hadi git.»

(62)

20

Sanıyorum, gazetenin en iyi okuyucularından biri büyük kızım Leyla. Buna belki şimdiden karar vermek erken ama, sorduğu sorulardan, verilen yanıtları canla başla dinlemesinden çıkardığım kadarıyla bu böyle.

Sevgili eşime gazeteyi bugün ben okudum baştan sona. Haklı: elyazımı okumakta güçlük çekiyor.

Evet, yadsımıyorum: gazetemiz başlarda bir yığın parasal güçlüklerle karşıkarşıya kaldı. Bu bir yoksulluk, bir zavallılık değil tam tersine, kendi haklılığına inanan bir savaşçının mütevazi gururlu haliydi. Söyledim: Yakında, çok yakında daktiloyla yazılmış olarak yayınlanabilecek. Bu konuda gazetemiz, okuyucularından sabır ve inanç beklemektedir. Bu sabır ve inanç sayesindedir ki, günün birinde gazetemizi (ağırbaşlılığını yitirmeden) bir iki fotoğrafla da gerçeğin en sadık aynası durumuna sokabileceğiz.

Ben gazetemizi kendisine okurken, eşim küçük kıza sabah kahvaltısı yaptırmaktan, saçlarını tarayıp örmekten, onun bir takım çocukça sorularını yanıtlamak zorunluluğundan kendini okunanlara iyice veremiyordu. Bugünkü okunanlarda kendisine ters gelen, eleştirilmesi gereken yerler var mıydı? Yok!... Yokmuş. Bu kadar kesin nasıl söyleyebilirdi? Baştan savar bir tutumla 'yok' demek ne anlama gelmekteydi şimdi? Belki de vardır; çocukla, kendim için yapılması gerekenlerle uğra-

şırken yeterince izleyemediklerim arasında vardır. Olabilir. Dün reçeteyi ceplerinde çok aradım, bulamadım. Dün gece de söyledim sana bunu. Bu sabah için bir de sen bakacaktın, arayacaktın?... Aklın hâlâ reçetede, şunda bunda. Bir yığın ayrım. Ayrım kumkuması!... Bunca uğraşıp didinmelerim sanki sizler için değil. Bir soru, bir can alıcı soru sormuşum verilen yanıtlara bak!... Bağırmamam gerektiğini söyledi eşim bu son sözlerimden sonra. Eğer duvara astıkların için sana mutlaka birşey söylememi istiyorsan söyliyeyim: Raptiyelerle, küçük çivilerle astığın şu yazılı kağıtlar yüzünden, duvar kağıtlarını baştan başa yenilememiz gerekecek. Tamda sokak kapısının yanında ele güne karşı bu duvar böyle delik deşik duramaz. Hem ayrıca, çocuklara da okuttuğun şu kağıtların üstüne 'homoseksüel' miş, 'eşcinsel'miş gibi yazılar yazmak da ne demek?... Daha bir yıl önce, 'bizim oğlan kritik yaşlarını yaşıyor, dikkat edelim de bir terslik filan yapıp da ibneliğin içine düşmesin' diyen sen değil miydin? O söylediğim bir yıl önce değil iki yıl önceydi. Her ne hal ise; şimdi de tutmuş, generaller eşcinsel olursa birşey olmaz, onlar bize gerekli büyük adamlardır filan diyorsun. Lafı, yazılanları böyle tersyüz edip, saptırıp anlamak da neyin nesi, diye sordum eşime. Sen okuduğun haberleri böyle yalan yanlış mı, mabadınla mı anlarsın? Ben okumadım ki, sen okudun. Üstelik de bunca titizliğime, haberleri bunca arındırmama rağmen ters anlıyorsun, yanlış anlıyorsun. Dinle, bir kez daha okuyorum gazetenin o haberinde sözü geçen yeri: «... hangi ulustan olursa olsun bir general, bir paşa asla eşcinsel olamaz!» Demin öyle okumamıştın. Eşimin kulakları sağır değilmiş. Bu senin söylediklerinin neresinde «eleştiri?» Beğenmedin mi? Beğenilecek nesi var dediklerinin? İlk söylediğin, yani duvar deliniyor falan filan dediğin şey biçimle ilgili; deliklere bunca dik-

kat etmenin özle ilişkin bir yanı yok. Ardından da bir yığın safsata yok ben yanlış okumuşum, yok sen sağır değilmişsin filan...

Çocuğun okula geç kaldığını söyledim. (Küçük kızın okulu evimize yakındır. Eşim işe gitmek üzere yeraltı treni istasyonuna yürürken, kızımızı da hemen oralardaki okuluna bırakıverir.) Kimin nereye ne kadar zamanı kaldığını benden iyi bilirmiş sevgili eşim. Şunun şurasında anca iki gündür evimizin sabah saatlerine ortak oluyormuşum. Bırakayım da hiç olmazsa bu konuda kendisi kararversinmiş. Başkalarının kocaları karılarını işyerlerine arabayla götürüp getiriyorlarmış. Hadi, sabahları ben kendilerinden önce çıkıyormuşum ama hiç olmazsa paydoslarda pekâlâ kendisini işyerinden alabilirmişim. Berlin gibi bir yerde, kamu taşımacılığının bunca gelişkin olduğu bir metropolde özel araba kullanmanın haram olduğunu söyledim. Hem, ne biçim konuşmalardı bunlar? Yeri miydi? Benim can, baş, gönül koyduğum çalışmalarıma şunca sıcaklık duyulmazken bir yığın boş laf ediliyordu. Herşeye, heryere ben kafa yoracak değildim ya. Kendimi parçalayım mı istiyorsunuz. Şu halime bakın; yorgunluktan, baş dönmesinden ayakta bile duracak gücüm yok.

Kızım Leyla, annesini üzmememi söyledi. Kırk yaşlarının kadınlar için bunalımlı bir dönem olduğunu, annesinin de bu türe özgü yakınmaları bulunduğunu hatırlattı. Doğrusu ya iyi de oldu. Ben, sanıyorum içinde bulunduğum sert savaşım koşullarından olsa gerek, bazı incelikleri es geçmeye başlamışım. Böylesi uyarılara her zaman açıkımdır, dedim kızıma. Haklı olduğunu; karıma daha dikkatli davranmam gerektiğini, ama benim de gerçekten güç durumlara girip çıktığımın anlaşılmasını istediğimi söyledim. Kızım ise devamla: bu sayının sıfır sayılı gazeteden daha gelişmiş olduğunu, ama

okuyucuların gazete okumak ve özellikle de yazıları sökebilmek için geniş bir zamana gereksinimleri olduğunu da belirtti. Acaba gazete bir akşam gazetesine dönüştürülemez miydi? Ben, gazetemizin bir akşam gazetesi, bir iş dönüşü, bir paydos rahatlığı paylaşabilecek gazete olamıyacağını açık bir anlatımla vurguladım. Gazetemiz okuyucularına güç katacak dinamiği sabahın tazeliğiyle birlikte sunacaktır.

Eşim evden çıkarken yanaklarından öptüm. Şaşırdı. Çocukların yanında böyle şeylerden sakınılması gerektiğini benim yıllardır kendisine söyleyip durduğumu, şimdi ise yaptığım bu tersliğe hiç de bir anlam veremediğini söyledi. Küçük kızım annesini yanağından kendi yanında öpmemi pek garipsedi. «Filmlerdeki gibi...» deyip, çıngırak sesiyle güldü.

Leyla odasından çıkıp ne olduğunu sordu. Bir kez de kendi yanında annesini öpmemi diledi. Her şeyin bir sırası ve mantığı vardır, dedim. İsrar etti dileğinde. İşe geç kalmamasını belirttim. Dün kendisini bilmeyerek işe erken gönderdiğim için ayrıca özür diledim. Şaşırdı.

Yatak odasına gidip bir parça uzun yatarak, derinleşmem gerekli bir iki konuyu kitaplarımdan araştıracağımı söyledim.

(63)

21

Dalmışım. Telefon çalınca uyandım. Uzun yatarak çalışmak rehavetimi arttırmış. Elimdeki «Zeihen und Wunder» adlı kitabın büyüleyen bilgileriyle içiçeyken dalıp gitmişim.

Telefona kadar yürümekte epey güçlük çektim.

«Her zamanki gibi beni utandırıyorsun» dedim.

«Sesin kırık ve çatallı geliyor. O kadar hasta mısın yahu? İki gündür telefon edersin diye bekledik.»

«Bu hayırsız arkadaşınıza karşı hakkı olmayan bir dostluk gösteriyorsunuz.» dedim, sevgili Çetin arkadaşıma.

«Behçet de yanımda. Yahu senin sesin bayağı güçsüz geliyor, hı?»

Bir parça duygulanıp heyecanlandığımı, sesimin güçsüzlüğünü bu nedene bağlamak gerektiğini söyledim benim can arkadaşım gizli şair Çetin'e. O ise, film artislerinin sesine benzeyen dolgun, yiğit sesiyle bana, şimdi burada tekrarlıyamıyacağım kadar ince anlamlı ve duygulu sözler söyledi. (Çünkü ben onun gibi cümleler kurabilsem ve düşüncelerimin kaosunu onun gibi ayıklayıp düzene koyabilsem, insanlığın temel gerçeklerini perdeleyen sisleri şimdiye değin çoktan yırtar, delerdim. Onunkisi bir Tanrı vergisi, bir doğa vergisi; altın yüreğinin taçlandırılması.)

«Hah!... Neyin va be ya? Şimdi ni demek hasta ol-

mak be ya? Ne istiyosan söyleve de, getiriverelim be ya...» gibisine yalın fakat altın saflığında sözlerle oldu çocukluk arkadaşım Çanakkale'li Behçet'in konuşması.

Hastalığımın öyle büyütülecek bir yanı olmadığını, yüreklerini serin tutmalarını, onlar gibi arkadaşlarımın olmasının Tanrı'mn bana bir lutfu olduğunu söyledim. Evet, sıkıntılarım var ama, bunlar entellektüel düzeyde olan sıkıntılardır, dedim. «Yani ne demek, paraya ihtiyacın varsa sıkılmadan söyle,» diye ısrar etti benim saf yürekli Behçet arkadaşım. Yok, bu entellektüel sıkıntı başka bir sıkıntı anlamına gelir, dedim. Yoksa iki çocuğu ve eşi ve de kendisi iyi kötü kazanan benim gibi biri için para sıkıntısı söz konusu olamaz. Lütfen bana yeniden şair arkadaşımız Çetin'i vermesini rica ettim. Verdi. Ona şimdi saatin kaç olduğunu sordum. Onüçü biraz geçiyor. Yani? Ne kadar geçiyor onu öğrenmek istiyordum. Yedi dakika filan. Filan? Şimdi tam sekiz geçiyor, dedi. Benim saatimin ne yazık ki pili bitti, dedim. Zamanı tamtamına izliyemiyorum. Ev saatimizin de her zaman bir iki dakika şaştığı oluyor; düşünebiliyor musun yani, ona güvenmek insanı yarı yolda bırakabilir. Sevgili arkadaşım Çetin hak verdi bana. Yalnız, o ne de olsa şair olduğu için zaman kavramı benimkine benzemiyordu: Canım, artık hemen heryerde bu benimkisi gibi dignital saatlerin pillerini satıyorlarmış. Oğlana söyleyiverirsem pekâlâ alıp getirirmiş. Bu konudaki ilgisi için kendsine teşekkür ettim. Benim bu saatin pilini her yerde bulmanın olanağı pek yoktur, kesin biliyorum, dedim. Ne oğlan, ne büyük kızım ve tabbi ne de sevgili eşim saatime uyacak pili (o minacık, o incecik, o herzaman şaştığım enerji depocuğunu) bulamazlar. Eninde sonunda kendimi bir parça toplıyarak bu işimi özellikle benim çözümlemem gerektiğini söyledim. Canım, sen saatın içinden pili çıkar, göreceksin üstünde sayılar ve

harfler vardır, şimdi telefonda söyleyiver bana, satın alır bir ara getiriveririm sana. Yok yok, teşekkür ederim, dedim. Benim kendime özgü bazı konularda ne denli titiz olduğumu bilirsin. Pili benim sağlamam daha yerinde bir davranış. Zaten satıcısına da bu piller hakkında bazı sorularım olacak. Ne de olsa saatimin, zamanımızın yüreği bu küçücük şeytanlar. Cin gibi, sırlarını bir türlü vermeyen ama her şeyimize hükmeden nesneler bunlar... Fezadaki o'kara noktalar, o dehşetli çekim gücü, o karşı-madde beni nasıl nasıl heyecanlandırıyorsa, bu minicik şeylerde de ben bu tür titreşimler buluyorum. Telefonun öbür ucundaki sevgili arkadaşım Çetin'in bana hak vererek beni ilgiyle dinlediğini sanıyorum: Hiç ses etmedi ben konuşurken. Çok sevindim sesini duymakla, yalnız, biliyorsun onbeş dakika sonra yani birbuçukta molamız bitiyor. Biliyorum, dedim. İzin verirsen telefonu kapatmadan önce bir iki birşey soracaktım. Buyur. Bir sakıncası yoksa bir süre için daktilosunu bana veremez miydi acaba? Biliyorum sanatsal çalışmaları için kendisine de çok gerekliydi her an. Sanıyorum şiirlerini doğrudan daktiloyla yazıyorsundur; daha gerçekçi, daha vurucu anlamları yakalıyabilmek için. Gözünün önünde, elinin altında yazı makinanı hazır bulundurmandan daha tabi ne olabilir ki... Pek elinin altında bulundurmuyormuş; çocuklar karıştırıp bozmasınlar diye karısı biryere kaldırmış, ama nereye? Akşam eve gittiğimde sorar öğrenir, yarın bir ara sana bırakırım. Zaman zaman kendisinin de annesine mektupları daktiloyla yazdığını, yaşlı kadın yazılanları böylece daha kolay okuyabildiğini, benim de mi aynı şeyi yapacağımı sordu. Hayır; bazı nedenlerden, bu konudaki sorusunu telefonda yanıtlayamıyacağımı, ama kabaca, bir muhabir arkadaşla işbirliği yaptığımı, daktilonun bu birlik çalışması için gerekli olduğunu söyledim. Ayrıca

benim oğlanı akşama onların evine gönderebileceğimi, lütfen kendisinin zahmet edip gelmemesini rica ettim. Kabullendi. Yönelttiğim ikinci soruma şaşırdı sanıyorum sevgili arkadaşım Çetin. Türkiyedeki edebiyat dergilerinde şu anda ne var ne yok mu dedin? diye uzun bir duraksamadan sonra sordu. Evet, dedim kısa ve kesin olarak. Arkadaşım Çetin, Türkiyede yayınlanan edebiyat dergilerinin hemen hepsine abonedir (ne yazık ki kesin bir sayı veremiyorum). Her ayın ilk haftasında eline geçen bu dergileri büyük bir hırsla okur, önemli gördüğü yerlerin altlarını çizer; zaman zaman biz iki sevgili arkadaşına da ülkemiz ve dünya edebiyatının gidişatı üstüne bilgiler verir. Ben, bu billurlaşmış edebiyat bilgilerinden dehşetli yararlanmış, bu yönde de ufuklarımı genişletmişimdir. (Onun için her zaman söylerim: Gerçek arkadaşlık karşılıklı sınır genişletmeye dayanır.) Evet, senin de bildiğin gibi çeşitli dergiler alıyor ve okuyorum. Ama son dört beş yıldır dergilerin adları ve kapak düzenlemeleri ayrı olmasına karşın, içeriklerinde hiçbir değişiklik olmuyor. O yüzden şimdilerde yeni gelen dergilere şöylece bir göz gezdiriyorum, yetiyor bana. Dergilerde son zamanlardaki ağırlıklı konu mu ne? Şey... İlle de böyle bir konu var diyemem ama, herkes şimdi 'roman nedir ne değildir'i tartışmaya başlamış yeniden: Türkiyede roman var mı yok mu? Varsa nerde? Şair arkadaşım Çetin, bu tartışmalardan kendisinin pek bir sonuca varamadığını söyledi. Yoksa pek tabii düşüncesini özetleyip bana şuracıkta açıklamayı çok istermiş. Daha fazla tutmayayım seni, dedim. Sonsuz teşekkürler edip, çok yakında yüzyüze gelmemiz dileğinde bulundum. Telefon almacını Behçet'e verdi, ona da minnetimi söyledim. Saati de sordum: 13:27 imiş.

Gazetemizin, okuyucularına verdiği sözü çok yakın zamanda yerine getirebileceği konusu beni çok sevindir-

di: Oğlanı gönderip yazı makinasım aldırmak işten bile değildi. Yorgunluğumdan ötürü gerilemekte olan çalışma hızım bu sevinçle yeniden güç kazandı. Yazılar temiz, daktilo yazısı ile yazıldı mı, sayfa düzenlemesi de daha kolay yapılabilecekti. Okuyucuların gözlerine hoş gelecek olan boşluklar daha hesaplı bir biçimde bırakılıp, optik güzelliğinde bir gazetenin başlıca önemli yanı olduğu vurgulanabilecekti. Okuyucularımızın bu değişikliğe sevineceği ortadaydı. Çünkü bu daha çok onların istekleriydi. Okuyucularımızın ısrarlı istekleri arasında gerçekten karşı gelinmesiz kabul edilmesi gereken bir diğeri de gazetemiz sayfalarının duvara doğrudan raptedilmemesiydi. Bunun için bir tür 'gazete tahtası'; çerçevelenmiş 'duyuru' tahtasına benzer bir levha gerekiyordu. Ben buna kısaca 'Gazete Tahtası' dedim. Daha önceleri, yani bizim gazetemizden önce; duvar gazetesi çıkaranlar herhalde bu benim düşündüğüme benzer çerçeveli bir levha yapmışlardı kuşkusuz ve de gereken adı bu nesneye vermişlerdi. Ama kimdi bunlar? Gazetelerinin sayfalarını raptetmek için yaptıkları bu levhaya ne adını koymuşlardı, ne demişlerdi ona? Ne yazık ki, karıştırdığım ansiklopedilerde bu adsız kahramanların deneyleri hakkında bir bilgi kırıntısına bile rastlıyamadım. Onlar da bu nankör uğraşları sırasında bir günce filan tutmamışlar, günümüze küçük bir ışık olsun bırakmamışlardı demek.

Apartmanımızın bodrumunda, ailemize verilmiş olan bölümünde işe yarıyacak, oldukça büyük bir parça kontrplak buldum daha doğrusu bu parçayı, yersizlikten ötürü kullanamayıp bodruma koyduğumuz bir dolabın arkasından söktüm. Evet, biraz büyükçeydi ama, kesip düzenlemeye de öyle pek zamanım yoktu. Yöresine çerçeve olabilecek çitalar da buldum. Her bir yanına üçer çivi çakarak bu çitaları kontplağın yöresine çaktım.

Çitalar ayrı ayrı kalınlıktaydılar. Bu da 'gazete tahta'mıza estetik yoksunu bir görüntü veriyordu. Okuyucularımızın göz zevki için biraz yıpratıcı bir biçimi vardı doğrusu. Benim de içime sinmemişti ama, gazeteye bu konu da bir özür köşesi konulup, yenisi sağlanana değin okuyucuların bizleri hoşgörmesi gerektiği yazılabilirdi.

Gazete tahtası, bodrumda hesaplıyamadığım denli geniş yer kapladı evimizin girişinde. Eve girip çıkarken şöyle bir yüzümüze baktığımız; şapkalarımızı ya da başörtülerimizi düzeltmek için kullandığımız kapı girişi aynasını yerinden kaldırmak gerekti. Biliyorum, aile üyelerimizin karşı çıkmalarına neden olacak bir değişiklikti bu. Ama, kendi kültürel çıkarları açısından kaçınılmaz, hoşgörebilecekleri bir değişiklik.

Gazete tahtamızın boyutlarını ölçmek için bir cetvel arayıp durdum evde. Sonunda küçük kızımın okul gereçleri arasında 20 santimlik bir cetvel elime geçti. Onunla ölçtüm: 75 çarpı 102 imiş boyutları gazete tahtamızın. Çok; çok büyüktü doğrusu. Gazetemiz başlangıcından bu yana, yani iki sayıdır 5 dosya kağıdı olarak yayınlanıyordu. Şöyle bir denedim: Bir nolu gazetenin yerlerinden söküp tahtanın üstüne yerleştirdiğim 5 dosya kağıdı, 75 çarpı 102 santimlik alanda pek yoksul kaldılar. Bu beni çok düşündürdü: Gazetemizin biçimsel değişikliği, hem gazeteyi hazırlıyanlara hem de okuyuculara bir takım özverilier yükleyecekti. Boş dosya kağıtları getirip bu kez alana kaç tane sığabileceğini hesapladım: Sekiz sayfa. Ama, hem enden hem de boydan boşluklar kalıyordu. Göze iyi görünmeyen bu boşlukları, sayfaları sanatsal bir düzenleme ile yayarak gidermek gerekecekti. Ne var, gazetemiz de 5 sayfadan 8 sayfaya yükselmiş oluyordu bu arada. Kaynakları oldukça sınırlı, oldukça kendi halinde olan bu bizimki gibi bir gazete için onca arındırılmış ve sapkınlıktan temizlenmiş ger-

çek bulabilmek kolay mıydı? Gerçekten güç, başarmak için korkunç bir sabır ve günde en azından yirmi beş saat isteyen bir çalışma temposu gerekecekti. Okuyucu açısından ise (beş sayfalık gazeteyi okumak için çektiği güçlük daha doğrusu zaman yetersizliği) durum daha iç açıcı değildi. Belki de bazı okuyucularımızın protestosuyla, direnmesiyle karşılaşacaktık...

Güçlüklerin üstesinden hep beraber gelmek; gerçeğe, iyiye doğru olan savaşımı hep birlikte vermek bu yoldaki yoklukları, acıları ancak bölüşmekle olurdu. Gücümüzün diri kalması başka türlü söz konusu değildi.

Gazete ve onu çıkaranlar kendi açılarından her türlü güçlüğe göğüs germeye kararlıydılar.

Evet; okuyucuların da aynı güçlüklere göğüs germesi gerekiyordu: Aile üyelerimiz, alışageldikleri uyanma saatlerinde yarım bir saatlik bir değişme ile erken uyandırılma ile karşılaşabilirlerdi. Daha çok gazete tahtasının boyutları sonucu ortaya çıkan bu değişikliği sanıyorum onlar da anlayışla karşılayacaklardı.

Eşim, koridordaki saatimizle 16:47 de eve girdiğinde (elinde dolu alışveriş torbaları vardı ve gelirken horttan aldığı küçük kızım kendisini biraz üzmüş olmalı ki yüzü asıktı) gazete tahtamızı farketmedi. Ayakkabılarını kapımızın arkasındaki ayakkabılığa çıkarıp, elindeki torbalarla doğru mutfağa gitti. Ben de onun bu dikkatsizliğini hoşgörüyle karşılayıp, çalışma odama çekildim.

(66)

22

İnsanlık durmadan yeni bilgilerle donanıyor. Buluşlar, öylesine kısa zaman aralıklarıyla birbirleri üstüne yığılıyorlar ki, dünyamızda neler olup bitiyor bu gün, bu sabah, bu öğlen, bu akşam; yeni neler bulunmuş ve olmuştur; binlerce labarotuarda kimler yaşamın bir gizini daha açığa çıkarmıştır iğne oyası sabırlarıyla diye meraklardan ölüp dirilen ben, yetişemiyorum olanı biteni izlemeye. Az para mı verdim bu ansiklopedilere. Ve onlar köylüler gibi kaba saba bilgileriyle, iri yarı cüsseleriyle çaresiz kalıveriyorlar sorularım karşısında.

Ve gün çok çabuk bitiyor işte. Zaten bu kentin karanlık gökyüzü altında ne zaman başlayıp ne zaman bittiği bile belli olmuyor.

İşte bir gazete daha eskidi ve ben yarının gazetesinde neler bulunacak, kalın çizgileriyle olsun saptamış değilim.

Yarının gazetesi... Öbür günün gazetesi... Daha öbür günün gazetesi...

İçime kuşkular giriyor. Kaygılarım artıyor: Bir Sisyphus'mu olacağım ben?

Başaramıyacakmışım gibi geliyor. Gücüm yetmiyecekmiş gibi geliyor. Yorgun; iyice yorgun duyumsuyorum kendimi. Gerçekleri arındırmak bu kadar güç muymüş? Yoksa benim tuttuğum yol mu çok dolambaçlı

(yanlış demiyorum?) Daha yalın bir yol var mıdır acaba?

Neyse!... Bu tür sorular kaçışın başlangıcına, yapılan işten vazgeçmeye yol açabilirler. Verilen bir karar üstünde yürürken böylesi soruları aklına bile getirmeyeceksin: insan ne kadar zayıf bir yaratıktır, bilmez değilsin.

Haberler eskir. Evet. Bunu herkes biliyor. En önemli dediğimiz haber bile üzerinden en küçük bir zaman parçası geçmeden bir başka yeni önemli habere yeniliyor. Yeni gelen haber yiyor eski haberi. Burada, haber haberin kurdudur, diyebilir miyiz?

Oysa, haberlerden bana ne? Gazetemizin çizgisini saptarken haberlerin öyle pek önemi yok bizim için, dememiş miydik? Okuyucularımız da pekâlâ biliyorlar bunu.

Tamamen haber yok, demiyoruz tabii. Var. Ancak saptanmış bir doğruya en gerçek biçimde örneklik yapabiliyorsa haber var. Bizde haber bir araç, amaç değil. Bundan önceki gazete sayılarımızda örneklerini açıklıkla verdik. (Bakınız, Kiesling olayı.)

Peki sekiz sayfa nasıl doldurulacak?

Unutmayalım ki, bir sayfa doldurmak için gazete çıkarmıyoruz. İnsanlığın küllenmiş; bilerek ya da bilmeyerek, isteyerek ya da istemiyerek örtülmüş, gerçek değerlerini yeniden keşfetmek adına bir araç olarak kullanıyoruz gazeteyi (gazete biçimini.)

Bu saptamaları mutlaka bir yere, gözümün herzaman görebileceği bir yere büyük harflerle, slogan biçiminde yazmalıyım. Yoksa ben bile aracımın kurbanı olup amacımı unutabilir, nice talihsiz idealistlerin çöplüğünde kendimi bulabilirim.

Bir bütün dosya kağıdına kalın keçe uçlu bir kalemle ilk sloganı yazdım: Gazetemiz Bir Araçtır, Amaç De-

ğil! Yazı masamın karşı duvarına hemen astım. Böylece, yaptığım işin daha bir bilincine vardım bu billurlaşmış yargımla. Pek sevindim. Günlerdir yürüdüğüm bu ıssız ve dikenli yolumda aydınlığım arttı. Hemen ardından bir başka billur daha buldum kafamın derinliklerinde: Haber Yılanlarına Kendini Zehirletme!

Aynı biçimde yazarak ötekinin yanma astım bu gerçek anahtarı sloganı da.

Gücüm, kendime güvenim artıyordu. Kafamın kıvrımları arasında bulduğum bu kristaller, yıllardır beynimde birikmiş bilgilerin, ruhumun basıncı altında billurlaşmasından başka bir şey değildi kuşkusuz. Ve işte şimdi benim ışıklarım; kendi karanlığımı dağlayan ışık kaynaklarım oluyorlardı. Aman Tanrım! Sevincimden korkunç heyecanlanıyordum... Bir ara; yani çok kısa bir süre, acaba vahiy mi inecek bana diye bir düşünce geçti kafamdan. Ardından, bu düşünceme kendim de güldüm. Hem de, oldukça yüksek sesle. Küçük kızım Burcu, bu gülüşümü duymuş olmalı, başım aralık kapıdan uzatıp: «Ne oluyor babacığım sana?» diye sordu. «Kendimi bir ara peygamberleşiyorum sandım yavrucuğum.» dedim. «Ja?» diye sorgulu bir ses çıkardı yavrucak. Belli, pek bir şey anlamadı yanıtımdan. Başını geri çekip, gitti.

«Şimdi artık gazetemizin yeni sayısına girişebilirim.» diye, odanın içinde yüksek sesle konuştum. Otururak çalışmak yüzünden olsa gerek, sırtımın ortasındaki yakıcı ağrı gücünü arttırdı. Azalsın diye bir iki adım gidip geldim odada. Masaya yaklaşıp, gözlerimle duvardaki billurlara bir kez daha dokundum. (Kurduğum bu güzel cümlelere ben de şaşıyordum. Şair arkadaşım Çetin, bu anı bir yaşasaydı...)

Ve billurlar bir başka billuru daha çağrıştırdı: Ha-

ber Yılanlarının Zehirini Biriktir; Haber Hastalarına Serum Yap!

Bu billuru da kalın uçlu kalemimle kağıda nakşedip duvara astığımda, artık sevincimden yerimde duramıyacağımı anladım.

Sevincimi paylaşmak için eşimi aradım evde: Mutfakta yoktu. Ocağın üstündeki tencerede makarna haşlanıyordu. Küçük kızım, burnunu bir defterin arasına sokmuş, yemek masamız üstünde ev ödevini yapıyordu. Annen nerede yavrum? Helâdaymış. Helânın kapısını vurdum. Ses verdi sevgili eşim: Oturup da ev ödevine çalışsana sen! Burada olsun rahat bırak beni be!... Benim; ben... Haa, peki. Burcu sandıydım; makarnayı koydum, haşlanıyor. Gördüm; bir iki kristal buldum, onlar için aradım seni. Ne buldun? Billur. Büyük kızın, Leylâ'nın taşlarıdır. Burcu geçen gün ablasının kolyesini koparmış oynarken; onların taşlarıdır. Bir yere koyuver, geldiğinde söyleriz.

Beni yanlış anladığını söyledim. Bu billurlar Leylâ'nın taklit kolyesinin taşları değil, düşünce billurları, dedim. Bir solukta sloganları ardı ardına sıraladım. Nasıl bulduğunu sordum. Bir sessizlik oldu eşimin bulunduğu yerde. Derken sifondan birden bire boşanan suyun sesi yükseldi. Ellerini yıkamış, ıslak; kapıyı açtı: Ben içerden iyi anlıyamamışım dediklerini. Kızın kolye taşları sandım...

Yüzü gerçekten çok yorgun görünüyor eşimin. Bu da onu nedense hüzünlü gösteriyor.

Bu billurlar düşüncelerimin elmasları. Onları düşüncelerimin kömürleri arasından çekip çıkarabildim diye çok sevindiydim. Sevincimi seninle paylaşayım istedim.

«Biraz sonra oğlunla büyük kızın da gelirler, sofra

hazır olduğunda sana da haber veririz. Sevinmek güzel birşey olmalı?»

Mutfağa yürüdü.

(23)

23

«Saat 19:10 geçiyor.» dedim.

Her ne kadar tam gerçek zamanı göstermiyorsa da, koridordaki; telefonomuzun durduğu yerin hemen üstündeki saatimizin yine de kendine göre bir doğruluğu olduğunu vurguladım.

«Babanın saati durdu diye, zaman kavramını bir sömürü nedeni yapamazsın.»

«Benim kolumda da bir saat var ve yediyi dört geçeyi gösteriyor.» diye garip bir tonlamayla konuştu sevgili oğlum.

«Bana, bu eve ve atalarımızdan kalan hertürlü değer yargılarına yabancı gelen bir tonlamayla konuşuyorsun, yavrum benim.»

«Sen de, daha eve gelir gelmez...»

Kız arkadaşını evine kadar geçirmek gerekmiş. Hatta, kızın ana babası yemeğe alakoymak istemişler sevgili oğlum Can'ı. Ama o, babasına karşı bazı sorumlulukları olduğu için yemeğe kalamıyacağını söylemiş kızın ailesine. Koridor saatine göre 10, oğlumun kol saatine göre 4 dakika olan gecikmenin nedeni buymuş.

Doğrusu ya, bulduğum billurlar uzaktan uzağa da olsa hâlâ bir sevinç dalgası yayıyordu içime; belki de bu yüzden olsa gerek:

«Peki, önemi yok bugünlük. Benim de bir zamanlar başımda kavak yelleri esen gençliğim oldu...»

Kavak ağacının nasıl bir ağaç olduğu sordu. Almancasını söyledim, ağacı tanıdı. Ama deyimi yerli yerine oturtamadı.

«Bana hiç sözünü etmedin kız arkadaşının?»

Annesinin; sevgili eşimin yani, haberi varmış. İki yılı aşkın bir zamandır (kesin bir zaman versin diye sıkıştırdım biraz, bula bula: 2 yıl 6 ay'ı buldu) tanıyormuş bu kızı ve ailesini. Öbür Alman kızlarına benzemeyen sarışın ve mavi gözlü bir kızmış. Dikkat et, aşk insanın gözlerini kör eder, oğlum dedim. Bizim oğlan kıza, kız da bizim oğlana şimdiye kadar «sadık» kalmışlar. «Sadık» sözcüğünün Türkçesini bilmediği için Almancasını söyledi. İki dilin «sadık»lığı pek birbirine benzemez, arada geleneklerimizin rengi vardır, dedim.

«Bilmem; belki de biz Almancadakine göre «sadık»ız?» dedi.

Çokbilmişliğin yeri burası değil, diyecektim vaz geçtim. Ben de delikanlı oldum bilirim: Onurlarını kırmamak gerek.

«Çıkarma ayakkabılarını... Paltonu da.»

«Yemek hazır...» Kızım Leylâ'nın sesiydi mutfaktan gelen.

«Yemek hazırmış... Yıllardır sormadığın, ilgilenmediğin şeyleri soruyorsun ayak üstünde baba. Pekâlâ sofrada...»

«18:45 ten bu yana seni şu sokak kapısının arkasında bekliyorum.»

Koridorun saatiyle kendi saati benzeşmediği için, kendisini daha kısa bir süredir beklediğimi söyledi. Beklediğim süreyi benim daha iyi bilebileceğimi belirttim. Peki ne istiyormuşum?

«Üstündekileri çıkarmadan, git Çetin amcanlardan daktiloyu al getir.»

Ne daktilosuymuş? Daktilo ile ne yapacak mışım?

Yemekten sonra gitse olmaz mıymış? Kentin taa öbür ucunda oturuyorlarmış, gidip gelme en azından bir buçuk saati bulurmuş. Acaba...

«Yavrum, Çetin amcan seni bekliyor. Yazı makinasını hazırladı, alıp geleceksin. Kendisini bu kısa zaman için de bile çok özlediğimi; sevgi ve saygılarımı da söyle.»

«Arabanın anahtarlarını ver hiç olmazsa; arabayla gideyim...»

Arabamız var ama, daha çok hafta sonlarında kullanıyoruz demiştim ya; böylesi acele zamanlarda arabanın gerekliliğini de yadsıyıcı değilim. Verdim anahtarları oğluma. Şehir içinde olsun yapmayın. Yakalarlarsa çocuğu hepimizin başı ağrır. Kalfalıktan bile atarlar Can'ı. İşin acelesi var, dedim eşime. Hem o kadar kaygılanmaya gerek yok: Oğlumuz gayet iyi araba kullanıyor. Ehliyeti yok ama, yakında başvurup alacak. Can, iyi bir sürücü olduğunu bana kanıtlamıştır. Hem ben, yasaların nerde yetersiz, nerde yeterli olduğunu bilecek olgunluktayım. Gerekirse bu konuyu gazetemizde de işler, kamu oyunu bir tartışmaya çağırabiliriz. Nice şoför ehliyeti olan kişilerin, kullandıkları arabaları bir cinayet aracı yaptıklarını bilmiyor muyuz? Böylesi ehliyetli katillere göz yuman nice yasa adamları, nice polisler olduğu bizce malumdur. İnsan her türlü alandaki yetkinliğini bir takım kağıt parçalarıyla mı kanıtlayacak yani? Unutmayalım ki gelecek çağdaş toplumlarda insan, istediği aracı devlet denilen canavar makinanm onayına gerek duymadan kullanabilecek. Yanlız kendi vicdanının onaylaması yetecek, herhangi bir araç kullanmak için. Bizler, yani ailemiz üyeleri bu çağdaş düşünce anlayışına varmışsak, kokuşmuş bir takım yasaların askıntı olmasına da karşı durmalıyız.

Oğlum, sevinerek çıktı evden.

«Ben iki dakikada alır gelirim daktiloyu baba.» dedi.

Düşüncelerimin yavaş yavaş da olsa en yakınımdakiler tarafından anlaşılması beni sevindiriyor: Eşim; yalın, arındırılmış açıklamam karşısında sesini çıkaramadı artık. Oğlum ise her inandırılmış gibi, başlarda gönülsüz olmasına rağmen, yalın sözlerimden sonra işini canla başla yapmaya kendini adadı...

(24)

24

Sevgili eşim Altın Kul'un sinirleri giderek bozuluyor.

Ya da, çeşitli nedenlerden ötürü daha önce de bozuktu da, patlamaya doğru yeni mi dönüşüyor pek karar veremiyorum. Bu kararsızlık yüzünden de ona karşı nasıl tavır takınmam gerekli sorusu durmadan kafamı kurcalıyor.

Öfkeli. Herşeye karşı öfkeli. Kime, neye, ne zaman sesini o garip biçimde çatlatarak bağıracağı belli değil. Bu durumda ona karşı kullanacağım taktik tatlı bir sertlik olsun (olmalı) diye düşünmüştüm ama, sonra vazgeçtim bu düşüncemden. Gerçek, uygar bir ev reisine yakışacak tavır her zaman hoşgörülü olmaktır, düşüncesinden kalkınarak:

«Gece yarısı böyle bas bas bağıracak ne var canım? Benim sevgili, güzel eşim söyle lütfen; ne var?»

Gecenin saat onbuçuğundan bu yana uyumak için girdiği yatakta bir türlü uyuyamıyormuş. Şimdi saat gecenin bir buçuğuna geliyormuş ve artık bu bir işkenceymiş. Hakkım yokmuş. Kimsenin; kim olursa olsun, ne olursa olsun kimsenin hakkı yokmuş!...

«Önce kolundaki saate iyi bak. Ne demek bir buçuğa geliyor? Saat kesin bir biçimde söylenir; yirmibirinci yüzyılın eşiğinde ve zamanın hayatla eşanlamlı olduğu günümüzde zamanı yuvarlak bir tanımlamakta ne de-

mek? Köşelidir o.» diye yanıt verdim sözlerine. Evet, sıkıntılı durumunu anlıyordum. Ama insan kırk yaşının bunalımlarını yöresine daha az zarar verecek bir biçimde atlatabilir. Atlatmalıdır. Durumuna artık yavaş yavaş alışmalı, bizlere karşı daha anlayış göstermelisin. Yaşlanıyorsun. Yaşlanıyoruz. Elimizden biyolojik yapımızın altın verileri kayıp gidiyor. Yarın öbürgün menapoza da gireceksin. Adetten kesilmek büyük fırtınalar yaratacak ruhunda. Belki de okyanus dalgaları gibi devasa dalgalarla boğuşacaksın. Ama tüm bunlar korkutmamalı seni: yanında bizler varız! Senin o dalgalar içinde boğulmaman için can simitlerimiz herzaman hazır.

«Yeteer!» diye bu kez de bana, doğrudan bağırdı sevgili eşim. Benim bu söylediklerimle, uyuyamamasının ne ilgisi varmış şimdi. Onu asıl deli eden, daktilonun çıkardığı düzensiz vuruşlarmış. Harfler arayarak, iki dakikada bir yapılan tuş vuruşlarının ne denli işkence olduğunu anlamıyor muymuşum? Çalışma masamı evin bir başka köşesine yerleştiremez miymişim? Artık herşey, ama herşey ta burasına gelmiş...

Daha sonra hüngürtülerle ağlamaya başladıydı benim sevgili eşim Altın Kul. Eşimin bağırmalarına, odalarına çekilmiş yatan sevgili çocuklarım, yavrularım da geldiler. Ben de bir tuhaf oldum. Oğlumu, sevgili annesi «çekil gözüm görmesin» deyip yatak odasından (çalışma odamdan) kovdu.

Sekiz dosya kağıdı dolusu yazı kolay yazılmayacak. Hele bazı yan etmenler de hiç düşünmediğim bir biçimde gelişme gösterince gazetemizi, gazetemiz çalışanlarını epey zorlamaya başladıydı durum. Kaygım, gazetemizin okuyucunun eline zamanında geçemiyeceğiydi.

Edebiyat Özel Sayısı Köşesi:
Zaman zaman su yüzüne çıkan bir tartışma yeniden gündemde: Roman var mıdır? Ölüyor mu?

Roman vardır ve insan cinsi planetimizde var oldukça romanın varlığı da tartışma götürmez. Değişen roman yazma biçimlerine bakıp anlamadan ve sinemanın ve televizyonun ve videonun bulunuşunu romanın sonu olarak görenler; roman artık ölmüştür diyenler bizden değillerdir. Yazık onlara ki, karanlık kovuklarda, betonarme apartman köşelerinde yaşayıp çağdaş olduklarını savunmaktadırlar. Onlara romancılar gönderildi aydınlansınlar diye. Ama onlar karanlığı övenlerin peşlerine takıldılar. Kendilerininki gibi karanlık düşünceli eleştirmenler bulup gönderilenlere azap ettiler. Barındıkları kovuklarında rahat etsinler diye kovdular onları. Romancılar aziz kişilerdir, istedik ki onlar da anlasınlar. Bilsinler. Yoksa bir gün; o gün geldiğinde bize sığınanlara, daha önce biz size demiştik diyeceğiz, kanallardan kanallara akan televizyonun, videoların kirli dalgaları yükselip onları boğacak. Müstahaktır onlara.

Onlara dendi ki, iki eliniz kanda da olsa alıp bir roman okuyun. Çünkü, romanlar sizin bilmediğiniz iç dünyanızın haritalarıdır. İçinizin haritası olmadan siz kendiniz bile bir yerden bir yere gidemezsiniz ki.

Yazımı arkadaşlığıyla övündüğüm büyük şair Çetin'in şu sözleriyle bitiriyorum: «Romancılar daha ölmemiştir.»

Ben de sayın okuyucularımın izinine sığınarak diyorum ki, yok olan eleştirmenlerdir. Yok olması gerekenler de şaşkın yayınevi sahipleri.

Bir romancı dostu ve edebiyat uzmanı: Ömer K.

(67)

25

Evet, aile kurumu çoğu zaman büyük yaratıcılar için ayak bağı olmuştur. Ama ben, sırf bu nedenden ötürü ailenin varlığım reddeden yaratıcıları kendime yakın görmedim. Çünkü aile böylesi bir durumda eksi değer olarak ortada bulunsa bile, arandığında karşı değeri olan artıyı da bulmak mümkündür. Ben bu kanıdayım. Ve tartışmaya da tabiatın gereği her zaman açıkım.

Çalışma odamı değiştirdim.

Uzun yıllar var, daktilo yazmışlığım yoktu. (Askerde bölük yazıcısıydım.) Şimdilerde ister istemez harfleri arıyarak yazıyorum. Bir iki güne kalmaz, işlerlik kazanır elim.

Gereken notları, iki gün öncesine kadar almış olduğum Türkçe ve Almanca gazeteleri, kesikleri ve tabii yazı makinasını oturma odamızdaki masaya taşıdım. Bu arada şunu düşündüm: gazete almayı mutlaka kesintisiz sürdürmem gerek. Öbür meslek arkadaşlarım ne düşünmüş ne yazmışlar bilmekte kesin yarar var. Hepbirlikte dayanışmayı gerektiren sorunlar da olabilir; iletişimsizlikten ötürü onlara ters düşmeyi istemem doğrusu.

Ailemizin herhangi bir üyesinin rahatsızlığı aynı zamanda benim de rahatsızlığım: Sevgili eşim uyuyamıyorsa, ben de uyuyamıyorum demektir.

«Sen rahatına bak. Oturma odasında çalışırım ben.» dedim eşime.

Taşıyabildiklerimi taşımış, yatak odasından çıkarken çocukları da yanından uzaklaştırdım. Kendilerine, annelerinin bu sinirli durumlarını hoşgörmelerini söyledim. Bunalımlı bir dönem geçirmekte. Bu döneminde ona yardımcı olmalıyız, dedim.

«Bunalım geçiren annem değil.» diye, karşı bir düşünce ileri sürdü oğlum.

Yani ne demek istiyordu?

«Bunalımda olan sensin baba. Ne doğru dürüst uyuyorsun aylardır, ne de yemek yiyorsun. Gövden gittikçe çöküyor. Ne kadar kilo verdiğinin farkında değil misin? Annem senin yüzünden böyle, bir de uğraştığın şu şeyler yüzünden. Dinlenmek varken sen...»

Hiç istemiyerek, ama artık bunca saptırılmış değer yargılarının, bunca aldatmacanın kurbanı bir kişiyi de ancak bu biçimde doğru yöne sürükleyebilirim düşüncesiyle sevgili oğlum Can'm yüzüne orta şiddette olmasını istediğim ve kolumdaki gücü de bu isteğe ayarlıyarak bir tokat vurdum. Beklemiyor olmalı ki, orta güçteki bir tokatm sarsıntısından umulmayacak bir biçimde, kafasını yanında durduğu kapının pervazına çarptı ve dizleri üstünde hafifçe yaylandı. Bir adım geri çekildi.

Sevgili oğlum, dedim. (Oğlumun kolunu tutup saatine baktım: 01:47 di.) Gecenin bu saatinde böylesi bir ihtar biçimi sana belki yersiz gelebilir ama, bizi gerçeğe yol aldıracak hertürlü sarsıntıya da kendimizi açık tutmalı, hazır durmalıyız: Yanlış düşünüyor ve yanlış konuşuyorsun. Çünkü yaşama biçimin yanlış. Hayatını yanlış yaşamak, düşünceni yanlış üretmene neden oluyor. Bu sözlerim senin hakkında bir saptamadır. İsterdim ki bu saptamayı sen kendin yapasın ve seni sarsan bir şok etkisine gerek kalmamalı. Ne yazık ki istediğim gibi olmadı ve bu tokadın gerekliliği ortaya çıktı: Ara-

bamızın anahtarlarını alıp çıktın ve koridor saati ile 11:02 ye kadar evimizin kapısından içeri adımını atmadın. Başta ben olmak üzere annen ve kardeşlerin meraktan deli divaneye döndük. Annen senin yemeğe gelmeni bekledi ve ağzına bir lokma yiyecek koymadı. Kızkardeşin Leyla, çok sevdiği ve her hafta sabırsızlıkla beklediği televizyondaki o petrolcü Amerikan ailesinin dizi filmini seyredemedi. Baba, zaten senin söylemene bile hiç gerek yoktu, ailemiz böyle sıkıntılı bir bekleyiş içinde iken ben televizyon seyredemem, dedi bana. Ve sen ağzın içki kokaraktan geldin. Şair arkadaşımın evinde uzun süre beklemek durumunda olduğunu söyledin. Hatta benim sevgili arkadaşıma belli belirsiz bir suçlama yükleyerekten: Çetin amca seninle konuşup, daktilo meselesinde sana söz verdiğini unutmuş; zaten karısıyla da yan odaya geçip bu konuda epey tartıştılar, neden sonra makinayı bana verdiler, dedin. Daktiloyu aldıktan sonra Alman kız arkadaşımn evine gittiğini, onu da evinden alıp araba ile bir parça kentin içinde gezdiğinizi, sonra da göl kıyısına gidip (bu soğuk ve suratsız havalarda göl kıyısına gitmek de ne oluyor, anlamıyorum) göle baktığınızı bu yüzden de geciktiğini söyledin. Ben, bana bu yaptıklarının yanlışlığını vurdum mu yüzüne? Hayır. Sustum. Ben de delikanlı oldum; delikanlılık delilikleri gerektirir bir zaman için diye düşündüm. Sen de annenin sana bağırmalarını ve kırgınlıklarını dinlemeden, çakır keyif bir halde odana girip yattın. Bütün bunlardan sonra istedim ki yanlışlarını gelip sen bana söyleyesin. Bir baba olarak hoşgörü gösterdiğim için teşekkür edesin. Halbuki sen, yani benim sevgili oğlum Can, bana, «bunalım geçiriyorsun baba» deyip, gerçeklikten uzak, yalanların çukurunda debelenerek; sevgili eşimin senin daha anlıyamıyacağm kırk yaş bunalımlarına neden olarak beni gösteriyorsun. Bilmem, tokadımın şok

etkisi sana bu söylediklerimle birlikte bir katkıda bulunabildi mi?

Şimdi gidiniz ve yatınız. Sorumluluklarım da ve insanlığa karşı ödevlerimde beni yalnız bıraktığınız yetmiyormuş gibi, bir de düşmanca tavırlar takınıyorsunuz. Bu tavırları terkediniz lütfen!...

Kendimden, canımdan çok sevdiğim çocuklarım da yatmağa yeniden çekilip ortalık iyice suskunlaşınca, oturma odamızdaki gazete yönetim yerimize girdim.

Dış Haberler Köşesi:

İslam Zirvesinde Bugün/(Özel muhabirimiz Ömer Kul, Kazablanka'dan bildiriyor.)

4. İslam Zirvesi dün Fas'ın Kazablanka (beyaz ev) kentinde başladı. Üç gün sürmesi öngörülen toplantıda islâm dünyasının çeşitli sorunları ele alınacak. Bu sorunlar içinde başı çekenler ise şöyle sıralanabilir: İran-Irak Savaşı, Afganistan Sorunu, Lübnan Sorunu.

İslam ülkeleri arasında ekonomik, kültürel ve sosyal konuların da zirvede ele alınacağı; bir işbirliği geliştirileceği duyuruldu.

Zirve hakkındaki haberlerimiz, gazetemizin haber anlayışı çerçevesi içersinde ilerde yeniden sizlere sunulacak.

Zirve İçin Bir Yorum Köşeciği:

Dinlerin birbirleriyle olan çatışmaları, onlara inanan insanların bölünmelerine, gruplaşmalarına da neden olmuştur. Binlerce yıldır, insanlar gerçek bir insanlık anlayışını dinlerin sisli düşünceleri yüzünden bir türlü bulamamışlardır. Ama biz burada, İslam Zirve Konferansının bir tür incelik isteyen bu düşüncemize benzer düşünceleri de gündemine almasını salık veriyoruz. Yeni bir yüzyılın eşi-

ğinde, çağdaşlığın hertürlü olanaklarının bu Zirvede konuşulup, dine yararları açısından bir daha gözden geçirilmesini istiyoruz. Ve insana ait ve insan için kullanılan hertürlü değerlerin değişime uğramaklığının doğal görülmesini istiyoruz. Yoksa, insanlar ister istemez kendi ilerlemeleriyle birlikte yürüyen yeni dinler, din biçimleri ararlar. Bu da, sayın şair Ömer Hayyam gibi inançsızların ekmeğine yağ sürer. İşte sayın şairin dedikleri:

Putların, kâbenin istediği kölelik
Çanların, ezanların istediği kölelik
Mihraptı, kiliseydi, tesbihti, salipti
Nedir hepsinin özlediği? Kölelik.

Bilmem, bu kısa yorumcuğumuzda düşüncemizi yeteri kadar anlatabildik mi?

Diyanet İşleri Batı Berlin Böl. Eski Çalışanlarından Ö. K.

İşkence Köşesi:

Ne yazık ki, insanla birlikte işkence de yaratılmıştır. Toplumumuzda işkencenin yatağı ailedir. Aile ocaklarımızdaki işkencenin kökünü mutlaka kurutmadıkça bu illetden kurtulamayız. Nerde ve nasıl olursa olsun işkenceyi ve işkencecileri lanetleyelim. Sanıyor musunuz ki işkenceciler de hayatlarından memnundurlar?

Emekli bir görevli: Öm. Ku.

(Gazeteniz bu karmaşık soruna ilerde yeniden, uzmanların neşterleriyle el atacaktır.)

Oturma odamızın kaloriferleri yeteri kadar mı açık değildi, yoksa vücudum uykusuzluktan ve yetersiz besin almaktan mı görevini yapamıyordu, bilemiyeceğim: Üşüyordum. Zaman zaman titriyordum. Saat (koridordaki) 02:07 de, oturma odamızda ısınma hareketleri ya-

parak gövdemin ısısını arttırdım. Yeniden oturdum yazı makinasınm başına. İçi saptırılmış haberlerle tıka basa dolu iki gün öncesinin Türkçe ve Almanca gazetelerini şöyle bir daha gözden geçirdim. Okumak zorunda olduğum bazılarını dişlerimi sıkarak ve yer yer yüksek sesle küfrederek okudum. Çünkü, bunlar artık saptırılmış değil, düpedüz okuyucu kandırmaya çalışan yalan haberlerdi. Yaptığım işin ne denli güç bir iş olduğunu gittikçe daha iyi kavrıyorum. Yarım yamalak kültür birikimleriyle gazeteciliğe sıvananlar ne kadar da zavallı yaratıklar. Yazık onlara. Ne olduklarını bilemeden yaşayıp gidecekler. Çok yazık!

Genel Kültür Köşesi:

Bizim Müziğimiz?

Bizler Anadoluda bin yıldır bulunmaktayız. Orada yaşamaktayız. Bizlerden daha önce bu topraklarda yaşamış insanların kültürlerini de kendi kültür bünyemizde bin yıl içinde eriterek uygar bir kültür sentezine vardık artık. Evet vardık. Bu konudaki kuşkunun yersiz olduğunu burada ve bunca yıllık profesörlüğümün bana verdiği yetkiyle söylemek isterim. Mesela dün gece, Sheraton Oteli büyük salonunda dinlediğimiz Türk Sanat Müziği konseri yukardaki düşüncemize şâşâlı ve tartışmasız bir örnektir. Konserde Küçük Mehmet Ağa'dan İsmail Dede Efendi'ye hatta Rahmi Bey'e uzanan geniş yelpaze içinde şarkılar, semailer dinledik. Bunlar yüzyılların içinde hemhâl olmuş bestelerdi. Tanburi Necdet Yaşar, üstad Refik Fersan'ın hüzzam saz semâisini çalarken kendi ruhumuzun bilmediğimiz köşelerini, derinliklerini keşfettik. İspanya ile Hindistan arasında; İpek Yolu'nda gezi-

niyormuşcasına gidip geldik. (Tanbur; gitar ile sitar arasında vurgulu bir çalgıdır.)

Yazımıza baŞLARKEn SöyLEMİŞTik; HaLKIMız çokTan çağDAŞ bir KÜLKTÜRÜN SENtezine VarmıŞtıR. Ama BİZler KenDimizi DIŞarıya iyi DyuramıYORuz. %... Bu kadar İLERİ bir Musuki SANATımız, Mimarımız-KERAMİK EŞYALARIMIZ -CAM SANAYİMİZ- Romancılığımız, ŞAİRleRİMİZ VARKEN... AVRUPADAKİ İŞÇİLERİMİZ KÜLTÜRSÜZ BİR ULUSUN KİŞİLERİ OLARAK DAMGALANIRLARSA BUNA SEBEP PEKİ NEDİR? ?.. SORUYORUM..

Bir Kez DAHA BURADA AÇIKÇA VE KİMSEDEN ÇEKİNMEDEN SORUyoruz, ve Söylüyoruz DEĞERLERİMİZİ PAZARLIYAMIYORuZ... MU..., Yoksa bir JAPONYA OLMAMIZ İŞTEN BİLE DEĞİLDİR. ZATEN BİZİM DEDELERİMİZ DE ASYADAN GELMİŞLERDİR?

Ord. Prof. DOktor ÖMER kul%...q

Saat 03:02. Duvar gazetemizin yeni, genişleyen alanı öyle kolay kolay dolacak gibi değil. Sekiz daktilo sayfası... Yanlışları; daha fazla zaman kaybetmemek için, yanlış vurduğum harflerin bazılarını olduğu gibi bırakmak zorundaydım. Öyle yaptım. Okuyucu yanlış dizgi olduğunu anlar sanırım. «Teknik eleman yetersizliğinden» bu dizgi yanlışlarımız, diye bir özür bulunabilir.

Evet, büyük harflerle yazmak bir bakıma iyi oldu. Oluyor. Kısa zaman içinde onca sayfanın dolması başka türlü olamazdı. Zorunluluk bizi şimdilik bu yola itti. Hem bazı yaşlı okuyucularımız bu durumu olumlu yönden değerlendirmemiz gerekir: Büyük harflerin okunması daha kolay oluyor. Gazetemiz bir alternatif düşün-

ce gazetesidir ve okuyucu yelpazesini her yönden geniş tutmayı kendisine ilke edinmiştir...

Bu tür açıklamalar gazetemizde bir daktilo sayfası tutar.

Satır aralarını geniş tutmak da okuyucu için rahat bir optik sağlar. Okunduğunda kolayca anlama olanağı doğar...

İşçinin Haberleri **KÖŞESİ:**
YURT DIŞINDA HER TÜRLÜ F E D AKARL I K-
L A R A KATLANARAK ÇALIŞAN VE ÜLKEMİZ
EKONOMİSİNİE DEHŞETLİ KATKIDA BULU-
NUPHABİRE MARK GÖNDEREN İŞÇİLERİMİZ
HÜHÜMETLERİMİZ TARAFINDAN NİHAYET
DEĞERLERİNİN ANLAŞILDIĞIN GÖRMEKLE
SEVİNÇTEDİRLER ÖZELLİKLE KADIN İŞÇİ-
LERİMİZ? YURDA KESİN DÖNERKEN KÜRK
BU KONULAR ÇOK SÖYLENDİ ÇOK DİNLEN-
Dİ İŞÇİ KENDİ BİLİR ARTIKK?
ALMAN METAL SENDİKASINDAN ÖMERKUL?.

(68)

26

Balkona çıktım. Evimizin ön yüzü anacaddeye yakın. Trafiğin uğultusu her zaman duyulur. Ama bu saate, bu soğukta heryan öylesine ıssız ki, bir ara kendimi çocukluğumun o kent dışındaki evindeymişim duygusuna kaptırdım: Bu saatde yanımızdaki ahırda inekler uyuyor olurdu. Yan odadan babamın kesik kesik horultusu gelirdi. Arada bir, Boğazdan geçen gemilerin birbirlerine birşeyler anlatan düdük sesleri önce tiz sonra genişleyen seslerle gecenin boşluğunda dağılıp giderlerdi. Geceleri erken yatardık. Çok uzun olurdu o zaman geceler. Bazan, herkesler uyuduktan sonra kalkar, annemlerin yattığı odadaki küçük bir sandık iriliğinde olan radyomuzu usulca açar, kulağımı ince hasır örgüyle örülmüş hoparlör yuvarlağı üstüne dayar, göstergeyi yavaşça kaydırarak herçeşit yabancı istasyonları dinlerdim: Yeryüzünde, benim de yaşadığım şu dünyada ne kadar çok konuşulan, anlamadığım dil vardı? Ne kadar çok çeşitli insan sesi vardı? Ve ne kadar çok çeşitli müzik? Demek ben, inek ahırının yanındaki o odamızda uyurken tüm bu sesler, bu çeşitli dillerle birşeyler anlatıyor ve binlerce yüzbinlerce insan bu müziklerle eğleniyor ya da hüzünleniyorlardı. Ne kadar çok insan vardı yeryüzünde ve dünya ne kadar çok genişti... Bunun böyle olmaklığına hem sevinir hem de korkardım. Ve iyi ki annem ve babam biraz ötedeki yataklarında uyuyor olurlardı.

Sırtım duygusuzlaşıp katılaştı. Kar iri tanelerle yağıyordu. Rüzgarın önüne katılıp gelenlerle balkonumuzun sağ köşesindeki kar birikintisi, parmağımı daldırıp baktım, işaret parmağımla yarım parmak kadar kalınlaşmıştı.

Koridordaki saatimize göre ancak üç dakika kalabilmişim balkonda. Güçlükle yere çömelip (belim dehşetli duygusuz ve katıydı) pencere önündeki kalorifer ızgaralarına sırtımı dayadım. Bir süre öyle kaldım. Sırtım ısındıkça ağrılarım daha bir arttı.

Kalktım.

Koridora çıkıp, gazetemizin eski sayısını oluşturan dosya kağıtlarını özenle topladım. Bu eski sayılar için mutlaka bir arşiv oluşturmak gerekiyordu.

Zaman çok az. Zamanın azlığı, göğsümün sol yanında karıncalanmaya benzer bir ağrı, bir keçeleşme yaratıyor. «Acele etmem gerek» duygusu ise kalbime göğsünden fırlıyacakmışcasına çarpıntılar veriyor. Soluk alamıyacakmışım gibi daralıyor içim.

İki nolu gazetemizi, gazete tablamıza yerleştirdim ama, burada gerçeği hiç çarpıtmadan söylemek gerekirse: Sayfa düzenlemesini zerre kadar beğenmedim. Açıklamalı bir «özür sayfası» yazmama karşın, okuyucularımız sanıyorum söz konusu özürleri biraz güçlükle sineye çekecekler.

(71)

27

«Kalk kızım... Kalk benim sevgili yavrum, Leylâ'cığım.» diye, yumuşak ve sevecen bir sesle kaldırmaya öncelikle büyük kızımdan başladım.

«N'oldu? Annem mi kötüledi?»

«Onu da nerden çıkarıyorsun sevgili yavrum? Tanrıya şükür kötüleyen kimse yok evimizde. Dışarda kar iyice bastırmış yalnız.»

«Bunu söylemek için mi uyandırdın beni baba?»

«Hayır.» dedim. Hiç gücüm yokken, istemiyerek güldüm sevgili kızımın bu sorusuna. «Öyle çocuk karakterli, daha doğrusu çocuk kalmış babalardan değilim ben: Yağan kara, yağmura; ilk gördüğü leyleğe, uçan kelebeğe sevinecek. Evet eskiden biraz öyleydim ama, şimdi çok daha başka, gerçek şeyler sevindiriyor beni: «Gazetemizin 2. sayısı yayınlandı. Onun için uyandırdım seni.»

Belli, uyku sersemliğinden: «Gazetemiz mi? Leylekler mi?» deyip, başını yeniden yastığa koyarak uyumaya hazırlandıydı benim sevgili kızım. Uyanmasını, gecenin artık bittiğini, yeni sayılı gazetemizin yayınlandığını, billurlaşmış gerçeklerin kendisini beklediğini, lütfen artık uyanması gerektiğini ve yüzünü yıkamaya lavoboya gitmesini söyledim. Bileğinden tutup yatakta doğrulmasına yardım ettim. Geceliği sıyrılmış, bacakları üşümesin diye hemen düzeltmesini söyledim.

«Baba, sekizbuçukta işte olacağım. Saat daha erken olmalı.» deyip yanı başındaki çalar saate uzanırken; saate bakmasına gerek olmadığını, benim kendisi adına saate baktığımı ve koridor saatiyle zamanın, kendisini uyandırmak için geçen zamanı da katarak, 05:32 olduğunu belirttim.

«Ne? Beşbuçuk mu? En azından bir buçuk saat daha uyuyabilirim. Sen ne diyorsun baba?» deyince; sesimden sevecenliğin ve hoşgörünün dozunu bir parça sildim. Kupkuru bir baba sesi olarak kaldı sesim:

«Kalk!»

Beni daha fazla üzmeden kalktı sevgili kızım Leylâ. Yüzünü yıkamaya gitti.

Küçük kızımı kaldırıp kaldırmamaya bir türlü karar veremedim. Kaldırmamak için bir neden olduğunu hatırlayınca da, annesi kaldırsın diye bıraktım. Neden şuydu: Bana verilen bilgiye göre, bugünkü duvar gazetemizde «Büyükler ve Çocuklar İçin Çocuk Köşesi» görülen lüzum üzerine yayınlanmamıştı. Hem sonra Burcu kızım, son zamanlardaki yoğun işlerimden yararlanarak oldukça kaprisli olmaya başlamıştı. Yeteri kadar uğraşamadıydım kendisiyle. Bu saatte ağlayıp zırlaması okuyucuların huzurunu bozabilirdi.

Kızlarımın odasından çıkıp, oğlanın odasına gireceğim sırada farkettim: Sevgili kızım Leylâ, benim kendisine hatırlatmama gerek duymadan gitmiş konutumuzun girişindeki ışığı açmış, sevimli bir meraklılıkla 2 nolu gazeteyi okuyordu.

«O kadar yakından okuma kızım, gözlerine zarar verir.» dedim kendisine, kaygılı bir sesle. «Hem bugün gazetemizin bazı köşeleri, yakından okumaya gerek kalmıyacak kadar büyük puntolarla dizilmiş. Bazı yaşlı okuyucularını da düşünmüş olsalar gerek.» Belli belirsiz

bir huzurun içimde yükselttiği bir gülmeyi de bu sözlerimden sonra salıverdim.

Oğlumu kaldırmak hiç de düşündüğüm gibi güç olmadı. Hatta, onun kapısı önünde tutamadığım gülmemi bile duymuş olacak ki, daha yatağına yaklaştığım sırada doğruldu yatağı içinde. (O da bana çekmiş: uykusu çok hafif.)

«Kalktım baba» dedi, sevgili oğlum. Benim daha kendisine sevecen bir iki söz söylememe izin bile vermeden.

«Senin de bana, yani babana çekmiş çok yanların var Can, yavrum.» dedim, saçını okşayarak. Bilmem neden, ürkmüş gibi başını yana kaçırdı.

«Ben de senin yaşlarındayken herşeye müthiş meraklanmaya başladıydım. Yöremde, tüm dünyada neler olup bitiyor? Uykudan uyanır uyanmaz kafamdaki ilk sorular bunlar olurdu. Yani hayatın kardinal soruları... Uyanır uyanmaz, gözlerini açar açmaz bugünkü duvar gazetesini merak ettin sen de değil mi?»

Yapacağı işi kafasında iyice kesinlemiş kararlı kişilerin devinimleriyle çarçabuk yatağından kalktı benim sevgili oğlum. Koridor saati ile iki dakika içinde pijamasını çıkarıp günlük elbiselerini giyerek, yatağını düzenledi. Bu arada kendisini övünçle izleyen babasına, yani bana, sanıyorum zaman kaybı olmasın diye tek kelime konuşmadı. Benim de karakterim öyledir: Kafama birşey takmışsam artık sağı solu görmem; yapacağım o iş üstüne kimse ile tartışmam. Çok konuşmaktan, gereksiz tartışmalardan oldum olası kaçınmışımdır. Ben yapacağımı yapayım da, tartışmak konuşmak isteyenler ondan sonra tartışıp konuşsunlar.

«Gazetenin bu sayısında yaşlı okurlar da düşünülmüş. Bazı köşe yazıları büyük puntolarla basılmış. Bana bu biraz ters geldi ama...»

Gazeteyi henüz görmemiş oğluma ben kendi eleştirimi söyledim; iş çantasını hazırlamış odasından çıkıyordu. Dönüp yüzüme baktı. Konuşmamı yüzüne karşı sürdürdüm:

«Biliyorsun benim oldukça bilgi birikimim vardır, gazete ve gazetecilik konusunda. Yoksa ağzımı açıp tek kelime söylemem. Hem sonra mizanpajı da, bu sayının mizanpajını da pek pespaye buldum. Biraz baştan savma yapılmış duygusu veriyor okuyucuya. Tabii, bunlar benim eleştirilerim. Seni etkilesinler istemem. Sanıyorum, adamlar bütün iyi niyetlerine rağmen yine de eksik gazetecilik yapıyorlar. İyi niyet her zaman iyi iş yapmaya yeterli olmuyor. Yazık!»

(28)

28

Karımın, sevgili eşimin sinirleri iyice bozuk.

Bunun böyle olduğunu anlamak için ille de sinir doktoru ya da bu konuda uzman olmaya gerek yok.

Nasıl yapacağım? Nasıl yapacağız? İşin içinden çıkılır gibi değil. Halbuki ben istiyorum ki ailemizin öbür üyeleri gibi o da, hayatımın bu ağır, bu anlamlı günlerinde arka çıksın. Çalışmalarımın değerini yeterince kavrayıp anlamasa bile, yüreğinde bana karşı sonsuz bir inancı, övüncü bir ateş gibi durmadan körükleyip harlandırsm. Çünkü ben biraz da onlar için, daha doğrusu en başta onlar için gövdeme, beynime cehennem azabı veren bu savaşıma atılmadım mı? İnsanlığın yitirdiği, unuttuğu ve belki de artık sonsuza değin yitirebileceği onca gerçek değerlerin yeniden keşfine onlar için kendimi adamadım mı? Nasıl bilmezler, çıkıverecek bir atom savaşının planetimizi güneş sistemimizin yörüngesinden sonsuza değin saptıracağını. Fezanın uçsuz bucaksız boşluklarında yitip gideceğimizi... Sokak kapımızın eşiğinde duran bu tehlikenin üzerinden her sabah aynı vurdumduymazlıkla atlayıp işlerimize yani benciliklerimize gidip gelmelerin artık ne anlamı olabilir ki? Karın doyurmalarımızın, uyku uyumalarımızın ne anlamı...?

«Senin sinirlerin bozuk diye, aile yuvamızın ahengini; bunca yıldır binbir güçlüklere göğüs gererek çiçek-

ler açtırdığımız güzel bahçemizi tarumar etmeye hakkın yok Altın. Benim sevgili eşim. Çocuklarımın cefakar annesi. Anlıyorum, seni de anlıyorum elbet; çeşitli nedenlerden ötürü uykunu alamadın. Ama atom bombası, atom reaktörleri işte orda, kapının önünde; bu durumda uyumanın zaten bir anlamı olmadığım başka türlü nasıl anlatayım ki sana?»

Çok bağırdı. Gecekinden çok bağırdı. Bir taraflarına iğneler batırılıyormuş gibi, gövdesini yarıyorlarmış gibi çığlıklarla bağırdı. Çıkarılan, ailemizin onuru olan gazeteye ağıza alınmayacak; kendisinden birlikte yaşadığımız bunca zaman içinde hiç duymadığım, şimdi bile her aklıma gelişinde utancımdan kızardığım küfürler savurdu.

Şaşırdım.

Dehşetli şaşırdım.

Evet, yoksulluklarından ötürü kültüre zaman ve para bulamamış bir aileden geliyordu sevgili eşim ama, böylesi dolu bir küfür dağarcığını da birlikte getirdiğini hiç bilmiyordum.

«Çok rica ederim, bu tür küfürleri çocukların yanında bir kez daha kullanma.»

Dinlemedi. Sanıyorum çok yüksek dereceli bir bunalımdaydı: Titremeler geçiriyor, doğrulup doğrulup kendini yeniden yatağa atıyordu. Apartmandaki komşularımız da bağırtıları duymuş, durumu yanlış yorumlamış olabilirdi. Bağırmasın diye elimi ağzına kapatmak ve yatıştırıcı bir iki kelime söylemek istediysem de, acımasızca ısırdı elimi. Sağ işaret parmağımın orta boğumuna geçen iki diş, boğumdan bir küçük et parçası kaldırdı.

«Ama olmadı bak şimdi işte, dedim, daktiloyla olan çalışmalarımı epey aksatacak bu...»

Elimden yatak çarşafına ve geceliğine damlayan kanı görünce, bir parça durgunlaştı sevgili eşim.

Büyük kızım gitmiş, mutfaktan sirke şişesini getirmiş; annesinin şakaklarını ve bileklerini ovuyordu. Eşimin durulmasında sirkeyle olan bu alternatif tedavinin de yararı oldu sanıyorum. Ben, bir ton haplarla, kimyevi ilaçlarla tedaviden çok böylesi, unutulmaya yüztutmuş, atalarımızın tedavi yollarını insanlık açısından her zaman yararlı bulmuşudur.

Kapımız çalındığında, eşim artık iyice kendine gelmiş yatağından kalkmaya hazırlanıyordu; giyinirken, büyük kızımın kendisine yardım önerisine bile karşı çıktı.

Gelen kapı komşumuz, yıllardır yalnız başına yaşayan Felice teyzemizmiş. Bağırtıları merak etmiş. «Kusura bakma Felice teyze...» dedi oğlum. Annesinin biraz rahatsızlandığını; şimdi ise iyiye doğru gittiğini, merak edilecek birşeyin olmadığını söyledi. Ben de yanlarına gidip, kendisine «Günaydın.» dedim. «Öyle mi? Sabah oldu mu? O kadar oldu mu? Ben saate filan bakmadan fırlamışım yataktan. Çığlıkların sizin buradan geldiğini anlayınca önemli telefon numaralarını aradım evde; polisin, ilk yardımın, itfayenin, taksi durağının, doktorun, telefon danışmanının numaralarını yazıp getirdim, hemen bulamazsınız diye. Olur ya insanlık hali...»

Çok, ama pek çok teşekkür ettim bu yaşlı, insan güzeli, insan iyisi Alman teyzemize. Ailemizin bir üyesi sayılır o da. Kapının önünde durmayıp içeri girmesini rica ettim.

«Yok yok, uykum dağılmadan gidip biraz daha yatayım» dedi. «Ha, dün akşam televizyonda gördünüz mü: Türk işçilerine verilen geri dönüş primi ile, bir çok aile geri dönüyormuş? Ama siz daha buralardasınız değil mi? Sizler de giderseniz çok yalnız kalırım ben...»

Görmediğimi, son zamanlarda televizyonu izlemediğimi; ama, bir takım önemli haberlere bizim gazetenin de yer verdiğini söyledim.

«Sevgili Felice teyze, sen nasıl buluyorsun gazetemizi?»

Duvar gazetemize uzun uzun baktı:

«Anlayamadım?»

Anlıyamaması doğaldı: Gazete Türkçe yayınlanmaktaydı ve herhangi bir Almanca ek ya da özel sayfası yoktu.

«Sizin anlıyamamış olmaklığınız gazetemize yeni bir katkıda bulundu, sevgili Felice teyze» dedim. Ve bundan sonra gazetenin Türklerle Almanlar arasındaki integrasyona daha yakından eğileceğini, bunun gazetemiz için şimdilik büyük bir eksiklik olduğunu, hatta Alman topraklarında yayın yapan bu gazetenin integrasyon sorununa bunca yabancı kalmasının şiddetle ayıplanması gerektiğini vurguladım. Gazetenin bu konuda çağdaş bir atılım, uygar bir atılım yapmasına önayak olduğu için kendisini kutladım. Belki de gazete, kendisine «açık bir teşekkür» bile yayınlar diyerek sevindirici bir duyuruda da bulundum Felice teyzemize.

Kapımızı kendisi çekip kapattı ve gitti: Biraz daha uyuması iyi olacakmış. Doğru buldum ben de: Az acılar çekmemiş o ardı ardına gelen savaşlarda... Uyuyup dinlenmek onun hakkı.

Çocukluğumdaki yetersiz beslenmeye bağlıyorum ben vücudumun çok dayanıksız, çok nane molla bir yapısı olmaklığını. En küçük bir soğuk algınlığı, en küçük bir esinti hemen dengesini bozuyor. Herkeslerin nezledir canım, hemen geçer dediği hastalık var ya beni haftalarca canımdan bezdiriyor.

Buna karşılık ruhum öyle değildir bak; taş gibi sağ-

lamdır, dengesi öyle kolay kolay bozulmaz. Övünç duyarım bu yanımla.

Felice teyzemiz gider gitmez, yemek masamızın sandalyelerinden birine güçlükle ulaşıp çöküverdim: Başım, yöremdeki herşey öylesine fır dönüyorduki... Nedeni belli bence: bir parça kan çıktı, aktı ya vücudumdan... Kağıt bir mendile sarıverdiydim eşimin ısırıpta, küçük bir et parçasını kaldırdığı parmağımı. Kan durdu, mendilin de işi bitti dedim ama; yapışmış, sökülmedi bir an. Zorladım, yeniden kan sızmaya başladı. Yeniden sardım mendili. Zonkluyor parmağım. Dedim ya, gerçekten çok hanım evladı bir vücudum var.

«Daha saat 06:37.»

Sözler öylesine güçsüz, kendini belli etmeden çıkıyorduki dudaklarımdan, duymadı benim sevgili oğlum. Penceleri kalın kavuççuktan, içi kürklü çizmelerini geçirmeye çalışıyordu ayağına.

«06:38 saat...»

Duymuyor. Yüzüme bile bakmadan geçip mutfağa gitti.

«Evin içinde ayakkabılarınla dolaştığını görürse annen çok kızar. Ben birşey demem ama...»

Duymuyor.

Kapıya doğru gitti. Çıkıp gidecek evden.

«Can!»

Anca dönüp baktı.

«Birşey mi dedin baba?»

«Gelirken bir Türkçe gazete al, öyle gel akşama.»

«Türkçe ne?»

«Ne biçim herifsin sen be? Can kulağıyla dinlesene babanı. Yoksa ben baban değil miyim senin?»

Yanıma geldi. Gözlerimin içine doğru baktı bir süre benim sevgili oğlum: Dudaklarımı kıpırdatıyormuşum, acaba söylemek istediğim bir şey mi varmış?

«Deminden beri kime konuşuyorum. Almanyada doğup büyümek insana babasını tanımamayı gerektirmez. Ne biçim saçmalık bu senin yaptığın?»

Neden kızdığımı hâlâ anlıyamamış. Gazeteyi de okumuş baştan sona; bir şey sormayışıma da şaşırmış. Kendisini bazan bir düşman gibi görüyormuşum, bunu anlamıyormuş. Eğer kız arkadaşıyla olan ilişkisine kızıyorsam, bunu açıkça söylemeliymişim. Kalfalık eğitimini bitirdikten sonra onunla evlenmeyi düşünüyormuş.

«İş dönüşünde, eve gelirken bir Türkçe gazete getir. Anladın mı?» Kulağım ağzıma doğru iyice yaklaştırdı ben bunları söylerken: Anlamış. Yanımdan uzaklaşırken başını salladı: Anladım.

«Almanyada Türkçe yayın yapan öbür meslekdaşlarımızın gazetemiz hakkındaki düşüncelerini öğrenmek istiyorum böylece. Bakalım duvar gazetemiz üstüne neler yazmışlar? Yorum mu yoksa yalnızca haberi vermekle mi yetinmişler?...»

Merakımı açıkladığım sözleri sonuna değin dinlemeden kapıyı çekip gitti sevgili oğlum: Bazan düşünüyorum da bu çocukların buralarda apayrı, bizim kültürümüzden kilometrelerce uzaklıktaki bir kıyıda boy atmalarına üzülmeden edemiyorum. Bizi artık anlamıyorlar. Anlamıyacaklar da; giderek yalnız kalacağız, kalacağım. Çok üzülüyorum...

Birşeyler oluyor bu evde ama artık ben anlamıyorum: Aile üyelerimizin hepsi, bugün evi alışılmışın dışında, çok erken bırakıp gittiler.

Başımı yemek masamızın üstüne şöylece koydum. Rahat geldi, yayıldım iyice.

Sevgili kızım Leylâ, gitmeden önce gelip yanağımı öptü; evet, sanıyorum yanağımdan o öptü.

(29)

29

Kafama biri bir şaplak, elinin ayasıyla bir tokat attı gibi geldi.

«Vurma, zaten kafam zonkluyor. İçinde bir garip acı var» demişim.

Dedim, daha doğrusu.

Sırtım ve belim baştan aşağı sertleşmiş, keçeleşmiş. Sandalyenin arkalığına doğru yaslanmaya çalıştım. Güç oldu ama başarabildim.

Yemek masası üstüne iyice yumulup yayıldıktan sonra kendimden geçmişim; dalıp gitmişim; kestirmişim. Uyumanın hiç bir anlamı olmadığı; zamanı ve yeri olmadığı bir anda uyumuşum.

Peki kafama vuran, beni kendime getiren o şaplağı atan kimdi? Kendisine iyi davranmıyacağımı sanıp, korkup kaçan? Hangi terbiyesizdi o? Kimdi o babaya saygısızlığı bunca ileri götüren?

«O kimse çıksın!... Birşey yapacak değilim, saklanmasın. Neden kafama vurduğunu söylesin yeter. Vurmakla, kaba kuvvet kullanmakla birbirimize birşey kabul ettiremeyiz; bir şeyi kanıtlayamayız. Değil mi ama?. Oğlum Can, sen mi geldin yavrum? Biliyorum bazı konularda küçük de olsa düşünce ayrılıklarımız var. Seni bu sabah biraz erken uyandırdım diye kızmış olabilirsin bana ya da ne bileyim, sevgili arkadaşım Çetin'den aldığın daktiloyu geç getirdin diye sana üzüntülerimi bildir-

meme kırılmış olabilirsin... Ama bunlar aile hayatımızın ahengi içinde olabilecek küçük uyumsuzluklar. Buna benzer nedenlerden bana kızmana, ben dalmış uyurken kafama vurup kaçmana hiç bir anlam veremiyorum. Hadi, nereye saklanmışsan çık. Çık da bir baba oğul gibi, daha doğrusu bir arkadaş gibi konuşalım seninle.»

Mutfakla yemek köşemiz arasında bir parça oyalandım: Yanıma kendi gelsin de konuşalım, bu halimle odalara girip çıkarak bir de onu aramıyayım.

Üşüyordum. Evet, kendimi bıraksam, direnmesem tirtir titreyecek kadar üşüyordum. Sırtıma, kaslarımın arasına bıçaklar batırılmıştı, acısına dayanılır gibi değildi. Yanı başında dinelip beklediğim kolorifer diliminin ısı ayarlayıcısını sonuna kadar açtım. Isısı sanki içime yayılacakmış gibi... Üşüyordum. Pencerelerden gelen kar aydınlığı da üşütüyordu içimi.

Sevgili oğlun Can, çıkıp gelmedi yanıma. İşte o zaman, başıma oğlumun değil de kızım Leylâ'nın vurabileceği aklıma geldi. Ama o, bir erkek eliymişcesine sert, acımasız kullanabilir miydi o güzelim çocuksu elini?

«Leylâ, sen misin yavrum? N'oldu? Neden erken geldin bugün böyle eve? Hasta mısın yoksa? Havalardandır; çok soğuk, her yan çok soğuk... Bana vurup da sonra saklanman için bir neden bulamıyorum doğrusu. Bu sabah gazetemizi erkenden okuyasın; hepiniz erkenden okuyasınız, tartışıp düşünce alışverişi yapacak zamanımız kalsın diye erken uyandırdım biraz sizleri. Sen de öbürküler gibi ona mı kızdın? Seni aile üyelerimiz içinde kendime daha yakın bulurum, bilmez değilsin... Peki, nedir öyleyse kafama vurup kaçmalar? Saklanmalar?...»

Bir kaç kez adıyla çağırdım sevgili kızımı da. Çıkıp gelmedi o da.

Sevgili eşim Altın'ın başıma vurup kaçması için bir

neden (en küçük, miniminnacık bir neden) olmamasına karşın onun adım da çağırdım.

«E, artık kafamı iyice kızdırmaya başladınız ama» dedim. Elden geldiğince sert bir tonlamayla söyledim bunu. Bir şey yapacağımdan değil ya, biraz gözdağı olsun, oyunu uzatmayıp artık yanıma gelsin (gelsinler) diye.

Yine de kimse gelmeyince, odalarımızı bir bir dolaşıp aramaya karar verdim. Nereye ve daha ne kadar saklanabilirlerdi ki?

Önce en yakınıma, mutfağa baktım. İçine girilecek, sığılacak gibi ne varsa onların içine baktım. Buzdolabımıza ve erzak gözlerine değin... Bulamadım kimseyi.

Oturma odamızda da kimseler yoktu; masa altına ve koltukların arkalarına baktım.

Konuk tuvaletinde, kendi tuvaletimizde ve onun yanındaki yatak odamızda da bulamadım kafama vuranı.

En doğru olanak birden bire yatak odamızda aklıma geldi. Ürperdim: Geçen akşam eşimin yanından, kendi yatağımdan kalkıp kaçan o terbiyesiz, o saygısız, o alçak, o casusun casusu, o bütün gerçekliğe sırtını çevirmiş; o kendi ulusal değerlerini hiçe sayıp çağdaşlıktan uzaklaşmış eşkiyanın evimizde bir yerde saklanmış olabileceği olanağı sırtımdan terler boşandırdı. Evet, kesin o idi. Ve beni tam zamanında: Herşeyim olan aile üyelerim yokken, çırılçıplak, yalnız başıma yakalamıştı. Ama, korkunun önünde başeğecek bir ödlek değildim ben. Ben, ulusal tarihinde imparatorluklar kurmuş bir milletin evladıydım. Okullarda yıllarca okuduğum tarihimden kanakana korkusuzluk suyu içmiştim. Gırtlağımın tüm gücüyle:

«Nereye saklandıysan çık, kahpenin dölü!» diye bir nara saldım. İçimde, İstanbul surlarına sancak diken Ulubatlı Hasan'ın o engellenemez inancı vardı bağırır-

ken. Şimdi pek iyi hatırlamıyorum ama, tüm odalarımıza yeniden hırsla ve imanla girip çıktığımı iyi biliyorum. Yoktu.

Bir parça soluklanıp bir kez daha naralarla odalara saldırmaya koyulduğumda düşmüşüm. Kendimden geçmişim: kızlarımın yatak odası önünde, daha doğrusu gövdemin yarısı koridorda yarısı odanın içinde yerde yatarken, yüzü koyun yatarken buldum kendimi.

Güçlükle doğruldum.

Sokak kapımız aralık duruyordu. O zaman anımsadım, adamı sokak kapımızdan kaçıp giderken çeketinden yakaladığımı. Ama kurtulup kaçtığını; hatta ceplerinden bir tanesinin bu çekiştirme sırasında söküldüğünü, elimde yalnızca buruşmuş, bir bölümü yırtılmış kağıt parçası kaldığını.

Yemek masamızın sandalyelerinden birine çöküp, yazıları deşifre etmeye çalıştım: Kağıdın bir köşesinde, Ocak 198... tarihi vardı. Çirkin bir elyazısıyla yazılmış yazıları sökmek güç oluyordu. Nerdeyse benimki kadar çirkindi casusun, anarşistin, aile yıkıcısının elyazısı. Belki de özellikle benim elyazıma benzetmeye çalışmıştı.

«... nasıl başedeceğimi bilmiyoru... üzerime geliyor. Kağıttan çıkıp üzerime... en iyisi çıkıp biraz kar üstünde yürüyüş... kafamı, düşüncelerimi toplıya... günlerce oturup yazı yazmaktan... hareketsiz... beynimdeki oksijen gene azaldı: minyatür perspektifi bir dünya... Ama...»

Belli, kağıdın asıl önemli, anlamlı olan bölümü adamın üstünde kalmış. Pek bir şey çıkaramadım okuduklarımdan. Belki de bunlar anahtar kelimelerdi.

Nerden evimize girdiğini, daha doğrusu bir ruh gibi sızdığını da düşündüm. Doğru dürüst bir yanıt bulamadım. Demek bu saatlerde geliyordu; gelebiliyordu. Biri-

leri görecek, polise duyuracaklar diye bir kaygısı yoktu demek adamın: Tam bir profesyonel soğukkanlılığı...

Ah, herşey; herşey üstüste bindiriyordu: Acele, çok acele etmeliydim: Saat (koridordaki) 12:08 di. Daha ne traş olmuş, ne de üstümü değiştirip tazelenmiş de gazetemizin idarehanesine adımımı atabilmiştim. Üç nolu gazetenin kabataslağı bile hazırlanmış değildi. Lanet ettim. Beni ülkümden uzaklaştırıcı herkese, herşeye lanet ettim. Her türlü günlük âdi duruma lanet ettim... Peki ben şimdi, yarınki gazetemiz için hangi gerçekleri sapkınlıklarından temizleyip dünyaya duyuracaktım? Hangi haberler, sıradan okuyucularımız için aydınlatıcı birer örnek olacaktı?

Adamın kaçıp gittiği kapıyı kapamadım: Türkçe gazeteyi oğlum alıp getirecekti iş dönüşünde; o zamana kadar ben de bizim sokağın gazetecisinden Almanca bir gazete alır, aydınlatıcı örnek haberler varsa ayıklayabilirdim. Örnekleri her iki kültür dünyasından vermek, gazetemizin evrenselliğiyle çakışır, uyuşur elbet.

(72)

30

Tam 12:15 te (koridor saati ile) konutumuzun kapısından çıktım.

Bir süre asansörü bekledim.

Apartmanımızın kapısından çıkarken, koridordaki saatimiz her halde 12:17 yi gösteriyordur, diye düşündüm.

Daha başka şeyler de düşünmek istiyordum ama olmadı: soğuk dehşetli dondurucuydu. Evde kaldığım, yoğun çalışmalarımı sürdürdüğüm günler içinde gövdem dışarının soğunu unutmuş demek? Pek fazla birşey düşünemedim.

«Bu havada genellikle korunaklı ayakkabılar giymek, ayakları üşütmemek gerekir. Ayrıca yalnızca ceketle dışarı çıkmak bu hava için örnek bir giyinme değil.»

O zaman farkına vardım çorapsız ve terliklerle sokağa çıkmış olduğumun. Gazete satıcısının oldukça sıcak dükkanına sığınmış, şişe ile bira içen üç kişi de beni şöyle bir süzüp gülümsediler.

«İçindeki ateş fazla geliyordur belki...» adamlardan biri.

«Biz Güneyliler buralarda yüzyıl da kalsak sıkısıkıya giyinmeye bir türlü alışamayız, biliyor musunuz? Ben mesela, bir kazak bir ceketle geçiririm koca kışları. Çok çok gerekir de sırtıma bir palto atmak zorunda ka-

lırsam, içime sıkıntılar basar. Bir an önce sırtımdan atmayı düşünürüm. Bilmem anlatabildim mi?»

«Peki hasta olmuyor musunuz?» diye sordu adamlardan bu kez daha efendi konuşanı.

«Hem de çok sık olurum. Eskiden öyle değildim. Gövdem güneşsizlikten direncini yitirdi. Ben buna aküm bitti diyorum. Akü, hani arabalarda ilk ateşlemeyi veren akım deposu var ya? Canım, aküyü kim bilmez... Yıllarca güneşsiz kalmak biz güneş insanları için yıkıcı oluyor, biliyor musunuz? Ben yıllardır ülkeme gitmiyorum. Çok özlüyorum ama gitmiyorum.»

«Gelmeseydin. Ne işin vardı buralarda?» Yüzünde alkol yaraları açmış; elindeki sigarayı yer gibi ağzına sokup çıkararak sigara içeniydi bu. İçimdeki ateşin fazla geldiğini söyleyen...

«Egon!» diye bağırdı gazete satıcısı kadın, o adama karşı.

«Bayım,» dedim Egon'a dönerek. «Biz buralarda dünya ekonomik şartlarının zaruri neticesi olarak bulunmaktayız. Konjöktürün dev dalgaları bizi mutsuz olduğumuz bu kıyılara attı.»

«Ne diyor bu be?» deyip, öbür arkadaşlarına sordu Egon. «Ayakkabı mı istiyor bizden?»

«Hayır, güneş...» erkek sesli yüzünden handiyse kan fışkıracak, tombul yanaklı iki metreye yaklaşan boyu ile bir kadın **azmanıydı bu konuşan.**

«Sululuğu bırak Gerda.» Boyu, Gerda'nın ancak omuzlarına erişebilen o efendi sesliydi bu. «Bu bay ciddi konulardan söz ediyor.»

(73)

31

«Ne arzu ediyorsunuz?» Diye sordu gazete satıcısı kadın. Biz konuşurken, kapısı perdeden olan yan bölüme girip çıkıyor; büyük karton kutuları içinden sigara paketlerini çıkarıp düzenlice raflara diziyordu. Ve perdeden kapının her açılıp kapanışında, taze kavrulan soğan kokusu dolduruyordu bulunduğumuz yeri. Kadın öğle yemeklerini yan bölümde yapıp yiyiyor olmalıydı. Soğan kokusu çocukluğumu, güneş ışığı sızan odalarda ve odaların loş gölgeleri içinde dolaşıp ev işleri yapan annemi çağrıştırıyor; bu karlı, soğuk ve Almanca konuşulan ortamdan beni uzaklaştırıp yabancılaştırıyordu.

«Annemi...» demişim satıcı kadına.

«Annenizi mi?»

«O, afedersiniz. Bir adet Tages Spiegel gazetesi lütfen»

Dil sürçmeme, öbürkülerle birlikte ben de güldüm.

Kendisinden, daha doğrusu iriliğinin verdiği görüntüden hiç beklenilmeyecek bir şey yaptı Gerda: Kocaman iki adım atıp yanıma geldi ve kürkünün önünü açarak kafamı iri memelerini üstüne şiddetle bastırdı.

«Senin annen ben olayım, yavrum» dedi.

İşte o zaman, «Gerda!...» diye çığlıklandı satıcı kadın. «Sabahtan beri rahat durmuyorsunuz bugün. Bir daha böyle saçmalık yaparsanız dükkana girme yasağı koyarım size. Şu andan sonra da içki yok...»

«Beni bu yasağa dahil edemezsin, Frau Körbel» diye belli belirsiz bir karşı gelmede bulundu Egon. Sonra da Gerda'ya dönüp «Memelerini sarımsak mı kokutmak istiyorsun» diye kıskançlıkla sordu.

«Bu tavrın insanı değilim ben» dedim Gerda'ya. «Biz başka örflerin, ahlak anlayışlarının insanlarıyız. Kırıldığımı, incindiğimi söylemek zorundayım. Keşke bu hareketi yapmasaydınız.» Sonra da Egon'a dönüp gereken yanıtı verdim: «Ben öbür vatandaşlarım gibi değilim; sarımsaktan pek hoşlanmam.»

Sinirden mi, yoksa artık iyice üşüyüp hastalanmaya başladığımdan mı nedir, titrememin önüne geçemiyordum.

«Sizin gibiler yüzünden yabancılar bizi yanlış anlıyor. Herşeyi bok eden sizlersiniz zaten» dedi kızgın kızgın; hep efendice konuşan o adam. Egon'a ve Gerda'ya bakıp, birasını hırsla ve bir yudumda içti bitirdi.

«Siz hepiniz ölmüşsünüz be!»; gövdesini daha bir dikleştirdiği için başı gittikçe bizden uzaklaşmış, tavana yaklaşmıştı Gerda'nın. «İnceliğiniz kalmamış sizin; bir şaka yapalım dedik, söylemediğinizi bırakmadınız.» Sonra da asık, kırgın bir yüzle ama gene o kocaman adımlarla durduğu eski yerine, adamların ortasına döndü. Ve Tezgahtaki küçük içki şişelerinden birini alıp, yeniden yanıma geldi.

«Beni yanlış anlamanızı istemem: şu votkamdan bir arkadaşlık yudumu alın lütfen.»

«İzin verirseniz ben içmiyeyim hanımefendi» dedim. «Hem aç karnına...»

«Hadi al profesör. Zaten tok karnına içkiye yazık olur...»

«Sen burnunu sokma Egon!» dedi kadın, ağdalı Berlincesiyle.

İçtim, Gerda'nın sunduğu şişeden. Sanıyorum biraz

fazla yudumlamışım, midemde yangın varmış gibi bir alevlenme başladı.

«Sizi ilk görüyorum buralarda?»

«Evet» dedim, gazete satıcısı Frau Körbel'e.

«Yeni taşındınız, ya da konuksunuz buralarda bir yerde?»

Açıkladım kısaca: Hayır yeni sayılmaz. Birbuçuk yıldır bu semtdeyiz. Daha önce Schöneberg'de oturuyorduk. Küçüktü ordaki evimiz. Şimdi burada herkesin, çocuklarımın da birer odası var. İşsiz miymişim şu sıralarda? Hayır hasta yazıldım. Ne iş yaparmışım?

«Gazeteciyim. Gazetem var.»

«Benim de gemilerim var ama, şu son soğuklarda kanallar iyice donduğu için Berlin'e getiremiyorum» deyip yeni bir şişe bira istedi Egon.

«Bitti artık! Hakkın bitti Egon! Dükkanımın müşterileriyle doğru dürüst konuşmayı bilmediğin sürece de sanıyorum hiçbir zaman buradan içki almaya hakkın olmayacak!...»

«Ama Frau Körbel...»

«Ciddi konuşuyorum Egon!...»

«Bir **kanaker** yüzünden bir Alman vatandaşını harcıyamazsın Frau Körbel.»

«Türkler de insandır. Frau Körbel'i rahat bırak Egon. İstiyorsan benim biramdan içebilirsin» dedi Gerda.

«Nasıl bir gazete yani bu sizin gazeteniz? Sahibi de sizsiniz öyle mi?»

Gazetenin sahibinin ben olduğumu, ama bir aile şirketi gazetesi demenin daha doğru olabileceğini söyledim.

«Ailenizin sermayesiyle yani...?»

Öyle de denebilir. Peki nerelerde satılır? Kimler okur? Bir kaç örnek de, eğer istiyorsam, kendi dükkanı-

na getirebilir miyim? gibisine soruları ardı ardına sordu Bayan Körbel.'

Gazetemizin bir duvar gazetesi olduğunu söyleyince biraz duraksadılar. Daha doğrusu, bu açıklamamdan sonra hiç kimse soru sormadı. Bayan Körbel, yeniden perde kapılı yan bölmeye geçti ve bu kez karton kutuları içinden bir takım içkiler çıkarıp onları raflara dizmeye koyuldu. Egon ise, başı tezgah üstündeki bira şişesine eğik, arada bir bana yan gözle bakarak yeni yaktığı sigarasını içiyordu. Soruların ve bana olan ilginin birden kesilmesiyle varlığımın artık burada istenilmediği kanısına vardım. Tam, allahaısmarladık deyip çıkacakken aklıma geldi.

«Gazetenin parasını vermeyi unutuyordum azkalsın.»

«Ya, öyle mi?» dedi Bayan Körbel.

Ceket ceplerimde para cüzdanımı ararken düşüncemi bir anlık karıştıran söküğü gördüm. Evet, ceketimin dış ceplerimden biri sökülmüş (sağ dış cep), susuz kalmış köpek dili gibi aşağı sarkmaktaydı. Öfkemden kanım bir anda başıma hücum etti: Demek o karanlık adam; evimizi yolgeçen hanına çeviren o ne idüğü belirsiz casus herif, kendi ceketiyle benimkini değiştirip kaçmıştı.

«Parayı bulamıyorum; galiba o casus alıp kaçmış...»

«Önemi yok, sonra verirsiniz» dediği anda Bayan Körbel'in, elim cüzdanıma değdi. Paraya dokunmamıştı demek.

Bana gayet anlayışlı davranan bu gazete satıcısı hanıma, teşekkürlerimle parasını verdim.

«Şahsımda yabancılara olan bu örnek davranışınızdan ötürü, gazetemiz bir köşesinde size teşekkür yayın-

layabilir» dedim. «Bunu yönetim kurumumuza getireceğim.»

«Mao Çininde de bir zamanlar sizinki gibi duvar gazeteleri vardı. Yani o zamanlar bu iş çok yaygındı orada.»

Hiç beklemediğim bu örnekleme beni dehşetli şaşırttı. Örneği veren, efendi konuşmalı o adamdı. Ona dönerek konuştum:

«Siz Almanların bilgi dağarcıkları beni her zaman şaşırtmıştır. O kadar çok şey biliyorsunuz ki, bilgileriniz bazan, insanlarla sizin aranıza giriyor. Yakın tarihinizdeki bir takım talihsizliklerinizi ben, biraz da sizin bu bilgilenme histerinize bağlıyorum. Bilmem anlatabiliyor muyum? Yabancılarla olan ilişkileriniz de biraz öyle: onlarla birlikte yaşamaktansa haklarında hertürlü bilgi edinmeyi yeterli görüyorsunuz. Olmuyor tabii...»

Ellerini birer birer sıkarak dükkandan çıktım. Ama çok kısa bir süre de olsa, bu el sıkışma sırasında bir tatsızlık yaşadım: Yanlarına yaklaşıp elimi uzattıysam da bir türlü ellerini bulup sıkamıyordum. İki üç kez sınadıktan sonra ancak ellerini bulabildim: bir dürbünün tersinden bakıyormuşum gibi uzakta duruyorlardı ve bu yüzden elimi ellerine değdirmekte çok, ama çok güçlük çektim.

Kapı önüne çıktığımda artık üşümüyordum. İçim titremiyordu. İçkinin; o iyi yürekli ama davranışlarını denetliyemiyen Gerda'nın sunduğu içkinin etkisine bağladım bunu.

Eve varmak oldukça maceralı oldu. Bir sokak ötedeki evimize sırtımdan terler boşanarak gidebildim; Bir garip duygu sardı beni ve dehşetli ürküttü: baktığım, gördüğüm, gözümün önündeki ara sokak ve onun bağlandığı ana cadde ve üstündeki tüm nesneler; arabalar, insanlar... hemen yanıbaşımdalarmış ve benle birlikte

hepsi, her şey bir düzleme yapıştırılmış gibi, perspektivsiz bir alanda kıpır kıpır kıpırdıyorduk. Perspektif yoktu ve ben koskoca sokakta minnacıktım ve ta ilerde olması gereken arabalar benim yanımdaydılar ve onlar da elim kadar küçüktüler yanımda.

Eve hiç varamıyacakmışım, yitip, sonsuza değin yitip gidecekmişim korkusuyla boğuluyorum sandım.

Kapıyı nasıl açtım bilmiyorum.

Koridorumuzdan içeri adımımı atarken ayağım paspasımıza takıldı: Öylesine büyük engel oldu ki yolumda aşamadım.

Koridorumuzdan içeri boylu boyunca düştüğümü, daha doğrusu koridorumuzun düzleminin, beni içine çektiğini hatırlıyorum.

(76)

32

«Tıp dünyasında olan son gelişmeler bana yabancı değildir. Ama biliyor musunuz son üç gündür dünyayı yeterince izliyemiyorum. Onun için size sormayı istiyorum: Meslek dünyanızın son üç günlük vurucu haberi nedir?»

Öylece yüzüme baktı. Biraz öfkeli, hatta bir doktora yakışmıyacak kinli bir bakıştı gözlerindeki anlam.

«Ailemizin okuduğu gazete daha çok düşünce yazılarına yer veriyor biliyor musunuz? Haberlerin ancak çok uç, çok sarsıcı olanlarını bünyesine alıyor. Beni pek etkilemiyor gazetemizin bu tutumu biliyor musunuz? Çünkü her türlü haberlere herzaman kuşku ile bakmışımdır.»

«Konuşmasanız iyi olur... Gücünüzün, enerjinizin sonuna gelmişsiniz...»

Adamın suratsızlığını; çok önemli bir şey söylüyormuş gibi ağzını büzerek kelimeleri birbir çıkararak konuşmasını hoşgörebilirdim ama olmadı:

«Garip bir konuşma biçiminiz var. Yabancı olduğum için galiba beni küçümsüyorsunuz da... Yüzünüzün bu ekşiliği başka nasıl açıklanabilir ki?»

«Babaa.. Lütfen...» diyerek, sevgili kızım Leyla benimle beşinci kez konuştu kendime geldiğimden bu yana.

Öylece yata kalmışım konutumuzun girişinde; yüzü

koyun, kendimden geçmişim. Öğlen uykusunu uyuyup da, akşam üstü kahvesi için kendisine bir adet pasta almak üzere konutundan çıkan Felice teyze görmüş beni öyle: kapı açık ve ben yerde... Saat üçü geçmekte imiş (15:04 demek istiyor). Kaç geçmekte imiş? Sordum. Kesin bir şey söyliyemedi Felice Teyze. Ben de üstünde pek durmadım. Yaşlılara saygım sonsuzdur. Günün birinde hepimiz yaşlanacağız çünkü.

Sürüyerek; güçlükle; anca oturma odamızın ortasına değin çekebilmiş beni. Bırakmış orda. Kendi evinden bir battaniye getirip, sarıp sarmalamış beni. Kalbime bakmış, çalışıyormuş. Pek kaygılanmamış o yüzden. Zaten onca savaşlar sırasında çok görmüş ölüyü, yaralıyı. Bayılmışsa bir insan kendisine gelmesi işten bile değilmiş. Beni öyle bırakmış. Pastasını alıp evine gelmiş. Kahvesini ertelemiş ama. Gelip başımda beklemeye başlamış. Bir parça su içirmiş bana; yudum yudum.

Bir zaman sonra bizimkiler gelmişler.

Doktoru kızım çağırmış.

Ben bizimkilerin seslerini duyunca gözlerimi açmışım. Saatın kaç olduğunu sormuşum. 18:47 imiş.

Bir kendime geliyormuşum, bir uzaklaşıyormuşum kendimden.

Doktor iğne yapmaya kalkışınca onu başka birine benzetmişim. «Son zamanlarda bizim eve bir casus gibi, bir anarşist gibi girip kolayca girip çıkıyor bu adam; bana bir kötülük yapacak, dedin baba. Gömleğinin yakasından tutup sarstın adamı. Bir düğmesi koptu. İğneyi güçlükle yaptı sana...»

Kızımın önünde bunun bir tatsızlık olduğunu kabul ettim.

«Ama bir doktorun görevi de hastasının sorularını yanıtlamaktır sanıyorum. Zaten doktorların çoğu da, eğitimlerini bitirdikten sonra tıbbın yenilikleriyle ilgi-

lenmiyorlar artık. Akılları fikirleri para kazanmakta oluyor.»

Adı Herbert'miş bu doktorun. Bunu bile isteksiz söyledi bana. Herbert bilmem ne...

«Ben ön adı sizinki gibi Herbert olan bir başka birini daha tanıyorum. Onun da suratı sizinki gibi asıktır hep.»

Kimmiş? Arkadaşım mıymış bu Herbert?

«Herbert von Karajan» dedim. «Kentimiz Filharmoni Orkestrasının yöneticisidir. Arkadaşım değildir; kendime yakın bulmadım hiç bir zaman.»

Doktor güldü; (beceremiyor ama).

«Siz farkında değilsiniz, atlattığınız tehlike büyüktü. Tansiyon diye bir şeyiniz kalmamış... Öylesine düşmüş ki. Kalbiniz bir ara iyice duracak sandım... Sizse hâlâ konuşuyorsunuz. Kesin; tartışmasız bir dinlenmeye ve de beslenmeye ihtiyacınız var.»

Bizim aile doktorumuzun Prusyalı bir kökenden geldiğini, kendisinin aynı zamanda arkadaşım olduğunu söyledim. Bu sözüme de güldü. Memnun oldu. Doğru dürüst gülmeyi başarınca çok sevdim bu doktoru. Kendisi hakkmdaki olumsuz düşüncelerimi sildiğimi söyledim. Buna da güldü ve teşekkür etti. Ben de teşekkür ettim. Haftada bir de olsa, bir Sağlık ve Tıp Köşesi'nin gazetemizde onurla yer alabileceğini söyledim. Bu köşe aynı zamanda tıptaki son gelişmeleri de duyuracaktır okuyucularımıza, dedim. Çağdaş tıbbın, alternatif tedaviye kapılarını artık iyice açması gerektiğini; bu konudaki bir takım spekülasyonların elbette mide bulandırabileceğini ama böylesi şarlatanlıklara hemen hertürlü bilim dalında rastlana geldiğini, ne var ki kendini tıbbın dolaysız gerçeğine adamış her çağdaş kişinin bu durumlardan ürkmeden yolunda yürümesi gerektiğini vurguladım. Kendisinin de benimle aynı düşüncede olduğunu

ama artık katiyyen susmam ve dinlenmem gerektiğini yineledi, yatak odamızdan çıkarken. Adamı sevdim. Doktorlar da insandır ne de olsa.

Evet, yarınki gazete için hazırlıklı değildim ama içimde nedense bir kaygı da duymuyordum. Yumşacık; çocukluğumun denizlerinde yüzer gibi hafifti gövdem. Doktorun uzaktan kulağıma gelen konuşması rahatlatıcıydı: sevgili oğlum Can'a nöbetçi eczanenin yerini tarif ediyordu duyabildiğim kadarıyla. Ve ben yüzüyordum... Kulaç atmaya kalkışınca sulara gömülüyordum. Boğulur gibi oluyordum. Babam tutup suyun üstüne çıkarıyordu beni yeniden. Ölmüş babam yanımdaydı.

(33)

33

Kıymalı makarnayı ısıtmadan yedim.

Mutfağın kaloriferini açmıyoruz, ziyancılık olmasın diye. Mutfak serin olunca tabii, yemekler böylesi kış günlerinde bir kaç gün dışarda, buzdolabına koymadan kalabiliyor.

Kıtlıktan çıkmışım gibi, tabağa filan koymadan, öylecene, tencereden atıştırdım. Bu halimle yaramaz çocuklara benzettim kendimi, annesinden izinsiz mutfaktan birşeyler aşırıp atıştıran. İçime sevinç verdi bu benzetmem. Yine de böylesi şımartıcı bir düşünceye pek yüzvermemek gerek. Çocuksuluğa bürünen erkeklerin ne kadar tatsızlıklar yaptıklarını görmez, bilmez değilim.

Uyandığımda çıt bile yoktu evde.

İki kişilik kocaman yatağımızda bir başıma yatıyordum. Üstümüzdekilerin köpeği uludu yalnız bir iki kez. Apartman dairesinde köpek mi beslenirmiş. Bazı Almanların köpeklere olan bu aşırı, ürkütücü eğilimini hiç anlamıyorum.

İçimdeki, kafamdaki hafiflik yerini dayanılmaz bir açlık duygusuna bırakınca köpeğin iniltiye benziyen ulumalarını saymaktan vazgeçtim.

Mutfağa girerken baktım: koridor saatı 01:27 di.

Sevgili eşim Altın, büyük kızımın yatağına yatmış. Büyük kızım Leyla da kardeşi Burcu'nun yanına uzan-

mış. Oğlumun oda kapısını açıp baktım, o da huzur içinde yatağında uyumakta idi.

Karnımın iyice doyması, evimizdekilerin mutluluk içinde uyumaları bendeki rahatlamayı okyanuslar kadar genleştirdi; içimde hayatın büyük programlamacısına karşı sevinçli bir teşekkür doğdu. Yemek masamız üstüne bırakılmış ilaç kutularını sevecenlikle okşadım: «İnsan kendinin ilâcı olabiliyorsa sizlere hiç gerek kalmaz keratalar» dedim yüksek sesle onlara. İçlerinden bir tanesinin kutusu açılmış ve kullanım kağıdı okunmuş, masanın üstüne öylece bırakılmıştı. Sevgili oğlum ya da kızım doktorun bana verdiği ilaçların nemenem şeyler olduğu merak etmişlerdi kuşkusuz. Kullanım kağıdını çıkarıldığı kutuya yeniden yerleştirirken aklıma geldi: Oğlum kendisine verilen asıl görevi yapmış mıydı? Hemen gidip gazete yönetim büromdaki çalışma masamın üstüne baktım. Yoktu. Odasında olabilirdi o zaman... Evet, yatağının başucunda, özensiz katlanmış bir biçimde durmaktaydı. Sevgili oğlumu uyandırmadan, usulca aldım Türkçe gazeteyi. Benim alıp getirdiğim ama bir türlü göz atmaya zaman bulamadığım Almanca gazete ise, sabahki katlanım biçimiyle çalışma masamın üstüne konulmuştu.

Daha önceki gazete sayılarının çıkarılması sırasındaki kaygılı ve kontrolsüz aşırı ön heyecanları duymuyordum şimdi. İşini bilen, kendinden emin, mesleki heyecanlara kanıksamış bir yönetici gibiydim daha çok. Kafamda, zamanı nasıl tutumlu harcıyabileceğimi ve okuyucularımıza neler sunulacağını rahatlıkla yerli yerine oturtabiliyordum. Üç sayılı gazetemiz en geç sabahın 5:30 unda okuyucunun önüne serilmiş olacaktı kuşkusuz..

Yatak odalarının aralık duran kapılarını iyice ka-

pattım: Gecenin bu kar sessizliğinde daktilo gürültüsünün tatsızlığını bilmiyor değilim.

Gazetemizin dizgiye verilen ilk yazıları «teşekkür»ler oldu. Ve Felice teyzemizle ilgi teşekkürü Almanca olarak yayınlamaya karar verdim: Kendisi saygı değer yaşlı bir Alman teyzemizdi ve bu yaşından sonra adına sunulan bir teşekkürü Türkçe okuması zorlanamazdı.

Ama gazetemiz, başta satıcı Bayan Körbel ve değerli müşterileri Bayan Gerda, Bay Egon, adını sorup öğrenemediğim kibar konuşmalı Bay'a, şahsımda yabancılara karşı gösterdikleri içten ilgiden ötürü türkçe bir teşekkür yayınladı.

Ayrıca gazetemiz yine bu 3. sayısında, evine kadar gidip kendisine içten bir güleryüz gösteren ve gerekli olan hertürlü sağlık yardımlarını elden geldiğince ve de esirgemeden, gerçek bir tıp adamına yaraşır bir biçimde kullanarak uygulayan; çok sevdiğimiz, onsuz yapamıyacağımızı bildiğimiz değerli yazılışleri yönetmenimiz Ömer Kul'a gösterdiği özenden ötürü (adı bizce bilinen) Sayın Doktora teşekkürlerini de sözü edilen «teşekkür»ler bölümünde yayınladı. Doktora olan teşekkür de Türkçe olarak yayınlanmıştır: Hekim, henüz genç bir hekimdir; başargan bir izlenim uyandırmıştır; isterse pekâlâ Türkçe öğrenebilir. Bizler, bu ülkede yaşıyan milyonlarca yabancı, iyisiyle kötüsüyle Almanca öğreniyoruz ya, bu genç doktor neden öğrenmesin?

Teşekkürleri yazarken epey güçlük çektim: eşimin ısırıp bir parça etini kaldırdığı parmağım çok sancıdı. Ama son teşekküre doğru acıya alıştım; o parmağımı elden geldiğince az görevlendirmeye özen gösterdim: sağlığı bozuktu, şimdilik az çalışabilirdi...

Tam bir dosya kağıdı sayfasını doldurdu «teşekkür»ler. Kalan öbür yedi sayfanın doldurulması benim için sorun değildi zaten. Dedim ya, insan işine alıştı mı,

sevdi mi, yapacağını iyice bildi mi güçlüklerin üstesinden gelmek işten bile değil.

Gazeteleri çok kısa bir sürede ama gözümden hiçbir şey kaçırmadan okuyup bitirdim: Dünyada yeni birşey yoktu; sevgisizlik, dolandırıcılık, çekememezlik yerli yerindeydi: hiç biri bizim gazetemizin yayın dünyasına girdiğini küçük bir köşede de olsa duyurmuş değillerdi. Böyle olmasını, olacağını bekliyordum ama, yine de yapılanlara, başarılarıma karşı böylesine suskun kalınması ruhumda onulmaz yaralar açıyor. Hak etmediğimi bildiğim bana karşı takınılan bu nankör tavrı düşününce gözlerimden iki üç yaş damlası düştü yeni yazmaya başladığım, makinaya takılı kağıdın üstüne.

Kuşkusuz, kendimi hemen yeniden çelikleştirmeyi bildim. Bir inanç adına savaşıma karar vermişse insan, duygunun dozunu iyice ayarlamalı diye düşündüm. Yarınki gazetemizin ilk haberini böylesi bir çelikleşmeden sonra yazmaya koyuldum.

Dış Haberler Köşesi:

İslamlar Zirvede/Kazablanka (Ö.K. özel bildiriyor)
İslam Konferansına katılan değerli üyeler dünkü basın toplantısında birbir havaya uçup, bir süre gazetecilerin gözleri önünden kaybolduktan sonra, açık pencerelerden yeniden içeri, toplantı salonuna girerek yerlerine iniş yaptılar.
Toplantıyı izleyen Batılı gazetecilerden bazıları, uçma işinin nasıl gerçekleştiğini sayın delegelere sordularsa da, delegeler adına söz alan Başkan: Bunun İslamın iç meselesi olduğunu zamanı ve yeri gelince açıklanacağını duyurdu. Ve devamla, sayın delegelerin yerlerinden bir süre uçup yeniden

eski yerlerine konmalarını tam bir gerçeklikle yazmalarını gazetecilerden rica etti.

İktisat Köşesi:

Dolar ve Para politikamız/İktisat uzmanımız Ömer K. Yüksek faiz politikasına sığınan Birleşik Amerika, bir santrfüj gibi Avrupa sermayesini kendine çekiyor. Dolar'ın sapık bir biçimde değerlenmesi ve yüksek faiz sonucu Avrupamızın yaklaşık 170 Milyar Dolarlık sermayesi geçen yıl Amerika Birleşik Devletlerine kaçtı. Unutmayalım ki sermaye bir kuş gibidir. Bazan bir serçeye, bazan bir akbabaya benzer. Hem tahılla, hem leşle beslenir. Beslerken dikkatli olmalıyız, atmaca olup gözümüzü de oyabilir.

Bu konudaki daha etraflıca bilgi için kuş besleme kitaplarına bakılmalıdır. (Uzmanınız Ömer K.)

Şimdi artık daha düzenli bir mizanpaj uygulayabiliyorum. Duvar gazeteciliğinde denenmemiş, belki de bir devrim sayılacak bir biçim buldum: Haber kısa olmuş, uzun olmuş farketmiyor: her habere bir daktilo sayfası ayırıyorum.

Koridordaki saatimize bakıp yerime döndüm. Saat 02:40 dı. Ve gazetemizin koca üç sayfası dizgiye hazırlanmış, basılmış, hazır durumdaydı bu saatte. Bu sonuçtan ve gazetemiz çalışanlarının özverili çalışma temposundan çok memnun oldum.

Kısa Karışık Haberler Köşesi:

Ankara/Ankara muhabirimiz Ö.K. bildiriyor Ömer KUL, A.A. Genel Müdürü oldu.

Ülkemizin tanınmış gazeteci-yazarlarından Ömer KUL, Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğüne getirildi.

A.A. Yönetim Kurulunun dünkü toplantısında konu görüşüldü ve KUL'un Genel Müdürlüğe getirilmesine ilişkin karar üyelerce imzalandı.
KUL'un bugün yeni görevine başlaması bekleniyor.
Arabeskçi ÖMER Kul, Kanada'da/
Toronto muhabirmiiz Kul Ö. bildiriyor.
Arabeskçi ÖMER KUL, Kanada'da nükleer silahlara karşı kampanya açtı. Jamaika asıllı, söylediği acıklı arabesk şarkılarıyla ünlenen ÖMER Kul, bütün dünyada örgütlenmiş bir barış örgütü adına bağış toplamaya başladı. Arabeskçi ÖMER, bir yandan silahsızlanma adına şarkılar söylerken, öte yandan da bir dizi konferanslar veriyor. ÖMER bu konferanslarda Başkan Reagan'ı «sarsak atmaca» olarak niteliyor.
Not: Arabeskçiler kralı ÖMER Kul'un dünya büyükleri hakkında söylediği yakışıksız sözler gazetemizi bağlamaz. (Yazı işleri adına Öm. Ku.)

(34)

34

Son olarak dizilen sayfaya; şarkıcı ile ilgili haber sayfamızın üstüne, teknik oparatörümüzün elindeki yaradan kanlar damlamaya başlayınca kanı durdurmak işlemi bana düştü: Çalışma masamın hanidir kullanmadığım ve çoğunlukla kilitli tuttuğum en alt çekmecesinden bir kağıt mendil çıkarıp parmağımı sardım. Ama, mendili ararken alt çekmecede elime geçen bazı el yazması kağıtlar sağlık mutluluk dengemi yeniden ve birden bire bozdu. Sanıyorum bu yüzden olacak, tansiyonum gene bir parça düştü: Başım döndü. Boşluğa düşüyormuşum gibi oldum. Bir kusma isteği ile midem anaforlandı: Bu yabancı elyazmasıyla yazılı kağıtlar da neyin nesiydi? Kim, nasıl getirip koymuştu kilitli ve anahtarı yalnız bende olan bu çekmeceye?

Okumuya çalıştım. Olmadı: yazılar dalgalanıyor, kağıtlardan aşağı damlayıp akacaklarmış gibi oluyordu. Gözlerimi bir süre kapalı tutup güç almaya, kendime gelmeye çalıştım. Soğukkanlı olmalıydım ve olayın üstüne öyle gitmeliydim. Sıradan bir olay değildi çünkü: kocaman bir gazete idarehanesine birileri girip, gizli gözlere varana değin her yerleri kolaçan edebiliyor, karıştıra biliyordu demek! Evet, paniğe kapılmanın sırası hiç değildi. Ortada yankıları çok büyük olabilecek bir skandal vardı.

Aklıma bir yığın kuşkular geliyordu: bu işte bir dev-

let parmağı olabilirdi. Eğer devlet ve bu devletin gizli polisi gazetemiz hakkında kendisini ilgilendirecek bir takım bilgileri sağlamak istiyorsa, neden gazetemiz yönetmine gelip başvurmuyordu da böylesi kirli yolları yeğliyordu?

Yoksa daha büyük bir ahtapotun kolları mıydı ta buraya, bu çekmeceye kadar uzanan.

Kendimi güç zaptediyordum aklıma böylesi düşünceler hücum ettikçe. Bizi bir takım tatsız işler yapmaya zorlamasmlardı: durumu pekâlâ uluslar arası bir skandala dönüştürecek gücümüz, araçlarımız vardı elimizde!... Gazetemize büyük puntolarla atılacak olan: «KİM İÇİMİZE HANGİ KIRILASI ELLERİNİ SOKUYOR?!.» başlığı, birçok kimselerin kıçları altından sağlam sandıkları sandalyeleri çekip alabilirdi...

Gözlerimi açtığımda yazılar artık dalgalanmıyor, akacakmış gibi olmuyordu.

Yazılar önce az kullanılan, arkaik bir kaligrafi ile yazılmış gibi geldi bana. Belli ki, herkesin anlamasını, okumasını istemiyordu bu notları yazan kişi.

Hemen masamın bir köşesinde, kitap ve ansiklopedi yığıncığı içersinde bulunan ve değeri benim için tartışmasız olan «Zeihen und Wunder» kitabını çıkardım: bu yazının nemenem bir yazı olduğunu bulabilecektim. Kitapta örnekleri olan yazı biçimleriyle bu elyazmalarınm yazısını karşılaştırdım: Hiyeroglif değildi. Hem zaten yazılar çarşıda satılan normal dosya kağıtlarına yazılmıştı; papirusla ilgileri yoktu.

Çivi yazısı hiç değildi: iyice karşılaştırdım.

Orhun yazıtlarının eski Türk alfabesindeki işaretlerle de ilgisi yoktu bunların.

Kitabı bir yana bırakıp, dağarcığımdaki bilgilerle çözmeye karar verdim bu çalı çiziğine benzer yazıları.

(77)

35

«... akşam yemeğinden sonra bir yudum viskiyi ağzına alıp bir süre çalkaladıktan sonra gidip lavaboya tükürdün. Sonra bir tane sigara yaktın. İki duman çektin içine. Parmaklarının arasında tütüşünü seyrettin. Sonra bir yudum duman daha. Baktın, başedemiyorsun: yarısına varmadan söndürdün sigarayı. Yasakların anlamsızlığı üstüne bir iki çeşitleme yaptın düşüncende. Derken yarım bardak viski koydun bardağına ve yeni bir sigara...»

Yazıları pekâlâ çözebiliyordum işte.

Ne varki, bunlar kuşkusuz şifreli olması gereken sözlerdi.

Çekmecemde bulduğum yazılı bu bir tomar kağıdın ortalarından çekip aldığım bir başka sayfayı da inceledim iyice: okuyabiliyordum evet:

«... Günlerdir yazılanları sanki kendi gücünle değil de, bir başkasının, seni egemenliğine almış bir Gizil gücün diktesiyle yazıyorsun. 'Yazıyordun' demek daha doğrusu. Çünkü bugüne bir kusma duygusuyla, önüne geçemediğin bir öğürtü ile başladın. Gözlerini açtın, masanı ve daktiloyu gördün. Nasıl olduğunu anlamadan dehşetli bir kusma itisiyle karnından boğazına doğru bir basınç...»

Nasıl bir işti bu? Nasıl bir casustu? Sanki ruhumu okuyordu.

İçime bayılıverecekmişim gibi, sandalyeden yere yığılıverecekmişim gibi bir duygu hücum etti. Yazılar gözlerimin önünde yine sıvılaşıyordu. Bu yazıları yazıp bu benim çekmecemde biriktirenin kim olabileceğini düşündükçe bir garip, önüne geçemediğim titremeye kapılıyordu vücudum: Demek artık hiçbir şeyimiz yeteri kadar bize ait değil; ailemize ait değil... Peki kendimizi, çocuklarımızı, eşimizi bunca akıllı, bunca yetenekli bir düşman (ya da düşmanlar) karşısında nasıl koruyabilecektik?

Devlet her yere girebilir kabul. Ya da kabul değil: onun da çarkları benim gibi kişiler tarafından yağlanıp işletilmiyor mu? Hem canım, bu devlet masum bir duvar gazetesinden kendine zarar gelebileceğini nasıl düşünür ki; onca paralar verdiği ajanlarını başka işlerde görevlendirse ya. Vergilerimizi bizi gözlesin diye mi veriyoruz kendisine? Çocuklarımı, karımı bana karşı satın alsın diye mi?

Ayağa kalktığımda yeniden başım döndü. Gidip sevgili eşim Altın'ı uyandıracak, çocuklar duyup da paniğe kapılmasınlar diye usulcacık çalışma odama çağırıp haberi öyle verecektim: Ailemiz içine bir ajan soktular!

Evet, bir ajan sokulmuştu aramıza. Gözümüzü dört açmamız, dikkatli olmamız gerekiyordu.

Kim adına? Hangi devlet adına çalışıyordu?

Gidip polise haber versem; sıradan, günlük bir olay olarak karşılamaları doğaldı: 'soğuk savaşın' anıları belleklerden henüz silinmemişken Berlin gibi bir kentte casusun, casusların varlığına 'duvar' kadar alışılmıştı. «Siz gidin evinize, biz gereken işlemleri yürütürüz» diyecekti polis kuşkusuz.

«Casus mu?»

Yataktan kaldırdım ama, bir süre kendine gelemedi sevgili eşim Altın. Ayakta öyle, hafif salınarak durdu.

Bana tutunmasına izin verdim. Tutundu. Yüzüme bakıp duruyordu, karşısındaki beni görmüyormuş gibi.

«Sus» dedim. «Çocukları uyandırmadan gel hele...»

Ben de güçsüzüm ama, yatak odamıza kadar götürdüm elinden çekerek. Giysilerini çıkarıp öylecene bırakıvermiş demek büyük kızımın yatağına kendini: yatak odamızın ışığını açtığımda farkettim bunu. Yeniden söndürdüm ışığı. Ayağında yalnızca bir donu var... Niye böyle yattın, üşüyüp sen de mi hasta olmak istiyorsun? Hem, sevgili oğlumuz Can, çişe filan kalktığında seni böyle görebilir. Oğlumuzun ahlak dünyasını sağlam temeller üstüne kurmaya çalışıyoruz biliyorsun, dedim. Gözleri hâlâ yarı açık, başı arasıra omzunun üstüne düşüyordu.

«Otur şöyle yatağın üstüne. Ama lütfen uyan artık... Casus var!... Ailemiz içine casus sokulmuş; bunu haber vermek için önce seni uyandırdım.»

Casus lafını duyunca gözlerini iyice açtı. Biliyorum kaygılanacak; korkacak; belki de avaz avaz bağırmaya başlıyacaktı. Doğaldı: ben bir erkek olarak bunca kaygılanmışken...

«Ne casusu Allahını seversen Ömer?... Hem...»

Hiç de bağırmadan ve kaygısız sordu sorusunu...

«Ben de bilmiyorum ne casusu olduğunu. İki süper devletten birinin de olabilir; Alman ya da bizim devletin casusu da... Ama şurası kesin ki, gazetemiz ve yayınları çok yakından izleniyor. İşte bak, masamın gizli çekmecesinde buldum bu bir tomar yazılı kağıdı. Yazılar bir garip kaligrafiyle yazılmış. Çözdüm; söktüm yazıları. Ama okuyabilmiş olmanın bir anlamı yok. Şifreli çünkü; belli ki şifreli: sıradanmış gibi duran sözlerin altında derin anlamlar var belli... Her şey rastgele ortaya çıktı biliyor musun? Gazetemizin yarınki, yani bugünkü sayısını hazırlıyordum ki...»

«Gazete mi? Yarınki sayısı mı?!...» diye, asıl işte o zaman sesini yükselterek konuşmaya başladı sevgili eşim Altın. Evet, ne vardı bunda? Ne demek ne varmış? Doktor demiş ki, değil yerinden kalkmak, parmağını bile kıpırdatmayacak; biryanından bir yanına dönmeyecek. En azından bir hafta kesin yatak dinlenmesi yapmam gerekiyormuş.

«Ben keyfim için mi yatak değiştirdim? Beyimiz rahatsız olmasın, uyanmasın diye... Yarın gidip personel bürodan izin isteyeceğim. Olmazsa yıllık izinimden bir hafta kessinler: evde, senin başında birisinin kalması gerekiyor... Hayatta kalman bir mucizeymiş Ömer, sen de tutturmuş gazete...»

Ne zaman yataktan kalkıp da pijamalarımı çıkarıp elbiselerimi giymişim?

«Kocaman gazete idarehanesinde de pijama ile oturulmaz ya» dedim.

O uykulu, o yorgun argın halini unutup beni yeniden soymaya, pijamalarımı giydirmeye koyuldu sevgili, sevecen eşim Altın.

Pijamamın altını giydirirken (afedersiniz) memeleri yüzüme değdi. Serindiler: evimizin ısısı çıplak dolaşmaya yeterli değildi demek... Üzüldüm sevgili eşimin böyle, benim yüzümden üşümesine.

«Memelerin (afedersiniz) buz gibi olmuş, üşümüşsün» dedim, memelerini tutup. İşte o zaman kasıklarımda tekme yemişim gibi bir ağrı duydum. Ağrımı yoksa bir istek sancısı mıydı şimdi pek çıkaramıyacağım; duygumu yeteri kadar yorumlamaya zaman bulamadığımı anımsıyorum: sağ elimin bana baş kaldırıp, (afedersiniz) katılaşmış olan erkekliğime gittiği aklımda ama. İşte o anın hemen ardından sevgili eşime sıkısıkıya sarıldığımı ve kendime çektiğimi de anımsıyorum. Kendisinden ve küçük gövdesinden ummadığım bir direnç, bir

karşı koyma gösterdi bana. Benimle ne kadar boğuştuğunu şimdi kesin söyliyemiyeceğim (saatımın zamansız durmasına, beni zaman içinde zamansız bırakmasına burada da lânet ediyorum) kasıklarımda aylardır depreşip duran ağrı, işte sevgili eşimle olan yatağımızdaki bu boğuşmamız (evet kaba bir benzetme ama, bu bir boğuşmaydı), sırasmda en yüksek derecede arttı ve eşim kollarımın arasında iken tutulduğum şiddetli fakat kısa titremeden sonra bir bıçakla kesilir gibi birden bire kedildi. Kollarımı, ellerimi işte o zaman kontrolüm altına alabildim: çözdüm sevgili eşimin vücudundan. İyice güçten düşüp gevşediğimi, kendimden geçer gibi olduğumu da anımsıyorum.

Sevgili eşim Altın'ın ise dağınık saçları, kaygılı bakışlarıyla üstümden kenara doğru kayıp, «Ömer... Ömer?...» dediğini de.

Ona saygıyla gülümseyebildiğimde ise, doğrulup yatağımızdan indiğini gördüm. Sonra iki elini yana açıp karnı üstüne, göbeği üstüne (afedersiniz) baktı.

«Nereye? Gidiyor musun?»

«Üstümü berbat ettin; silmeye...»

Yatak odamıza yeniden girdiğinde ise sabahlığını giymişti. Saçlarını taramıştı. Elindeki bir bardak dolusu suyu ve yutayım diye bir küçük hapı bana uzattı. Güçlükle yutkunarak içtim verdiği hapı. Başım önümde kendisinden özür diledim. Bir an içimdeki şeytanı gemliyemediğimi söyledim. Beni yanlış anlamamasını rica ettim. Kafamda yıllardır süren ve son günlerde artık somutlaştırmaya, uygulamaya koyulduğum çalışmalarımdan ötürü birbirimize yeteri kadar yaklaşamadığımızı; bu düşünme ve çalışma evrelerim içinde (afedersiniz) cinselliği bir zaman yitirme olarak gördüğümü; belki bu kısır ama bence önemli görüşün kendisini de etkilediğini, bunun da tarafımdan bilindiğini açıkladım. Ama be-

nim için kutsal saydığım bu görev önemliydi. Bir kez daha beni hoşgörmesini, bağışlamasını rica ettim. Çünkü kendisinin istemiyerek de olsa bana karşı direnmesini benim de hoşgördüğümü söyledim.

«Korktum... Zaten hastasın... Ya ölürsen öyle üstümdeyken... Korktum. Hadi uyu artık. Bu ilacın seni rahatlatacağını, mayıştıracağını söyledi doktor...»

Öyle de oldu: gövdem yumşacık kuş tüyleri içinde yüzmeye koyuldu.

Kapıdan çıkarken,

«Casus sorununa nasıl bir çözüm getireceğiz?» diye sordum eşime. Başını döndürüp yüzüme baktı; sesimi mi duyuramamıştım? Düşüncesini söylemeden çıktı gitti.

İlacın etkisiyle olsa gerek, heryanıma yayılan gevşemeyi güçlükle alt etmeye çalışarak doğruldum. Yanı başımdaki sandalyede duran ceketimin ceplerinden bir kalem ve küçük not defterimi çıkarıp en özenli el yazımla gazetemize bir «Kadın Köşesi» yazdım.

Kadın Köşesi:

Kadınlar erkeklere benzemezler.
Onları kendi içinde, kendi bütünlüğünde birer varlık olarak görmemiz gerekir. Yoksa erkekler ömür boyu yanlışlığa düşer. Yani onları kendilerine benzetmeye çalışmaları yanlıştır. Unutmayalım ki kadınlar da insandır.

Öme. Ku. Dipl. Psikolog

(78)

36

«Saat kaç?» dedim.

Üstümdeki yorganı hırsla atıp ayağa fırladım. Ve dizlerim tutmadı eşimin ayakları dibine yığıldım.

Sevgili eşim Altın, işte o zaman çığlıklandı; sabahın ilk çığlığını attı: «Gidici bu adam. Ay!... Baban gidiyor Leyla, koş!»

Sevgili kızım Leyla, annesinden daha güçlü: ona tutunarak ayağa kalkabildim. Eşime, kaygısının ve çığlığının gereksiz olduğunu söyledim. Lütfen artık kendisine sahip olmasını rica ettim.

«Bir soru sordum ve hâlâ karşılığını alamadım» dedim.

Ne sorusu? Hangi soruymuş? «Saat?»... Altı buçuğa geliyormuş. Onun için Burcu'yu da alıp çıkıyormuş birlikte. Haber vermek için yatak odasına girmiş. İşyerinden izin alıp öğleye doğru eve gelecekmiş... Bırakalım bu anlattıklarını dedim; saat kaç? Söylemiş ya altı buçuğa geliyormuş.

«Dayanamıyorum baba» dedi kızım. Hâlâ daha ona yaslanarak ayakta durduğumu o zaman farkettim. Yatağın kıyısına yığılır gibi oturdum. Öfkelenmeden konuşmaya çalıştım:

«Bunca düzensizlik içinde nerden tutturup da düzen kuracağız? Neden anlamıyorsunuz beni? Anlattıklarımı neden es geçiyorsunuz: onca emek verdiğimiz şu ailemiz

bu öldürücü düzensizlik içinde kozmozda kayan bir yıldız gibi yitip gidecek... Bir hiç uğruna mı savaşım veriyorum ben?»

Sağolsun, sevgili kızım Leyla beni yatıştırma işini gene görev belledi yine. Annesinin benim sağlığım yüzünden karmakarışık olduğunu; bu yüzden de saati kesin olarak söylemeyi akıl edemediğini açıkladı bana. «Saat, (kendi kol saatine baktı; onunki hâlâ digital değil, kurmalı) şimdi tam 06:29 baba» dedi. Göreyim diye bana da gösterdi saatini. Böylece içimi bir parça rahatlattı.

Bana yardım etmesini, yazı masama kadar yürümeme destek olmasını rica ettim sevgili kızımdan.

Bizimle birlikte gazete yönetim yerimize kadar gelmiş ve şaşkın öylece yanımızda durmakta olan eşime, 3 nolu gazetemizin yazılarını uzattım.

«Lütfen bu yazıları gazete tahtamıza asıver; dünkü sayıyı toplamana gerek yok, üzerlerine asıver. Varlıkları bizce bilinen düşmanlarımız gazetemizin henüz yayınlanmadığını görürlerse, baskı ve korkutmacalarmın işe yaradığı sanısına kapılıp sevinebilirler. Ama bu sevinçleri kursaklarında kalacak, biz amacımız uğruna can koymuşuz çünkü.»

Yüzüme anlamsızca baktıydı sevgili eşim. (Ya da ben bir anlam yakıştıramadım bakışlarına.) 06:40 trenine yetişemezse on dakikalık bir gecikmeyle iş yerinde olacağını; değil özür izini, yıllık izinden kesilmek üzere isteyeceği izini bile vermeyebileceklerini söyledi.

Sevgili eşimin, «Hadi gel kız Burcu» diyerek dış kapımızı sertçe kapayıp çıkıp gittiğini duyunca, sabahın ikinci çığlığını (isyanımdan) benim atasım geldi. Yine de, dilimin ucuna kadar gelenleri içime atıp ruhi dengemi bozmamak için söyliyeceklerimi kızıma söyledim: «Kendisi, yani annen hem bana bir yığın garip ilaçlar

verip uyutuyor beni, hem de gazetemizin zamanında okuyucunun eline ulaşmasına engel oluyor. Sudan nedenler gösterip çekip gidiyor. Ne malum annenin de, gazetemizin düşmanlarıyla elele vermediği?»

Sonra da sevgili kızıma çekmecemde bulduğum el yazmalarını gösterdim: acaba o biliyor muydu bunları kimin evimize soktuğunu? Annesi de, sevgili oğlum Can da çeşitli nedenlerle kandırılıp bana karşı, gazetemize karşı kullanılabilirlerdi pekala. Bir kötülük olsun diye değil ama saflıklarından tabii... Eğer kendisi bu konuda birşeyler duymuşsa, kuşkuları varsa bana söylesindi lütfen! Aramızda kalacaktı; bu gizini açması için benden çekinmesine gerek yoktu.

Sevgili kızım anlamadığını; neden sözettiğimi bir türlü kavrıyamadığını söyledi. «Bir bildiğim varsa (evet, söyle; korkmadan söyle, dedim burda) o da evdeki herkesin senin hayatından kaygı duyduğu baba.» Demek sen de bazı gizli odakların, güçlerin etkisi altına girmişsin ki babanla böyle konuşabiliyorsun, diye karşı çıktım kızıma. Yorgunmuşum. Kafamda olmıyacak korkular yaratıp, besleyip, büyütüyormuşum. Beyin yorgunluğundan; uzun zaman içime kapalı yaşamamdan ileri gelen kuruntularmış bunlar. Evet belli, dedim kızıma; senin de kimlerin diliyle, kimlerin karşı propagandasıyla konuştuğun belli: aklımdan zorum olduğunu söyleyip beni devre dışı, savaşım dışı bırakmak istiyenlerin; gerçekleri diledikleri gibi yamultmak ve bu yolla milyarları cebe indirmek isteyenlerin hakkımda çıkardığı yalanlar bunlar. Görüyorum ne yazık ki sevgili aile üyelerimi de bana karşı kazanmış durumdalar.

İş bu kerteye gelmişti demek: tutamadım kendimi, duygularımı frenleyemedim; gözlerimden bir parça yaş süzüldü...

Boynuma sarıldı sevgili kızım. Söylediklerinin be-

nim sandığım gibi düşmanlara filan ait olmadığını, dün evimize gelen doktorun sözleri olduğunu açıkladı. «Doktor» adını duyunca, ayaklarımın neden şimdiye kadar suya ermediğine hayıflandım: O geldiğinde ben kendimde değildim. Ve adam evimizin içinde mutlaka köşe bucak fink atmış, en gizli yerlerimize kadar o kırılasıca ellerini uzatmıştı, belli...

«Doktoru hiç aklıma getirmemiştim bak. Elimizdeki bu yazmaların, bu notların sahibinin o olmadığı ne malum? Ev anahtarımızın kalıbını da bir punduna getirip almış, dilediğince evimize rahat rahat girip çıkabiliyor olabilir pekâlâ...»

Bilmem neden, sevgili kızım Leyla bu kez ağlamaya başladı. Onu avutmaya çalıştım. Bizi yıpratan acı gerçekler karşısında metin olmaya çalışmalıyız, dedim. Bir an için kendisinden kuşkulandığıma, kırıcı bir iki söz söylediğime pişmanlığımı açıkladım. Biraz rahatladı. O zaman da, konutumuzun girişindeki askılığa gidip orada sökük cepli bir ceketin bulunup bulunmadığına bakmasını rica ettim. Sevgili kızım bu dileğimi yanlış anlayıp, annesinin ve kendisinin beni bir parça savsakladığından, bundan böyle hertürlü sökük ve yırtıklarımın o saat, o dakika, hemen zamanında onarılacağından, hatta ütüsüz hiç bir giysiyi bana giydirmeyeceklerinden, bu konuda benim de kendilerine biraz anlayışla yaklaşmam gerektiğinden söz etti.

Benim anlatmak istediğimin o olmadığını, ve lütfen askıya kadar gidip orada sökük cepli bir ceketin bulunup bulunmadığını bana söylemesini bir kez daha rica ettim.

Bakıp geldi: Öyle bir ceket varmış. Annesine bir türlü attırmadığım ve Kızıl Haç'ın naylon torbasına konacak eskiler arasında durup duran bu ceketi yine nasıl bulup çıkardığımı; neden yeniden kullanmaya başladığı-

mı sordu. Çok safsın yavrum, dedim; o ceket benim değil. Evimize binbir surat ve binbir yolla giren o casusun ceketi. Yakalıyacağımı anladığında ceketini bana bırakıp kaçtı...

Herşeylerin çok karıştığını söyledi benim sevgili kızım. Doğru, dedim; işte benim savaşımım da bu yüzden ya: Bizi, milyonlarca halkı kandıramıyacakları bir düzenin gerçeğini, yalınını bulmak ve karmaşayı ortadan kaldırmak.

Annesinin yapmadığını sevgili kızımdan istedim: Lütfen 3 nolu gazetemizi yayına soksundu artık.

Yalnızca ben dinleneyim, kendimi üzmeyeymişim; ne dersem yaparmış benim sevgili, gül yüzlü kızım: Sonra da gidip 3. nolu gazetemizi yayına soktu.

İşini bitirdiğinde saati sordum; kendi kol saati 07:17 ymiş.

Eski sayıyı getirip masamın üstüne koyarken söyledim:

«Çok geç yayınladık gazeteyi bugün. Okuyucularımız sırf bir iki haber adına çaresizlikten ya başka gazete almak zorunda kalmışlardır ya da elleri boş, gazetesiz gitmişlerdir işlerine. Yazık oluyor. Çok yazık oluyor...»

Bir bardak çay, bir dilim de yağsız kızarmış ekmek istedim. Hazırlayıp getirdi sevgili kızım. Yatağa onun desteğiyle gittim; yatıp uzanmama yardım etti. Yatağın içinde yaptım kahvaltımı. Biliyorum, dünyamızda bunca yoksulun bir dilim ekmek bile bulamadan gününü geçirdiği şu kötü zamanlarda benim yatakta kahvaltı yapmam bir lüks.

Galiba gerçekten hastayım.

Çayımı bitirmeme bile kızım yardım etti. Lokmalar güçlükle geçti boğazımdan.

İlaç vermeye kalkıştığında ise fazla direnemedim

kızıma: içmek zorunda kaldım bu yüzden. «Düşmanlarımın aracısı oluyorsunuz» diyebildim anca. «Konuşmayıp dinlenmen gerek artık. Annem öğleye doğru geleceğini söyledi. Allahaısmarladık, babacığım» dedi, evimizden çıkıp giderken benin sevgili kızım.

Evde iyice yalnız kalınca içim iyice bir tuhaf oldu. Bir ağlama isteği genzimi tırmalayıp durdu. Direndim ama: ağlamak bir şeyi değiştirmez; savaşımdır, haraket-tir aslolan...

(81)

37

Dehlizler geçiyordum.

Dehlizler dehlizlere açılıyordu. Taa çok ilerde bir parça alacalık görüyordum. Dehliz biçimi bir yerde yürüdüğümü işte bu alacalıktan kestirebiliyordum. Alaca ışığın lekesi büyüdükçe, çıkışa yaklaştım sonunda işte deyip adımlarımı daha büyük atıyordum. Korku yoktu içimde ama, korkacakmışımın korkusu, kaygısı vardı belli belirsiz.

Alaca lekeye yaklaştıkça seviniyordum. Ama leke büyüdükçe belirsizleşiyor ve belli bir yerden sonra karanlığa dönüşüyordu. Ya da karanlık, çıkış umudum olan o alaca ışığı içinde eritiyordu. Ve ben bu kez bir başka yönde görüyordum o alaca ışığı: dehlizin çemberleri bu kez o yana doğru uzayıp gidiyorlardı. Ve ta ilerde yeniden küçülmüş o ala ışık. Büyümesi için benim yeniden kendisine koşmamı bekliyordu sanki. Ve ben usanmadan bu kez o yana doğru seyirtiyordum.

Bir an geldi yorgunluktan değil koşmak ya da yürümek ayakta duramaz oldum. İşte o zaman garip bir şey oldu: alaca ışık sanki kendisine koşmuşum, yürümüşüm gibi biraz ötemde durdu. Ben de o zaman ışığın halden anlar bir şey olduğuna karar verdim: «Bu senin yaptığın hiçbir ölçüye sığmaz» dedim. «Benim bildiğim bir yere doğru yürünür ya da koşulursa eninde sonunda varılır oraya.» Bunu duyunca, birşeyler belirlemek ister

gibi, alaca ışık biraz daha yaklaştı bana. Hem de karanlık içinde erimeden kocaman bir alaca ışık olarak. Ve o yaklaştıkça ben de ışığın içine iyice girdim. Yöreme bakındım ama birşeyler göremedim önce. Gözlerimi ışığın alacasına alıştırmam gerekti. İşte o zaman daha iyi anladım alaca ışığın neden benden kaçıp kaçıp gittiğini. Beni kayırmak, birşeylerden gözetmek istiyormuş gibi geldi bana: Bir yığın; milyonlarca bozuk saat tepeler, küçük dağcıklar halinde şimdi artık ucsuz bucaklaşmış alaca ışık içinde uzayıp gitmekteydiler. Bir saat, bir zaman çöplüğü müydü burası? Ben ömrümde hiç bu kadar çeşitli saat görmediydim. Ansiklopedilerde bile resimleri, yazıları olmayan bir yığın güneş ve kum saatleri de vardı. Göstergeleri, hazineleri kırılıp dağılmış şeylerdi bunlar.

«Benden neden kaçtığını şimdi anlıyorum» dedim ışığa. «Seni yakalayıp saatin kaç olduğunu sorsaydım, bana hiçbir yanıt veremiyecektin. Utanacaktın. Zamansız; zamanını bilmeyen bir ışık olmaktan utanacaktın.»

Bir işaret, bir yanıt vermedi sözlerime.

«Olsun,» dedim gönlünü almak için. «Benim de saatimin pili bitti hanidir. Bir türlü yenisini satın alıp çalıştıramadım saatçiğimi.»

O zaman aklıma geldi: bunca hurda saaten derlenip toplanarak bir yenisi, bir çalışanı yapılamaz mıydı acaba?

Bir kaç saat yığını tepeciği aştım. Bozuk, hurda saatler arasında çok, ama pek dolaşıp; parçaları birbirine takıp çıkararak çalışır mı acaba diyerek sınayıp durdum bir yığın saati. Bu arada, iki saat yığını tepeciği arasındaki bir vadide resim yapan bir adam gördüm. Tuvaline ölü, mayışmış, erimeye yüz tutmuş saat resimleri boyuyordu. «Afedersiniz» deyip konuşmak istedim. «Glenn Gould, Bach çalıyor; sizin sesinizin piyanoya

benzer bir yanı yok dinleyemem, işinize gidin» dedi. Ters adamın biriydi doğrusu; bıyıkları gözümü çıkaracaktı handiyse. Ben de kendi işime döndüm; ama hiçbir saatin işe yarar parçasını bir başkasınınkine uyduramadım. Uyar gibi olup çarklarını, zembereklerini yerli yerine oturttuklarım ise bir iki tiktaktan sonra duruverdiler. Benimkisi gibi digital olana onca aramam içinde ancak iki kez rastlıyabildim: pillerinin eczaları akmış, asitler çürütmüştü onları.

Alaca ışığın beni yeniden bırakıp taa uzaktaki yerini aldığını farkettiğimde, ona doğru artık ne koşacak ne de bir adım atacak halim vardı. Anca olduğum yere çökebildim. Savaş sakatı yaşlı adam işte o zaman ortaya çıkıp, elindeki sakat belgesini göstererek oturduğum yerden kalkmamı, ona terketmemi istedi: «Vagonun bu bölümü sakatlara ayrılmıştır.»

Güçlükle ayağa kalkarken sordum: «Siz de mi trenle gidiyorsunuz alaca ışığa doğru?»

«Ne alaca ışığı beyim?» dedi adam, ters ters. Anlaşılan yabancılardan hoşlanmayan yaşlılardandı. «Ne alaca ışığı? Tegel yönüne doğru giden 6 nolu yeraltı treni hattı bu. Doğu sınırı istasyonunda, Friedrich sokağı durağında yani inip sigara ve içki alacağım.»

«Peki bu saatlerin hiçbiri mi işlemiyor?»

«İşlemez tabii» dedi gene tersler gibi bir vurgulamayla. «Biz şimdi Doğu Berlin'in altından geçiyoruz. Bu durmayıp önünden geçtiğimiz istasyonlar Doğu'ya ait. Kullanılmıyor. İstasyondaki saatler de öyle. Benim bildiğim en azından yirmi yıldır işlemez o saatler. Göstergeleri örümcek bağlamış baksana...»

Demek bu geçtiğimiz dehlizler yeraltı treni dehlizleri? Ve ben ucuz, gümrüksüz sigara, içki almaya gidiyorum Friedrich sokağı istasyonuna; tıpkı bu savaş sakatı yaşlı gibi. Ama benim 10 yıldır bu istasyona gittiğim

yok. Taa Berlin'e geldiğim ilk zamanlarda giderdim; paramız kıttı, güçlükle çıkartırdık ayı, o zamanlar...

«Peki saat kaç?»

Saati, zamanı bilmek istiyordum. Mutlaka bilmek istiyordum.

«Saat kaç? Söyleyin lütfen saat kaç?»

Yoksa gereksiz yerlere, yanlış zamanlara, kullanılmış zamanlara gidiyorum...

Yüzünü yüzüme doğru iyice yaklaştırdı savaş sakatı adam. Ağladığını, gözlerinden yaşlar damladığını o zaman farkettim.

«Konuşuyor!... Çok şükür konuşuyor!...» deyip ellerini dua eder gibi havaya kaldırdığında ise adam, birdenbire sevgili eşim Altın'a dönüştü.

«Çok çektiriyorsun bize Ömer. İnsan bu kadar, işi buraya getirene kadar hasta mı olur? Bu kadar mı kendini boşlar?...»

«Saat...?»

Gözlerimin buğulu aralığından izledim: bir koşuda koridordaki saatimize bakıp geldi sevgili eşim.

«09:36»

Hangi 09:36? Sabah mıydı? Akşam mıydı? Perdelerimizi açıver lütfen, dedim. Perdeleri özellikle kapalı tutuyorlarmış. Pencere önündeki kalorifer dilimleri yetmiyormuş odayı ısıtmaya. Dışarısı öylesine soğukmuş ki, işte o kadar olur. Üstümdeki battaniyeye, yorgana rağmen üşüyüp, titreyip durmuşum aradabir. Perdeleri kapalı tutuyorlarmış ki yatak odamızın sıcaklığı...

«Hangi 09:36'ydı demin söylediğin? Sabah mı yani?»

Evet, sabahmış. E, öyleyse aç lütfen perdeleri, deyip yineledim dileğimi. Bu ne biçim sabahın 09:36 sıydı? Kapkaranlık. Peki, teşekkür ederim; kapat perdeleri dedim bu kez sevgili eşime. Odamızın elektrik ışığını azal-

tıyordu dışarının karanlığı... Peki, bu hangi günün sabahıydı? Cuma'nın sabahıymış. Cumanın mı? Evet öyleymiş. Peki, dedim, gazete...? Oğlan, istediğin Türkçe gazeteyi de alıp getirdi ama, sen tabii okuyamazdın. Şurdaymış, işte başucumda duruyormuş... Bizimki, dedim. Bizim gazetemiz... Yoruluyordum. Sözcükler ağzımdan bir türlü çıkmak istemiyorlardı. Kafamın içinde doğuyorlar, sıraya giriyorlar, bekliyorlar, sabırsızlanıyorlar ama ağzımda bir türlü...

Bugün cuma idi... Bugün cuma... Bugün... Eğer bellek yorgunluğumun kurbanı olmuyorsam; beni yanıltmıyorsa eğer belleğim, tam yirmi altı saat yedi dakika uyumuşum, dedim sevgili eşime. Uyumaktan daha başka bir şeymiş bu benimkisi. Beni şey... (şimdi adımı söylemek istemiyormuş) sanmış artık evdekiler. Çok korkmuşlar. Kimse işine gitmek istememiş. Küçük kızım sevgili Burcu, başucuma gelip gelip bakıyormuş yüzüme; babam birazcık öldü galiba, demiş bir kezinde annesine. Bu yüzden de bir tokat yemiş suratına annesinden; ağzından yel alsın, o ne biçim söz öyle de demiş, sevgili eşim tokatı vururken. Benim sevgili oğlum Can ise, annesinin mutfaktan bile duyabileceği bir biçimde, kendi odasında «Ölürsem kabrime gelme istemem, istemem...» şarkısını, teybini sonuna kadar açarak dinlemiş. Sevgili eşimin içine çok dokunmuş bu, Can'ın odasına gidip kapattırmış teybi: «Ne utanmazlarsınız siz be!... Adam ölürse kıçınıza kına mı yakacaksınız?»

Keşke böyle, yanlış terbiye edici; vulger sözlerle konuşmasaydın oğlumuza karşı, dedim. Ne konuşması, ayrıca mutfaktan getirdiği bir plastik tabağı sevgili oğlumuzun kafasına fırlatmış. Oğlan da: «Ben bu gece eve gelmem; kız arkadaşımın evinde sabahlarım belki...» deyip, sokak kapımızı gece yarısında hızla ve gürültüyle kapatarak çıkıp gitmiş.

«İyi olmamış bu kadar uzun uyuduğum» dedim eşimin anlattıklarını da duyunca. «Gazetemiz de yayınlanamadı... 4 nolu gazetemiz...»

«Gözlerini kapama istersen.» dediğini duydum bir ara sevgili eşimin.

Kapamışım ama. Uyumak istemiyordum; yalnızca göz kapaklarımı birazcık kapatayım, dinlensinler dedim, uyumuşum. Yeniden açtığımda, yine kaygılı yüzünü gördüm eşimin.

«Saat...»

11:21 olmuş koridordaki saatimiz.

İkide bir saati soracağıma, Leyla'nın odasındaki çalar saati getirsin miymiş, eşim? İstemedim: koridordaki saatin yanlışına alıştım, zamanımı artık ona göre ayarlıyabiliyorum, dedim. Kimbilir o çalar saat neye göre ve ne kadar yanlış gidiyordu; hesaplamaya zamanım yok, dedim ayrıca.

Gidip mutfaktan bir tabak çorba getirdi sevgili eşim.

içmem, yeniden güçlenmem gerektiğini söyledi. Karnımın acıkmış olmadığında israr ettim. Üstelik de bu uzun uyku nedeniyle geciktirdiğim bir yığın iş varken yemek yemenin benim için bir anlamı olmadığını vurguladım.

Dinlemedi. Kıramadım. İçmeye çalıştım: uzun süre ağzımın içinde duran bir kaşık çorbayı ne yapmam gerektiğini düşündüm. Sevgili eşim, «Yut! Yuut...» deyince; yutmanın nasıl bir şey olduğunu hatırlamam epey zaman aldı. Bu tatsız duruma da çok canım sıkıldı. Eşimin üstelemelerine karşı duramıyordum; gücüm yetmiyordu: çocukmuşum gibi, bir tabak çorbayı bana kendi elleriyle içirdi.

Saate bakmasını rica ettim. «Ama lütfen koridordakine...»

Bakıp geldi: Tam 39 dakikada içebilmişim çorbayı.

Bir çorba için otuzdokuz dakika ha? Bu gereksiz zaman yitirmeler öldürecek beni. Duymamış gibi yaptı, dediklerimi eşim. Boş çorba tabağı elinde çıkıp gitti.

Yeniden odaya girdiğinde, bu kez elinde dünküne benzemeyen bir başka ilaç vardı. Bu da nereden çıktı? diye sordum. Ev doktorumuz, Prusya asıllı Bay Gert gelmiş dün gece. Ben o derin uykulardayken bizimkiler evine telefon etmişler adamın, o da kalkıp gelmiş. Uzun uzadıya yoklamış beni. Kendisinden önce gelen o doktorun verdiği hap çok etkili bir uyuşturucu imiş. Kullanmamak yerinde olurmuş. Onun yerine kendisi bir başka ilaç yazmış. Sağlık durumumdaki gelişmeleri sıksık telefon edip yakından izlemek üzere çıkıp gitmiş.

Bu, şimdi bana vereceği hapı da yutmak istemediğimi, benimle bana rağmen kimsenin böyle oynamaya hakkı olmadığını açıkladım eşime Altın'a.

Kendisinden beklemediğim bir sertliğe, bir serkeşliğe başvurdu, sırf böyle konuştuğum için. «Senin burada oyuncağın yok. Aç ağzını da yut şu bok şeyi!» diye bağırdı yüksek sesle. Artık kendisini de hafakanlar basmaya başlıyacakmış. Allaha karşı ne günah işlemiş ki, tüm bunlar başına gelmekteymiş.

Açmamaya direndiğim çenemi, elini ağzıma getirip burgular gibi yaparak açmaya zorladı. Başımı geri çektiysem de kurtulamadım burgusundan; dehşetli güçsüzdüm. Başedemedim. İlacı tıktı ağzıma ve hemen ardından bir bardak suyu dayadı. Yutarken boğulur gibi oldum o koca, gırtlağıma takılıp kalan drajeyi.

Odada beni öyle bıraktı, çıkıp gitti eşim.

Gövdemin bunca güçsüzlüğünü hiçbir zaman affetmiyeceğim.

«Gözlerim kapan... İstersen sonsuza değin kapan gözlerim...» diye, kırgın mırıldandım. İşte o zaman da gözümden bir parça yaş geldi.

(38)

38

Ölü seyretmeye gelmiş gibi asık yüzleriyle yatak odamıza, benim yanıma girip çıktı sevgili çocuklarım. Ben de nedense biraz kırgın (oysa ne suçları var yavrularımın) süzdüm onları yattığım yerden.

Can, kızarkadaşlarının evinde kalıp gecelemekten vazgeçmiş. Çok merak etmiş beni. Kendisi değil de sevgili kızım Leyla söyledi bunları. Kendisi yalnızca gelip başucumda durdu uzun uzun. Birşeyler söylemek, anlatmak ister gibiydi ama, sonunda vazgeçti sanıyorum. Cuma gününün Türkçe gazetesini başucuma koyup gitti.

Burcu, benim sevgili küçük kızım getirip bir parça çukulata sokuşturdu ağzıma; kıramadım, hayır diyemedim. Güçlükle, yutkunarak yedim. Sen de benim için bir şey yap bakalım, bak ben verdiğin çukulatayı yedim.

Yaptı: Çalışma masamın üstünden boş bir çalışma kağıdı ve kalın keçe uçlu kalemlerimden birini getirdi. Sonra da gitti, gazete tahtamızda ne kadar yazılı kağıt varsa ('yazılı kağıt' nitelemesi gazetemizin kutsal kavramını düşürebilir ama, çocuk anlasın diye böyle söylemek zorunda kaldım) yerlerinden çıkarıp onları da getirdi bana.

«Şimdi oku bakalım şu yazıyı, ne yazmışım? Ellerim titriyor, yamuk yumuk yazabildim ancak. Ama önce sen dene bakalım evimizde en küçüğü olarak: Okunabiliyor mu?»

«Ben Türkçe zor okuyorum ama...»

«Kızım, bu kocaman yazıları okuyabiliyordun hani?»

Harfleri Almanca vurgulamalarıyla söyliyerek okuyabildi ancak: «GATZETEMİTZ HASTALİK DOLAİPSİLONLA KAPALİDİR»

Götürüp bu yazıyıyı gazete tahtamıza asmasını rica ettim. Öyle yaptı. Okuyucularımız için açıklama yeteri kadar aydınlatıcıydı sanırım: GAZETEMİZ HASTALIK DOLAYISİYLE KAPALIDIR.

(39)

39

Ev Ekonomisi Köşesi:

Evimizde Neden ve Nasıl Tutumlu Olmalıyız?
Dün gece yine mutfaktaki ışığın unutularak açık bırakıldığı gazetemiz istihbarat muhabirimiz tarafından gözlenmiştir. Yazık değil mi? Dünyamız üstünde bunca ışıksız insan varken; gerektiğinde bir yudum ışık yüzlerce, binlerce kişinin hayatını kurtarabilirken (burada elektriksiz ya da elektriği kesilmiş hastanelerin durumunu en azmdan anımsayın), sizler bunca vurdumduymazlıkla mutfaktaki ışığı açık bırakıp, sıcak yataklarınızda nasıl yatabiliyorsunuz?

Banyo küvetinin kirli su akıtma deliği yeniden tıkanmış. Elinizi vicdanınıza koyup söyleyin lütfen, bu evde sözü edilen konuda hiç mi prensip kararı alınmadı? Sizlere söylenmedi mi ki, çamaşır makinasının kirli su hortumunu doğrudan küvete, öylece bırakıvermeyin? Küvetin tıkacını yarım kapatarak, kirli çamaşırlardan çıkan hertürlü küçük parçacıklarının, ceplerde unutulan kağıt mendil ve çiklet artıklarının küvetin borusunu tıkamasına pekâlâ engel olabilirsiniz.

Bir evde bir babanın hastalanmasından ötürü do-

ğan boşluk, otorite yokluğu böylesine mi sömürülme nedeni yapılmalı?

Tamam dışarısı kış kıyamet; mutfağın kaloriferi kapalı; oldukça serin mutfağımız, ama bu bütün yiyeceklerimizin buzdolabına konmadan ortalıkta kalmasına neden mi olmalıdır?

O zavallı gövdesinin esiri olan baba, hasta yatağından kalkıp da evdeki bunca disiplinsizliği görünce dünyası birkez daha başına yıkılmaz mı? Yıkılır ki hem de nasıl. Yazıktır o adamcağıza yapmayın!... Kendi evini olsun kendisine haram etmeyin. Arkasına taktırılan casuslar, küçüklü büyüklü bunca devletin baskıları, yaşadığı kentin havasını zehirleyen bunca sanayici patron, Afrikada bunca kuraklık ve açlık ve aparthayt, bunca yalancı politikacı ve din sömürücü adam bu sevgili babaya yapmadıklarını bırakmazken; korunağı, soluk alıp verdiği tek oksijen çadırı olan ailesini olsun lütfen, ama çok rica ediyorum lütfen ona bırakınız. Yoksa artık lâneti üzerinize olacak; sabrı tükendi. Çok çekersiniz sonra: İşte Nuh'tan sonra tufan olmadı mı? İşte Firavun askerleriyle Nil'de boğulmadı mı? İşte Barnabas lâyığını bulmadı mı? Ya Ebu Cehil? Ya Hasan Hüseyin'in kesilmiş kafalarıyla ayak topu oynayanlar? Nerdeler şimdi o lânetliler? Mais aù sont let neig'es d'antan?

Ev ekonomisti Prof. Dr. Ömer Kul

Doktor Gert; bizim sevgili ev doktorumuz; belli ki gövdemin dilinden en iyi anlıyan adam: Onun verdiği ilacın (sevgili eşimin sevecen elleriyle bana yutturduğu ilaç) etkisiyle kendimi yeniden demir gibi hissettim. Genç bir cimnastikçi tazeliğiyle üstümdeki yorganı ve battaniyeyi attım. Dört nolu gazetenin hastalık nedeniy-

le yayına giremeyişinin üzüntü ve utancını, pijamalarımı çıkarıp elbiselerimi giyerkenki o küçük zaman parçası içinde yaptığım hesaplaşmada yendim: Hastalık her ölümlünün başına gelebilirdi. Nitekim nice peygamberler de hastalıktan günlerce yatmışlar, ateşler içinde kıvranıp dudakları çatlamıştır. Ayrıca, dört nolu gazetemizin yayınlanamayışı bakalım yalnızca hastalık nedeninden midir? Bu olayın arkasında başka nedenler; açıklandığında açıklayanı dünyaya geldiğine pişman edici nedenler aramak gerekmez mi? Örneğin burada bu nedenlerden bir ikisini açıklamak isterdim ama, ailesini düşünen her sorumlu baba gibi, dünyaya geldiğime pişman olmak istemiyorum. Yoksa, Cosa Nostra'mn ve Mafya'nın ve adı bizce malum bir takım devletlerin gazetemiz yöneticilerine göz dağı verip yayınımızı engellediğini pekâlâ söyleyebilirim. Ama bizim, gerçekleri haykırmaya kendini adamış mütevazi gazetemizin bir takım devlet komutanlarıyla ya da Mafya babalarıyla ne ilişkisi olabilir ki? Ama dediğim gibi: Bakalım dört nolu gazetemiz yalnızca hastalık nedeniyle mi yayınlanmamıştı? Buradaki soru işareti sonsuza değin burada kalacaktır! Böyle bir soru işareti vardır. Bu işaretin bu cümlemin sonunda ve hep bir yanıt bekler biçimde durup kalmasının utancını başkaları, daha doğrusu beni savaşımımda yalnız bırakanlar üstlensin!...

Sabahın 02:07'sinde koridorumuzun saati yakınından geçip helaya girdiğimde farkettim: Küvetimiz tıkanmış gene. Tuvaletin sifonu çekilmemiş.

Açlıktan midem kazınıyordu: bir dilim ekmekle bir parça peynir yiyeyim dedim mutfakta, ordaki düzensizliğe de canım çok sıkıldı. Tüm bu küçük ama mide bulandıran aksaklıkların gazetemizde duyurulmasına karar verdim. Yazı kurulumuza da kabul ettirdim bu du-

rumun bir bilimcimiz tarafından bilimsel eleştirisinin yazılmasını...

Kafam, bilincim öylesine aydınlıktı ki, kısa sürede 5 nolu gazetemizin içeriğini kaba çizgileriyle saptadım: pek çok düşünce yazısı ve haber vardı. İçlerinden bazısını pazar günkü 6. nolu gazetemize kaydırmak gerekecek. Hatta yönetim kurulumuz, pazar günü bir özel ek çıkarmayı kararlaştırdı.

Ben, tüm bu gelişmelerden fazlasıyla memnunum. Diyebilirim ki, belki biraz da mutluyum.

'Mutluydum' demek daha yerinde. Çünkü bu karlı, soğuk gecenin içinde düşünce ufkumu ısıtan, içimi aydınlatan bir yığın yalın gerçeğin kafama hücumu beni sevindiriyordu.

Ne var ki, sevgili kızım Burcu'nun söküp getirdiği üç nolu gazetemizin bazı sayfalarında, bir ya da birkaç kendini bilmezin tükenmez bir kalemle karalamalar yaptığını farkettim. İşte o zaman, içimde belirmeye başlayan mutluluk kırıntısı da yeniden çekip gitti.

Okuyabildiğim kadarı ile karalamalar şu tür şeylerdi: «bu ne biçim haber? Konferansa katılan adamlar uçmuş... kuş mu bunlar? Gazete dikiz!... gerçek bunun neresinde?»

İşte, görüldüğü gibi, daha soru işaretinden ve noktadan sonra büyük harfle başlanacağım bile bilmeyen bir cahilin, bir küstahın karalamalarıydı bunlar.

(82)

40

Beş nolu gazetemize hesapta olmayan yeni bir köşe eklemek zorunda kaldım.

Yazı yönetim kurulumuz da bu haklı isteğimi hemen kabul buyurdular. Onlara ayrıca teşekkür ederim.

Okuyuculara Yanıtlar Köşesi:

Kendini fasulye gibi nimetten sayan bir takım okuyucular, gazetemiz üstündeki bunca baskılar yetmiyormuş gibi, gazetemizin gerçeklerine de dil uzatmayı kendilerine meslek edindiler.

Tarafımızdan onların kime maşa olduğu bilinmektedir. Bizce malümdurlar. Ama gazetemiz, onları üstüne sıçratmadan kendilerine gereken yanıtı vermesini de bilir.

Şöyle ki:

a) Ne demek yani «gerçek bunun neresinde?»

Bizim, yalnızca bir duvar gazetesi olarak görünmekliğimize aldanmasınlar. Biz, aynı zamanda dilsiz milyonların sesiyiz. Bilenler bilir. Evet, biliyoruz bizim yüzbinlerce, milyonlarca satan ve gerçekleri saptıran gazetelerimiz yok. Radyo, televizyon istasyonlarımız ve de onları destekliyen para babalarımız, ideoloji ağalarımız yok. Ama bükülmez bir inancımız var ve buna güvenerek yayınımızı sürdü-

rüyoruz. Biz kendi gerçeklerimizin savaşımını vermek üzere şu hastalıklı gövdemizi çoktan gözden çıkarmışız. Bir takım ödlekler, eleştirilerine imzasını bile atmaktan korkanlar bize vız gelir. Çünkü bizim; bizim gerçeklerimizin ölümsüz tabanı vardır: Bilim ve bozulmamış insanın kendisi! Bilmem anlatabildik mi?

Evet, muhabirimiz Ö.K. nın Kazablanka'dan verdiği haberin gerçekliğini burada bir kez daha vurguluyoruz: İslam Zirve Konferansı'na katılan delegeler, toplantının üçüncü günü oturdukları koltuklarından ayrılarak uçmuşlar ve bir süre sonra yeniden yerlerine konmuşlardır. Elbet bir düşündükleri var ki böyle yapmışlardır.

b) Burada kendini bilmez, kışkırtıcı; adi bir maşadan başka bir şey olmayan sözüm ona okuyucumuz «kuş mu bunlar» diye soruyor. Sorusuna yanıt vermeyi bile kendimize yediremiyoruz ama, yine de şunu söyliyelim: Hayır, bunlar «kuş» değil sevgili kendini bilmez okuyucu: insan! Ama belli ki sizin de insan denilen mucizeden haberiniz yok: yarın öbürgün, insanın kendi özünde yerçekimine karşı bir çözüm bulabileceğini dahi düşünemiyorsunuz. Bugün beyninin anca onda ikisini kullanabilen insan, yarın bu sahip olduğu cevherin yarısını olsun kullanabildiğinde, pekâlâ istediği yere hiç bir araca binmeden uçabilecek, gidebilecek. Biz gerçeği en sadık biçimde yansıtan haberlerimizde bu buzdağı bilgilerimizle konuşmaktayız. Siz, iflas etmekten korkan hangi milyarder hava şirketinin cahil maşasısınız ki, sizi bizim üstümüze sıçratmaktalar.

Son söz olarak: Bu örnek de göstermiştir ki, biz ne geçmiş ne de salt şimdiki zamanların gazete-

cisiyiz, habercisiyiz. Biz geniş zamanların gerçeğini savunuyoruz!

Anlayana saz, anlamayana davul zurna az!...

Gazetemiz yazı kurulu ve ortakları adına: Başhissedar Ömer Kul.

Bilim Köşesi:

DNS'ler Ve İnsan

Dünya üniversiteler camiasında (camisinde, cem yerinde ,cemaat, cümle kapısı, cem ediniz...) ihtilal yaratan buluşun kahramanı sayın Prof. Dr. Ömer Kul, dün genteknolojisi üstüne olan düşüncelerini bizzat gazetemize gelerek açıkladı: «Yüz yılımızın en büyük keşiflerinden biri olan DNS'lerin yapılarının çözümlenmesi, insanlık açısından tıpkı atom gücü gibi hem hayırlı hem de hayırsız olmak durumundadır.»

Prof. Dr. Ömer Kul, devamla: «Ağabeyim James Watson Kul 1953 yılında, uzaktan akrabamız olan Francis Crick Kul da 1962 yıllarında kanımızda sipiral biçimde bulunan genlerin kimyasal yapıları üstüne derin araştırmalar yapmışlar ve bu yapıların anahtarlarını bulmuşlardır. Bu saygı değer kişileri benim çalışmalarımın birer öncüsü saymak gerekir. Bilindiği gibi bunlardan sonuncusu nobel armağanı da kazanmıştır. Şimdi, aradan otuz şu kadar yıl geçtikten sonra ben Ömer Kul ve Kıymetli bir iki bu yola baş koymuş bilimci arkadaşım profesör, İnsulin'in, İnterferon'un ve bilumum (umumi, umumhane) hormonların yapay üretiminde ziyadesiyle (müzayede) yol almış bulunuyoruz. Bu, dünyada bir türlü sesini duyuramıyan ülkemiz, ulusumuz bilimi adına büyük bir kazançtır.

Bilmem yalın bir biçimde anlatabiliyor muyum? Bizler şimdi genlerin tabii formülasyonuna müdahalede bulunarak labaratuvarlarımızda öylesine nadir bitkiler yetiştirmek şerefine nail olduk ki, o kadar olur işte: Yani, insanlık şimdi, bugünden tezi yok kutuplarda domates yetiştirebilir. Domatesin genlerini kutup iklimine göre düzenledik. Eksi elli derecede ağzınıza layık domatesler yiyebilir, domates salatası yapabilirsiniz. Bir başka olumlu deneyimiz de, tuza dayanıklı meyva ağaçları geliştirmiş olmaklığımızdır. Bundan böyle, pek doğru dürüst bir işimize yaramıyan uçsuz bucaksız Tuz Gölü' müzde meyva plantasyonları kurabileceğiz.

Ayrıca, normal farelerin yirmi katı büyüklüğünde fareleri labaratuvarlarımızda üretebilmekteyiz. Bunların ne işe yarayacağını zaman gösterecektir.

Bilim alanındaki bu ihtilâlimizi gizli tutmaya özen gösteriyoruz. Çünkü bir takım dikta heveslisi yöneticiler bana ve arkadaşlarıma servetler bahşederek ya da bizleri kaçırıp zor altında çalıştırarak kendi amaçlarına araç edebilirler; bizlere birbirine benzer ve diktacı babalarının sözünden dışarı çıkmayan insan tipleri ürettirebilirler. Görüldüğü gibi genteknolojisi günümüzde maalesef ve de maalmemnu benim yani Ömer Kul'un sayesinde bu duruma gelmiştir. Bilmem anlatabiliyor muyum: dikkat edelim de bazı kötü insanlar tabiattaki tüm doğal yaratıkları gen zincirlerini bozup tek bir doğal yaratık kalmayıncaya değin işi azıtmasınlar; işte kıyamet asıl o zaman kopar.»

Genteknologlarımızdan Sayın Ömer Kul'un gazetemize bizzat gelerek verdiği bu demecin bazı ağyare ve devlet güvenliğimize dokunan bölümlerini gaze-

temiz yazı kurulunun onayı ile çıkarmış bulunuyoruz.

Bilimsel Araştırmalar muhabiri
Ö. Ku.

Dış Haberler Köşesi:

ABD Başkanı Ömer Kul, Sovyetlerle Yapıcı İlişkide Bulunulmalı, dedi.
Waşington/Ap. Ajansından Ö.K. bildiriyor.
Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Ömer Kul, Batılı müttefiklerine «Sovyetlerle yapıcı ilişkiler kurma» çağrısında bulundu. Başkan Kul, Stockholm Silahsızlanma Konferansı'ndan dönen ABD Dışişleri Bakanı Ömer'le yaptığı görüşme sonrasında, «Tüm görüş ayrılıklarımıza rağmen önemli olan şeyin ABD'nin Avrupa ve dünyada huzurlu bir güven ortamı yaratma kararlılığında olduğunu» bildirdi.
Ünlü Katil Ömer Kul yakalandı/Caracas-Konya, Öme. K. bildiriyor.
Başına 5 milyon Dolarlık ödül konan, Nazi toplama kamplarının ünlü katil doktoru Ömer Kul, Uluslararası Interpol'ün Konya Emniyet Müdürlüğüne gönderdiği şifreli bir yazısına göre Venezüela'nm Caracas şehrinde ele geçirilmiştir.
Konya'lı bir Türk baba ve Morder Ney'li bir Alman anneden Berlin'de dünyaya gelen ünlü katil doktor Ömer Kul, Caracas'ta basit bir balıkçı hüviyetiyle İkinci Savaştan bu yana vicdanı hiç titremeden rahat rahat yaşamaktaymış.
Gazetemiz bu ünlü katilin peşini bundan böyle hiç bırakmıyacak ve yargılama haberlerini anında duyuracaktır.

Ayrıca Caracas muhabirimizin bildirdiğine göre, cani Ömer Kul'u kırk yıllık bir takipten sonra ele geçiren ünlü Nazi avcısı Sami Kul, «Bu benim en büyük avımdır» demiştir.

Caracas Savcısı Ömer Kul ise, cani hakkında açılan dosyanın iki gün içinde 1000 sayfalık dökümanla dolduğunu bildirmiştir.

Yıldızınız Diyor ki Köşesi:

Bundan böyle her hafta cumartesi günleri gazetemizin bu köşesinde Astrolog Prof. Ömer Kul tarafından kaderinize bakılacak.

Kendisinin Balık burcundan olduğunu söyleyen ünlü astrolog Ömer Kul, «Yaptığım, uğraştığım bilim dalıyla burcum tamamen uyuşmaktadır. Çünkü balık burcu cana yakın, merhametli, yumuşak, ahenkli insanların burcudur. Ama biz balık burçlular renkli hayaller dünyasının da insanlarıyız. Belki de bu yüzden, zaman zaman mutlu olmadığımızı da düşünürüz. Büyük yeteneklerin, dehaların burcudur bizim burcumuz. Örneğin Albert Einstein bizim burcumuzdandır; ben bununla her zaman kendime bir pay çıkarıp övünmüşümdür. Benim çok sevdiğim kral Harry Belafonte de yine bu balık burcundandır. Neyse, sayın gazetenizin sayın okuyucuları beni bu köşede haftalar geçtikçe daha iyi tanıyacaklardır.»

Sayın astrolog prof. Ömer Kul'a gazetemizle yapacağı işbirliği için teşekkür ettik ve değerli yazılarını gelecek haftaki bu köşemizde özlemle bekliyeceğimizi söyliyerek üniversitedeki odasından ayrıldık.

(83)

41

Kahvaltı masamıza yerleşirken bana gösterilen özene çok duygulandığımı söyledim.

Ne var ki, benim böylesi şımartmalara gelemiyeceğimi, çünkü kemikleşmiş bir disiplinle vurduğum kişiliğimde bu yüzden bazı gedikler açılabileceğini ileri sürdüm.

Sevgili oğlum Can Kul, gövdemi kendisininkine yaslandırarak ve gösterdiği özeni iyice abartarak kahvaltı masamıza kadar götürdü beni. Sevgili eşim ve sevgili kızım mutfakta kahvaltıyı kotarıyorlardı henüz. Sevgili oğluma, masadaki her zamanki yerime oturmak istemediğimi, çünkü oradan duvar gazetemizi göremediğimi, bu kez sevgili kızım Burcu'nun yerine oturmak istediğimi söyledim.

Ondan sonra da biricik oğlum Can'm, baskısı henüz tamamlanmış gazete sayfalarımızı tahtaya kendini nasıl vererek yerleştirdiğini izledim. Onun karşımda can ve başla yaptığı bu işi görmek beni pek çok gönendirdi: şimdi, hemen ölsem bile arkamda savaşımı sürdürecek bir oğlum vardı!

İşini bitirdikten sonra 5 nolu gazetemize şöyle bir göz gezdirebileceğini de ima ettim: «Sofrada herşey hazır olana değin vaktimiz var nasılsa...»

Kendisine kapalı bir biçimde duyurduğum «okuyuver istersen»imi ikiletmedi. Büyük bir dikkat ve hazla

okumaya durdu. Ne varki, tüm gazeteyi okumasına engel olan bir yanlış anlaşma oldu bu sırada: Sevgili eşim yeni gazetenin yayınlandığını farketmemiş olacak ki, Can'ın orda, ayakta sürdürdüğü okumasını başka bir biçimde yorumladı.

«Orda kazık gibi aylak duracağına, gel de mutfaktan bir iki şey yerleştir sofraya.» diye çıkıştı.

Oğlum Can, ailesinden aldığı büyüklere olan terbiyesinden ötürü anasının dileğini de ikiletmedi; hemen mutfağa doğru seyirtti. Benim oturduğum yerden iyice duyulmayan fısıltılı birşeyler söyledi annesine: sanıyorum gazeteyi okumasına engel olduğu için bir parça sitem etti ona. Bu arada zaten onların fısıltısını duymama engel olan bir başka durum daha ortaya çıktı: Sevgili küçük kızım Burcu, ille de kendi yerine oturmak istediğini yarı Almanca yarı Türkçe kelimelerle bana şımarıkça bir uslupla anlattı.

«Gazetemizi biraz uzaktan seyretmek istiyorum benim cici kızım, izin verirsen bugün senin yerinde oturup kahvaltı edeyim?»

Kerata; küçük yaramaz; bu kez de avazı çıktığı kadar ağlamaya başladı. Bir iki teskin edici söz söylediysem de dinletemedim. Ancak annesi, sevgili eşim Altın mutfaktan biraz hırçınca çıkıp kulağını (sanıyorum) biraz hafifçe çekince kendi yerini bu sabah olsun bana terketmeye razı oldu. Ve tabi biraz da söylendi:

«Bunca çocuk içinde Allah bana sabır versin... Sus kızım sus, bu saatte herkesler daha yatağında tatil günü keyfi yapıyorlar. Biz ise... Hadi açtırmayın sabah sabah benim ağzımı...»

Dedim ya, o sabah kahvaltıda bana herkesler pek özen gösterdiler... Sevgili kızım Leyla bir dilim kızarmış ekmek sürdü elcağızıyla. Ekmeğin üstüne de ayrıca reçel isteyip istemediğimi sordu. İstemiyordum. Ya, öyle

mi, yalnızca yağlı ekmek mi yiyecektim? İnce bir dilim beyaz peynir koyuver, dedim. Çayımı da özenle koydular bardağıma; çok az şeker rica ettim. Peki bir dilim daha ekmek istemez miydim? Sevgili kızım Leyla sordu gene. Bana yeter bu yediğim ve içtiğim çay, dedim sevecenlikle.

«Ye ye... Şunu da ye. Kadidin çıktı görmüyor musun? Kendine gelip güçlenmen lazım; pazartesiye ben gene işe başlıyorum.»

Sevgili eşimin gösterdiği bu inceliğe de teşekkür ettim ama, midemin daha fazla alamıyacağım da söyledim.

«Bana öyle geliyor ki bir dilim daha yersem çıkartabilirim... Birazcık bulanıyor midem», dedim.

Ne varki, gücümün yerinde olduğunu, yeni gazetemizin beni hiç de yormadığını ve bundan da anlaşılıyor ki, bedenimle ruhumun barışmaya başladıklarını açıkladım.

Sevgili eşim Altın işte o zaman gördü, farketti gazetemizin yeni sayısını.

«Bu da nereden çıktı? Hani dün hepsini toplatmıştın ya Burcu'ya?... Bıraktı artık Allaha şükür, dediydim... Bütün gece bunlarla uğraştın ha?...»

Sevgili eşim, bu sözlerden sonra sinirlerini iyice bozdu: kendinden geçti, saçlarının reçele ve tereyağına sürüldüğüne aldırış bile etmeden kafasını masaya koyarak hıçkırıklarla ağlamaya başladı.

«... Ölüp gideceksin... Dengemiz, düzenimiz mahvoldu bir de senin gazeten...» gibisine birbirini tutmayan sözler de söylemeye başladı.

Neyseki ben soğukkanlılığımı elden bırakmıyarak, sevgili çocuklarıma annelerini lavabomuza götürüp teskin etmelerini, bu güzel sabah kahvaltımızı başladığı gibi güzel bir biçimde bitirmemiz gerektiğini uygun bir dille anlattım.

Eşim, yavrularımın da yardımıyla sükun bulmakta gecikmedi. Yeniden yemek masamızın etrafına huzur içinde oturarak kahvaltımızı sürdürmeye koyulduk. Ben bir bardak çay daha rica ettim. Başka zaman olsa, yani kendimi böyle halsiz duymasam, mutfağa gider kendi çayımı kendim koyardım. (Çayımızı soğumasın diye mutfakta kısık yanmakta olan ocağın üstünde tutarız kahvaltı boyu.)

«Nasıl buldun 5 nolu gazeteyi Can, yavrum?»

«İlan görmedim bu sayıda, baba.»

Sevindim. Sevgili oğlumun bu dikkati beni gönendirdi: İlan yoktu bu sayıda ve özellikle konulmamıştı. Para gelecek diye saygısız bir takım para babalarının borazanı olması, bizimkisi gibi ağırbaşlı bir gazeteden elbetki beklenemezdi. Bu düşüncemi söyledim oğluma.

«Ortaklar ve yayın kurulumuzun bir kararıdır bu. Evet, biraz gecikerek aldık ama, ne de olsa biz de bazı doğruları ancak sınayarak bulabiliyoruz. Gönül isterdi ki, gazetemiz ilk sayısından bu yana ilansız çıksın. Olmadı... Parasal güçlüklerimizi yendikçe daha bir çok yenilikler yapacağız gazetemizde. Hatta bazı çok önemli haberlerde gazeteye fotoğraf basmayı da düşünüyoruz. Peki başka?»

«İyice okuyamadım, biliyorsun baba.»

Bildiğimi, neden okuyamadığını gördüğümü, söyledim. Sevgili eşim, sözümün burasında bana bir bakınca da; yanlış anlaşılmamam gerektiğini, aile içinde herkesin birbirine hoşgörüyle yaklaşmasının önemini açık, yalın cümlelerle anlattım.

«... bu düşüncemi çok sık tekrarladığımı biliyorum, ama hoşgörü insan ilişkilerinde vazgeçilemez bir anahtardır.» da dedim.

Eğer kahvaltısını bitirdi ise, sevgili oğlum Can'm yeni yayınlanan gazetemiz sayısını yüksek sesle sayın

aile üyelerimize de okumasının bir sakıncası olamıyacağını, bence de doğru bulunacağını, hazır şimdi hepimiz bir arada iken bu konuda parmak kaldırma yoluyla oylama yapabileceğimizi ve «okunsun» diyenlerin parmak kaldırmasını teklif ettim. Teklifim, aile üyelerimizin (ben de dahil) ezici çoğunluğu ile kabul edildi. Sevgili küçük kızım Burcu bile ablasının ve ağabeysinin parmaklarını havada görünce önerimi o da severek kabul etti ve minicik parmağını havaya kaldırdı. Yalnız sevgili eşim Altın, bir doğal gereği yerine getirmek üzere olacak tuvaletimize gittiğinden oylamaya katılamadı. Can'ın okuması bitmek üzereydi ki, kızarmış ve şişmiş gözlerle helâdan çıkıp yeniden masamıza oturdu. Ve yalnızca, gazetemizin «Yıldızınız Diyorki Köşesi»ni duyabildi. Ben, kendisine yokluğu sırasında ailemiz üyelerinin çoğunluğuyla alınmış olan kararımızı bildirdim ve okuma işini onun yokluğu sırasında yapmaya başladığımız için aile üyeleri adına da kendisinden özür diledim. Eğer diliyorsa, gazetenin yenibaştan yüksek sesle okunabileceğine ve kendisini bu yüzden üzmemesi gerektiğine işaret ettim.

Belli belirsiz, duyulması güç bir sesle; yeniden okunulmasının bir gereği olmadığını, nasılsa bu sayının bir tatil günü sayısı olduğunu, kendisinin de ev işleri dışında bir başka işi olmadığından günün uygun bir saatinde gazetemizi okuyabileceğini söyledi. Ben sevgili eşim Altın'ın bu düşüncesini doğru buldum. Ailemizin öbür üyeleri de doğru buldular.

Oğlum Can, okuma işini bitirip kahvaltı masamıza oturduğunda, eğer izin verirsem öğle üzeri kız arkadaşıyla buluşacağını söyledi.

Halsizdim ama yine de içten güldüm: Benim sevgili oğlumun artık yeteri kadar büyüdüğünü, bu gibi kararları bana ve annesine danışmadan pekâlâ alabileceğini

söyledim. Ama gene de çok sevindim bana danışmaklığına, dedim. Yalnız bir iki sorum olacaktı, onları yanıtladıktan sonra bu güzel cumartesi sabahının kahvaltı sofrasından hepbirlikte kalkabilirdik:

«Sen nasıl istersen,» dedi sevgili kızım Burcu.

«Doyduysan kalk bakalım sofradan» diye, nedense azarlar bir biçimde konuştu annesi; benim sevgili eşim.

«Tabii» dedim ben de, «annenin sözünü dinle lütfen.»

Hemen bir dilim ekmek daha alarak o çocuksu sevimliliğiyle, üzerine reçel sürmeye koyuldu ve:

«Ama ben daha doymadım ki» dedi sevgili küçük kızım.

Onun bu sevimli akıllılığına hepimiz gülüştük. Yalnızca eşim gülmek istemedi nedense.

«Ev Durumu Köşesi'nde yazılanlara ne diyorsunuz?» dedim bu kez ben, sorularıma geçerek.

Can'a bakarak sormuştum sorumu ama yanıt büyük kızımdan geldi:

«Abartılmış.»

Doğrusu ya çok sevdiğim kızımdan bu yanıtı beklemiyordum. Gazetemizin varolma nedenini ve geçirdiği güç dönemleri en iyi anlıyan okuyuculardandı o.

«Evet, olabilir» dedim.

«Olmalıydı.» diye üsteleyince sevgili kızım; kendimi gerçekten çok yorgun hissettim. Yine de gereken yanıtı verdim:

«Demek sen öyle düşünüyorsun? Ama gazetemize yazı veren sevgili prof. un düşüncesi başka. Bence düşünceye saygı gösterilmeli.»

«Olabilir.» dedi sevgili büyük kızım. Sonra da masadakileri toplamaya davrandı. Masadakilerin bir süre daha kalmasını, Burcu'nun kahvaltıya devam ettiğini söyledim. Oturdu yerine sevgili kızım Leyla.

«Ya 'Okuyuculara Yanıtlar Köşesi'ne ne denir?»

Doğrudan sevgili oğlum Can'a yönelttim bu sorumu. Ses etmeyip yalnızca önüne bakmakla yetindi.

«Sanıyorum bazı kişilere gereken ağız payları verilmiş bu yazıda?»

Bir süre hiç kimse konuşmadı masamızda. Ben, yeniden oğluma, bu kez mutlaka yanıtlanması gereken bir durum diyerek «Casusluk» olayını sordum.

«Gerçekten esrarengiz.» dedi oğlum, gözünü, diktiği masa köşesinden kaldırmadan. «Esrarengiz» demedi de onun yerine «**Mysterieus**» kelimesini kullandı.

«Olay bu şekilde geçiştirilemez. Bu evde bazı şeyler mutlaka açıklığa kavuşturulacaktır. Ve gerekirse kamuda büyük tartışmalara neden olacak fırtınalar yaratılacaktır» dedim. Bazı kişilerin ayaklarını mutlaka denk almaları gerektiğini bir kez daha açıklayıcı ama tehditden uzak bir tonlamayla belirtdim. Değil yalnız aile üyelerimizden kendini bilmez bazı kişilerin, ama aynı zamanda ABD'nin ve de SCCB'nin Sayın Başkanlarının da hertürlü tutumlarının tarafımızdan titizlikle izlendiğini; hiçbir sorumsuzluğun karşılıksız, yanıtsız bırakılamıyacağını, Hz. Ömer adaleti örneğinin herkes için günümüzde de geçerli olması gerektiğini vurguladım...

Sevgili eşim, beni artık yatağıma kadar götürebilir miydi? Doktor Gert'in verdiği ilaçlar da galiba bana iyi gelmiyordu? Tamam, doktorlar da insandı ama, bu kendilerinin dışında kalan insanları verdiği ilaçlarla zehirlemelerine neden olmamalıydı.

Sevgili eşimin verdiği ilacı bu kez almadım.

O da üstelemedi.

«Biraz sonra doktor Gert telefon edecek, söylerim.» dedi yalnızca. Beni yatağa kadar getirip üstümü örttüğü için teşekkür ettim.

Ben bilime inanan çağdaş kafalı bir insanım. «Kader»in anlamı, yeri, bilimin yanında ne olabilir ki?

Karlı, karanlık, soğuk da olsa perdeleri lütfen açmasını, gökyüzünü mutlaka görmek istediğimi söyledim sevgili eşime.

Açtı perdeleri.

Gökyüzü ordaydı.

«İçimin, kafamın, düşüncelerimin mavisi bitmiş değil; ben onu boyarım gerçek rengine» dedim eşime. Biraz daha yanımda kalmasını rica ettim. Gözlerime gülümsüyormuş gibi, sevecen baktı.

«Gidip gazeteyi okuyayım, sonra yeniden gelirim.» dedi.

Savaşımım er ya da geç meyvalarını verecek. İnanıyorum.

(86)

42

— Günaydın. İyi uyudunuz mu bari bu yeni odanızda?

— Günaydın, Hemşire hanım. Ne de olsa bir kişilik odada insan daha rahat duyuyor kendini; yukarı kattaki gibi değil.

— Bu kez getirdiğim hapları kahvaltınızdan sonra yutacaksınız.

— Kahvaltı da zenginleşmiş, hı?

— Perhiz yiyeceklerine son verildi artık. Tansiyonunuz mükemmel... Yakında dilediğinizi yiyebileceksiniz.

— Tabii, sabah akşam yüzmelere devam edersem; yakında yarışlara bile katılabilirim...

— Ha az kalsın unutuyordum Bay Kul, bu kaset teyple bu bandı yan odada yatan bir memleketliniz gönderdi.

— O da mı psikosomatiklerden?

— Bilmem... Siz de giderek doktorlaşan hastalardan oldunuz!...

— Özür dilerim. Çokbilmişliğime bakmayın siz. Diyecektim ki...

— Dün gece getirilmiş yan odaya, kendisinin söylediğine göre. Dosyasını görmedim henüz... Ayağa kalktı-

ğında sizi görmeye gelecekmiş. Doktor birazdan burada olur, ona sorarsınız. Afiyet olsun...

— Teşekkür...

(43)

43

— 5 gün çalıştınız. 6 ve 7. günlerde dinlenmek sizin doğal hakkınızdı. Şaka yapabilir miyim Kul bey?

— Doğal mı?

— Dini hakkınız mı demeliydim?

— Dini mi?

— Biliyorsunuz Tanrı bile 6 gün çalışıp, 7. gün dinlenmeye çekilmiştir.

— İyi ama 'O', 6 gün çalışıp dinlenmeyi yedinci gün yapmış.

— Biliyorsunuz o zamanlar sendikacılık yoktu. İş gün ve saatleri kısaltılması savaşımına başlanılmamıştı henüz.

— Neşeniz yerinde Doktor Bey.

— Nasıl olmasın, bunca kısa zamanda olumlu büyük gelişme gösterdiniz. Kısa sayılmayacak olan meslek hayatımda beni etkileyen ender hastalarımdan birisiniz.

— Hasta?

— Ah, özür dilerim... «Hasta» sözcüğüne alınıyordunuz, evet. Ama inanın, bana kalırsa sizin 6., 7. ve daha öte sayılardaki gazeteleri çıkarmanıza zaten gerek yoktu. Siz beş sayılık gazete başarınızla çağdaş bir insan, çağdaş bir birey olarak üstünüze düşen görevi yaptınız. Yani demek istediğim, tedaviye alındığınız o ilk günlerdeki ve şimdilerde de zaman zaman nükseden o sabit düşüncenizi; ille de gazete çıkarmaya devam edeceğim,

düşüncenizi artık iyice bırakabilir, unutabilirsiniz. Hepimize örnek bir savaşım biçimi gösterdiniz. Kendi adıma teşekkür ederim.

— Beni duygulandırıyorsunuz, Doktor Bey.

— İnanın, gerçek söylüyorum... Bu da saatiniz. Dün akşam üzeri oğlunuz gelip bana bıraktı. Sizin tarif ettiğiniz Akazien sokağındaki pil satıcısında kolaylıkla bulmuş saatınızın pilini.

— Saatsizliğe, daha doğrusu zamanı başka bir biçimde ölçmeye alıştıydım.

— Önemli olan da o sanıyorum; zamanla olan ilişkilerimiz hep görece değil midir?

— Einstein'ni mi anımsatmak istiyorsunuz?

— Yok yok hiçbir şeyi anımsatmak istemiyorum. Unutunuz, eniyisi unutunuz... Biz neysek, nasılsak öyle olduğumuzu ve böyle olmaklığımızın övünülecek bir şey olduğunu; içinde bulunduğumuz hiçbir durumun kaygıya değer olmadığını, hayata ilişkin herşeyin bize muhtaç olduğunu ve ancak bizimle varlıklarını sürdürebildiklerini söylemek istiyorum. Sizden gerçekten çok memnunum. Sizin de kendinizden hoşnut olma grafiğiniz yükseliyor. Dün öğleden soraki konuşma terapimizde Türkiye'ye izine gitmeye gönülden razı olmanızı başka nasıl yorumlayabilirim ki?

— Sevgili eşimin, Nisan ayındaki paskalya tatili için şimdiden Türkiye'ye uçak bileti ayırttığını biliyor muydunuz?

— Öyle mi? Eşiniz bu konu da bana hiçbir şey söylemedi; benden de gizliyorsunuz demek?

— Sizden gizli neyimiz varki artık; unutmuştur sanıyorum... Evet, önce Çanakkale'ye gidip annemi göreceğiz. Eski mahalle arkadaşlarımı arıyacağım; bakalım çocukları kaç yaşında olmuş?... Yağlanıp şişmanlamışlar mı? Sonra da eşimin akrabalarını görmeye gidece-

ğiz... Dün de sormuştum bir ara, sanırım yanıtlamayı unuttunuz: Son bir haftadır size, teybinize anlattığım «Gazete Günleri» ne olacak?

— Konsültasyondan sonra sileceğiz onları. İsterseniz birer kopyalarını çekip versinler size?

— Sevinirim. Çok sevinirim...

— Ayrıca, hastaneye yatışınızdan sonra oğlunuzun evde bulup bana getirdiği «Casusun Notları» nı da göndereyim bantlarla birlikte...

— Casusun Notları' mı?

— Bize çok yararı oldu bu notların. Neden gülüyorsunuz?

— «Casus»a ve notlarına... Ve kendime de tabii...

— Ne de olsa insan uçsuz bucaksız bir kozmos. İnsan kendinde gülerek de yol alabilir.

— Gazeteyi hâlâ çıkarıyor olsaydım, bu sözünüzü manşet yapardım.

— Yok, benimle alay etmenize razı gelemem...

— Şaka ediyorum, alınmıyorsunuz değil mi? Peki, göndereceğiniz bantları bu benim kaset teybi ile dinliyebilir miyim?

— Sahi, ben de onu soracaktım size, nerden çıktı bu teyp ve bu garip müzik?

— Mehter müziği mi?...

— Onu da mı karınız, bana haber vermeden size bilet ayırtan eşiniz getirdi?

— Anlaşılan eşime alınmışsınız siz. Hayır, dün hemşire getirdi. Yan odaya yeni yatırılan bir Türk varmış, benim memleketlisi olduğumu duyunca ikram olsun diye bir süre dinlemek üzere bu teybi arkalı önlü Mehter müziği dolu bantla birlikte bana göndermiş. Ben de dünden beri dinliyorum. Tekdüze ama rahatlatan bir ritmi var. Hem çocukluğumdaki ulusal bayram günlerini hatırlatıyor...

— Garip...

— Garip olan nedir ki Doktor Bey?

— Sizi bu yeni odaya dün aldırdık biliyorsunuz...

— Evet?

— Onarımı yeni bitirildi bu odanın. Her iki yanınızdaki oda ise henüz onarılmış değil. Benim bildiğim üç aydır kapalı, kullanılmıyor o odalar. Garip...

(44)

44

— Yukardaki odanda bulamayınca bayağı korktum, baba.

— Öldüm de morga kaldırdılar, diye mi? Bana kalırsa sevinmişsindir.

— Baabaa... Seni ne kadar çok sevdiğimi söyleyim mi istiyorsun?

— Aşkını kız arkadaşına sakla.

— Gene herşeylere alınıyorsun baba.

— Alındığım filan yok.

— Buraya mı aldılar şimdi seni?

— Evet, daha önce almayı istiyorlardı da, odaların onarımı yavaş ilerliyormuş.

— Gazeteciler bölümü mü burası?

— Alay etmek için bence yaşdaşlarını ara... Evet, bir bakıma onurlu gazeteciler, savaşımcılar için ayrılmış bir bölüm burası... Bir diyeceğin var mı?

— Özür dilerim, bir parça şakalaşayım istedim seninle baba. Giderek iyileşmene, kalbinde ve tansiyonunda sağlıklı oluşuna hepimiz seviniyoruz biliyorsun.

— Öyle olsun.

— Ha, unutmadan söyliyeyim; Çetin amca daktilosunu istedi.

— Götürüp verseydin.

— Sana sorayım dedim.

— Çetin de, Behçet de gelmediler ziyarete; buraya, hastaneye?

— Baba, kızma ama sen onlara olan duygularını abartıyorsun. Doktor, senle teypli konuşmalar sırasında telefonla aradı onları. Onlarla da konuşmak istedi. Kabul etmemişler. Sonra annem de telefonla arayıp konuştu bir kez daha. Çetin amca demiş ki, «Ömer'in benimle ne alıp veremediği var yahu? Bunca işim gücüm arasında bir de onunla mı uğraşayım?» Annem yine de senin için doktorla konuşmasını lütfen ve bir kez olsun konuşmasını rica etmiş.» Acı patlıcanı kırağ çalmaz. Hastaneden çıktığında bir gün karımla beraber size uğrar konuşuruz. Daktiloya da çok ihtiyacım var getirin.» demiş.

— Behçet?

— «Çanakkale'deki annesi bile lanetler yağdırıyor kendisine. Yedi yıldır ne arayıp ne de sorduğu var yoksul, yaşlı kadıncağızı. Benim kalpsiz delilerle uğraşacak halim yok» demiş o da Doktora.

— Peki... Gidiyor musun?

— Evet, kız arkadaşımla buluşup sinemaya gideceğiz.

— Yarın gelir misin?

— İstiyorum.

— Sağol, benim sevgili oğlum... Söyledim kitapları soruşturdun mu? Parası önemli değil; o yüzden herhangi bir kitaplığa bağımlı kalmamıza gerek yok. Burası ne ise verir satın alırız.

— «Atom bombası nedir ve nasıl yapılır?» diye bir kitap yokmuş. Daha doğrusu benim sorduğum iki kitaplıkta da yoktu. Devlet Merkez Kitaplığına sorun, dediler. Oraya gidip sorocağım birde.

— Lütfen, benim için çok önemli bir kitap bu, yavrum.

— Buradan çıktığında mı...

— Gidebilirsin yavrum. Buluşmana geç kalma... Daktiloyu götürdüğünde de Çetin amcana söyle; babam sizlerin hepinizi çok seviyor, de...

*
* *

— Bayan Gerda?... Bay Egon?... Özür dilerim, nerden tanıştığımızı bir türlü çıkaramadığım için özür dilerim.

— Bayan Körbel'in dükkanında tanıştıydık sizinle. Hani...

— Sonra düşündük Bay Kul...

— Sözümü kesme Gerda, daha bitirmedim.

— Sonra düşündük siz dükkandan çıktıktan sonra, iyi davranmamışız size. Daha çok da bu, Egon iyi davranmadı size...

— Herşeyi de benim üstüme atarsın Gerda.

— Neyse işte; sizin hastaneye ilk yardım arabasıyla götürüldüğünüzü Bayan Körbel'in dükkanında duyunca durumu bir fırsat bilip ziyaretinize geldik.

— Bey'e çiçekleri sen ver Gerda.

— Ah, evet bu çiçekleri de...

— Parasını Bayan Körbel verdi, beş Mark.

— Egon!... Böyle şeyler söylenmez... Yeniden geçmiş olsun size Bay Kul. Ayrıca Bayan Körbel de geçmiş olsun der; gazetenizi dükkanında satmaya herzaman hazırmış. Yürü Egon...

— Beni çok duygulandırdınız. Teşekkür... Yüzlerce teşekkür...

— Birşey değil. Memnun olduk... Yürü Egon...

(87)

45

— Bu sabahki cimnastiğe katılmamışsınız?

— Oğlumun getirdiği ansiklopedilere dalmışım. Hemşire de hatırlatmayınca... Özür dilerim.

— Aradığınız nedir ki bu kez?

— Mehter müziğindeki usuller: **Cengi harbi, berefşan ahlati**...

— Bilmem vurgulamama gerek var mı, yüzme ve spor seansları enaz konuşma terapileri kadar önemlidir sizin için.

— Özür dilerim; inanın bir kez daha olmaz.

— Ayrıca bir şey daha var açıkta kalan: hastalarım arasında herhangi bir memleketlinize rastlıyamadım. Öbür doktor arkadaşların bölümlerinde de ülkenizden gelen hiç bir hasta yok şu sıralarda? Garip değil mi?

— Haklı olduğunuzu ben de size söyliyecektim; yan odalar hâlâ onarımdaymış. Ben de gördüm. Peki teybi ve bandı kim gönderdi bana öyleyse? Bunları getiren hemşireyi aradım, geçen yıldan artan izinleri varmış, onları kullanıyor dediler. Evet, haklısınız: garip... Ayrıca birer kopyasını yaptırıp gönderdiğiniz «Gazete Günleri» nin bantları için çok çok teşekkür.

— Yalnız, bunlar büyük makaralı ve kalın şeritli bantlar. Bu kaset teybi ile dinleyemiyeceğiniz ortada; bak bu aklıma gelmediydi.

— Bugün oğlum Can gelecek, bir yerden uygun bir teyp bulmasını rica edeceğim.

— Gerekmez, hemşireye söylerim bizim kullandığımız teyplerden bir tanesini sizin odaya getirir bir süre için. Bunlar da «Casusun Notları»nın fotokopileri. Bakın bakalım yazıları bir yerden tanıyor musunuz?

— Bugün yine şakacı gününüzdesiniz.

— Hakkımdır sanıyorum, az mı uğraştırıyorsunuz bizi.

— İki teyp işi iyi oldu: mehter müziğini sürekli, ne iş yaparsam yapayım, sürekli dinliyorum. Dinlediğim sürece beni rahatlatan garip bir etkisi var ritminin; bir şeylere geç kalmışım ama, kendimi hasta edecek aceleye gerek olmadığını anlatan bir ritim bu. Belki de çocukluğumun durağan, berrak günlerini anımsattığı için bana öyle geliyor: Biliyor musunuz ulusal bayramlarda bu müzik bol bol çalınır bizde ve bu müzikle yürüyen bir Mehter Takımı, bir çeşit tarihi bando takımı vardır. Mehter Müziği eşliğinde bir garip ritmle yürürlerdi; «iki ileri bir geri» yürüyüşü derdik çocuk dünyamızda gülünç bulduğumuz bu yürüyüşe...

— Yarınki terapi konuşmamızın konusu bu olsun. Sizde oldukça derin yankısı olan bir ritmi var demek bu müziğin? İlginç. Yalnız, zaman korkunuzu yeniden depreştirip, kendinizi yormayın. Çünkü iki teyp ve bir tomar fotokopi...

— Anlamadım?

— Bir yandan «Gazete Günleri»ni bizim teypten dinlerken öbür yandan «Casusun Notları» fotokopilerine göz gezdirip, Mehter Müziğinin «iki ileri bir geri» ritmini fona alabilirsiniz. Geçkalmışlık saplantınızı henüz çözümlemiş değiliz; biliyorsunuz zaman korkunuzla içiçe olan bir saplantı bu.

— Garip!

— Burda garip olan nedir şimdi?

— Gazete Günleri'ni, Casusun Notları'm ve Mehter Müziğini tıpkı sizin söylediğiniz gibi okuyup dinlemeyi düşünüyordum.

— Düşüncenizi değiştirdiniz mi peki?

— Hayır, düşündüğüm gibi yapacağım.

— Bir başka konuşmadaki konumuz da bu olsun, görüşmek üzere.

Bir Casusun Notlarından

Zamanı ve mekanı kaldırdık mı, zamanı ve mekanı kaldırdığımızı nasıl anlıyacağız?

İbrahim Yaprak

Uzun ince bir yoldayım
Gidiyorum gündüz gece
Bilmiyorum ne haldeyim
Gidiyorum gündüz gece

Âşık Veysel

46

7. Gün

B. Berlin 7 Ağustos, 198...

Akmakta olan zaman hep önden sona doğru gelir. Yarından düne doğru.

Ve sen yarına doğru yürürsün. Akıntıya karşı... Ve ölüm yarında. Yarının içinde bir yerlerde.

Zaman bir sıvı mı ki akıp durduğu söylenir?

Öyle ya da böyle; Ölüme doğru gidiyorsun. Ya da o sana doğru geliyor; farketmez nasıl olsa, er ya da geç «ölüm» denilen kimyasal ve fiziksel formül değişikliğine senin vücudun da uğrayacak.

Belki erteliyebilirsin. Işık hızına binip zamanla yarışarak. Böyle bir at tanımıyorsun şimdilik. Don Kişot' luğu bırak en iyisi.

En iyisi: **Cultivons notre jardin**...

Dün İtalyan İsviçresinden geldiniz. On gün, **Nieder Wald** denilen o köyde karları erimemiş bir ağustos yaşadınız. Denizden binbilmem kaç küsur metre yükseklikte, sabah akşam durmadan geçip giden bulutların rüzgarla bir olup kapınızı, pencerenizi çaldığı ve zaman zaman insana ecinili bir yer korkusu veren o iki yüzyıllık ahşap evde ongün geçirdiniz. Deniz düzlüğüne alışmış nanemolla gövden onca yükseklikte bir yığın teklemeler gösterdi ve sürekli tansiyon düşüklüğü içinde yaşadın. Ölüm korkusunu da birlikte getiren bir tansiyon düşük-

lüğü. Ve onca oksijenli yerde, oksijensiz bir beynin karabasanlarıyla boğuşup durdun. Bu gün, şu anda şu satırları yazdığın anda da kurtulmuş değilsin beynine ve ruhuna oturmuş kurşun gibi ağır o ölüm korkusundan.

47

(5)

Neyse; geldin işte şimdi.

Buradasın, Berlin'de. Dörtgün önce yaşın kırksekiz oldu. Ve yıllardır kendine ruhunun içinde bir tüy gibi yüzebileceği sızısız, yerçekimsiz bir toprak parçası arıyorsun. Kendinle çatışmıyacağın, barışık yaşıyabileceğin bir toprak parçası. Orda, o toprak parçasında, geçkalmışlığın yüreği bir burgaç gibi buran ve asla kimselere anlatamadığın hüzün dolu acısını artık anımsamıyacaksın bile. Geçkalmışlığın, herşeylere soluk soluğa geçkalmış olmanın seni yaşamdan bezdiren telaşım bir düş olarak bile göremiyeceksin. Göçmen huzursuzluğunun onsuz yapılamaz ama onunla da eninde sonunda ölünür telâşı, o güneşli ve denizli adanmış toprak parçasında acınası bir zavallı olarak gelip kapında duracak; bundan sonrası artık sana kalmış sevgili İbrahim; ister yanında tut boğaz tokluğuna kölen olsun, istersen kov layığınca...

Şimdi buradasın ve yaşın kırksekiz. Adanmış toprak bulunmuş değil henüz. Ve yüreğin o bildik çarpıntılarla yaşlanmaya iyice yüz tutmuş.

O yahudi yalnızlığının, yirmi yıldır göçmen olmanın getirdiği o şizofreninin, o parçalanmışlığın romanını yazmak istiyordun.

Altı yıl varki o romanı yazmak üzere yazı makinasının başına oturuyor ve tek bir satır yazmadan kalkıyorsun makinanın başından.

Ve ağustosun yedisi bugün.
Dün karı erimemiş ağustoslu bir tatilden döndün.
Yarın yine mi oturacaksın o romanı yazmamaya?

(2)

48

Sana haber bile vermeden gidip ev doktorunuzla konuşmuş karın. Adam da, kan tahlili filan yapmadan birşey söyleyemiyeceğini, çünkü tansiyon düşüklüğünün bir yığın nedenleri olabileceğini açıklamış.

Karın, daha çok başka nedenlere; organik olmayan nedenlere bağlamak istemiş senin tansiyon düşüklüğü hastalığını.

— Biliyorsunuz İbrahim, yani kocam, yazardır...

— Söylemiştiniz... Geçen gelişlerinizin birinde de böyle bir şey söylemiştiniz. Hatta...

— Hatta henüz yazıp bitirdiği, tamamladığı bir roman yok ama, ona bir romancı demenin gerekliliğinden de söz etmiştim. Ve inişli çıkışlı ruh dünyasından...

— Anlıyorum; tabii psikosomatik bir nedene de bağlıyabiliriz sık sık gelen baş dönmelerini, tansiyon düşmelerini. Bir türlü yazılamıyan bir roman, şiddetle istenip de ulaşılamıyan bir dilek psikosomatik hastalıkların en beylik nedenlerinden biri olabilir kuşkusuz. Ama çocukluk doyumsuzlukları ve yine bu dönemde yöreden ve anababadan yeterince görülemeyen sevgi ruhların derinliklerinde can yakan küçük kıymık parçaları gibi dururlar. Ruhu ne zaman ve nasıl sancıtacakları belli değildir bu kıymıkçıkların... Peki asıl sizinle, çocuklarınızla arası nasıl kocanızın?

Kendisini sevdiğini; sevmekten öte, onu «kendi vü-

cudunun bir parçası gibi «kabul ettiğini (senin ona yirmibeş yıldır yinelediğin deyimle) söylemiş karın. Çocukları ise oldum olası sevdiğini, hatta çoğu zaman şımarttığını açıklamış doktora. Ama doktor asıl seninle karşı karşıya ve uzun uzadıya konuşmanın zorunlu olduğunu söylemiş.

Sana haber vermeden doktora gidip seni anlatmana kızıyorsun. Ruhun doktorluk ne işi olabilir? Karına da söylüyorsun bunu. Ağlıyor. Ağlamasına dayanamıyorsun. Kimin ağlamasına dayandın ki? Her ağlayanla kendini özleştirip durmadın mı çocukluğundan bu yana? Her ağlayan çocuğun yanından deliler gibi kaçıp uzaklaşmadın mı görmemek, duymamak için? Kendi çocuklarında en çok kızdığın onların ağlamaları değil miydi? Ah, ağlamamalı hiç kimse; sevinçten de olsa ağlamamalı. Ya da senin yanında ağlamamalı. Çünkü olur olmaz sen de başlıyorsun zırlamaya. Bunu anlatması, açıklaması bile bir melodram; sinirlendiriyor, öfkeye boğuyor seni. Bu sulu gözlülüğü kendinde hiç bağışlayamadın. Onunla başedemedin de ondan... Nasıl ve ne zaman ruhuna girip saplandığını hiçbir zaman bilemiyeceğin bir «kıymık parçası» belki, seni hertürlü ağlıyanın karşısında zavallı kılan...

Karına sus bile diyemedin sonra. O her zamanki ucuz İskoç viskisine sığındın. Ruhunun rahatladığına, ama vücudunun isyan ettiğine, bayrak açtığına bir kez daha; son altı yıldır milyonuncu «bir kez daha» tanık oldun. Ve miden bir el makkabıyla ağır ağır deliniyormuş gibi o bildik canavar ağrısıyla ağrımaya başladı. Ama ruhun bayram ediyor, çünkü huzursuzluğunun bir nedeni var artık: mideni ağır elli binlerce deli deliyor. Biliyorsun artık nerenden hasta olduğunu. Ah, isterse mideni ameliyat etsinler; tümden çıkarsınlar, umrunda değil. Hastasın ve bilinen bir nedeni var. Ruhunda değil

gövdende: herkeslere, tüm taşkafalılara anlatabileceğin bir hastalık bu. Ruhunun bilinmez bir yerlerinde değil, tüm tıp atlaslarında yeri bilinen bir yerde, midende ağrın var. Ne güzel!...

Gövdeye doktorluk yapabilecek bir sürü şarlatan bulabilirsin; ama ruha?...

— Sustum. Bitti ağlamam. Söz, bir daha hiç ağlamıyacağım senin yanında, diye karın geliyor yanına.

Viskiyle doldurduğun o ikinci su bardağını içmemen için sana elden geldiğince iyi davranacak. Saçlarını okşayacak. Çocuklar büyüdü nasıl olsa, bu gece bir yerlere çıkıp yemek yer bir iki kadeh bir şey içeriz; konuşuruz, diyecek. Herşey, ama herşey sen nasıl istiyorsan öyle olsun, öyle yapalım, diyecek. Ve bunu altı yıldır milyonuncu kez yineliyecek. Bu arada «çocuklar» dediği insanların; yani ikimizden «olma»ların, birinin iki aydır eve bile uğramayıp kız arkadaşıyla biryerlerde kaldığını ve ikincinin yani kızınızın da giysi değiştirmek ve para istemek üzere yüzünü sizlere gelip gösterdiğini bilecek.

— İçmezsem ruhum, içersem midem ağrıyor... Hertürlü alçak ve sevgili mide ağrılarına merhaba!... Diyorsun, ve sıradan bir aydın melodramı oynadığını biliyorsun.

Karın uzaklaşıyor yanından. Biliyorsun, yanında yeniden ağlamamak için yapıyor bunu. Ve sen, karının engel olamadığı viski dolu ikinci bardağı bitirmeye çalışıyorsun.

— Yaşasın sarhoşluk, yaşasın güzeller güzeli ağrılar!...

Mutfağa yönelen Serap'm ardından bağrıyorsun bir kez daha: «Yaşasın sarhoşluk!...» İyice sarhoşluk, dağıtmak ve zamanın, mekanın dışına çıkmak... Kaçmak istiyorsun yani. Ama zamansız ve mekansız bir yerden kaçmak düşüncesinin saçmalığını da biliyorsun.

— Çıldıracağım ben, Serap nerdesin?

Ve Serap, mutfakta yüzüncü kez yıkadığı bulaşıkları bir kez daha yıkarken yaptığı işi yarıda bırakıp yanına geliyor. Doktor Gertich'le olmasa bile bir başkasıyla, bir başka doktorla pekala konuşabileceğini söylüyor.

— Ruhun doktoru mu olurmuş? diye bir kez daha, ya da bininci kez daha soruyorsun. Kendince derin anlamlar yüklüyorsun bu soruya, ama ağzından çıkanlar sıradan sözcükler...

Karın, başını okşamak üzere kolunu uzatıyor, itiyorsun. Yirmibeş yıl önce; seninle tanışmadan önce birlikte olduğu erkek arkadaşını ya da erkek arkadaşlarını soruyorsun. Onlar karını nasıl öpmüşler, nasıl heyecanlar duymuş karın, hırıltılı bir sesle soruyorsun.

— Yüzünü, yüzlerini bile unuttum. Hem öyle birileri var mıydı ki? Karın bıkkın ve bininci kez yanıtlamaya çalışıyor seni; kırılmayasın ve alınmayasın diye sözcüklerini özenle seçerek.

— Peki dediğin gibi olsun...

Acaba gidip bir şişe viski alamaz mı yakındaki diskauntdan? Böylece ona suçluluk duygusunu yüklerken, bağışlanması için gerekli nesnenin, içmene karşı çıktığı viskinin alınmasını buyuruyorsun. Bu alışılmış ve aşağılık değiş tokuşu bininci kez yineliyorsun.

Ve o, yeni; ancak beş altı kezdir kullanılan bir cümleyi kurup sana söylüyor:

— Yazar olmak, romancı olmak tamam; ama ille de Malcolm Lowry'yi örnek almak niye?

Ve işte sen o zaman; bu beş ya da altıncı kezdir ki, aynı oyunu oynuyorsun: Öfkelenip viski şişesine saldırıyorsun. Şişedeki içkiyi hoyrat, abartılı devinimlerle bardağa dolduruyorsun. Ağzını yamultup alaylı bir surat takınıyorsun. «Bu kadar okumuş», «bunca kültürlü» bir kadınla evlenmenin şeytanla ortaklık olduğunu söylü-

yorsun. Bir takım yazarları, bir takım kitapları senin ona tanıttığını, şimdi de bu aktarma, bu taşıma bilgilerle seni yargılamasının bir alçaklık olduğunu söylüyorsun karına.

O ise bir kez daha saçlarını okşamayı deneyip, ardından mutfağa sığınıyor.

(49)

49

Batı Berlin, 21 Eylül, 198...

Serap'ın günlerdir süren üstelemelerine dayanamayıp Bay Gertich'e gittin. Adamın ya hastaları azaldı (ki bu uzak bir olanak) ya da havaların bir haftadır pastırma yazı yapmaklığı nedeniyle olsa gerek bekleme odasında iki kişiden başka kimse yoktu.

Uykusuzluğundan, olur da dalarsan eğer içiçe bir yığın kabuslu rüya gördüğünden ve bu kez de senin uyanık kalmayı yeğlediğinden söz ettin. Tansiyonunu ölçtü. Çok sigara içip içmediğini, ne kadar alkollü içki kullandığını sordu. Sigarayı günde otuz tane kadar içtiğini, alkolü ise son zamanlarda oldukça arttırdığını söyledin. Ne kadar arttırmışsın, onu sordu. «Oldukça» diye yanıtladın. «Ne kadar örneğin?» diye kesin ve bir Alman nesnelliğiyle bilmek istedi içilen içkiyi. «Bir şişe kadar.» «Günde mi?» Günde ortalama bir şişe viskiyi bitirdiğini ve bunun son üç dört aydır böyle sürdüğünü söyledin.

Bu gün için sana ilaç ya da buna benzer birşey vermeyi düşünmediğini söyledi. Yarın sabah kan almak için yeniden gelmen gerekeceğini söyledi.

«Sohbet» bölümüne geçti sonra da: Yaz dinlencesini nerede geçirmişsin, onu sordu. Anlattın: İsviçre, Alpler, bulutlar... bildiğin karlı ağustos işte...

Ya kendisi? Kendisi İspanya'ya gitmiş. Deniz kıyı-

sına mı? Yok yok deniz kıyısına değil. Kıyılardaki o dehşetli turist çılgınlığından nefret ediyormuş. Ya nereye peki? Granada'ya... «Zeytinlikler arasına mı?» diye sordun. Kendisi de eskiden öyle bilirmiş; yani Granada zeytinlikleri bol bir yer diye. Oysa, yöreye daha çok bağlar egemenmiş. Bağlar arasında, nemsiz ve güneşli masmavi bir gök altında geçirmişler dinlencelerini.

Serap sorduğunda bunları anlattın. Yarın için kan vermeye gitmenin can sıkıcı olduğunu söyledin. «Lütfen git, bir bakılsın bakalım kanına. Tansiyon bozukluğunun nedeni...»

Vaz geçip gitmeyeceğinden kaygılanmış olmalı. İstersen doktora birlikte gelebileceğini de söyledi. «Yarım gün izin alıp gelebilirim seninle. Hatta izin bile gerekmez. Arkadaşlar idare ederler...»

Gelmesine gerek olmadığını, çocukmuşsun gibi üstüne düşmemesini söyledin. Çocuklar büyüyüp elinin altından kaçtıktan sonra sana artık iyice çocuk işlemi yaptığım, bunun da cinlerini tepene çıkardığını yineledin. İşi gücü seni enküçük bir fırsatta sinirlendirmek; bunu da bağırarak söyledin. «İnsanı mutsuz etmenin tüm yollarını kullanıyorsun.» da dedin.

Asıl mutsuz, hem de onulmaz bir mutsuz olanın kendisi olduğunu o da sana bağırarak söyledi. Sen, kendisine böyle bağırarak konuşmamasını ona bağırarak uyardın. «Ortada hiçbir neden yokken olay çıkarmaya bayılıyorsun? deyince, asıl birden bire canavarlaşanın kendisi olduğunu söyledin karına.

Artık bundan sonrası bilinen sidik yarışıydı: her ikiniz de kendi açınızdan haklıydınız ve bir diğeriniz öbürünü «durup dururken» canavarlaştırıyordu.

Kapısını öfkeyle çarpıp mutfağa girdi karın.

Sen ise hemen ve vakit geçirmeden kafanda özeleştirine başladın: Karın haklıydı ve canavarlaşan sendin.

Serap, iş dönüşünde uğradığı diskauntdan o ucuz viskiyi alıp getirmemişti. «Unuttum onca alacağım arasında.» Yalan. Unuttuğu filan yoktu. Bilerek almamıştı ve seni gözetmek istiyordu. Seni o tüketemediğin sevgisiyle hâlâ seviyordu. Biliyordun.

(50)

50

28 Eylül, 198...

Gerçekten güzel bir sonbahar.

Gerçekten huzurlu iki sonbahar günü yaşadın evvelsi gün ve dün.

Bugün de iyi sayılırdı. Hırçın dalgalarla boğuşup durduğun ve küçük sandalının sayısız batma tehlikesi atlattığı o dehşetli huzursuz bahar başlangıcı ve yaz günlerinden sonra, son üç gündür içindeki bu sükun mucizevi bir liman gibiydi. En umutsuz, en akıntılı ve en dalgalı burnun ardından geliveren bir küçük, bir can kurtaran koycuk...

— Sabahleyin, traş olurken, aynanın karşısında ıslık çalıyordun biliyor musun?

Karına baktın ve gülümsedin. O ise büyüsünü bozmaktan korktuğu bir mucizeden söz eder gibi söz ediyordu ıslık çalmaklığından.

— ... önce radyodan geliyor sandım. Ama böylesine evin içinde, bu kadar canlı, hemen yanı başımda bir ıslık mı olurmuş? Oturma odasına gidip radyodaki müziği dinledim bir süre. Aptalca bir müzikti ve ıslığa yer vermesine olanak yoktu...

Yarım küçük şişe rakı içmenize karar verdin. Birlikte meyva ve beyaz peynir de getirsindi, onu da söyledin meyhaneciye.

— ...korka korka banyo odasının aralık kapısına dayadım kulağımı: Islık çalan sendin!... Bütün günüm sonra, kulağında senin ıslığın, öyle geçti. Senin çaldığın melodiye benzer bir şeyi bir ara ben de denemişim. Karşı masadaki iş arkadaşım ıslık çaldığımı duyunca kulaklarına inanamamış...

Sonra iki elini ellerine alıp parmaklarından öptün karının.

Rakıyı ve bardakları masaya getirmiş yerleştirmekte olan genç meyhaneci; bu yaşında iyi yerde ve zamanında meyhane açmış o açıkgöz delikanlı:

— Kim sorarsa söylemişimdir abi, idealimdeki karı koca hep sizsiniz. Bu yaşta ve kocaman çocuklarınızdan sonra hâlâ sevgili gibisiniz.

— Neden gibisiniz, diyorsun? Değil miyiz yani? diye karın, sigarasını yenilerken meyhaneciye sorduydu. Sonra da sana dönüp onay beklediydi. Sen ise, bu güzel havalardan yararlanıp masaları kaldırıma, meyhanenin dışına çıkarmalarını kutlamıştın adamların. Sözü değiştirmek içindi kuşkusuz: nazar değecek bir şeymiş gibi biraz sen de korkuyordun bu birden bire çıkıp gelen ahenkten, dengeden...

Sonra, hanidir, belki bir yıldan bu yana görmediğin o iki arkadaşınız da gelip sizi orada, bir zamanlar çok sık uğradığınız o içki evinde görünce, hiçte yapmacık olmayan sevinç gösterilerinde bulundular. Masanıza oturdular. Yıllardır yazmakta olduğunu bildikleri romanının nasıl gittiğinden söz açtılar. Yanıtları karın verdi. Senin yüzüne hiç bakmadan ve çok doğal bir oyunla...

— İlerliyor. Ama ağır gidiyor tabii... Bir yığın kitap karıştırmak, notlar almak... Bir de insan burda, Türkiye'de olduğu gibi her istediği başvuru kitabını eli altında ve hemencecik bulamıyor ki: arkadaşlara yazıyoruz; gerekli olan kitapları alıp postalayana kadar kor-

kunç zaman geçiyor. Bir de biliyorsunuz Türkiye'deki zaman kavramıyla bizim buralarda artık alışageldiğimiz o kılı kırk yaran Alman pünklichkeit'ının zaman kavramı çok daha başka: üç dört hafta geciktirerek yazdıkları mektuplarda 'hemen', 'derhal' aldık istediğiniz kitapları, gönderiyoruz diyorlar ama, aradan, Tanrı sizi inandırsın, en az beş altı ay geçiyor.

— Peki konusu?

— Konusu mu?

— İbrahim romanında neler anlatıyor yani? Yoksa gene işin bu yanını devlet sırrı gibi mi saklıyorsunuz? Bizden de?

İşte o zaman karın yüzüne bakıyor.

— Saklı tutmakta yarar vardır. Hem ben bu konuda biraz bâtıl inançlıyımdır, gibisine birşeyler geveliyorsun ağzında. Kendinin ve karının bardağına rakı koyup.

— İçelim, diyorsun.

Onlar şimdilik çay içiyorlar. Rakıya başlamak için erken olduğunu söylemişlerdi.

İçindeki dengeli huzur palamarı çözüp, akıntıya ve dalgalara açılacakmış gibi kıpırdanıyor. Rakıyı hiç yapmadığın bir biçimde içiyorsun: susuz ve bardağı bir kaldırışta. Anlık, o birden bire artıveren voltaj karına da sıçrıyor: kaygılı ve açılmış korkulu gözlerle sana bakıyor. Çabuk atlatıyor ama o kendi yüksek voltajını. Ya da oynuyor yeniden.

— Asıl sizler kendinizden söz edin bakalım. Neler yapıyorsunuz?

Susuyorlar. İlk yanıt veren ya da yanıt yerine geçecek ilk sözleri söyleyen Gürkan oluyor.

— Radyodaki işlerden kalan zamanımı şimdi daha iyi değerlendirmeye kararverdim, diyor.

Fotoğraf çekmeye yeniden başlıyacakmış. Karanlık odayı yeniden düzenlemiş; yeni bir agrandisör almış...

— Berlin'de yaşıyan sanatçılarımızın günlük yaşam içindeki durumlarını saptıyan bir albüm yapmak istiyorum.

Birden, Gürkan'la olan müthiş benzerliğinin farkına varıyorsun: ikiniz de yığınla tasarılar yapıp, yığınla tasarılar dağıtmışsmızdır onu tanıdığım yirmibeş yıldan bu yana. Hiçolmazsa o kendi çizgisinde yürümekte direniyor; bilinçli ya da bilinçsiz... Sen ise karakterinizin ana çizgisi olan 'maymun iştahlılık'ı bırakıp, kendine ters olan bir oyunu oynuyorsun: yalnızca tasarılar kurup dağıtmak karakterinken, bir 'fikri sabit'de direniyorsun. Yüzlerce tasarımından biri olan 'roman yazmak'ı ille de uygulayacağım diye tutturdun. Ve şimdi hastalıklar içindesin. Ve şimdi dengen bozuk. Ve altı yıldır, bir düzüne roman taslağı yaptın ama roman yazmaya başlayamadın. Ve bırak lütfen: sen uygulamaların değil tasarıların, düşlerin adamısın...

— İki yıldır sözünü etmiyordun fotoğrafçılığın?

— Üç yıl fotoğrafçılık kursları izledim biliyorsun. Verdiğim onca emeğe yazık olmasın istiyorum...

— Haklısın, diyorsun yalnızca. O ise, bir kez daha fotoğrafçılığa yönelen maymun iştahına nedenler bulup, anlatmayı sürdürüyor... Bir şey yapamamış olmaya her zaman bir neden ya da nedenler bulunur: zaman azdır, araya 'hayati' zorunluluklar girer, yapılması istenen şeyin düşüncesi henüz 'yeteri kadar' olgunlaşmamıştır... Falan ve de filan. Sen çok iyi bilirsin bunları.

— Biliyorsun, karımdan ayrılırken, ayrıldığım sıralarda darmadağınıktım. Gündüz işe gidip gece sabahlara değin içki evlerine kapanıyordum. Karımın densizlikleri, çocukların ortada kalmaları... Fotoğrafçılığı ne kadar severdim bilirsin; herşeyleri bir yana dağıttım o

zamanlar. Elimdeki o güzelim fotoğraf makinalarını ucuz ucuz birilerine verdim gittiydi... Şimdi yeniden, onca yıl sonra yeniden...

(6)

51

1 Ekim 198...

Güneş, güneş ve güneş.

Evet, sen bir güneş insanısın.

Son on gündür, yurdunu şaşırmış bir serseri gibi güneş, Berlin'in üstünde çöreklenip oturdu. Ve sen ne kadar da çabuk unutuyorsun güneşsizliği? Sorsalar, güneşsiz bir Berlin günü hatırlamıyorum, diyebilirsin. Kendini aldatmaya bunca eğilimli olmak da bir hastalık değil mi? Sabahleyin, 'daktilo başına oturma nöbeti'nde, beyaz kağıda yalnızca şu cümleyi yazabilmişsin: Berlin yeşillikleri bol, sokakları temiz, halkının dili Almanca olan bir Akdeniz kentidir!

İçinin taa derinliklerinde küçük de olsa bir sevinç kıpırtısı var.

Dünden bu yana yalnızca iki küçük yudum içtin viskiden.

Evet?

Hadi hadi sıkılma. Ve şımarma ayrıca: kendinden memnunsun, ya da bir adım daha atsan şöyle kendini toparlayıp, kendinden iyice hoşnut olacaksın. Senin için unutulmuş, ruhunun o milyonlarca kırışığı arasında sıkışıp kalmış o güzelim duyguyu yeniden keşfedeceksin.

Herbiri iki üç sayfacık özetcikler olan 'roman taslakları'nı bir kez daha elden geçirdin dün ve bugün;

tümünü ezbere bilmene karşın bir kez daha... Kalın klasörler içine ayrı ayrı yerleştirilmiş iki üç sayfacık şeyler... Klasörlerin içleri günün birinde sayfalarla dolup taşacak; her dosyanın üstüne adlarını şimdiden bulup yazdığın o romanların, kafandaki romanların elyazmaları oluşacak böylece: Gecikmiş Bir Yeniçeri, Fısıltıyla da Olsa Şarkını Söyle, Kim?...

Roman yazmayı aklına taktığından bu yana yazıp yazabildiğin sayfacıklar işte bunlar...

Bir gün; bir sabah, içindeki o büyük gediklerden birine tıkamaya çalıştığın roman yazma tasarısı (şimdi başının belâsı olan o tıkaç), ruhunun delinmiş, acı veren o boşluğunu tıkayacak bir avuntuyken şimdi başlı başına kendisi bir gedik olup, bir yara olup genişleyip işlemekte...

Altı yıldır... Roman nedir? Nasıl yazılır? Teorileri? Romancı ile okuyucusunun alıp veremedikleri? Ülkemiz romanı, dünyamız romanı... Bir yığın saçma sapan şeyler sorup kendine, yanıt bulmak için bir yığın saçma sapan şeyler okudun. Onca yanıt aramalardan sonra içinde bir iki felsefe kırıntısı bulunan yavan notlar yazdın roman üstüne: Roman yazanın dostu olmaz. Ya da, herkes kendi ölümünü ölür sözünden çağrışım yaparak: Her romancı kendi romanını yazar, gibisine rüküş notlar...

Yalnız, ürkütücü bir gerçeğe de varmadın değil tüm bu kuru laflardan sonra: Roman yazacaksan zamansız bir boşlukta tek başına kalmayı öğreneceksin. Sonsuzda yitmeyi göze almış, kozmozun o ürkütücü mükemmel düzenine basitin basiti bir tekneyle açılmış astronat gibi...

Evet, kıpırtımsı da olsa sevincinin, kendinden hoşnut olmanın iki belirgin nedeni var şu son iki gündür:

Güneş ve yazabileceğin umudunu arttıran 'taslaklar'dan ikisi.

O taslakta duran öyküleri bir parça daha genişletmeye davranıyorsun. Öykülerin kişileri için ayrı birer dosya açmayı, böylece işi daha bir somutlaştırmayı düşünüyorsun.

Gerçek olanla kurmaca olanı bilgilerinde bir kez daha tartıyorsun. Bir ki Almanca, Fransızca kitap karıştırıyorsun, bu konuda. Yararı olacağından değil de, kendine bir çeşit güven gelsin diye.

'Bugünün beyaz kağıdı' daktiloya takılı, seni izliyor. Herzaman yaptığın gibi, kağıtla konuşmuyorsun olur olmaz, saçma sapan: Kağıda karşı onurlusun. O da görüyor senin elle tutulabilecek olumlu bir iki kıpırtı yaptığını...

Ah, yaşamak güzel be!

İçindeki ışık halkacığı ta ötelerden, uzaklardan sana doğru büyüyerek yaklaşıyor; içindeki karanlığı azaltarak. Ama aydınlattığı alanlarda, alancıklarda milyonlarca kaygı ve korku çiçeği baş göstermiş. Görüyorsun. Evet, öteden beri şuranda bir yerlerde olduğunu bildiğin; karanlığının içinde kalmış kaygı ve korkuları görüyorsun şimdi, gözlerinle...

Senden beklenmiyecek bir cümle yazıyorsun seni sabırsızlıkla bekleyen kağıda: «Olsun. Korkularımın sayıları ne denli çok olursa olsun, bir gün hepsini yeneceğim. Yeter ki bir ışık düşsün bir yerlerden üstlerine; bileyim onları.» Sonra bu kahramanca sözün altına şunları da ekledin: «Gerçek»?

Ne olursa olsun aramak.
Aramak; ölümsüz olmak için mi?
Kişiler için dosyalama...»

(7)

52

Çok yorulduğunu söylüyorsun.

Kiminle karşılaşsan, kim sana şöyle bir göz ucuyla 'merhaba' demeğe yeltense, pişman edercesine yakınmaya koyuluyorsun: «Yorgunum. Yorgunluk kemiklerimin içinde, iliklerimde dolaşıyor.»

Anlayışla dinlemeye çalışıyorlar seni.

Ya da kendi yorgunluklarının seninkinden bin kat daha fazla olduğunu, ama hiç de senin gibi yakınmadıklarını söylüyorlar. Bu kez sen başka sözcükler arıyorsun kendi yorgunluğunun onlarınkine benzemediğini vurgulamaya yarıyan: Senin yorgunluğun sıradan bir yorgunluk değil ki canım!... Ayrıcalıklı... Aydınca...

Neyin yorgunluğu bu?

Herkesler; seni tanıyan kim varsa, bilmiyor mu yılda anca altı yedi ay biryerlere kapılanıp 'sıradan kişiler gibi çalıştığını'. Sonra 'işsizliğe' yazıldığını. Sonra ortalıklardan kaybolup 'soylu çalışmanı' yani 'roman yazmak'ı sürdürdüğünü. Daha doğrusu birçoklarının tanımladığı gibi 'roman yazıyor pozları'nı sürdürdüğünü...

Sonra yazımakinası, sonra beyaz kağıt, sonra elinde viski dolu bardak, sonra evin bir köşesinde sızmalar; üstelik rezilcesine. Kerim'e, kazık kadar olmuş oğluna dayak atmak üzere üstüne yürümeler. Delikanlının küçük çocuklar gibi paniğe kapılıp karşında ağlamaklığı: «Şaka yapmak istediydim baba.»

Sana şaka olsun diye, evin bir köşesinde sokak serserileri gibi alkolden yığılıp sızmaklığını poloroit kamerasıyla çekip, fotoğrafı sıkıştırıvermiş eline. Anca yeniden, yarım yamalak ayıldığında ayrımsıyorsun o can yakıcı gerçeği: salyalı ağzın bir yana kaymış, suratında iki günlük sakal, göz altında torbacıklar; bir yıkıntı İbrahim. Gün ışığında yakalanmış çirkin bir yarasa: 'Romancılık'la parlatmaya çalıştığın ruhunun gövdesi bu muydu?

— Böylesine çirkin bir gerçeğin şakası mı olurmuş?

Oğlunun üzerine bir masal canavarı gibi yürüdüğünü anımsıyorsun. Vurmak üzere elini kaldırdığında anca kendine geliyorsun: Delikanlı bu artık!

Senin parçan(dı).

Seni eleştirisiz kabullendiği çocukluğunu geride bırakıp sırım gibi bir delikanlı oluşunu hazmedemediğin, yıllardır uzaktan izleyip bir türlü yakınlaşmadığın, yabancılaştıkça yabancılaştığın Kerim; «Yırt bu fotoğrafı!... Yak!» demeni asla anlamıyor.

— Peki baba. Olur baba... Şaka yapmak istediydim.

Sonra da heyecandan Türkçeyi unutup Almancayla sana derdini anlatmaya çalışıyor: **Nur schertz** baba... **İch**...

Gözünün önünde yakıyor fotoğrafı.

Sen yakamadığın için ona yaktırıyorsun: ellerin alkol ve öfkeden çalkantılar içinde.

İncecik bir kömür tabakası kalıyor fotoğraftan, onu bile kül tablasında iyice ezdirtip, tozlaşmasını istiyorsun.

Evin içinde bir yerlerde bıraktığın viski şişesini bulup getirsin Kerim. Oğlun, kendisine vurulmaktan vazgeçildiğini anca anlıyor. Azad edilmiş kuş sevinciyle fırlayıp uzaklaşıyor yanından. Az sonra viski şişesiyle geli-

yor. Bardağı ona doldurtturuyorsun. Ve, odadan çıkabilceğini söylüyorsun.

Başın, ortadan çatlayıp ikiye ayrılacakmış gibi ağrılar içinde.

Bardaktakini sonuna değin içip bitirdiğinde 'biraz daha kendimdeyim' diye düşünüyorsun. Oğlundan özür dilemek gereği, gelip düşüncene yerleşiyor. Peki nasıl?

Ayağa kalkmak, Kerim'i evin içinde arayıp bulmak, sonra da (nasıl olursa olsun) özür dilemek: Yapmayı düşündüklerin dehşetli güç geliyor sana; gövdenin hiç bir parçasını yerli yerinde duyumsamıyorsun ki. Evin içinde dolaşıp Kerim'i aramaya başlamak, dönüşü umutsuz bir serüvene atılmak gibi geliyor. En iyisi olduğun yere yığılmak, uyumak ve bir daha uyanmamak istiyorsun.

İşte o zaman karının sözleri, söyledikleri... Sözcükler sırıtkan, yılışık ve korkak kral soytarıları gibi gözlerinin önünde; göz kapaklarının içinde şaklabanlıklar yapıyorlar. Yöreni sarıyorlar. Yanyana gelip cümleler kuruyorlar. Okumak istemiyorsun kurdukları cümleleri. Ama başını ne yana çevirsen o an ve o yönde cümleler yeniden hazır:

— Roman yazacağım diye esrikliği, alkolikliği kişilik edinmeni anlamıyorum. Bir de Malcolm Lowry'yi tutturdun örnek diye. Eğer söz konusu hem alkolikliği hem de yazar olmayı birlikte götürmek ise, kendi edebiyat dünyamızın suyu mu çıktı: Bir yığın örnek var... Ama yok, İbrahim Bey ille de Bay Lowry'yi örneklenecek; ona özenecek. Bu açıdan da evrensel ve çağdaş olacak 'romancı'mız!...

— Benim kimselere özendiğim yok. Yanılıyorsun. Sen de yanlış anlıyorsun beni... Zaten kimseden beni anlamasını beklemiyorum...

— Konsolos Geoffrey gibi bir kahraman yaratmak

için onu yaşamak gerek, deyip duran sen değil miydin? En azından iki yıldır bozuk plak gibi «Geoffrey'e benzeyen bir kahraman var kafamda, eninde sonunda onu yazacağım»ı o ciddi pozlarla hâlâ daha yineleyip durmuyor musun?

— Saygısızlığının dozunu gün geçtikçe arttırıyorsun Serap. Ben...

— Adını kimden duydun; nerden okudun o uğursuz «Volkanın Altında» romanını? Ne var ki onda başucu kitabı yapacak? Tutup Kreuzberg'den; yaşamına daha yakın insanlardan tip bulup işlemek varken Allahın cezası Geoffrey'e takılmanı anlamıyorum. Bin defa ANLAMIYORUM...

— Kimsenin; senin de, evet senin de anlayışına gereksinimim yok benim...

— Konumuz 'anlayış' falan filan değil. Bu gibi sakızlaştırdığımız şeyler değil artık söz konusu olan. Zaten oraya dönersek diyeceğim belli: 25 yıldır anlayış bekleyen benim. Üniversiteyi yarıda bırakmamız; yöremizde bize ilişecek, askıntı olacak eski-yeni dost-akraba olmasın, kararlarımızda daha özgür olalım diye kalkıp Berlin'e gelmemiz; o allahın cezası fabrika işçiliklerine katlanmamız; hepsi, ama hepsi birbirimizi karşılıklı daha iyi anlamamız, önümüzde açılacak uzun yolda birlikte daha sağlıklı yürümemiz adına değil miydi?

— Değildi! Ben senin gibi romantik nedenlerden gelmedim buralara!... Ben...

— Ya? İnanalım mı? Herkeslere yutturmaya çalıştığın 'devrimcilik' oyunculuğuna, rol kesmene? 'Zorunlu nedenlerden' buralara geldiğini söylemelere?... Ses tonunu değiştirip gizemli tavırlar takınarak oynadığın o rolünle kendini bile kandırabilirsin ama bunca yıldan sonra bana olsun lütfen yineleme artık. Sen devrimci filan değilsin, olmadın da İbrahim!

— Bağırma! Bağırmadan konuş...

— Arkadaşların kadar bile (onlar ne kadar devrimciyse işte artık), onlar kadar bile olamadın. Onlar hiç olmazsa oldukları yerde kalıp fareler gibi yakalanarak ve birbirlerini gammazlıyarak göreceklerini gördüler. Ayakları suya ermiştir. Sen ise yirmi üç yıldır örümcek ağı sarmış köşende hâlâ günün birinde kapına geliverecek polislerin, jandarmaların karabasanlarıyla yaşıyorsun. Oyuncak bellediğin 'devrimci'liğinden korkularının param parça ettiği bir ruh kaldı geriye. Şimdi artık damacanalar dolusu viski içsen, korkunun tiryakisi olmuş ruhunu korkularından arıtamazsm.

— Git!... Uzaklaş başımdan... Rahat bırak ruhumu filan...

— Başaramadığın bir yığın şeyi kahramanlarına yaptırarak mı rahatlatacaksın kendini. Başarısız ve korkak bir çok tanışlarımız gibi... 'Devrimci' tanışlarımız gibi...

— Çekil git lütfen! Çekiiil...

Evin içinde bir türlü aramaya başlıyamadığın oğlunun ürkek dürtmeleriyle kendine geliyorsun. Ciddi suratlar takınmış bir yığın soytarı sözcük dağılıp kaçışıyorlar.

Alık alık bakıyorsun Kerim'in yüzüne, belli.

— N'oldu? Was hast du denn baba? Çok bağırdın, hep çok bağırdın?

— Hiç. Yani öyle işte... Bir şey değil...

Sonra yine aynı sözleri yineliyor kurulmuş gibi, Kerim.

— Şaka olsun diye, baba...

— Asıl benim senden özür dilemem gerek, diyebiliyorsun. Aramızda kalsın fotoğraf işi ha? Annene filan söyleme...

(10)

53

Gürkan'ı mı kıskanıyorsun? Yöresindeki kadınları, bir yığın kadınla birlikte oluşunu mu? Yaşama biçimini mi?

Burada yanlış olan 'kıskanma' sözcüğü olsa gerek? Çünkü seni ikide birde örnek aldığını söyleyen asıl o. Onu tanıdığından bu yana geçen yirmibeş yıldır, senin evliliğine sahip çıkmanı, çocuklarını yetiştirip eğitmeni, karına olan 'sağlam' duygularını, birşeyler yapmaya karar verişindeki kesinliği, kararlılığı, ilkelerine olan bağlılığını yeri geldikçe ya da gelmedikçe olur olmaz kutlayan, dışlaştıran hep Gürkan değil midir? Arkadaşın olmaklığıyla hep övüne gelmiş değil midir? Bunu sakladığı, göz ardı ettiği yok senin yanında ve herkeslerin yanında...

E, o zaman? Somut olarak söylesene, yazsana açıkça şuraya; iki günde bir, bir başka kadınla oluşunu kıskanıyorsun Gürkan'ın. Evet, kıskanıyorsun!

— Roman yazıyor, diyor Gürkan, seni gösterip.

— Roman mı? Gerçek roman mı?

Kadın denemiyecek kadar gencecik. Henüz kız çocuğu... Ya da öyle taze gösteriyor.

Sen, roman yazmışların —yazanların— o belli belirsiz kasıntılı havasını takınmaya özen gösteriyorsun. Şimdiye değin romanını yazmamış olsan da, romancı 'havası' atmaya çabalıyorsun.

Kız, toyluğunun gerektirdiği o atak ve umursalamaz tavrıyla doğrudan 'sen' deyip konuşmaya başlıyor.

— Çok roman okudum ben, biliyor musun? diyor.

Gürkan, masalarına oturasın diye karşısındaki boş sandalyeyi gösteriyor. Karını soruyor. Gelmek istemediğini açıklıyorsun.

— Almanya'da çalışan işçiler üstüne mi yazıyorsun sen de? Bu konu da kabak tadı verdi artık ha. Herkes böyle şeyler yazıyor. Başka şeylerden yazsanız ya birazda...

Gürkan'ın gösterdiği iskemleye çöküyorsun ama, kızın saçma sapan konuşmasından, toyluğundan sıkılacağın belli. Meyhanedeki öteki masalara bir kez daha göz gezdiriyorsun: bu masadan başka oturulacak masa var mı? Yok. Şimdilik yok. Masalarda oturanların çoğu yüzeyden tanıdıkların. Sen, her türlü kültür konularından söz edebilecek üçbeş kişinin yokluğunu duyuyorsun bir kez daha...

— Yazar nerde, hangi toplumda, hangi grup içinde yaşıyorsa yazdıklarına elbette içindeki toplumsal konumdan yansımalar getirecek. Başka türlü nasıl olabilir ki? Ben de yıllardır buralardayım ve buralardaki insanlardan yansımalar aktaracağım elbetteki ürettiklerime... gibisine birşeyler söylüyorsun kıza. Sözlerin bir çok kez yinelediğin ve alışılmış sözlerden... Kafanın içindeki önemli sorun ise: viskinin üstüne içilen rakının başının deli gibi ağrıttığı ve 'şimdi' hangi içkiyi içmenin doğru olacağı...

— Yeni bir romana daha başladım ama bitiremedim. Bazan öyle oluyor; okurken okurken sıkılıveriyorum... Romanda konuşmalar oluyor, bir zaman geliyor hangi adam konuşuyor karıştırıyorum. Hadi tekrar geri sayfalara bakmak gerekiyor. Sende de olmaz mı? Çün-

kü romanlardaki adamların konuşmaları hep birbirlerine benziyor. Değil mi?

— Senin adın ne? Önce onu söyle sen.

Kız çok ciddi bulduğu sorusuna yanıt beklerken, senin soruna şaşırıyor. «Ne diyor bu be?» gibilerden Gürkan'a bakıyor. Gürkan'ın içmeye yine çok erken başladığı belli: gözleri küçülmüş ve uykulu. Kızın bakışına karşı yaygın ve esrik gülümsüyor.

— Ne yapacaksın adımı?

— Yazın konusunda derin düşüncelerini dinlediğim bir hanımın adını öğrenmek hakkımdır sanıyorum.

— Scheisse, ben ne diyorum sen ne diyorsun...

— Küfretme kız; İbrahim benim en eski ve en iyi dostumdur, diye Gürkan giriyor araya. Sözcükler yayvanlaşarak çıkıyor ağzından. Meyhaneciye senin için su ve rakı bardağı getirmesini söylüyor. Böylece seni gecenin büyük sorunundan kurtarıyor: rakı içeceksin ve başın gene çatlarcasına ağrıyacak.

— Caz müziğini severmisin?

Bir süre yüzüne bakıp, senin kendisiyle dalga geçip geçmediğini sınıyor kız.

— Sevmem.

Sevmezmiş... Bu kez de cazla arabesk Türkçe şarkılar arasındaki ayrımı soruyorsun. A, bak arabesk şarkıları severmiş. Bir kaç şarkıcı adı da sıralıyor. Tanıyıp tanımadığını soruyor bu şarkıcıları. Tanımadığını söylüyorsun. Ve boyunun ölçüsünü veriyor sana kız: Roman yazacak adam önce kendi kültürünü tanır. Şarkıcılarını da... Gülüyorsun. Güldüğüne kızıyor. Gürkan'ın, bardağına koyduğu rakıyı yudumluyorsun. Masalar gene umutsuz. Buradan kalkıp gidebileceğin bir başka masa yok. Gürkan, kollarını yandan kızın beline dolayıp, öpmeye kalkışıyor kızı. İtiyor kız. Gene çok içki içtiğini söylüyor ona. «Çok içiyor», sana bakıp söylüyor bu kez.

Gözlerine kara kalemi acemice çekmiş; olması gerektiğinden çok iri gözüküyor gözleri.

— Herhangi bir benzerlik yok ve olamaz da, diyorsun.

Anlamıyor.

— ...bazıları Türkçe arabesk şarkıların caz gibi, ezilmiş, yoksul halkın bağrından çıktığını, devrimci dinamikleri içinde barındırdığını ve en az onun kadar değerli olduğunu söylüyorlar da... Halbuki böylesi bir düşünceyi ileri sürmek aptalca değil mi ama?

Kız artık ilgilenmiyor seninle. Gürkan'a ailesinden söz ediyor: Babası çok tutucuymuş, Gürkan'la olan ilişkisini duyarsa...

— ...Günün birinde işçilerimiz; buralarda yaşıyan, iyisiyle kötüsüyle buralara yerleşmiş olan işçilerimiz; örneğin senin baban gibi işçilerimiz, artık eşya almaktan bıkacaklar ve kendilerinin kültürlerine katkıda bulunan bizler gibi kültür üreticilerinin yapıtlarını üçer beşer almaya, bizleri daha çok daha çok üretmeye zorlayacaklar. Başlarının üzerlerinde tutacaklar, övünecekler sanatçılarıyla, bilimcileriyle. Toz kondurmayacaklar üzerlerine, övgülere boğacaklar, şımartacaklar bilerek isteyerek onları, bizleri. Bankalarda yatıp duran paraları böylesi bir kültür patlaması için, ekonomik bir destek, güvence olacak. Mark milyoneri olmuş iş adamlarımız yazarlarımıza, ressamlarımıza, şairlerimize ödüller koyup, onları daha çok onurlandırmanın yollarını arıyacaklar. Romanlar, tablolar ısmarlıyacaklar; yıllardır beklenen kültürümüzün rönesansı buralardan patlıyacak, boy atacak. Bugün olmazsa bile yarın, yarın olmazsa öbürgün, öbürgün olamazsa... Ah, Allahın günü çok, sanatçıların ise zamanları, beklesinler... Kim demiş işçilerimiz, halkımız...

İkide birde gözleri kapanıp başı omuzları üstüne düşü düşüveren Gürkan, gerekeni söylüyor.

— Ben... biz gidiyoruz... Hı?...

Dili ve aklı iyice dolaşık Gürkan'm.

— Dışarda, ülke dışında yaşıyanlarla apayrı bir edebiyat doğacak. Amerika'nın 'yitik kuşak edebiyatı' öyle değil miydi biraz da?

Kızın omzuna yaslanarak ayağa kalkıyor Gürkan. Masanın üstünde eğilip seni öpmeye kalkışıyor.

— Çok konuşucaklarım var yahu seninle. İçimi kimselere açamıyorum.

«Açılmış» ve «açılacak» bütün «içlere» küfrediyorsun.

— Metropolde yaşıyacak herkes psikoloğunu da yanında taşısın, diyorsun. O kafayla anlamıyor dediğini Gürkan:

— Arabada yer yok, diyor güçlükle. Gidiyorlar...

(54)

54

Doğarsın. Yaşarsın. Ölürsün.

Tamam. O kadar.

Ne demek aylar, yıllar, günler, saatler...?

.....

Gecenin kaçıydı? (Gördün mü, bir de tutmuş zamanın yapay bölünmesine kızıyorsun. Sanki zamanın kendisi de yapay ya da görece değilmiş gibi.)

.....

Gecenin ilerlemiş bir zamanıydı... (Ne gereği var sanki böyle belirsiz bir cümle kurmak için direnecek. Saatine yüzbin kez baktın. Yaz işte gecenin saat kaçında olduğunu...)

Gecenin...

Hemen bütün bir gece uyumadın. Yataktan, evde alkol cinsinden ne varsa zıkkımlanıp karının yanına leş gibi devrildiğin yataktan, o garip, o düşle kâbus arası yaşadığın şeylerden sonra kalkıp bir daha yatıp uyumadın.

Kızın bir yerlerden geldi sen öyle sigara üstüne sigara ekleyip içerken: «Nen var baba?», «Uykun mu kaçtı?», «Kahve yapayım mı?» ...Daha bir yığın şeyleri ardı ardına sordu. Düşüncelerin biraz önce yaşadıklarındaydı. Gidip yatmasını, önemsenecek bir şeyin olmadığını söyledin kızına.

Üstelemedi. Senin ne kadar patavatsız ve gerekti-

ğinde ne kadar can sıkıcı biri olduğunu ezbere bildiğinden üstelemedi.

Üstelese ne olacaktı? Neyi anlatıp, neyi açıklayacaktın? «Son zamanlarda oldukça iyi ilerleyen 'roman taslağını geliştirme' işinin yoğun çalışmasından olacak bir takım garip halüsinasyonlar yaşıyorum. En garibi de bu gece, biraz önce yaşandı: Daha adını bile koymadığım, ama cismi kafamda iyice doğmuş olan o adam; roman kahramanı, ben yatak odamıza girdiğimde, annenin yanından kalkıp, yani yatağın benim yattığım yönünden kalkıp, beni bir kenara itip kaçarcasına odadan çıkıp gitti. Donup kalmışım olduğum yerde. Ayakta. Yani pek bilmiyorum işte; belki de ben de yataktaydım. Ama böyle bir şeyi yaşadım. Hatta adamın beni bir yana iterken göğsüme yaptığı vuruşu hâlâ bile şuramda duyuyorum... İnanmıyacaksın ama, odalara girip çıkıp acaba mı diye bir de herifi aradım...»

Olacak iş mi bu? Bunları mı söyleyecektin kızına?

Seni korkulu gözlerle dinleyecekti. Belki de ağlamaya başlıyacaktı sen bunları anlatırken; annesinin kızı ne de olsa; giderek daha çok ona çekmeye başladı...

«Baba, hiç birimizi dinlemiyorsun. Alkol bütün sinirlerini yedi bitirdi. Fredy'ni babası biliyorsun 'Hastalık Sigortası'nda memur. Sana sormadan ona danıştım: 'Alkolden arındırma kurları'na tek kuruş bile ödemeden katılabilirmişsin. Gerekli bir iki belgeyi gösterdikten sonra sigorta tüm giderleri üstleniyormuş...»

Fredy dediği, şimdiki erkek arkadaşı... Bu söyledikleri bir ay kadar önceydi. Senden olumlu bir söz, bir kıpırtı beklediydi karşına geçip.

«Fredy'ni annesine ve babasına ve de kendisine çok selâm söyle kızıma dikkat etsinler...» gibisine saçma sapan bir şeyler söylediydin. Kızın küskün, çekip gittiydi yanından.

— Git yat kızım, dedin. Sağolasın...

Kahramanları ile yazar arasındaki ilişkiyi kızına anlatamıyacaktın. Nasıl anlatasın ki? Daha kendin, karının gençlik sevgilisine benzeyen roman kahramanını senin yatağında, karının yanı başında görmekliğini kendine bile açıklayamazken...

(55)

55

Seninkisi 'saçma olanla uğraşmak' tan başka bir şey değil. Eskilerin deyimiyle 'abesle iştigal.'

Yıllardır abesle iştigal ediyorsun: roman yazmayı yaşamak, ama yazamamak!... Yıllar yılı mı sürer bu? Onulmaz bir hastalık gibi...

Gözlerinin içine bakarak ve hiç gülmemeye çalışarak sana o fıkrayı anlatan Süleyman'dı değil mi? Söz de seninle alay ettiğini hiç belli etmemeye çalışacak... Fıkra değil de, «olmuş» muş: Amerikan gazetelerinin birinde okumuş Los Angeles'te yaşadığı yıllarda: «Bakmış ki, onca istemesine karşın kendisi bir türlü roman yazamıyor adamın biri. Stendal'm «Kırmızı ve Siyah»ım almış şehir kitaplığından, başlamış günler günü kopye etmeye... Onu bitirmiş bir başkasına başlamış. Böyle böyle, şimdiye değin tam sekiz roman bitirmiş adam. Herbiri kale duvarı taşları gibi kalın kalın romanlarmış üstelik...»

Sende, sizde kaldığı o iki gün boyunca dünyayı tefe koyan o müthiş cıvıltılı zekâsıyla, kendisinin de bir zamanlar roman yazma 'hastalığı'na tutulduğunu ama 'Tanrıya şükürler olsun ki' çabuk atlattığını, Binbir Gece Masallarına benzer içiçe kurgularla araya bir yığın başka yaşamışlıklarını da katarak anlattıydı Süleyman. İstanbul'dan gençlik ya da kahvehane, meyhane arkadaşları aydınlardan bir yığın örnekler vererek, «İnteli-

censiyamız çok şirin canım, milyonlarca yetenekle donanmıştır! Nerden ve nasıl moda oluveren ne varsa bir kez de kendisi denemeden edemez.

Süleyman'a seninle alay etmesine pek gerek olmadığını, bu işi de çoğu zaman senin kendine karşı yüklendiğini örnekleriyle anlatmaya çalıştın. Verdiğin örneklere acımasız, kahkahalarla güldü. «Kendinle alay edebiliyorsan yaşıyorsun hâlâ, demektir»i yineleyip durdu bu arada.

Yazar Ahmet Hamdi'nin «Saatleri Ayarlama Enstitüsü» nü bu yüzden bir kaç gündür aklından çıkarmıyordun. Sonunda dün, Kreuzberg'deki Türk Kitaplığı'na gidip o romanı aldın. Ve bütün bir gecen onunla geçti. Lise öğrencisi olduğun sıralardaki ilk okuyuşunda pek eğlenceli bulmuştun romanı. Bu kez kolayca kitabın kahramanı yerine koyuverdin kendini. Bir yığın benzerlikleriniz vardı çünkü. O da senin gibi 'abesle iştigal' eden bir enayiydi işte. Ama onun saate ve zamana düşkünlüğü senin saatden ve zamandan kaçışından daha somut hiç olmazsa. Bu yüzden milyon kez daha mutlu senden. Yaptığı iş yüzünden karısını bile unutmaklığı, seni ne denli gerilerde bırakmış olduğunu göster miyor mu? Sen, karını ve çocuklarını da unutamadan 'roman yazmayı' istiyorsun.

Evet, bir roman kahramanı senden daha canlı, daha elle tutulur, daha somut... Sen ise...

Yaşar gibi gözüküp yaşamıyorsun.

(11)

56

Yalnızca oturup düş kurmanın tehlikesini sen de bilirsin. Kapandıkça kapanırsın kendi içine. Tesbih böceği gibi yusyuvarlak olursun. Gövden bile küçülür düş kurmaktan; tabii, öyledir: yalnızca kendi içine dönmekliğin, kendinle yetinmeye kalkmaklığın, içe dönmekliğin gövdeni küçülttürür sana. Gövden: «A, adama bak, bana bile gereksinimi kalmamış; ben de usuldan yok olup giderim be!»

Ve gider de. Gerçekle düş arasında denge kuramıyan sen, gövdesiz kalırsın bir gün. Gövdesiz kaldığının farkına varmadan, gövdesiz kalıverirsin. Yörendekiler senin öldüğünden filan söz ederlerse de, sen artık bu sözleri üstüne almmıyacak kadar gövdenden uzaklaşmışsındır. Başkasından konuşuluyormuş gibi dinlersin hakkında konuşulanları...

Kuşkusuz sen öyle olacak biri değilsin.

Ya da şimdilik öyle olamıyacağını düşünüyorsun.

Ya da şimdilik öyle olamıyacağını düşünüyorsun.

Gücün var daha, gövdeni de tımar edip ruhunla birlikte ayakta tutmaya.

Türn bu sözlerden sonra buraya, önündeki kağıda, çalı çiziği çirkinliğindeki yazınla yazmak istediğin şu: Kapkaranlık bir kasım günü olan dün, yalnızca bir su bardağı dolusu rakı içmekle yetindin. Suyu bol rakıyı bir bütün gün idare edip kendinden kaçmadan, yiğitçe

ve ayık bir gün geçirdin daktilonun başında. Ve romanının kahramanına, not ettiğin onbir isimden sana en uygun gelenini seçtin: Ömer.

Verdiğin bu karar seni bütün bir gün sevindirdi. Kapkara ve soğuk şu kasım gününde içini sımsıcak tuttu.

Peki, neden «Ömer» de karar kıldın? Birileri böylesi bir soru sorsa, seni sıkıştırmaya kalksa?

Beylik yanıtlar bulunur kuşkusuz: «İçimdeki ses öyle buyurdu.», «Aldığımız müslüman kültürünün uzaktan bir yansıması olabilir? 'Ömer' adının doğruluk ve adalet ile yaptığı çağrışım beni roman kahramanına bu adı vermekliğime götürmüş olabilir. Bilindiği gibi başkahramanımız ekşimiş, kötü kokular çıkartan 'doğru'lara savaş açmayı...», «İlerici aydınlarımızın ihmaledegeldikleri islâm kültürü, bu romanın kahramanıyla...»

Söylenecek söz mü yok kurmaca olanı savunmak için yaşamdan somut örnekler bulmaya...

Bugün.

Bugün yine soğuk ve kapkaranlık bir gökyüzlü kasım'dı. Bütün bir günün 'Ömer'e yaşıyacağı bir 'ortam', bir 'coğrafya' aramakla geçti.

'Savunulacak' ya 'düzeltilecek doğrular' olması gerekiyorsa, bu 'doğru'ların boy atacağı bir coğrafi ortam bulma gerek diye tutturdun. Aynı zamanda erginleşip kokuşabilen 'doğrular'ın ortamı...

Elkitabın olan **«İlkeumut»**a başvurdun. Karıştır babam karıştır... Ve sonunda **«Don quichottes traurige Gestalt und die goldene İllusion»** bölümünde aradığına uygun düşeni buldun: **Don Kişot**'un **Cervantes** tarafından neden **«La Mancha»** bölgesine yerleştirildiği açıklaması, senin düşüncene de aydınlık getirdi: **«Der abgelege Wohnort des Ritters tat das Übrige, die öde Hochebene von La Mancha, der 'trockenen Erde' (manxa), vie**

die Araber diese Wüste Südkastiliens mannten. Darauf gedieh diese Weltfremde und Phantasie, gedieh Don quichottes tropisch-utopische Ritterblume...

Şovalye'mizin olgunlaştığı ve ikâmet ettiği 'La Mancha' bölgesi, in ve cinin top oynadığı bu 'çorak toprak' onun her türlü düşüncesini ve eylemini 'mübah' gösterecek bir coğrafi ortam oluşturmakta. Okuyucu, böylesi bir coğrafyadan çıkmış kahramanın fantazilerini «doğal», «olabilir» kabuledebilmekte... Ömer de Berlin'de...

Bakalım?

(12)

57

Hastasın. Bu kez gerçekten hastasın.

Çünkü, yazı makinasının başına oturamıyacak kadar kendini halsiz ve güçsüz duyumsuyorsun.

— İstersen işe gitmeyiveririm; her zamanki gibi yarım yamalak, alelacele yaptığı kahvaltısının arasında yaptıydı bu teklifi Serap. «... yalnız daha bir kuruntulu hissedersin sen şimdi kendini. Karşı gelme de kalayım, belki yardımım dokunur. Üşütme bu. Grip. Alkol direnç bırakmadı ki vücudunda...»

— Dört gün var içki koymadım ağzıma, alkolle ne ilişkisi var? Ah, bırak Allahı seversen Serap, her şeyi ikide bir de kafama kakacaksan, ne gereği var evde kalmanın?

Sen kendin bile dayanamıyorsun kendi huysuzluğuna, karın ne yapsın?

Kahvaltı mı?

Bir bardak çayın yeterli olacağını, yanında yiyecek bir şey istemediğini söyledin. Üstelemenin yersiz olduğunu biliyordu. Ancak suda eriyen aspirinlerden bir tanesini içirebildi sana. Onu da suratını buruşturarak, binbir mırıltıyla, tırıltıyla içtin.

İşten erken çıkacağını, gelirken birşey isteyip istemediğini sordu. Bütün suratsızlığınla «hayır» dedin.

O da, tatsız tutsuz, umutsuz, zorlama bir gülümsemeyle geldi yanağına bir öpücük kondurdu.

Gitti.

Hastasın. Tansiyonun düşük. Ellerin ve ayakların buz gibi... Sinüzitlerin de azıttı: Başın, elmacık kemiklerinin içi, göz çukurların oyulur gibi ağrıyor.

Yazı makinası başında tüneklemekten vaz geçip yatağa uzanıyorsun. Okumaya başlanmış iki üç kitabı kaldığın yerlerden alıp sürdürmeyi deniyorsun; olmuyor, hiç biri sarmıyor seni. Daha doğrusu okuduklarından bir şey anlamıyorsun. Tek çıkar yol, bir kaç saat olsun uyumak.

Başını yastığın altına sokup uyumayı deniyorsun.

Olmuyor.

Kalkıp odanın perdelerini kapatıyorsun. Kapalı gökyüzünün aydınlattığı (!) oda ile perdeleri kapanmış odanın ışıksızlığı pek farketmiyor.

Hiç olmazsa kendini daktilo başında oturur gibi düşlemeyi usuna getiriyor ve yatağa yeniden uzanıp kahramanına ad bile bulduğun romanını böylece geliştirmeyi deniyorsun. Doğrusu ya, hiç de fena olmadığını farkediyorsun: Tansiyon düşüklüğünün neden olduğu o garip yürek sızıltısı, o korkunç sinüzit ağrıları ve tüm bunların yedeğinde gelen o kadim korku: ölüm korkusu, gerilere çekilip azalıyor sanki...

İnandığı; dostluklarından düş kırıklığına uğramıyacağı bir iki erkek arkadaşı olsun adamın (kahramanının). Karısının ve çocuklarının dolduramadığı boşluklar, yalnızlık çukurları bu iki(?) erkek «arkadaş» tarafından doldurulsun. Bir de, feodalliğine yandaş bulmuş olsun adam bu iki erkek arkadaşı sayesinde. Hatta bu yüzden yanlışlarını, olursa eğer sevgisizliklerini görmezlikten gelip arkadaşlarının, aradaki dostluğu yapay olarak da olsa beslemeye, gözetmeye özen göstersin. Hertürlü zayıflığında gidebileceği, sığınabileceği erkek arkadaşlarının varlığıyla güç kazansın. (kendini aldatarak

da olsa)... Karısına, çocuklarına yaptığı haksızlıkların(?) yalnızca kendisi tarafından yapılmadığını, işte çok yakın (belki de çocukluğundan bu yana) arkadaşı olan, «canı» gibi sevdiği arkadaşlarının da çocuklarına ve karılarına aynı biçimde davrandıklarını onları göstererek örneklesin. Bırakmaya bir türlü yanaşmadığı modası, ideolojisi geçmiş feodalliğine destek bulsun böylece. Birlikte kahvelere çıkılsın, kadınlara gidilsin (belki?)...

Kahramanına yeni açınımlar, yeni oylumlar getireyim derken düşüncende, uyumuşsun sonra.

Anımsadığın kadarıyla düşünebildiklerin bunlar olmuş. Şimdi, bütün bu günü not ederken, «erkek arkadaşlıkları» konusunda İtalyan filmlerinde bir yığın örnekler bulabileceğin usuna takıldı. Fransız filimlerinde de...

Daha derinlemesine kazmalısın adamın içinde yüzeceği bu çukuru.

Kapı.

İşten erken döneceğini söyleyen karm mı...?

(15)

58

Okuyucu, yaratıcı bir okuyucu olsun istiyorsun. Romanı bir oyun oynar gibi katılsın okumaya.

Zaman, mekan ve olay üçlüsü arasında (olay'ı, ille de vurgulamaya gerek yok) okuyucu, çeşitli anımsatmalarla, göndermelerle romanı kendisi kursun. Böylece okuyucu özgür alanlar bulsun kendine romanda: «Bu böyledir»e sık boğaz edilmeden, «onun başka türlü»de olabileceği sunulsun okuyucuya. Yani «dişi bir okuyucu», «doğurgan», «yaratıcı» bir okuyucu kazanılabilsin.

Kuşkusuz öyle ahım şahım, yeni şeyler filan değil buraya not ettiklerin. Örnekleri var yazın alanında...

Sen kendine bak. Yani okuyup öğrendiklerine senin katkın ne olacak?

Bilmiyorum; şimdiden bir şey söyleyemem.

Ama, okuyucuyu «katkısızlaştıran» romandaki «düz çizgi» parçalansın istiyorsun!

Evet, öyle bir şey.

Çünkü yaşamın kendisinde düz çizgili bir ilerleme yoktur!

Denebilir, evet...

Okuyucunun daha önceden düşünemiyeceği bir takım «sıçramalar», «atlamalar» olacak romanın örgüsünde. Bu da hep hazırlıklı, rahatsız tutmaya yarıyacak onu!

Evet, belki... bu da nereden çıktı diyebilecek...

Peki, ikide birde önüne konulan taşlardan canı sıkılmıyacak mı okuyucunun. Romanı okumaya olan istemi kırılmıyacak mı?

Eline bir klavuz verilebilir.

Anahtar sözcükler filan mı?

Çağrışımlar, göndermeler...

Bir çeşit bilmece çözme, polisiye roman okuma gibi eğlenceli, sürükleyici bir duyguya mı yönlendirilecek okuyucu?

«Yönlendirme» dememek gerek sanıyorum.

Bu arada eğretilemeler unutulmayacak, hı?

Hayır unutulmayacak... Kendi içinde bütünlenmiş fotoğrafsı anlatımlı metinler, okuyucu tarafından gerektiğinde bir pazıl, bir mozaik parçası gibi kullanılabilecek.

Ne gereği var okuyucuyu yokuşa sürmeye?

?

.....

Çalı çiziği yazınla daha öteye notlar almaktan vazgeçtin. Bir garip duygu daha doğrusu, seni gevşetti: Denizden doğru gelen diri bir bahar esintisi (nerden ve nasıl) sarıverdi seni. Ve lise yıllarına geri bir dönüş ve minicik bir anımsama beyninin kıvrımlarında kıvılcımlandı... Sınıf arkadaşın, güzel yüzlü, tombul kız geçip gitti ince kıvılcımlı çakışın içinden, sonra annesi, sonra mahallenizin karakolu: Çiçeklerin tomura durduğu nisan gecelerinde, gece yarıları kızın kapısı önünden geçip «Jony Gittar»ı ıslıkla çalardın. Sonunda kızın annesi seni mahalle bekçisine yakalattırdı. Karakolda «mahallenin namusunu rencide etme»meni salık verip salıverdiydiler. Saniyenin milyonda biri bir zaman parçasında bir kıvılcıma yüklü resimler olarak geçiverdi tüm bunlar beyninden ve gözlerinin önünden.

Peki nereden ve nasıl, 'roman yazma notları'ndan bu ilk gençliğe atlayış?

Buldun: Son aldığın ve iki gündür olur olmaz, yerli yersiz süründüğün traş losyonuydu, onun çiçek kokusuydu seni alıp götüren...

Romana koku da katılabilseydi...

Beyinin koku yoluyla irdelenmesi ve kokunun çağrışım anahtarı olarak kullanılması romana bir yığın olanaklar getirirdi. Bir yığın yeni boyutlar...

Güldün: Kokulu roman. Sözcülerin optiğine bağımlı kalamadan elde edilebilecek bir 'çağrıştırma' tekniği?

Beyin.

Pandora'mn kutusu beyin değil midir?

Fezanın gizlerini bile herkes kendi kafatası içinde taşımıyor mu? Beyninde yani.

Bu yüzden füzelere, uydulara gerek kalmıyacak belki de günün birinde?

E, o zamana değin boş mu oturalım?

Romandan yola çıkıp fezaya mı geldik?

(59)

59

— 1968'in o cıvıltılı günlerinde, nerdeyse yirmi yıla yaklaşıyor, kimin sıradan, burjuvaca bir yaşamı önemsediği vardı ki benim olsun? Nerde yatıp nerde kalktığımı bile bilmezdim, bilemezdim... düşünemezdim. Yaşıyordum. Dünya alabildiğine gümbürtülü, cıvıltılıydı... Meyhanelerde toplanıyor, sonu gelmeyen tartışmalar yapıyor; eski bir kömürcü dükkanının deposunda bildirilerimizi basıyor; deponun bir köşesindeki kirli, paslı, eprimiş, çöplüklerden derlenip toplanmış koltuklarda döşeklerde sabahın ilk saatlerini kah uyuklayıp, kah sigara, çay içerek bekliyor sonra da bildirilerimizi kaptığımız gibi U-Bahn kapılarına, fabrika önlerine, üniversite kantinlerine gidip dağıtıyorduk... Bana öyle geliyor ki, o zamanlar bildiri basıp da dağıtmayan hiç kimse yoktu. Biz, bizim bildirilerimizi birilerine verirken, o birileri de gelip kendi bildirilerini bizlere veriyordu. Peki, bize verilen bildirilerde ne deniyordu? Onları da okumak bilmek gerekirdi. Tartışmak gerekirdi. Peki bu bildirilerde ileri sürülenlere karşı bizim tutumumuz ne olacaktı? Hah işte, bunu saptamak ve ardından da tartışmak gerekti...

Aman Tanrım! O sıralar yaşamak için zaman ne kadar da azdı!... Biz ne zaman yemek yiyecek, ne zaman ter, kir ve mürrekep lekesi olan gövdemizi, giysilerimizi yıkayıp arıtacaktık?

Bildirilerimizi dağıtıp, adresi sözde «gizli» tutulan kömürcü depomuza dönerken yollarda yürüyüş yapan öğrencilere rastlardık bu kez. Kimlerdi bunlar? Neden ve nasıl haberimiz olmazdı onların yürüyüş yapacaklarından? Neyi protesto için yürüyorlardı ki? Sloganları hangi «büyük» grubun sloganlarına yakındı? Yoksa bunlar «kendileri» başlı başlarına bir «büyük» grup muydular? Ellerinde taşıdıkları pankartlara, dövizlere bakıp bu bilmeceyi çözmeye çalışırdık. Bu çözüm işi bile aramızda saatler süren tartışmalara yol açabilirdi. Ah, zaten o zamanlar Berlin, bizim için herkeslerin bilmeceler çözdüğü, bilmeceler tartıştığı bir kentti... Tartışıyorduk. Sigara, bira, çay, kahve içiyorduk. Bir ara, gözkapaklarımız kapanınca, onları yumup uyuyorduk. Yollardaki yürüyüş kollarına bir uçlarından biz de katılıp yürüyorduk. Bazan bir yürüyüş kolu bir başka «fraksiyon»un yürüyüş kolunu kesiyordu bir dört yol ağzında, ve biz ilk katıldığımız yürüyüşçülerin tam karşıtı fraksiyonunun içinde buluyorduk kendimizi; nice sokaklar yürüdükten sonra bunun böyle olduğunun farkına varıyorduk. Sonra kendi yandaşlarımızı, yürüyüşçülerimizi aramak üzere yan sokaklara dalıyorduk gerisin geri...

İşte o sıralarda çıkarmışlar beni vatandaşlıktan. Günün birinde arkadaşın biri, bir ay önceki Türkçe (o zamanlar Türkiye'den gelen en taze haberler 15-20 günlük olurdu) gazeteleri karıştırırken görmüş benim hükümet kararıyla vatandaşlıktan çıkarıldığımı duyuran ilânı. «Yurt dışında zararlı faaliyetlere katıldığı ve bu faaliyetlerin birinde ülke çıkarına karşı bildiri dağıttığı» gerekçesiyle çıkarılmışım vatandaşlıktan...

O zamanlar vatandaşlıktan çıkarılmanın ne anlama geldiğini bilemezdim, kuşkusuz... Yalnız, öğrencilik bursumu kesecekler, diye düşündüydüm. Bu da benim için

bir sorun değildi: geçici işlerde çalışıp karnımı pekâlâ doyurabilirdim. Başka ne demekti «vatandaşlıktan çıkarılmak?» Pasaportumu uzatmıyacaklardı. Zaten pasaportumu bir yerlerde unutup yitireli bir yıl olmuştu ve o günden bu yana da kimsenin bana pasaport filan sorduğu da yoktu: Demek pasaportsuz da yaşanabiliyordu. E, peki ne demekti «vatandaşlıktan çıkarıldı»?

Nice zaman geçtikten sonra anladım ne demeye geldiğini pasaportsuzluğun: Gösterilerin birinde polis bir yığın arkadaşımızla birlikte beni de yakaladı. Pasaportum yoktu ha!? Nasıl da dehşetle süzdüydü ilk soruşturmayı yapıp daktiloya birşeyler yazan polis görevlisi. Pasaportsuz bir yabancı! Casus muydu? Yoksa masallardaki acube, korkulacak yaratık bu muydu? Beni ayrı bir odaya alıp...

Neyse... Sığınmacı pasaportumu almam uzun sürdü. Ya da özellikle uzun sürdürüldü; çünkü artık eskisi gibi kendimi gösterilerin, yürüyüşlerin ortasına atamıyordum, «ayrı bir odaya» alınmamı istemiyordum yasaportsuz olduğum için. Ama asıl önemlisi, tam onbeş yıl Türkiye'ye yani İstanbul'a yani arkadaşlarımın olduğu mahalle kahvesine gidememekmiş «vatandaşlıktan çıkarılmak». Tam onbeş yıl ruhumda yaralar açılıp kaparak, gök boşluğunda kaybolmuşum gibi nereye gidip, neler yapacağımı bilmeden yaşadım «ülkesizliği».

Sonra artık herşeylerin giderek tavsadığını, ne yürüyüşlerin, ne tartışmaların, ne bildiri basıp dağıtmaların tadı tuzu kaldığını: ha bire boşluklara bir yerlere kayıp gitmeye başladığını, kendisi öyle duyumsadığını bir kez daha anlattı Gürkan sana. Ne zaman, «Sana anlatacaklarım birikti» dese, öncelikle bunları bir kez daha yineler ve asıl anlatacaklarına öyle geçerdi.

Şimdi...

Şimdi, iki aylık olarak yaptığı «paralı» askerlikten dönmüştü... Bankadan onbeş bin Mark borç alıp «dışardakilere», «almancılara» tanınan haktan yararlanmış, iki aylık asker(!) liğini yapıp dönmüştü. Ve bol eğitim ve alkolsüzlük ve sakal bıyığa ilişkin hertürlü kılların kesilmiş olmaklığı onu yaşından çok genç, incecik yapmıştı.

Dün gece de az içti. Artık eskisi gibi çözümsüzlükleri alkolde aramıyacaktı; bunu bir kaç kez ama bezgin bir sesle yineledi. Anlattığına göre, yaşamının bir hesaplaşmasını da yapabilme olanağını bulmuştu bu iki aylık askerlik süresi içersinde. Onbeş yıldan sonra bu ikinci gidebilişiydi ülkeye. Kendisini büyük bir hastalık sonrasındak nekâhat dönemindeymiş gibi duyumsuyordu. Onbeş yıldan sonra ülkeye gidebilme olanağını konsolostaki o görevliye borçlu olduğunu söyledi: Adam, görevli yani, Gürkan'm vatandaşlıktan çıkarılma kararının Resmi Gazete'de yayımlanmadığını bulgulamış nice sorup soruşturmadan sonra; bunun yasal bir boşlük olduğunu ve kendisinin yeniden pasaport alabileceğini söylemiş. Kısa bir zaman sonra da Türkiye Vatandaşı Pasaportu'nu Gürkan'ın eline tutuşturmuştu. Neydi? Nasıl olurdu. Ülkeye dönse tutuklamazlar mıydı? Yanıt verilmesi güç, hatta bu karmaşık zamanlarda olanaksız sorularla günler haftalar geçirdi Gürkan: İşinden meyhaneye, meyhaneden işine. Ama sarhoş gezinmekle sorular çekip gitmiyordu ki... Sonra herkeslere, tanıyıp tanımadığı herkeslerin boynuna sarılıp ağlaşarak bir uçak bileti aldı ve Türkiye'ye döndü.

Tutuklanma filan olmadı.

Berlin'e geri döndü.

Sonra yine Türkiye ve kırk yaşından sonra iki aylık askerlik...

Bütün bunlardan sonra büyük, hatta sınırsız bir boşluk duyduğunu söylüyordu. Vay be!... Şimdi ne olacaktı?

— Şimdi artık gereğinden çok özgür hissediyorum kendimi. Bu yüzden korkuyorum. Eskiden buralarda ölmekten ve bir yığın şeylerden korkardım olur olmaz, şimdiyse bu... Kırk yaşlarındaki bir insanın gözüyle Berlin'i şöyle iyice bir tammağa karar verdim. Dün bir transvestit lokaline gittim. Çok içten, çok insan, çok yalnız insanlar be. Hemen bir iki arkadaşım oldu. Yarın, gene o lokalde onlardan biriyle sözleştim. Kendimi değiştirmek, çok değiştirmek istiyorum. Çünkü kırgın ve içi boşalmış duyuyorum kendimi...

Kaçtı sabahleyin eve döndüğünde?

Dörtbuçuk ya da beş olmalı: Bir erkek karaltısının, karidorun öbür ucundaki kızının odasına girdiğini gördün. Öyle pek sarhoş sayılmazdın ama, yine de bir sanrı, gene nerden ve nasıl debreştiği belli olamayan bir sanrı olabileceğini düşünüp üstünde durmadın. Çünkü o kafayla gördüğünü önemseyip kızının odasını filan araştırmaya kalksan ve bir de «karaltı»yı bulamasan işte o zaman «yıkıntı» olur senin için İbrahim, düşüncesiyle üstünde durmadın kızının odasına dalıveren erkek karaltısının.

Oysa bugün öğleyin, kızının odasına bakmadığının bir başka yönden iyi olduğu anlaşıldı: Fredy evdeymiş; kahve yapmaya gittiğin mutfakta karşılaştınız birden. Birkaç gün sizde kalacakmış; anababasıyla araları iyi gitmiyormuş bir süredir. Kızınla birlikte ayrı bir eve taşınmayı düşünüyorlarmış yakında. Bir hafta içinde çözümlenmesi olasıymış.

— Sanırım bir hafta için evinizde bana göz yumarsınız?

Yanıtlamadın oğlanın sorusunu. Güldün. Kahvaltı edip etmediğini sordun. Etmiş. Kızın ise yemeklik almak için alışverişe, dışarı çıkmış biraz...

Bak sen işlere!...

(60)

60

Dün bütün bir gün kızının odasından çıkmadı Fredy. «Neden?» diye sordun kızma.

— Ayak altında dolaşıp göze batmayı, kimseyi rahatsız etmeyi istemiyormuş.

Sen ise dün, penceresinden park gözüküyor diye hanidir yatak odasına taşıdığın yazı makinasının başından kalkmadın. Hiç kalkmadın değil tabii: kahvaltı ettikten sonra üç kez kahve yapmaya mutfağa, bir kez de içine bir parça viski koymak için küçük bir bardak aramaya oturma odasındaki bar dolabına gittin. Yani, sen de evdekilerle hiç karşılaşmaya niyetin olmadığını belirleyen bir 'kapalılık' yaşadın. «İşi başından aşkın bir adam» görüntüsü vermek içindi belki senin de odandan dışarı az çıkmaklığın.

Ya da şimdi buraya bile yazmak istemediğin bir garip duygu: kızını mı kıskanıyordun o genç, sevimli delikanlıdan?

— ..... kızınız söyledi.

Kızım söylemiş «yazar» olduğumu.

— ...son romanınız üstüne yıllardır çalışıyormuşsunuz...

— Tabii, bir roman kolay yazılmıyor...

Ve evet uzun zamandır çalıştığını söyledin «roman» üstüne.

Konusunu sordu:

— Gerçekte bir romanda konu sormak, yani romanın bunca aşamalarından sonra, bana da garip geliyor ama, ne de olsa «roman» gibi uzun bir metinde götürücü, taşıyıcı bir konu arıyor insan...

Hiç de beklemediğin akıllı uslu bu söz şaşırttı seni.

Yazına olan ilgisinin kendisini şiir yazmaya götürdüğünü, şimdiye değin de dört tane kısa öykü yazmış olduğunu öğreniyorsun delikanlının; Fredy'nin.

— ...kuşkusuz sözünü bile etmeye değmez. Çok toyca, çok zayıf şeyler canım...

Akşam yemeği sonrası, yemek masasının başında konuşuyorsunuz bunları. Delikanlının genç, çekingen, arınık yüzü, sakin konuşması ilgini çekiyor.

— ...hem zaten İkinci Dünya Savaşı sonrasında götürücü bir roman kuramından söz edilemez. «Özgün» olabilen her roman yazarı kendi kuramını da yaratmış demektir...

«Güzel», «kitabî» ama güzel buluyorsun gencin söylediklerini. Demek yazın kuramlarıyla filan oldukça ilgilenmiş. Ve bu da kıskandırıyor seni: bu tazecik yaşta.

— Sizinki gibi genç bir yaşta insanın ilgi duyduğu konularda kendi dilinde kitaplar bulup karıştırabilmesi, okuyabilmesi çok güzel bir şey. Biz biraz talihsiz yetiş...

Bu, roman üstüne söyledikleri yani «kitaplardan filan» değilmiş.

— Ya?

— Böll ile Lenz'in yaptığı bir televizyon söyleşisi vardı üçüncü programda, işte o söyleşinden aklımda kalmış bunlar...

— Her neyse...

Konuşmanı sürdürüyorsun ve delikanlının son söylediklerinin senin özenle, bilgini göstererek vardığın yargıyı pek değiştirmeyeceğini vurguluyorsun. Bu kez, Türk yazınını tanıyor mu acaba, onu soruyorsun.

Böyle bir edebiyattan pek haberi olmadığını söylüyor.

— Binbir Gece Masalları var ama, galiba onlar da Türklerin değil, hı?

— Hayır, diyorsun kısaca; beyaz şaraptan bir iki yudum daha içer mi, soruyorsun. Rica ediyor; içermiş.

— Ha, diyor, bir de Nazım diye bir şairinizin şiirlerini okudular bir protesto toplantısında. Çok sevdim şiirleri...

— Çevrileri de daha iyi olabilse...

Bir süre susuşuyorsunuz karşılıklı.

Neden sonra, «Türkçe'nin sapa» bir dil oluşunu ve bu yüzden de edebiyatının Almanca'da iyi bilinmediğini, söylüyor Fredy.

Bu düşüncesinin zayıf; doyurucu bir nedene dayanmadığını onu kırmadan ve küçümsemeden anlatmaya çalışıyorsun. Son zamanlarda Çin edebiyatından Almanca'ya çevrilen yapıtların bolluğunu örnek gösteriyorsun.

— Türkçe, Çince'den de mi sapa bir dil Almanlar için?

Konunun bu kadar uzamasına sıkılıyor delikanlı:

— Ama sizin edebiyatınız da biraz «içine kapalı» bir edebiyat olsa gerek... Yani, işçilerinizin durmadan konu edildiği ülkemizde olsun en azından, kendini iyice tanıtabilirdi. Görüyorsunuz ben bile...

— Türkiye'nin son dönemlerde geçirdiği siyasi bunalımlar yazım da pek tabii olumsuz etkiledi.

Söylediklerini pek yeterli bulmadığını açıklıyor delikanlı. Bir zaman sonra da konuşmalarınız tavsayıp, yinelenme tehlikesi gösteriyor. Fredy, televizyonun açık olduğu oturma odasına «bir bakmak» üzere masadan kalkıyor. Eğer ilginç bir film yoksa televizyonda, kızınla bir birahaneye gidip zaman geçirmeyi deneyeceklermiş.

Bir süre daha yalnız başına oturuyorsun yemek ma-

sasının başında sen. Yani, şişede kalmış beyaz şarabın son damlasını bitirene değin...

Dün gece çok kötü uyudun. Bir o yana bir bu yana dönmekten gözün uyku tutmadı. Ya da uyku tutmadığı için bir o yana bir bu yana...

(16)

61

— Minicik, kumdan yapılma levhacıklara bunca güvenilmesi ne denli doğrudur ki? Yapacak bir şeyi kalmamış gibi, insanlık tüm bir hazinesini şimdi bu levhacıklara yüklüyor. Onun vereceği bilgileri, ondan gelecek öğütleri baş tacı ediyor. Cüssesi minikleştirilmiş bir masal devi, olur olmaz yerde karşımıza çıkıp alay ediyor; sihirli lambanın, sihirli yüzüğün sahibi bizlerle...

— Abartıyorsunuz. Yazarlık fantazinizin gücüyle abartıyorsunuz...

— Örneğin kolumdaki şu saate bakın, «digital» le çalışanlardan. Annenle sen armağan diye almıştınız geçen doğum günümde, anımsarsın...

— Evet, n'olmuş yani baba? Örneklemek istediğin ne? Sözünü uzatıyormuşsun gibi geliyor bana. Almancasında takıldığın bir şey varsa, Türkçesini söyle ben aktarayım Fredy'ye...

Kızının yüzüne ters ters bakıyorsun. «Saçmaladığını» söylüyorsun Türkçe olarak. Onun dilmaçlığına gereğin olmadığını da...

Yeniden, bu kez Fredy'nin gözlerine bakarak sürdürüyorsun konuşmanı:

— Bu saçma saati örneğin, kızımla annesi bana aldıkları için kullanıyorum. İnsan sıcaklığıyla ne ilgisi var, minik ekranında nabız atması devinimiyle durmadan sayılar gösteren ve sayıları başka sayılara bağlayan şu

saatin? Koluma takmak zorunda kaldığımdan bu yana kimbilir kaç kez açıp içine baktım...: anlamsız ve soğuktu. Bir kez de pilini değiştirdim. Sayılar silikleşip gözükmez olmuşlardı artık, oh ne iyi bozuldu galiba bu canavarcık, dediydim. Karıma da söyledim bunu. Pilinin bitmiş olacağını o bildi. Onca yıldır kullandığım mekanik saatimi yeniden koluma takmak umudu suya düştü böylece... Eski pili yerinden söküp, yenisini takmak epey terletti beni...

— Baba, bunun bizim gördüğümüz, Fredy'nun sana bir saattir anlatmak isteyip de anlatamadığı I.B.M. sergisiyle ne ilişkisi var anlamıyorum?

— Kazık kadar delikanlıyı evimize getirip, günlerdir ortalıkta dolaşmasına neden olan sensin. Bir de sözümü kesip saçmalıyorsun... Türkçe olarak söylüyorsun bunları kızına. Kızın, beklemediği bu çıkışa, bu tatsızlığına yarı ağlamaklı bir yüzle öfkeleniyor. Oturma odasından dışarı atıyor kendini: Mutfakta annesine yardım edecekmiş.

Fredy, bu kısa Türkçe konuşma ardından gelen gerilime bir anlam veremiyor:

— Pili yerine takabildiniz mi bari?

Bunak kayınbabaları hoşgörüyle idare eden bir damat havası seziyorsun delikanlının yüzünde, sana bu soruyu sorarken. O zaman işte, dehşetli bir alkol gereksinimi patlak veriyor içinde. Damarların bu gereksinim yüzünden kasılıp, koparılıyormuş gibi geliyor sana: Seninle dalgamı geçiyorlar? Karın, kızın, oğlun ve bu zıpçıktı delikanlı dalga mı geçiyorlar seninle? Azgelişmiş zekâlı, çocuk azmanı birini oyalar gibi...: Amcalar, teyzeler daha romanını yazmadı ama yakında yazmaya başlıyacak!... Kocaman oldu bakın bizim babamız, kocamız; yakın da romanını yazıp bitirecek ya, cici cici... Bir de saat aldık ona, üstünde sayılar filan; saniyeleri, daki-

kaları, saatleri, ayları, günleri, yılları hepsini, hepsini gösteriyor canım. Hanimiş bakalım bizim babamız...

— Taktık pili yerine... Kısaca söylemek istediğim; bu digitaldir, layserdir filan derken biz sıradan insanların üstünde bir daha hiçbir zaman söz geçiremiyeceğimiz bir iktidar kurulmakta. Ben, zembereği aksaklık yaptığında onarabildiğim, dişlilerini değiştirebildiğim kurgulu, mekanik saatleri daha çok sevdiğimi, kendime yakın bulduğumu söylemek istiyorum. Anladığım, çakabildiğim herşey gibi böylesi nesneler de daha sevimli, daha sıcak geliyor bana. Bilmem anlatabildim mi?

Bütün bu gizine varılmaz, anlaşılmaz araçların bulucusu sanki delikanlıymış; bu nesneler yoluyla, bu «cips» denilen kumdan yapılma plakacıklarla iktidar, sanki karşında oturan delikanlıya geçecekmiş gibi, onun yargılarcasına söyledin söyleyeceklerini. O da sustu. Ne diyeceğini bilemeden sustu. Oysa kızın da, bu delikanlı arkadaşı da, bir saat önce heyecanla gelip karşındaki koltuğa oturmuşlardı ve anlatacakları... Tüm günlerini geçirdikleri o devasa I.B.M. sergisinden anlatacaklar, «tekniğin ve insanlığın» ne denli «ilerlediğinden» söz edeceklerdi.

Sen yatak odanızdaki çalışma masana ilişmiş, notlarını yazarken kızın ve Fredy bir birahaneye gidip oturacaklarını söylediler karına. Sonra bir süre daha kısık, kıık seslerle fısıltılı konuşmalar sana değin ulaşıp geldi...

(17)

62

Pazar

Serap, bütün bir gün yataktan çıkmadı.

Kızının da üniversite ara sınavlarına çalışacağı tuttu. Neden böylesi bir karara vardığı belli değil. Bir kaç gün önce: «... o zaman da tabii paraya gereğimiz olacak... bir an önce fakülteyi bitirip... Fredy'ye de yardımım dokunur böylece; ev kirası, yiyecek, eğlence, gezi giderleri...» gibisine sözler söylediğini anımsıyorsun kızının. Bir başka eve taşınmaya karar vermişler birlikte. Fredy en azından beş yaş küçük bizimkinden...

Üniversite sınavlarına çalışacağı tuttu. Kararlıdır kızın senin. Anasına çekmiş. Kafasına koyduysa, bunca yıldır sarsakladığı fakülteyi bitirir: Aferin delikanlıya!

— Hasta değilsin ya? dedin Serap'a.

Değilmiş. «Gün ışığına perdeleri kapatıp yatakta yatıp durmak... Hanidir, yıllardır yapmadığım bir şey. Genç kızlığımı, üniversite çağımı, İstanbul'u anımsıyorum bir bir... Ölümüm yaklaşmış gibi geçmiş günleri...»

— Menapoz; diyorsun.

— Nedenlere ve açıklamalara ihtiyacım yok; deyip yorganı başından yukarı çekiyor.

Yiyecek bir şey istiyor mu?

Yalnız, yarı uyanık ve öylece yatıp durmaktan başka hiçbir şey istemediğini söylüyor.

Oturma odasına gitmek üzere karının yanından ayrılıyorsun.

Kerim ve Fredy saatlerdir mutfakta, kahvaltı masasının başında: Dünyayı talan ediyorlar; politika tartışıyorlar. Bir ara yanlarına oturup dinlemeye çalışıyorsun: Fredy, çok sevdiği, Bordeaux tadı veren «Cap de Fleur» şaraplarını yıllardır alıp içmediğini; böylece **Botho** yönetimini protesto ettiğini, kararlı bir ekonomik ablukanın «**aparthayt**»a takınılacak en etkili yol olduğunu savunuyor. Dinliyorsun... Bir zaman sonra da Kerim, kendi sorununu dünya sorunları içine tıkıştırıyor: Ne Almanya'da ne de Türkiye'de gönlümce yaşayabilirim ben. Ne zaman düşünsem bunu sıkıntılar basıyor içime... Sana bakıp karşı çıkmam ya da en azından bu konuda senin düşünceni deşmeyi istiyor. Duymazlıktan, anlamazlıktan geliyorsun. Masadan kalkıp, hazır kahve yapmak için su ısıtmaya duruyorsun elektrikli ocağın başında.

— ... paylaşacağım ne var ki Türkiyedekilerle? Türkiye'ye her gidişimde, içine kaskatı kapalı, megolaman insanlarla normal bir konuşma kurabilir miyim acaba diye didinip durdum... Ya bu cehalet yüklü megalomaniyi kabullenip orada yaşamaya katlanacaktım ya da burada, kendi sağlıklı şizofrenim içinde, hiçbir yeri kendi toprağım bellemeden, ayağı yanık itler gibi oradan oraya, gezilere çıkarak yaşamı pekâlâ götürecektim... Dedim ya, ne zaman düşünsem içime sıkıntılar basıyor. Bak Fredy, bu söylediklerim belki senin için biraz karışık şeyler ama inan, ben de daha kendime doğru dürüst açıklıyabilmiş değilim bunları. Ama bildiğim tek ve yalın bir şey varsa orda da burada da kimse sevmiyor beni...

Bu son sözleri söylerken oğlunun kafasını çevirip sana baktığını algılıyorsun. Sırtın onlara dönük, kahveni yapmaya uğraşırken bile Kerim'in böyle yaptığını du-

yumsuyorsun; kürek kemiğinin oralarda bir elektriklenme oluyor... «Kimse sevmiyor beni» taş gibi, tok bir ses çıkartarak sırtına çarpıyor.

— İnsan, ihtiyacı olan sevgileri de kendisi kotarmayı bilmeli; diye birşey saçmalıyorsun, sırtın onlara dönük...

(20)

63

— Roman yazarı, dün olduğu gibi bugün de kendi «benmerkez»inden yola çıkarak roman yazmayı sürdürmekte. Bu temel taşta değişiklik olmuş değil. Yalnızca, dış dünyanın «gerçeği» ile romanın «gerçeği» arasındaki sınır eski kalın kaba çizgisini iyice yitirdi. Günümüzde artık gitgide daha ince çizgilerle belirtilmeye çalışılmakta bu sınır. Öyle ki, ille de sınırı bulmak gerekiyorsa, **kodexlere** başvurmak zorunluluğu bile duyuluyor. Kendi içinde kendi yasaları olan dünyalar şimdiki bazı romanlar... Okuyucu bu romanları okurken, bu dünyalara girerken belirli anahtarları, belirli kodları kullanmasını, çözmesini bilmesi gerekiyor. İşte bu yüzden de dil, giderek araç olmaktan çıktı bazı romanlarda amaç haline dönüştü... «Dil kendi içinde bir gerçekliktir. Onu anlattığı, tanımladığı nesnelerle sınamaya sokmak doğru değildir.» deniliyor. Bu yüzden de, kendi içinde bir gerçeklik olan dil, kendi içinde bir gerçekliğin savım sürdüren romanın uyruğuna kolay kolay girmek istemiyor artık...

— Ah, saçma... Dil fetişizmi bu... Okumuyorum zaten öylelerini.

— Görmezlikten, bilmezlikten gelmek bir şeyi değiştirmez.

— Zaten nesnelerin «ben»e yansıması ve «ben»den dil yolu ile okuyucuya yansıtılması bir yığın karmaşık

olguyu içerirken bir de dili bu denli öne çıkarıp onu şımartmak romanı ancak yozlaştırmaya iter.

— «Ben»in gerçekliği ile «dış dünya»nın gerçekliği öylesine içiçe ki, yazar romanın kendi gerçekliğini kurarken, bana kalırsa, dili, sizin vurgulamanızla «şımartacak» derecede pohpohlamalı. Yoksa roman yazarı, olay yazarı, haber yazarı sığlığına düşebilir.

— Roman ciddi bir iştir. Dilin arkasına sığınmasına da gereği yoktur. Her dönemde insanlığın nabzını tutmuştur. Olur olmaz kişilerin romancı sanıyla yalan yanlış nabız raporları yazması hep ters gelmiştir bana...

Bu «roman konusu» nasıl birden başladıysa gene öyle birden kesiliverdi.

«Paris Lokantası», üç beş yıldır sanatçılar arasında yitirdiği ilgiyi: yeniden kazanmaya başlıyordu son beş altı aydır. Yalnız bu kez de giderek züppeleşen bir havaya bürünmeye başlamıştı. Sahibi değişmiş, Fransızca aksanlarıyla Almanca konuşan garsonlar gelmiş, fiyatlar artmıştı.

Masadakilerden ayrı olarak sen, yemek yemiyeceğini, yalnızca beyaz şarap içeceğini söyledin. Garson üçbeş çeşit beyaz şarap adı saydı. Tatlı olmayan birinden bir bardak getirmesini söyledin.

İşte o getirilen şarabı yudumlarken roman üstüne bir iki «laf»da sen ettiydin.

Konuyu ortaya atan Klaus, yemeğini bitirip piposuna davranınca söyleşi tavsadı ve bitti. Piposunu bugün ilk kez içeceğini söyledi Klaus. İlk kez deneyeceği yeni aldığı tütünü gösterdi. Şark tütünüyle, daha doğrusu Mekedonya tütünüyle olan harmanlamasını övdü. Masadaki yaşlı şair-ressam ise, kendisinin yıllardır yaprak sigara içtiğini, püronun yerini hiçbir tütünlü maddenin tutamıyacağını savundu. Hatta, masadakilere kendini çok yakın bulmuş da bir gizini açıyormuşcasına fısıltılı

bir konuşmayla, Davidoff pürolarının Almanya temsilcisinin kendisinin yakın arkadaşı olduğunu da söyledi. Küba'nın, Amerika ambargosu kalkmasından sonra Avrupaya gönderdiği püroların kalitesinde çok önemli bir düşüklük olduğunu işte yine bu arkadaşı söylemiş.

— Ben, dedi Klaus, şarabı da pipoyu da tek başıma içmem. Ancak yarenlik edecek, söyleşisini sevdiğim kişilerle birlikte olduğumda... O zaman bu ikisini, biraz âdi kaçacak ama, şevhetle, cinsel bir duygu kıpırtısıyla kullanıyorum.

— Olabilir, demekle yetindi yaşlı şair-ressam. Bir süre pürosundan bol dumanlar çıkarıp sustu. Kısa da olsa, yemek üstü bir dumanlanma dönemi yaşandı konuşulmadan: sigara, püro ve pipolarla... Sen ise, şarabın fiyatını öğrenip garsona bir ikinci bardak daha ısmarladın bu arada.

— Karınızla ayrıldıktan sonra kadınlarla aranız nasıl? diye suskunluğu yaşlı şair-ressam bozdu. Sanki uzun süren susması, Klaus'un bundan önce söylediklerine uygun bir yanıt aramak için verilmiş bir araydı.

— İyi, dedi Klaus.

«İyi» olduğunu sen de duymuştun: Yüzü, kaşları, gözleri, saç biçimi tıpatıp eski karısına benzeyen bir başka kadınla «başarılı» bir birliktelik götürdüğü dedikodusu yapılmıştı bir başka toplantıda...

Birden patlayan can sıkıntısı geldiğinde, ikinci bardaktaki şarabı bitirmeden kalkıp çıktın «Paris Lokantası»ndan.

«Biz onlara romancılar gönderdik» diye bir tümce parçası eve gelip onu bir yere not edene değin kafanın içinde dolandı durdu.

Kutsal kitap diliyle bir tümce parçası: Biz onlara...

(64)

64

— Bunu durmadan yinelemene gerek yok. Bu yıl olmazsa gelecek yıl mutlaka bitireceğim Uni'yi.

— Giderek daha alıngan oldun?

— Alınganlığı biz hepimiz senden öğrendik baba; ben, annem, kızkardeşim... Bu konuda kimse seninle yarışamaz.

— Fredy düşüncelerine oldukça önemli katkılarda bulunmuş.

— Ne demek yani?

— Bu ev; iyi kötü yıllardır oluşturup, olgunlaştırdığımız birlikte yaşama kurallarımız seni artık iyiden iyiye sıkmağa başladı galiba?

— Benim ne bu evden ne de senin geliştirdiğimizi sandığın kurallardan yakınmam var.

— Evet, evet... Var! Var ki...

— Baba, sana yapılan eleştirinin 'e'si bile seni deli ediyor. Alınganlığı senden öğrendik demem boşa değil. Ben, dünkü tartışmadan, Uni'de yapılan antisemitizm tartışmasından dehşetli paniğe kapıldığımı anlatmak için söylemiştim «buralarda, bu ülkede bir yaşam boyu yaşamak çok güç» sözünü. Sen ise...

— Geçenlerde; geçen hafta mı, evvelsi hafta mı ne, hani ben mutfakta kahve yaparken senin Fredy'ye söylediğin sözleri çağrıştırdığı için...

— Hangi sözleri?

— İyice anımsamıyorum şimdi; içinde bulunduğun yaşama biçiminden yakınıyordun... Bir de sevgisizlikten filan söz ediyordun. Bizler sevgisiz mi yetiştirdik seni?

— Haa, evet... Ama sen konuşmalarımızı baştan sona izlemedin ki. Bir girip bir çıkıyordun mutfağa; bir şeyler yaparken kulak misafiri oluyordun bildiğim kadarıyla. Benim sözünü ettiğim sevgisizlik, çağımızın bir hastalığı olarak örnek verdiğim bir şeydi... Bizle; ailemizle, senle ilgili özel bir yanı yoktu...

Gönlünün tartışma filan çektiği yok: Kerim'in bu içten, seni inandırabilmek için gözlerini kocaman kocaman açarak yaptığı açıklamayı biraz da keyifle dinliyorsun sonunda. Ve oğlunun dediği gibi «dehşetli alıngan» olduğunu kendine kendin yineliyorsun bir kez de... Oğlanı az kaldı, bu boktan alınganlığın yüzünden gene hiç yere haşlamaya kalkacaktın.

— Ne menem bir tartışmaymış ki o?

— Dünkü mü?... İçinde yahudi öğrencilerin de bulunduğu bir gurup; öğretim üyelerinden birinin, derslerinde antisemitik düşünceler savunduğu görüşünü ileri sürdüydü bir kapalı salon toplantısında. İki ay önce filan oluyor bu toplantı... Bu arada işler iyice yoğunlaşıp karmaşıklaştı. Ve öğretim üyesi öğrenciler önünde savunmaya çağrıldı. Adam geldi, düşüncelerinin, sözlerinin özellikle saptırıldığını söyledi. Derslerinde verdiği örneklerin antisemitizmle uzak yakın bir ilgisi olamıyacağını; toplum düzenini, rejimi yokuşa süren bir dizi piyasa spekülantı içinde yahudi asıllı almanların azımsanamıyacak denli çok olduğunu vurgulamakla, antisemitizm suçlamasını hak etmediğini ileri sürdü.

— Evet, yahudi karşıtlığıyla pek ilgisi yok adamın; anlattığın kadarıyla?

— Benim asıl korktuğum, kaygılandığım dünkü toplantıda olup bitenlerdi: Bir cadı kazanı... Küçücük kış-

kırtmalarla insanlar nasıl birden cadılaşıveriyorlar... Nasıl olur? Bütün gün ve dün bütün bir gece içinden çıkamadım düşüncelerimin. İşte o zaman Uni'yi bu yıl olmazsa kesin gelecek yılın başında bitirmeliyim kararına vardım. Yani senin söylediğin gibi değil: bir an önce bitirmeye karar verişim sizin yanınızda kalmaktan bıkmışlığımdan değil...

— Sevindim. Güzel şeyler söylüyorsun...

— Hatta, iyi ki sizler yanımdasınız; iyi ki bir ailem var yanımda, birlikte, diye de gönendim...

— Peki, peki... Bu kadar şımartma bizleri.

— Gerçekten; söylediklerim gerçek baba. Dünkü cadı kazanı ilişkilerden, sözlerden sonra sevinerek düşündüm böyle, sizlerin yanında olmamı... Bugünün koşulları içinde, bugünkü Almanya'da Yahudi nedir, Alman nedir? diye şimdiye değin hiç kafa yormadığıma kendim de şaştım... Anlıyamadığım, bir yığın karmaşık duygusallığın çirkinleştirdiği insanlar gördüm... Yalın, haklı sözlerin ardına gizlenmiş başka hesaplar vardı sanki... Bir kez daha toplama kamplarında gazlanmaya niyetleri olmdığım söyledi yahudi asıllı Almanlar. Öbürleri ise, aradan geçen onlarca yıldan sonra kendilerine bu suçlamaların artık yüklenemiyeceğini; kendilerine aşağılık duygusu aşılanmak istendiğini, bu denli...? «Klein kriegen» ne demek?

— Horlanamıyacağını, burunlarının yere sürülemiyeceğini...

— İşte bu denli burunlarının yere sürülemiyeceğini söylediler. Ortada bir toplum yapısı eleştirisi olduğunu, bunun yahudi düşmanlığıyla ilgisi olmadığını patırdı gürültüyle savundular. Yüzlerce yıl önce Alman olmuş yahudiler ise, ülkeye yeni denebilecek, yani 25 yıl önce gelmiş bizimkiler gibi tedirgin ve saldırgandılar. Dehşetli bir karşıalmancılık gördüm tutumlarında... İşte, bütün

bir gece sigara üstüne sigara içip, uykumun tutmamasına neden olan şeyler bunlardı. Ben; şöyle ya da böyle burada, Almanya'da kalmayı düşünen ben; Uni'yi bitirince bir de Alman pasaportu alırım diyen ben, n'olacaktım?

— Ah, işi fazlasıyla dramlaştırmışsın. Biz Almanları sevemiyecek kadar yahudileşmedik ki daha. Hem senin bizleri yahudilerle özleştirmen de yanlış: bizler hiç bir zaman yahudiler kadar sermaye insanı olamayız. Belki övünülecek bir şey değil ama, en azından bir takım kem gözlerden korunmamıza yarıyabilir. Hem unutma ki, bu tür tartışmalarda ileri sürülen, varılan çoğu görüşler bir toptancı niteliği taşıyor... Önemli olan, birey kendini tehdit altındaymış duygusunda bulmamalı, bulundurmamalı. Yoksa ister istemez kendini koruma içgüdüsüyle hırçınlaşıyor, yırtıcılaşıyor...

— Hani New York'ta bir arkadaş vardı, bir dostun? Fotoğrafçı.

— Ee?

— Mektuplaşıyor musun hâlâ onunla?

— Evet, neden sordun?

— Hiç... Dün gece buna benzer şeyler de düşündüm: sizler; annemle sen, Türkiye'ye döndükten sonra ben belki Amerika'ya yerleşebilirim...

Oğlunun karmaşık kaygıları sana geçti. Onun adına çözüm arayıp durdun...

Kafanda, «romanın kalın çizgileri belirmeye başladı» duygusuna iyice kaptırdın kendini. Eczası uçup silikleşmiş bir fotoğraf üstündeki biçimleri çıkartmaya çalışır gibi bu uçuk, belirsiz «çizgilerde» düşünceni yoğunlaştırmaya çalıştın: Dünya, yenibaştan ele alınıp düzeltilmeli...

Kim? Kimler? Nasıl? Ne adına?

(65)

65

Küçük, transistorlu radyonu «hava durumu» verilmeye başladığında hemen kapatıyorsun; sesini kısıyorsun ya da: Günlerdir, haftalardır hatta aylardır söyledikleri yeni bir şey yok. Spikerler, sıra «hava durumu» nu okumaya gelince, sanki ceplerinin bir köşesinde sürekli duran, kullanılmaktan eprimiş o bilinen teleks kağıdını çıkarıp haftalardır yinelenen şeyi okuyorlar. Belki de çoğu kağıda bile bakmayıp ezberinden söylüyordur «bugünkü hava durumu»nu:... Kutuplardan sarkıp Kuzey ve Orta Avrupa üstüne yerleşmiş alçak hava basıncı, etkisini... gündüzleri eksi sekizle eksi onüç derece arasında, geceleri...

Kaç hafta oldu, kullanılmaktan iyice kirlenmiş yerdeki karların üstüne bir yenisi yağmıyor; buzullaşmış eski karlar kaskatı, umutsuz...

Bir zamanlar yer yüzünde, şu kara parçasında güneş var mıydı diye sorsalar, bir süre düşünecekmişsin gibi geliyor sana: «Ne var mıydı? Anlıyamadın o sözcüğü?»... «Güneş; güneş var mıydı bir zamanlar? Hani şöyle turunçgillerden bir meyva renginde...?» «Güneş?»... «Canım hani, gökyüzünde olurduydu da, insanın yüreğini ısıtır, tenini ürpertirdi...? Günün birinde güneş tanımlamam gerekeceği de hiç aklıma gelmezdi doğrusu. Nasıl olur da unutursun güneşi?»

Yazı makinası başına oturup da birşeyler yazamamaya sonunda kesin, inandırıcı bir neden bulmuşsun gibi rahatsın bir kaç zamandır: Bu ülkede, bu güneşsiz vo soğuğun insanın ciğerlerine girip yerleştiği, soluksuz, kıpırtısız bıraktığı bu gökyüzü altında roman yazılamaz!... Ülkenin yöneticileri bile komşu güney ülkelerinde yaşayıp, kendi ülkelerine arada bir gelerek ülkeyi yönetiyorlar. Sanatçıları da öyle değil mi, eline küçük bir olanak geçirdi mi garibanlar, bir güney ülkesine atıp kendilerini yaratacaklarını oralarda yaratabiliyorlar...

Ve sen; doğaldı ki sen, güneşsiz ve denizsiz bir yerde hayda hayda bir hiçsin! Günün birinde yazıp bitireceğine inandığın romanına daha çook zaman gerekecek öyleyse. Bu yüzden kendini üzüp yüreğini daraltmaya, alkollere gömülüp sinirlerini yıpratmaya gerek yok. Hele «hava durumları»na kulak asmaya hiç...

En iyisi buralardan çekip gitmek. Oğlunun daha baştan kafasına koyup rahatladığı; parçalanmış toplumsal, kültürel kişiliğini bilmeksizin böylece tedavi ettiği: «Uni'yi bitireyim sonra gönlümce çeker giderim buralardan»a benzer senin de kendine bir neden bulman gerek.

Yalnız, senin tedavi edilecek neren kaldı ki; gövden, ruhun delik deşik...

Sen, profesyonel bir sürgün olamıyacağını anlıyamadın mı bugüne değin?

Herşeylerin üstesinden gelirim deyip direnmene ne gerek var ki? Derine, daha derine batıp durmuyor musun böyle deyip deyip? Ve böylece giderek daha içine kapanıp durmuyor musun? Yöreni daraltıp, ilişkilerini öylesine aza indirdin ki, ruhun ve vücudun başbaşa kaldı; biribirlerini kemirip yiyiyor. Senin yaşamın acıklı

bir güldürü azizim!... Dünyanın en güzel, en doyumsuz güneşi altında yaşasan da bu acıklı güldürü peşini bırakmıyacak. Tanrılara layık Ege'nin o güzelim denizi bile seni arındıramıyacak kendinden.

Derdine yan!...

(21)

66

Ayrı bir zaman için not:

Sen yirmi yaşlarında iken dünya başkaydı.

Hiçkimse; dünya kuruldu kurulalı hiç kimse senin yirmi yaşların gibisini yaşamamıştır: zamansız, daha doğrusu saatsiz bir dünyaydı. Güneş doğuyordu, evet; batıyordu, evet. Ama bunun zamanla bir ilişkisi yoktu senin için: doğanın ışığa ve karanlığa gereksinimi vardı ve güneş o yüzden belirli sürelerle doğmakta ve batmaktaydı.

Ve zaman senin için söz konusu olduğunda uzayan ve de kısalan gölgelere bakıp tanımlıyordun onu. İstanbul'da, o cânım kentde adasız bir Robenson gibiydin: ne söz vermek birilerine, ne belirli zamanlarda belirli yerlerde bulunmak, ne bir gördüğün yüzü bir daha görmek ne de bir yattığın kadınla bir kez daha yatmak zorunluluğun vardı.

Dünyanın değerleri böyledi çünkü o yaşlarda. Önemli olan senin için, kentin yer değiştiren ışık ve gölgeleriydi. Ve akşamın mora doğru değişen esmerliği nedense sana hep şehvet duyguları verirdi.

Ve senin için İstanbul, değişen ışıkların dünyadaki tek saati, tek göstergesiydi. Koskocaman, bildiğimiz zamanın bir ışık saatiydi İstanbul. Kullanılmamış, kullanılmayı bekliyen zamanların saati; ya da zamansızlıkların...

Yüzlerce, binlerce sokağın köşesinde ışık saatçikleri görürdün ve sana öyle gelirdi ki yalnızca senin duyduğun garip, doğa ötesi sesler çıkaran bu saatler taa ötelerde, uzayda birilerine, bir şeylere haberler gönderirlerdi.

Işık ve gölgelerle soluk alıp veren yirmi yaşlarının İstanbul'una alışılmış zaman bilincinin dışında yer verilmeliydi...

(22)

67

Serap, senin için ne idi ne değildi?

Yaşayıp gidiyordunuz işte; her türlü belirlemelerden, sınır çizmelerden (bilinçli ya da bilinçsiz) kaçınarak yaşayıp gidiyordunuz işte. Bunca zamandan sonra karının sana sorduğu bu sorunun anlamı neydi ki?

— Belki çok saçma gelecek ama, kızma ve küçümseme beni n'olur...

Yıllar var ki, böylesine bir girişle bir konuşmaya başlamadıydı Serap. Şaka yapıyor, 'bir parça' dalga geçecek seninle sandın. Oysa bu kez öylesi zamanlarda kullandığı muzip çocuk çizgileri yoktu suratında; ağzının ve göz kıyılarının oralardaki çizgilerde...

— ... senin için neyim ve ne değilim ben?

Bekledi.

Bir süre yanıt vermedin.

— Seni sevdiğimden kuşkun mu var?

Yüzüne bakıp gülümsedi.

Ağzından yarım yamalak çıkan, karının sorusunu baştan savmaya yarıyacağını sandığın pespaye romanlara özgü o soruyu, karının sana olan gülümsemesini görür görmez, keşke sormasaydım diye geçirdin içinden. Yaşamının yarısından fazla parçasına eşlik etmiş birine sorulacak soru muydu bu? Ama, onun da sorduğu sorunun zamanı mıydı şimdi?

— Biliyorum sorum saçmaydı. Ama seninki de so-

ru olmayan bir soru. Yani, yanıt olarak birlikte olduğumuz yirmibeş yılı karşılığına koyacağımız bir soru... Bilmem anlatabildim mi?

Yazdığın, ya da yazmayı istediğin romanından parçalar okumaya kalktığını söyledi; ağzını belli belirsiz yamultarak ve bu kez verdiğin yanıtı küçümsediğini saklamadan. Senin kendine bir «roman yazma aldatmacası» bularak içinin her türlü yıkıntılarından kaçabildiğini; izlediği kadarıyla da, bunu başarabiliyormuşsun.

— ... karşı değilim bu tür kaçışlarına. Belki de ben yanılıyorum; bir kaçış filan değildir de, yeniden doğuştur bu seninkisi. Bilmiyorum... Görüyorsun tüm gücümle sana destek olmaya çalışıyorum bu son «işinde» de... Ama sen bu arada, yıllardır yani, bir de «benim var olduğumu» bilmezlikten geliyorsun. Bana öyle geliyor ki, hesaplaşmaya kalktığın yaşamının yanlışları arasına beni de kattın sen. Belki de ben son zamanlarda böylesi bir kuşkuyu kafamda iyice büyüttüm. Biliyor musun kendimin canavarı olmaya başladı besleyip büyüttüğüm bu kuşku: olur olmaz yerlerde göğsüm daralıyor, soluklanamıyorum; boğulacakmışım gibi bir duygu... Bilirsin, ben senden bir parça daha fazla ayaklarımı yere bastığıma inanmışımdır hep; ruh bunalımına falan filan bağlayıp da, işi daha karmaşıklaştırmak istemiyorum. Soru şu idi: Serap senin için ne ve değil? Belki kabakça bir biçimde sorulmuş bir soru ama...

Bu soru, sorulma gereği duyulduysa, sen de iyi biliyordun ki verilebilecek bir takım yanıtlar yetersiz kalacaktı: billurlaşmış, katılaşıp kemikleşmiş bir yığın yanlışın, karına karşı yaptığın bir yığın yanlışın dışlaştırma biçimiydi bu.

— Kendimi sensiz düşünemem... diye başladın söze. Ama, sustun: sözcüklerin anlamlarının ve sessel tınlamalarının bunca kabaklaşabileceğine, onlara böylesine ya-

bancılaşabileceğine sen de şaştın. Bir aile dramının bu noktasında sana ilişkin bütün bir dünyanın yıkılabileceği düşüncesi titreme nöbetlerine soktu seni. Karın ise, bir robot duygusuzluğu oynıyarak, gidip sana o küçük yatıştırıcı drajelerden getirdi bir bardak su ile...

(25)

68

Berlin'e yerleşip kaldığınızdan bu yana bir türlü, nedense değiştirmediğiniz, değiştiremediğiniz ev doktorunuz, bu kez alıştığın «girizgâhı» bir yana bırakıp, «ciddi» doktor yüzünü takınarak konuştu.

Onbeş yıl önce, belki de daha önce: «Olanağı varsa hafta içindeki vizitelerde ve öğleden sonraları geç vakit gelmeye çalışın Bay Yaprak, sizinle daha iyi ilgilenebileyim, daha uzun konuşabilelim.» dediydi bay Doktor. Ondan sonra da elverdiğince hafta aralarında ve vizite saatlerinin bitimine yakın gitmeye başladıydın. «Neyiniz var?» demeden önce, «kendince» sanat edebiyat dünyasından söz eder; ezbere **Heine**'den bir iki dize okur, gençliğinden bu yana kendisinin bir **Kleist** hayranı olduğunu söyler, şimdiki şiirlerden, **Enzesberger**'in o «gazete havadisi» dizelerinden pek bir tad almadığını yinelerdi. Klâsik Yunan ve Lâtin kültürüne hayranlığını vurgular, «Benim oğlanlardan birini klâsik liseye yazdıracağım, kültür köklerimizi iyice özümsesin» derdi. Oğlanlardan biri gerçekten Klasik Liseye yazıldı ve bitirdi odasını; bir yerlere daha gidip okudu; şimdi okulların birinde Lâtince öğretmenliği yapıyormuş...

... «ciddi» doktor yüzünü takınarak...:

— ... durumunuz mutlaka önemsenmesi gerekecek derecede. Telefon edip sizi buraya çağırmaklığım o yüzden...

Geçip giden yıllarla birlikte bir yığın hastası oldu. «Sizi artık 'yabancı' saymadığımdan içtenlikle konuşuyorum: ülkemiz bu kadar çok yabancıyı artık kaldıramaz. Bana gelen, sürekli müşterim olmuş hastalarıma kulak veriyorum da, yabancılara karşı olan hoşnutsuzluk basbayağı arttı doğrusu. Ben kendi adıma, onlarla yeri geldiğinde konuşup bu olumsuz eğilimi törpülemeye çalışıyorum tabii. Yabancıların, kültürümüzün bir çeşnisi olması gerektiğinden kalkınıyorum savunularımda... Ama, her yabancı da bir olmuyor ki... Hem bunların çoğu hasta; ruh dengesizliği çok. «Ülkenize dönün, orada yeniden sağlığınıza kavuştuğunuzu göreceksiniz» diyorum... Ama, gerçek olan da bu, değil mi Bay Yaprak? Üzüldüğümden, onları kendime dert edindiğimden söylüyorum bunları size. Ben savaş çocuğuyum. Yıkıntılar, us almaz acılar gördüm... Kimse kimseye düşman olmamalı.»

— Ne var ki - Neyim var ki bu denli önemsenecek? diye sordun.

Biraz alaylı, ama yine de garip, örtmeye çalıştığın bir korkuyla, «...yoksa kanser miyim?» dedin.

Resimde ise, onu ilgilendiren «gerçeklik»ti. «Üçüncü Reich döneminde, okulla gidilen 'müze günleri' dışında, annemden izin alıp ben kendi başıma da müzelere gider doğayı, insanları bir fotoğraf «gerçekliği» ile yansıtmış tabloları hayranlıkla seyrederdim. Savaştan sonra o tür biçimde yapılan tablolar azaldı. Bizim evde var ama böyle bir iki tablo; hekimlikten kazandığım ilk paralarımla aldıydım. Şimdiler de ise «yeni gerçekçi»lerden beğendiklerim olursa, ancak o zaman satın alıyorum...»

— Kanser filan değil ama, belki «kalp» kapınızı çalabilir yakın bir zamanda. Kanınızdaki yağ oranı normalin çok çok üstünde. O ne biçim beslenme ki kuzum sizinki öyle? Siz Avrupalı, çağdaş bir insan sayılırsınız.

Doğrusu ya sizin için yanlış beslenen biridir diyemezdim. Yoksa siz de mi yurttaşlarınız gibi bol hamur, vıcık yağlı yemeklere başladınız?

Eve, doktorun muayenehanesiyle eviniz arasındaki yolu yürüyerek döndün. Oysa değil yürümek, kolunu kıpırdatamıyacak denli güçsüz buluyordun kendini. Bıkkınlıktan, moralsizlikten gelen bir güçsüzlüktü bu. Korkudan elinin ayağının kesilmesi de denebilir buna. Çözülmeyen onca düğümün üstüne bir de «kalp» işi mi binecekti? Onca korkuların üstüne bir de «kalp» korkusu ha?!...

— Sigara mı? Bu durumda mı? Zaten şimdi size vereceğim ilaçlarla birlikte sigaranın kullanılması olanaksız. Günde belki bir iki tane... içinize çekmeden. Sigara bunalımlarınızı atlatana değin, avuntu olsun diye bir iki tane...?

Yolda, eve gelene değin üç tane sigara içtin. İkide bir elini kalbinin üstüne, göğsüne bastırıp durdun. Soluklarının gittikçe daraldığı sanısına kaptırdın kendini. Bu «çocukça» kuşkularını yoldan gelip geçenler farkediyor mu acaba, diye gelip geçenleri gözliyerek yürüdün.

— Peki onca az yemek yiyorsanız nedir bu...?

— İçki... Alkol... Evet. Kesin o yüzden olmalı...

— Yani ne kadar alkol...?

Ne kadar süre içinde ne denli çok alkol tükettiğini söyleyip de adamı 'daha çok doktorlaştırmak' ve giderek sana daha çok yasaklar koymasını önlemek için, «oldukça çok içiyorum» dedin.

— Hele bu vereceğim ilaçlarla alkol asla gitmez!... Anlıyorsunuz değil mi? Yine de öyle kaygılanmanıza, sizi tanıdığım kadarıyla sanatçı bir yanınız var, gereksiz fantazilerle kaygılanmanıza gerek yok: Kesin düşüreceğiz kanınızdaki yağ oranını!... Birlikte!.. Kesin!..

Madem ilaçlarla içilmeyecek, içilemiyecek; yol üs-

tündeki dükkanların birinden bir şişe viski alıp öyle dönüyorsun eve.

Yarılanmış viski şişesinin yanında buluyor karın seni. Peltek bir dille karına da anlatıyorsun doktorun söylediklerini. Verilen reçeteyi nereye koymuşsun? Karınla birlikte olup aramaya çalışıyorsun.

(69)

69

Elinden gelse, yapabilsen, bundan sonra artık hiç uyumayacaksın. Hiç, ama hiç. Ömrünün sonuna değin... Musluğa gidip yüzünü ikide bir de yıkamak da hiç bir şeyi değiştirmiyor: ayakta durmuş olsan bile göz kapakların seni dinlemeyip kapanıyor. Ve sen, sana en yakın bir duvara yaslanarak, tutunarak yazı masana doğru yürüyüp yerine oturuyorsun ve o dehşetli uyku isteğine karşı direnmeye çalışıyorsun. Uyumak ve o, artık gerçek yaşamından ayırt edemediğin karabasanların içine yuvarlanmak sana dayanılmaz bir azap oluyor. Gözlerini kapıyorsun ve yere yuvarlanıp düşmüş... İki elini göğsünün üstüne, altında yüreğinin çarptığı yere bastırmışsın. Yüreğin biraz sonra duracak; bunu biliyorsun ve nasıl yapıp etmeli de durmasın? Çılgınca bir kaygıyla ve beyninden milyonlarca düşünce akıtarak ve aralarında «durmayı» engelliyecek bir çare var mı diyesi olup onları süzerek debeleniyorsun. Çare?... Biraz ötende de berrak suyu ile delice akan o çayı görüyorsun. Çocukluğun 'o çayını': iyi ki annem babam var, içine düşsem onlar beni kurtarır dediğin, ama her seferinde paçalarını sırılsıklam ıslatarak yarı beline değin içine girdiğin, soğuğuyla elinin ayağının mosmor kesildiği o çayı. Bu kez kurtuluşun korktuğun o çay oluyor: suyundan avuç avuç alıp göğsünü ıslatıyorsun; altında yüreğinin deli atlar gibi koşturduğu sol yanını... İşte o zaman yanıbaşına bir

at geliyor, ağzından köpükler soluyan bir at. Hemen yanı başından, sol omzuna yelelerini değdirerek kıyısına çöktüğün çaydan su içmeye koyuluyor ve yüreğin serinliyor, usulca yatağına çekilmeye, çırpınmaktan vaz geçmeye koyuluyor ve o yüksek gerilim, o yüksek akım gövdeni bırakıp çekip gidiyor. Çaya düşünce boğulup ölmekten korkmuyorsun artık: yaşamının şimdiye değin aldığın en derin soluğunu alarak rahatlıyorsun...

Ne zaman kalkıp da lavabonun başına gelmişsin? Çeşmeyi ne zaman sonuna değin açıp da yüzünü yıkamışsın? Ve gömleğin ve pantolonunun nasıl böyle sırılsıklam olmuş? Ölüm korkusunun seni hangi köşelere, hangi açmazlara sıkıştırıp itelediğini kavramaya çalışıyorsun... Korkunun bu sınırından sonrası delilik mi acaba?... Deli olmanın ne anlama geleceğini düşünüyorsun bu kez. Bir sonuca varmaya çalışıyorsun: Deli, deliliğinin bilincinde olsa deli mi olur? Öyleyse?... Düşüncelerinde yüreğine yeniden çarpıntılar veren bir kaos. Çağrısız bir yığın soruyu başından dağıtabilmek, düşüncelerin acısını somuta, gövde acısına indirgeyebilmek için başını kahverengi çinili banyo duvarına vuruyorsun: tok bir ses evin öbür odalarını da duvardan duvara dolaşıyor. Kafanı ovalıyarak, vurduğun yerin acısını içinde sevinçle duyarak içkilerin konulduğu, barımsı o küçük dolabın başına güçlükle atıyorsun kendini ve vücudunu baştan ayağa kasan acıtan bir panik: Ne kadar içki varsa dolapta, karın bir yerlere kaldırıp saklamış. Yerlerinde yoklar!.. Ve dehşetli acıyorsun kendine: İyice, pespaye aile romanlarına özgü bir biçim bu: Ayyaş babanın, kocanın erişebileceği her yerden içkiler kaldırılır!...

— Ne istersen yap artık. Karşı gelmiyeceğim, dediydi Serap. İstersen karşımda şappadanak öl! İnan olsun şu kadar dertlenir, ahlanırsam...

Sonra sakladığı yerlerden gidip içkileri getirdiydi. Ortalıklarda her zaman durup duran kurumuş tütünleri, sigaraları da...

— ...al, hepsini al. Ne yaparsan yap. Ama hiç olmazsa o onurlu kedilerin tutumunu takınarak yap yapacağını; hani ölümü yaklaşan kediler evden çekip giderler, uzakta biryerlerde ölürlermiş ya. Bizleri kendi intiharına ortak etmene göz yumamam doğrusu...

O deli danalar gibi bağırıp çağrışmalardan sonra, yazı masana başını koyup ölü gibi uyumuşsun.

Oğlunla anası, güçlükle yatırmışlar seni yatağına, «Kalbimi sıkıyorlar, söküyorlar» diye bağırmışsın, gözlerin sımsıkı kapalı.

Kendini bunca rezil, bunca pespaye duyumsamamıştın o üçbuçuk saatlik ölü uykusundan uyandığında.

(70)

70

Epey güldüydün.

Son zamanlarda; son yıllarda daha doğrusu, böylesine kendini bırakarak, böylesine içten güldüğünü anımsamıyorsun. Bunu biraz da kullandığın ilaçların kaslarını, sinirlerini pelte gibi yumşatan etkisine bağlanabileceğini de düşünmedin değil, bunalım dalgasına benzer gülmelerinin ardından.

Ama gerçekten buralara, alman sosinin rakıya meze yapıldığı her türlü değerlerimizin acıklı ama aynı zamanda gülünç bir biçimde alt üst olduğu, içiçe girdiği, şu garip, şu «gurbet»e özgü tutumun ürünü olan çağrı kartına ayrı uçlarda olan iki davranıştan biri yakışırdı zaten: Ağlamak ya da gülmek!

Sen, güldün.

— Çağrını aldım tabii; almaz olur muyum. Açılışa gelemedim. İnan, çok işlerim vardı o günlerde.

Bugün sabahleyin söylediğin bu sözlerle, iki hafta önce gidemediğin «açılış» için özür diledin.

— Gelmediğine yan. Satış için alıp da raflara yerleştirdiğimiz içkilerin de yarısını «açılış» adına zıkkımlanıp bitirdik.

Belki yirmi beş, belki de daha uzun bir zamandır, üniversite koridorlarından tanıdığın Sabit Duran, şimdi Berlin'in kuş uçmaz kervan geçmez, vitrinleri elli metre

ötedeki Berlin Duvarı'nı gören bir dükkanında 'Tütün ve Gazete' satıcılığı yapıyordu.

Bir sergi, bir tiyatro davetiyesi özeniyle hazırlanıp basılmış çağrı kartları işte bu dükkanın açılışını muştulamaktaydı.

Sabit'in, her türlü içkiyi ayırt etmeksizin, bir sünger gibi emen gövdesi yine öyle kadit, toplama kamplarından son anda kurtarılmış gibi yine öyle bir deri bir kemikti.

— Yahu, sözde ikimiz de Berlin'deyiz, altı yedi yıl var görüşmeyeli. Ama asıl sen açılışa gelecektin; bu buz gibi soğuk havada kapı pencereyi açıp anca sığdırabildik içeri, gelenleri. Daha doğrusu bir yığın adam kapı önünde içip gırgırlarına bakarak açılışı kutladı... Bizim dönemde, bizden önce Berline gelen bir yığın hırt, cepleri Mark dolu bir yığın beleşçi... Açılışa hazırladığım içkiler bitti de, satmak için raflara yerleştirdiklerime saldırdılar, bir kuruş bile... Neyse, senin şişeni sakladım ama; hâlâ viskiye devam, değil mi?

İçmediğine çok, ama çok şaştı. İnanmadı. Neden içmiyormuşsun?, onu sordu. İlaç aldığını söyledin. «Ne ilâcı yahu? Deli misin sen? İçki bırakılıp da ilâç mı içilirmiş; lafa bak! Hadi hadi, bak sana bu şişeyi ayırdım: oniki yıllık 'Bourbon'...»

Raftan alıp sana uzattığı viski şişesini özür dileyerek istemediğini söylüyorsun. Anlamıyor. Şaka yaptığını mı sanıyor? Yüzüne boş boş bakıyor bir süre, sonra da: «Peki, öyleyse bir sigaramızı yak bari.»

Sigarayı alıp yakmaklığına gerçekten seviniyor: özentisiz traşlı, avurtları çökük yüzünü gerdirip gülümsüyor. Kırık Almancasıyla bir şeyler konuştuğunda, dükkanın bir köşesinde ellerindeki bira şişeleriyle, demlenmekte olan olanları anca o zaman ayrımsıyorsun: Sabit, kendi alkolik dünyalarında yarı kapalı, kaygın gözlerle

handiyse kıpırtısız duran iki erkek bir kadından oluşan grupçuğa, seni yirmibeş yıldan bu yana tanıdığını söylüyor.

— Bunlar benden önceki dükkancının müşterileri. Burayı üstlendiğimde bir hafta almadım içeri. Tam bir hafta, bu eksi bilmem kaç derece soğukta gün boyunca titreşip biralarını içtiler. İçim de acıdı. İki sokak ötede bir başka tütüncü-içkici var, oraya gidin yahu, dedim. Ama herifler sanki ezeli ve ebedi buraya programlanmış robotlar gibi, sabahın köründen akşamın körüne değin dükkanın önünden bir adım ayrılmadan kasalar dolusu bira içtiler yahu. İşe bak. Kadın, o iri yarı dev anası haliyle karların buzların içine ikide bir düşüp yerlerde sürünerek içiyordu birasını, Şchnaps'mı. Hay Allah, işe bak yahu, olacak gibi değil. Dayanamadım, bir hafta sonra aldım içeri. Yalnız bir ricada bulundum kendilerinden: benimle üç cümleden fazla Almanca konuşmayacaklar günde. Anlaştık... Almanca konuşmaktan yoruldum, bıktım artık. Buraya ilk geldiğim sıralarda Almanca bilmediğim için bol bol işaretle konuşup idare ediyordum; yirmi şu kadar yıldır, şimdi de yeterinden fazla Almanca bilip bıktığım için işaretle konuşmaya vurdum kendimi. Garip değil mi? 'Tarih tekerrürden ibarettir' derlerdi de, marksist olduğum için inanmazdım. Yahu, yoksa 'tekerrürden'mi ibaret ha?...»

Yine öyle, tüm yüz kemiklerini ve nikotinden kararmış dişlerini apaçık ederek güldüydü kendi sözlerine.

Kimsenin dergi ya da gazete aldığı yokmuş. Hele, Türk'ten birinin dükkanı üstlendiğini öğrenen yaşlılar bu kara ve buza karşın iki sokak ötedekine gitmeyi yeğliyorlarmış.

— ...yahu, ağzımızla kuş tutsak kabul etmiyecekler buralarda bizi. Ben de şimdi elden geldiğince işaretleşerek konuşuyorum; az Almanca konuşuyorum...

Telefonunu, adresini değiştirip değiştirmediğini sordu.

— ...a, tabii çağrımı aldığına göre adresin aynı.

Karısını da alıp mutlaka bir gün bize geleceğini söyledi.

— ... Kaç kişi kaldık yahu şurada? Bir büyük savaştan arta kalan 'mâlül gaziler' gibi hissediyorum kendimi, kendimizi... Ölmeden önce ne kadar sık buluşursak ruhum o kadar müsterih gidecek öbür yana.

Sırtında yalnızca bir pamuklu gömlek, kapıp önüne değin çıkıp uğurladıydı seni. Ana caddeye açılan, yürüdüğün o uzun sokak boyunca da arkandan bakıp el salladıydı.

O dondurucu soğuk havada Sabit Duran'ın görüntüsü, somut bir hüzündü sanki.

Göğsünün tam ortasına bir sıkıntı, işte o sokağın sonunda saplandı.

Şimdi; şu satırları yazarken de çekip gitmiş değil. Duruyor. Bir de onun, arkandan bağırarak sorduğu «Yahu senin roman dalgan ne alemde?» sorusu duruyor kulaklarında...

(26)

71

Kendini eleştirmesini biliyordu. Alabildiğine nesnel davranıyordu kendine ilişkin yargılarda. Ama söyledikleri yine de alışılmışın dışına çıkmayan, basmakalıp, televizyonun gençlik saatindeki değerlendirmelerden öte pek gidemiyordu. Kendine güvenli, daha doğrusu kendine güvenle küstahlık çizgisi sınırında duran bir gençlik ataklığıyla konuşuyor, Almanların yabancılara karşı herhangi bir art niyetle ama gereksiz bir kaç önyargıyla yaklaştıklarını söylüyor, örneklemeye çalışıyordu. Kendisi bir Alman olarak Amerikalıları da, İngilizleri de, Fransızları da, hatta ninesinin anlattığı bir yığın olumsuz örneklere karşın, Rusları da seviyordu. Türkler mi? Türklere karşı kendisinin ne gibi bir olumsuz yargısı olabilirdiki? Onlar da Almanlar gibi insandılar işte; fabrikalarda, gereken işyerlerinde çalışıp gidiyorlardı...

Eve gelirken birlikte getirdiği bu genç kızla bu delikanlı kimdi? Serap'a sordun. Senin bu saatlerde evde olabileceğini tahmin etmemiş karın, Serap. «Hani sabahleyin, kitapçılara şöyle bir uğrayacağım, eve geç dönerim, demiştin ya.» O yüzden eve, yukarı, kahve içmeye çağırmış gençleri. İyi güzel de kim bunlar şimdi? Mutfakta kahve yapmakta olan karının yanına gidip sorduydun. Serap'ın çalıştığı büroya iki üç hafta önce yazıcı olarak girmiş kız. «Birlikte işten çıkarken, beni eve kadar birlikte götürmeyi üstelediler. Kıramadım. Hazır

kapının önüne kadar gelmişler; ve sen de evde yoksun diye yukarı çıkıp birer kahve içmelerini...» Delikanlı mı? Yok, Serap'ların işyerinden değilmiş.»

«Kızın erkek arkadaşı.»

— Nasıl bir hesaplaşma yani?

— 'Hesaplaşma' sözü belki biraz sert, ya da yersiz sizin yaşınızdaki bir genç hanım için. Ama yine de insanın kendi ulusal tarihiyle bir eleştirel alışverişi olmalı.

Kızından üç dört yaş daha büyük olduğunu sandığın bu genç hanım, sorduğun soruyu pek anlamlandıramadı. Sen de zaten, soruyu sorar sormaz bunun yersiz kaçtığını, daha doğrusu bu gencecik insana sorulamıyacağını düşündün. Sormanın nedeni ise sence açıktı: kızın kendine olan güvenine, kasıntılı yargılarına bozuldu duydun. Oysa bunca genç biri için böylesi havalı davranışlar pekâlâ doğaldı, bilmez miydin?

«Tam öyle demek istemedi galiba...» deyip söze karıştıydı erkek arkadaşı.

— ... okulda öğrendik tabii hepsini. Yahudilere filan çok kötü davranmış Naziler.

— Almanlar mı? diye vurguladıydın.

«Ne gereği var şimdi bunların?» gibisine bir bakışla baktıydı karın.

— Büyükannem, kötü günler, çok kötü günler geçirdiklerini anlatır zaman zaman. Aç bile kalmışlar günlerce... Şimdi siz, belki Almanya'nın bölünmüşlüğünü filan da soracaksınız bana. Ama, gerçekten ilgilendirmiyor bütün bunlar beni. Bizim Almanlar da Göthe'yi filan okuyorlar işte, karşı taraftakiler de. Öbür Almanlar da yani gene aynı eski yazarları filan okuyorlar. Araya bir tek sınır koymuşlar. Hem zaten bu işi de Amerikalı-

larla Ruslar yapmışlar... Hem düşünecek, yapacak onca başka şey varki...

Konuyu Serap değiştirdi: «Tabii İbrahim, bu arkadaşlar genç daha. İlerde çok zamanları olacak bunları düşünmeye.»

— Yok yok, gerçekten ilgilendirmiyor bu konular beni, bizi. Değil mi Manfred?

Kız, gene öyle kesin, burnundan kıl aldırmamazlığıyla konuştu.

Peki ama, deşilmeyince yeniden irin toplıyabilecek bir yaranın varlığını bu gençlere kimler öğretecekti?

(27)

72

Pazartesi.

Dehşetli bir kar kalınlığı her yanda ve eksi yirmi...

Üstüne başına özenli olmayı hep sevmişsindir. Ama son zamanlarda içinin derbederliği dışına iyice vurdu. Nasılsa sokağa ya da başka bir yerlere çıkıp ettiğin, ele güne gözüktüğün yok diye, içinin derbederliğini dışına iyice yansıttın. İki üç günde bir sigara ya da üç sokak ötedeki marketten kahvaltılık almaya çıktığında, onca sefalet ve savaş görmüş yaşlı Alman hanımların sana nasıl ürküntüyle ve kaygılı baktıklarını görüyorsun. Sen de biliyorsun sakınılması gerekli bir yabancı, bir Türk görünümünde olduğunu: Suratında üç günlük bir sakal ve donmamak için evde ne bulduysan üstüne geçirdiğin giysiler: karının eflatun, kalın hırkası; alkolden ve devinimsizlikten iyice yağlanıp kalınlaşmış beline en rahat oturduğu için sabah akşam ayağından çıkarmadığın kirli beyaz pantolon; kızının kendisine ördüğü ama şimdi artık rengini beğenmediği için kullanmadığı yeşil yünden boyun atkısı, babandan anmalık kalan meşin balıkçı ceketi ve daha başka...? Ha, bir de kafanda bere ile Anadolu kasketi o garip şapka... Sen bile kendinden korkmamak için aynaya bakmaktan kaçınıyorsun ya!...

Evet, bu gün pazartesi ve hafta başı. (Bunu buraya yazmış olmanın bir anlamı yok: değişik adlarla anılan ve sana hep üst üste, alt alta ama hep aynı anlamsızlık

içinde yığılmanın sıkıntısını veren günlerin pazartesi ya da perşembe olmaklığından sana ne?)

'Pazartesi' diye başlamanın nedeni şu: Kendine bunca soğuk ve kar içersinde ılık bir başlangıç arıyorsun. Yaşamının bir çok pazartesilerinde, bir zamanlar duyduğun o ılık, ürkek başlangıçlara; okul başlangıçlarına, yeni iş yeri başlangıçlarına, yolculuk başlangıçlarına, sevda başlangıçlarına benzer ılık bir başlangıç...

Bu pazartesi de öyle bir pazartesi olabilir, (neden olmasın) umuduyla yazdın işte o 'pazartesi' sözcüğünü. Yani birşeyleri düzene sokmak; ya da düzenlenmişi onaylamak için değil. İnsanı bunca hiçleştiren hesap kitap dünyasında anarşiden ve karnında tazeyi taşıyan karmaşadan yana olmak sana hep daha anlamlı gelmiştir, bilmez misin?

'Ilık bir başlangıçtır' diye, günün yaptığın ilk işi, ceketinin aylardır sökük duran ve susuz kalmış köpek dili gibi sarkan o dış cebini dikmeye oturmak oldu. Epey bir zaman evde iğne ipliğin konulduğu yeri aradın durdun. Bu 'arama' bile seni kendinden bir parça daha soğutmaya neden oldu: bir zamanlar «Evin en bilinmez köşesinde ne var ne yok bu evde oturanlar bilmelidir canım!» diye adam azarlayan sen, en az yarım saat, Serap'ın kitaplığın altındaki geniş çekmeceye yerleştirdiği dikiş gereçlerini arayıp durdun. Ve evinle, dünya ile olan ilgisizliğine küfredip durdun bu yarım saat boyunca. Sonra da o küçük, mikro bir serüven olan dikiş işlemi...: İplik, bir türlü iğnenin deliğinden geçmek istemedi. Bir zamanlar, o büyük numaralı gözlüklerine karşın güçlükle bu işi yapan anacığına takılırdın: «İpliği geçirilmiş hazır iğneler satılıyor şimdi artık anne, kendine onlardan alsana.»

Ve ellerinin 'normal' sayılacak titremesini önemseyip büyüttükçe ve ellerin kendisinin bu kadar önemsen-

diğini duyumsadıkça iğneyi kumaşa sokup, ipliği çekiştirmek gerçekten bir serüven, tatsız bir serüven oldu. Altı yedi santimlik söküğü, iri teyel dikiş ile dikebilmek seni yıldırdı. Vazgeçecektin handiyse. Neyseki başarabildin. Yoksa bu başarısızlığını dolayacaktın sonra da usuna: Dikiş dikmesini bile bilmeyen adam roman yazmaya mı kalkarmış? Gülerim arkadaş ben ona... Neyseki sarkan köpek dilini sokabildin ağzına!

(30)

73

Kapı komşumuz bayan Kreis'la hep ayak üstü konuşmuşsunuzdur. Konu da, çoğunlukla havalar üstüne olmuştur. Ve o hep, çoğunlukla sizler üstüne olan kaygılarını açıklamıştır: «Ülkenizi çok özlüyorsunuzdur kuşkusuz... Tabii, tabii; insan ne de olsa herşeye alışıyor. Kimbilir sizin oralarda iklim şu sıralar nasıl yumuşaktır... Savaştan sonra, kocam ölmeden önce yani, biz bir kez yıllık dinlence yapmıştık da İtalya'ya gitmiştik. Tabii, bambaşka yerler oraları... Güneş ve sıcaklık... Uzun yıllar kocamla aramızdaki konuşmaların konusu İtalya dinlencemizde gördüklerimiz, kokladıklarımız, yediklerimiz olduydu... Bu gün yine eksi ondört derece olacakmış... Soğuklar neyse de, kocam öldükten sonra yalnızlığa alışamadım. Böylesi havalarda çoğu zaman üstüme bir battaniye alıp pencerenin önüne oturuyorum. Gücüme çok güvenirsem eğer, sıkıca giyinip semt kitaplığına gidiyorum. İyi oluyor, orda gazeteleri, kitapları karıştırıyorum biraz. Bir de yöremde insanlar, gençler filan dolanınca, bu soğukta yeryüzünde yaşıyan yalnızca ben değilmişim deyip, içime bir güven geliyor. Bu güven birkaç gün yetiyor bana... Sizleri düşünüyorum da, işiniz daha zor. Hiç alışmadığınız iklimi var kuzum buraların. Biz alışmışız. Hem insan, doğarken ülkesini, sevdiği iklimi seçemez ya. Yoksa daha ılık bir ülkede doğmayı, oraların insanı olmaya ben de isterdim...»

Her yemeği yiyemiyen, her içkiyi içemiyen, sürekli perhiz yapan bir yaşlı bu bayan Kreis. Kaç kez yemeğe çağırmışsmızdır, bir neden bulup bir başka zamana ertelemiştir. Yalnız kızınla Kerime belli ayrıcalıklar tanır: Onların arada bir getirdikleri çiçekleri, uzun bir zaman ayak üstü konuşmalarının birinci konusu yapar. Evine şimdiye değin sizi; Serap'la seni hiç çağırmamış olmasına karşın, çocuklar oldukça sık akşam çayı çağrısı almışlardır.

— Konut kapısı anahtarlarımdan birinin sizde durması içime nasıl bir güven veriyor bilemezsiniz bay Yaprak. Biliyor musunuz, o olayın etkisini üstümden atabilmiş değilim henüz...

İki yıl önce işsizlik param yine kesilmişti de, yeniden hak kazanabilmek için sekiz on aylığına bir ilaç fabrikasında gece vardiyası işi bulup, yazı masası başına oturmaya akşam üzerleri ile sınırlamıştın. Sabaha karşı üçte evde olabiliyordun ancak. Sonra da öğleye değin uyuyordun, uyumaya çalışıyordun.

— Siz olmasaydınız ben öyle koridorda, yarı açık kapı arasında kimbilir ne zamana değin öyle yatıp kalacaktım...

İş dönüşünde kapısını açık ve kendisini yerde baygın yatarken bulduydun bayan Kreis'ı. Sonra ilkyardım, sonra hastane... Kan dolaşımı bozukluğu. «Belirgin bir neden bulamadılar tansiyonumun bu denli düşmesine... Evet, yaşlılık da bir nedendir ama, daha çok ruhsal olduğunu söylediler. Kocam öldüğünden bu yana bu benim tansiyon dalgalanmalarımı biliyor musunuz? Ama beni en ürkütenini de sizin beni bulduğunuz o gece yaşadım. Kapıyı güçlükle açıp zilinizi çalacaktım ki...»

— Rahatım şimdi. İçim rahat. Bir iki gün beni ortalıklarda görmezseniz; kapımın açılıp kapandığını duymazsanız lütfen hiç çekinmeden kullanın anahtarı. Ev-

de kokuşmak düşüncesi de beni ürkütüyor, biliyor musunuz?

(74)

74

Üç gündür üstüste; yenilmeyen, daha doğrusu bitirilip yenilemiyen yemekler yapıyorsun.

— Küçük bir kitaplık? Mutfağa mı?

Serap, pek bir anlam veremediği bu isteğine «... niye olmasın» gibilerden bir yanıt verdiydi; geçiştirdiydi, günlerdir değişmez akşam yemeği (!) olan sucuklu sandviçi eline tutuştururken. Sen de o zaman daha öte bir açıklamanın gereksiz olduğunu düşündüydün.

Haftalardır, aşeren gebe kadınlar gibi, olur olmaz yemekler, tatlılar özlüyordun ve yeni bir «bunalım mı» başlıyor diye kaygılı bir soru vardı kafanda. Bir «bunalım» başlangıcını düşündürecek denli bir iştah dalgası geçiyordu beyninin kıvrımlarından ve midene kasıntılar girerek ille de o yemeğin ya da tatlının şimdi, hemen elinin altında olmasını istiyordun. Çözümü, anlatımı karmaşık kimbilir hangi uyarıların beyninde dalgalar yapıp seni tutsak bir yaratık haline getirmesiydi bu. Kafanda bir saat, iki saat, üç saat yalnızca o yemeğin renkleri ve usulca bir buğuyla yayılan kokusunun bir çeşit halüsinasyonlarını yaşıyordun. Ve bu, oluşması gerekli hertürlü düşüncene ket vurup önüne geçiyor, seni, çileden çıkaran bir cebbarlıkla kendinden bezdiriyordu... Neydi bu? Nedendi? Evet, üniversite yıllarındaki o dehşetli parasızlığın; Şarlo filmlerine özgü acıklı bir gülünçlükle lokanta vitrinlerini o kaçamak bakışlarla süzmelerin içe,

ruha tıkılmış istediğini yiyememe sancısının nice yıllar sonra dışa vurumları mıydı bunlar? «Bir tek bu saçmalık eksikti ruhunun dehlizlerinde seni koşturup duran!» Ve sen bu duyguyu «saçma ve anlamsız» bulduğun sürece, duygu deli boğalar gibi üstüne saldırıyordu. Artık çok iyi biliyordun ki, ruhunun bu saçmalığını taş çatlasa kimselere söyleyemezdin: onun söyliyemiyeceğin, ortak bulamıyacağın öylesine saçmalıkları birikti ki, artık kendine «deli» dememek için direnmene gerek olmadığını anladın.

— Küçük bir kitaplık mı?... Mutfağa mı?

«Evet, mutfağa da bir kitaplık yapacağım. Ben bir «deliyim», demedin karına. Ve karının sana uzattığı sandviçi kemirerek oturma odasına doğru yürüdün.

«İştah mı? Nasıl bir iştah yani?... Seni tutuklayan, elini ayağını bağlayan bir iştah duygusu mu? Kullandığın ilaçlardandır güzelim.» diyecekti karın, belli. Ya da, «Tabii, alkolü bu kadar azaltmış olman vücudunda böylesi şaşırtıcı yansılamalar yapıyor.»

Bir hafta önce, üç dilden on tane yemek kitabını ocağın sağ tarafındaki duvar boşluğuna yapılmış rafta dizili görünce,

— Yaptın demek kitaplığı? İyi olmuş, dedi yalnızca.

Ocağın üstünde duran üç tencereye, fırındaki böreğe, yüzüne kırık bir gülümseme konduraraK baktı. Bu akşamki yemeğe yoksa konuk mu çağırmışız, onu sordu. Hayır, yalnızca ikiniz için yapıldığını söyledin yemeklerin. Kendisi yiyemiyecekti; iş yeri kantininde bile bol salatadan oluşma 'öğlen yemeği' yiyordu ancak. Gittikçe şişmanlayıp, yağlanmak sinirlendiriyordu onu, biliyordun.

— Beni mi protesto ediyorsun böylece? Artık yemek yapmadığımı falan mı vurgulamak istiyorsun?

Hayır, öyle bir dileğinin olmadığını; yemek yapmanın, o kokuları hemen yakınında, burnunun dibinde duymanın seni rahatlattığını söyledin.

— Yapılıp yenilemiyen bu yemekler bana hüzün veriyor, acı veriyor, dedi karın.

Eve uğramaları artık iyice seyrekleşen kızınla oğlunu anımsatıyormuş bu yemekler.

— Bir zamanlar bizim de yöresinde çocuklarımızın toplanıp yemekler yediğimiz sofralarımız olmuştur, dedi sonunda.

(75)

75

— Konusu buna benzer kısa bir öykün vardı senin? Hı? Anımsıyor musun? Öğrenci Federasyonu'nun o koca yapısının arkasındaki salaş kahvede okuduydun bana... Bütün bir gece uyumayıp 'bunu' yazdığını söylemiştin. Kargacık burgacık yazını kendin bile okuyamıyordun. «Yahu, şunu da oku hele» deyip sarı saman kağıtlarını masanın öbür ucundan önüme sürüyordun. Çok sigara içiyordun. Sigarayı tutan parmakların nikotinden sapsarı kesilmişti. 'Bunca çok sigara içen biri uzun yaşamaz' diye düşünmüştüm o sapsarı olmuş ince parmaklarına bakarken. Senin ölümünü çağrıştıran o düşüncemden o an kendim korktuydum. Ve kendime şaşarak, seni çok sevdiğimi ayrımsadıydım. Oysa dediğim gibi; belki bir hafta, belki on gün olmuştu seni tanıyalı. Neydi peki içimin titreyerek senin ölümünden korkmaklığım? Bir yandan buna yanıt ararken bir yandan da okuduğun öyküyü dinlemeye çalışıyordum. O sarı defter sayfalarına yazılmış kısa öyküyü okuyup bitirene değin tam üç sigara içtiğini saydıydım. Öyküyü nasıl bulduğumu sorduğunda, 'çok güzel ama, sen de çok sigara içiyorsun' dediydim. Sigara ile öykü arasındaki ilişkiyi pek çıkaramamış, yüzüme o çocuksu şaşkınlığınla bakmıştın...

Anımsamaz mısın o öyküyü, sen de anımsarsın tabii. Günün birinde arkadaşlarının çıkardığı bir yazın

dergisinde yayımlansın diye vermek gerekmişti de, tüm aramalarına karşın bir daha bulamadıydın. O zamanlar nerde yatıp nerde kalktığın belli değildi ki, nerde unutup bıraktığını anımsıyasm!... «Ben bir yenisini yazıp veririm», dediydin. Unutup gittin sonra. O zamanlar yaşamın kendisiydi önemli olan, yeniden üretilmesi değil..

— Adamın biri evinde bir duvar gazetesi çıkarıyordu, usumda kaldığı kadarıyla... Sonra, o mahallede bir «anarşist»in peşine düşmüş olan polisler, ev aramaları sırasında adamın evini de ararlarken bu duvar gazetesini görürler. Üstüne bir yığın fantaziler üretip, adamı da «anarşist» yardımcısı olarak yaka paça alıp götürürler. Öykü böyle bitiyordu değil mi?

— Evet, öyle bitiyordu. Ama ben bu bitişi sevmemiştim. Sonra öykünün ikinci bölümünü de kurduydum kafamda, sevmediğim bu bitişi örtbas edebilmek için.

— Onu bilmiyorum bak.

— Dedim ya, kafamda kurduydum yalnızca. Kağıda geçirmiş, yazmış değildim. Oturup ikinci bir kez yazabilseydim bu değiştirdiğim sonla bitecekti öykü: Adamın birde bir kedisi vardı, anımsar mısın?

— Adam, gazetenin sayfalarını hazırlarken kedi de bir ara masanın üstüne zıplamış, mürekkep şişesini devirmiş, tüm temiz dosya kağıtlarını rezil etmişti?

— Ha işte o kedi! Öykünün sonunda «tehlikeli anarşist» diye tutuklanan adamı, yani sahibini, gelip hapisten kurtaracaktı.

— Kedi?

— Kedi. Eğer ikinci bölümünü de yazsaydım tabii.

Şimdilerde Serap'a gençliğinize ilişkin ne anlatsan; ya da gençliğinize ilişkin en küçük çağrışımlarda hemen hüzünlü, ağdalı bir melankoliye giriyor. O zamanlar senin kendisini çok daha sevdiğinden falan söz ediyor.

Dün akşam yatakta konuştuklarınızdı buraya geçir-

diklerin. Karın, uykularının giderek azaldığından, inceldiğinden yakınıyor son zamanlarda. Uykularının giderek kaçtığından... Senin ise kaçırdığın o kadar çok şeyin var ki, onun uykusuzluğu sana düğün bayram.

Gün kar aydınlığıyla ağarıyordu ki, anca dalıp uyuduydu Serap. Romanın ana öyküsüne, götürücü öyküsüne işte o gazete çıkaran adamı oturtmayı koymuştun kafana.

— Kediyi beğendim ben asıl. Bana kalırsa kedi olsun romanın götürücü kahramanı.

Uyku ile uyanıklık arası bir çizgide söylediydi bunları. Şakadan mı söylüyordu bunu? Neden böyle bir şaka yapmayı gerekli görmüştü? Sordun. Ama o, kendi sözlerine gülmek isterken uyumuş, yarım bir gülücük dudaklarına takılıp kalmıştı.

Uyandırıp, yinelemedin sorunu: Neden yani, böylesi bir öyküden roman çıkmaz mı demek istiyorsun?

Sen kalktın. Daktilonu oturma odasına taşıdın, uykusuna anca dalıp girmiş karın uyanmasın diye.

Ve başlayış o başlayış oldu: Tam üç daktilo sayfası yazdın öğlene değin. Ve yazılıp bitirilmiş bu üç daktilo sayfası yazıda, bitirilmiş koca bir romanı, kendi yazdığın, yazarı sen olduğun bir romanı düşledin bakıp bakıp; üstünde harfler, tümceler olan sayfaları üst üste koyup kalınlığına baktın!

Çığlık çığlığa bir sevinç içinde...

(31)

76

Notlarım karıştırırken bu sabah gördün: karına, ilk kez, o eski öyküyü romanlaştırmayı ilk kez tasarlıyormuşsun gibi anlattıklarını daha önce de düşünmüşsün. Romanının şimdiye değin yazdığın sayfalarında adama bir türlü ad bulup yakıştıramadıydım. Oysa notların arasında «Ömer» diye bir ad bulduğun ortaya çıktı. Kullan onu. Neden bu adın kullanılması gerektiğini filan da yazmışsın üstelik, öncelikle kendini inandırman gerek düşüncesiyle... Şimdiye değin adamın adını noktalarla geçiştiriyordun; «Ömer» hiç de fena değil doğrusu. Kullan. İlerde değiştirirsin adamın yaptıkları adına uymazsa. Öyle değil mi, adları yüzlerine ve yaptıklarına uymayan öylesine çok insan gördün ki... Peki hadi, düşünceden geçenleri saklama da, yazıver şuraya: Senin adında, doğrusu ya, bir romancı adı değil! Belki bir peygamber, bir ermiş için geçerli olabilir ama, bir romancı adı olarak? Senin adın sana en çok o iskele hammalını, çocukluğunun o sevimli çingenesini anımsatıyor. Yanındaki bezden azık torbasında her zaman aşı rengi, iç bükey bir çatı kiremiti taşıyan; ve balıkçılardan armağan aldığı palamut balıklarını bir iki domates ve yeşil biberle bu kiremitin içine koyup İskele Fırıncısı'nda fırına attıran; ve yakıcı güneş altında denize karşı bu güzelim palamut balığıyla karnını doyuran ve yanı başında ken-

disini izleyen sana da «Ge sen de doyuruve karnını» diyen o çingeneyi...

Bütün bir gün adam, yani Ömer kaç duvar gazetesi çıkarmalı, çıkarabilmeli diye kafa patlatıp durdun.

Ömer hakkında, denebilir ki, hemen hiçbir şey bilmiyorsun. Üniversite yıllarının o gürültülü, uğultulu karmaşasında bir yerlere sıkışıp kalmış bir «ad» yalnızca. Daha doğrusu adsız bir adamdı da, böylesi bir adı ona senin yakıştırdığını kendi notlarından öğreniyorsun.

Yazdığın sayfaları ikide bir üst üste koyup ne kadar «kalınlaşmış» ona bakıyorsun.

Şimdiye değin duymadığın bir yığın güzel, sıcak duygu sırtını elektirikleyip geçiyor: Şımarıyorsun kendi kendine.

Yahu kaç sayfa olacak bu senin roman be? En iyisi bin sayfayı ilk ağızda yazıp, sonra ayıklamak!

Hangi yayınevine bastırmalı acaba?

Kitaplığına gidip, çeşitli yayınevlerinin bastığı kitapları gözden geçiriyorsun... Serap, sana çaktırmıyormuş gibi izliyor seni; senin kendine olan hoşnutluğunu.

«Özenli, doğru dürüst kağıda kitap basan yayınevi öylesine az ki bizde de.»

Serap'ın sesi mutfaktan geliyor.

«Zarfa değil mazrufa baksınlar, beyim!»

Günlerdir eve uğramıyan kızının Fredy ile birlikte, yılbaşı dinlencesi diye, İspanya adalarından birine gittiğini anca bugün, karından öğreniyorsun... Para? Parayı nereden bulmuşlar ki? «Bir öğrenci - turizm bürosu yoluyla canım. Ucuz. Zaten kendi paraları vardı. Biraz da ben verdim tabii.» Peki senin neden anca, şimdi, bu akşam haberin oluyor? Açıklamalar yapıyor karın. İçindeki sevincin bir garip hüzünle yer değiştirmesini önleyemiyor bu açıklamalar.

«Ömer'i kimseler anlıyamadı!» deyip kırgın bir sesle, iki kişilik sofranızdan kalkıyorsun.

(32)

77

Çarşamba.

İlaçları alma düzenini iki gündür aksatıyorsun.

İki gün önce canın deliler gibi viski tadı çekti. Akşam yemeği bitince bir yudum viskiyi ağzına alıp bir süre çalkaladıktan sonra gidip lavaboya tükürdün. Birtane sigara yaktın. İki duman çektin içine. Parmaklarının arasında tütüşünü seyrettin. Sonra bir yudum duman daha. Baktın baş edemiyorsun. Yarısına varmadan söndürdün sigarayı. Yasakların anlamsızlığı üstüne bir iki çeşitleme yaptın düşüncende... Derken, kalkıp yarım bardak viski koydun bardağına. Ve yeni bir sigara yaktın. Ve bir türlü sıkıdüzene sokamadığın kişiliğine küfrederek viskiyi de sigarayı da bitirdin. Bundan sonra da bütün bir gece tatsız bir baş ağrısı saplanıp kaldı kafana. Aldığın ilaçlarla asla bağdaşmıyan alkol kendisini gösterdi böylece. Ağrı yetmezmiş gibi kendi düşgücünün canavarlığını da ekledin geceye: Bu baş ağrılarından sonra sırt ağrıları, sonra göğüste daralma ve boyuna doğru yükselen bir sıkıntı, derken göğsünün ortasında cilet çiziğine benzer yanmalar ve eskilerin o ağdalı deyişiyle: Sekte-i kalp!...

Evet, sağlık ansiklopedilerinde anlatılan «kalp krizi» nin ezberine aldığın tüm durumlarını o sana düşman düşgücünün sayesinde sırtından ölüm terleri dö-

kerek ve yanında yatan karına hiçbir şey duyurmamağa çalışarak, yaşadın.

Anca sabaha doğru uyumuşsun. Karının başucundaki çalar saatin sesine sen de uyandın sonra: Kalpten gitmemişsin demek!...

İki gün önceki bu olay seni yeniden karıştırdı...

Ara verdiğin ilaçları bugün yeniden almaya başladın. Ama, romanı yazma hızın düştü. Düştü, azaldı değil de durdu!... Bütün bir gün şimdiye değin yazdığın sayfaları sayıp durdun; sanki arada unutulmuş fazladan bir sayfa daha çıkacakmış gibi sekiz, belki de on kez, sayıp durdun.

Yeni bir sayfa ekliyemeden tam dört saat geçirdin masanın başında; daktiloya takılı beyaz kağıdın önünde.

Sonunda, karlı sokaklarda dolaşmaya karar verdin. Masanın başından kalkıp giderken boş, bembeyaz sayfaya şunları yazdın: O kadîm patlamadan, biz insanların kulakları hâlâ uğultulu, hâlâ bir parça sağırdır!

Nerden usuna gelivermiş de yazmışsın bunu?

Nerden değil de, «neden?» demek belki daha doğrusu. Hoş, «neden» diye de sorsan farketmez ya; hiçbir zaman kesin bir yanıtı yok bunun çünkü. Çünkü beynimizin işlemesine, çağrışımların irdelenmesine ilişkin hiçbir kuram bizi doyurucu yanıtlara götüremiyecek: Kozmosun oluşumu üstüne yıllarca önce okuduğun bir kitabın sende billurlaşmış, şiirsel bir özeti neden bu sabah boş bir dosya kağıdına yazılmak biçiminde ortaya çıksın? Bu sabah nerden gelip de o boş sayfaya oturup kaldı o tümce? Evreni oluşturan o kadim patlama ve kulaklarımızın sınırlı duyarlılığı?

Usuma bir yığın çeşitleme geliyor şimdi bu notları buraya yazarken: birilerinin ya da birisinin şuna benzer bir sözü olacaktı: Beynin gizini çözmek evrenin gizini çözmektir; kozmosun sınırlarını ve gizini bilmek... Mil-

yarlarca yıldızın, binlerce galeksinin ve «kara delik»lerin gizini, sınırını... Ve beynimizin kozmozla olan alış verişi ve milyonlarca küçük, pespaye hırslarımız, gülünçlüklerimiz, zavallılıklarımız...

Karda yürümeye çıktım sonra.

(35)

78

«Freud'un iflas ettiği; bir yığın spekülasyonları bilime karıştırdığı, analiz metotlarından çoğunun safsata olduğu filan ileri sürülüyor ama, hâlâ daha sağlıklı bir alternatif getirilmiş değil söylediklerine. Benim, hastalarıma ilk günden söylediğim şu: hemen bir okul defteri alın ve bu geceden tezi yok gördüğünüz rüyaları not etmeye başlayın. Ben kendim, tam yirmi altı yıldır gördüğüm rüyaları not ediyorum. Defterler dolusu rüyalar birikti. Üç dört yılda bir gözden geçiriyorum gördüğüm rüyaları. Şimdiye değin saptıyabildiğim, birbirleriyle ana çizgide benzerlik gösteren yedi çeşidi var. Bunlardan ana motifleri aynı olan dört tanesini ortalama dört yılda bir gördüğümü çıkardım yaptığım hesaplarla. Hatta iki tanesi var ki, iki yıl ara ile aynı rüyayı en küçük ayrımcığı bile değişmeden tıpkısıyla görüyorum. Bu rüyamı yazmak, tanımlamak için kullandığım sözcüklerin yüzde sekseninin de aynı olduğunu çıkardım, farkettim daha sonraları. Rüyalar sonrası not ettiğim tansiyonumun verileri de hemen hemen hiç değişiklik göstermiyor. Hani, iki yılda bir tıpkısını gördüğümü söylediğim rüya var ya, işte o rüyadan sonra dört beş gün hep düşük tansiyon hastalığı çekiyorum. Beynime yeteri kadar kan gitmiyor ve baş ağrıları ile geçiriyorum günleri. Halsiz ve uykulu dört beş güne hazırla kendini, diyorum bu rüyadan sonra. Rüyalar öbür yarımızdan haberler getiriyor.

Bildiğimizi, izlediğimizi sandığımız uyanık geçen yarımızı, ancak rüyalarımızı anlamlandırabilmekle tanıyabiliriz. Örneğin ben...»

Paris Bar'daki hafta sonu buluşmasına son iki haftadır geliyor bu hanım. Macar asıllı bir Alman psikologu imiş. Mesleğine ilişkin yazdığı iki kitap, ders kitabı olarak da kullanılmaktaymış.

Kadın, hem hastası olmuş kendisinin hem de doktoru; anladığın kadarıyla. Demek ki, durmadan gözlem altında tutuyor kendisini; denek olarak kullanıyor. Nereye gitse yanında hastasını da götürüyor demek.

İçine hafakanlar bastı kadım dinlediğin sürece. Yalnızca senin değil, masada oturan öbürkülerin de. Sonunda konuyu değiştirmek için kadını dinlememe, kendi aralarında konuşma yöntemini uyguladılar da, bir zaman sonra sustu kadıncağız. Bakalım nasıl acı duyacağım diye, ikide birde kuyruğunu ısıran bir kediye benzettin hanımı. Derken bir ara gözüne de öyle gözükmeye başladı. Saçları da kızıl. Ortaçağın içinden çıkıp gelmiş bir cadı. Sana kuyruğunu ısıran bir kedi gibi gözükmesi o yüzden olsa gerek diye düşündün: şarabını yudumladıkça kadının kulakları uzadı ve yeşil gözleri çekikleşip, gözbebekleri büyüdü kocamanlaştı; bıyıkları ise upuzun, yediği yemeğin yağları bulaşmış...

Tüm bir cumartesi ve pazarını bu cadıya bağışladın: düşüncende uğraşıp durdun onunla. Sana ne cadıdan filan!...

Üstelik kadının cadılıkla neyle ne ilişkisi var?!

Bir cumartesi pazar cadılarla... Aman Tanrım!

Bugün pazartesi.

Günlerdir ilk kez yine aksattın romanına iki sayfacık olsun eklemeyi. Onun yerine dün gece gördüğün (ya da şimdi bunları yazarken, usuna geliveren bir olasılıkla, gördüğünü sandığın; belki de o cadının etkisi ile...)

iki rüyanı uzun uzun not etmeye koyuldun: Kocaman, kanalizasyon künklerine benzer bir dehliz içinde; taa ilerde, belli belirsiz görünen bir ışığa doğru yürüyordun. Yolun sonuna doğru, ışık artık iyice büyüyüp onun içine gireceğin bir sırada badem gözlü, ince üçgen yüzlü kocaman bir kedi başı gördün ve gerisin geri, geldiğin karanlığa doğru kaçmaya başladın. Rüyanın biri bu idi. Serap uyanmış: Korku ile çığlıklanmışsın çünkü. Ona da anlattın: «Kediden kaçarken bağırmış olmalıyım?» dedin. «İyiki uyandım sesine» dedi karın: Saati kurmayı unutmuş! İki gündür geç gidiyormuş zaten işine. «Artık bıktım, hiç bir işte çalışmak istemiyorum.» Ev kadını olmayı özlüyormuş. «Kedi, belki de senin kahramanını hapisten kurtaran kedidir? Hani yazamadığın öykünün ikinci bölümündeki kedi...»

Bu kedinin başka bir kedi olması gerektiğini söyledin.

Işığı yeniden söndürdünüz.

İkinci kez uykuya daldığında ise, ünlü komedyen Harold Lloyd'un, hani şu «lui»nin, saat yelkovanına asılıp debelendiği sahne var ya onu gördün. Nasıl olduysa oldu, rolü sen üstlendin: o kocaman duvar saatinin göstergesine sarılıp, aşağı, kaldırıma düşmemek için çırpınıp durdun...

Kızıl saçlı kadının etkisi üstünde hâlâ sürüyor olsa gerek: şimdi de tutup bu saçma rüyaları işte buraya not etmekle vakit geçiriyorsun.

İşine baksana sen. Sana ne tüm bunlardan!

Hı?

(79)

79

İşsizlik parası kesileli dört ay oldu.

Bir haftadır, gündüzleri İşçi Bulma'ya gidip iş soruyorsun. Bir iki iş gösterdiler, beğenmedin.

Beğenmedin değil de isteksiz davrandın. Onlar da üstelemediler zaten.

Eğer yarın öbürgün biryerlerde çalışmaya başlarsan, diye, şimdi geceleri oturuyorsun daktilo başına.

Gece çalışmasında insan karşısındaki kağıtla daha kesin, daha katıksız yalnız kalıyor. O ve sen varsın yalnızca. Oysa ki gündüz, senden birşey bekleyen kağıtla bunca yalın kalamıyordunuz karşılıklı: Parkı, çocukları görüyordun ve kulağına değin ulaşan bir yığın sesin çağrışımına bırakıp kendini, kaçabiliyordun kağıttan.

— Ben iyice yalnız kalıyorum. İşten döndükten sonra hiç olmazsa seninle bir iki laf konuşuyorduk. Oysa şimdi... İyice yanlız kalıyorum. Ne var sanki geceleri de o masanın başına tüneyecek?

Nedenini açıkladın karına.

Bir yere girip mutlaka çalışmanın, para kazanmanın, hele şu sırada hiç de gerekli olmadığını ileri sürdü.

— Tatillerde çocukların ikisi de çalışıyor. İyi kötü, eve giren şimdi para ile daha uzun bir süre idare edebiliriz. Oysa ben yalnız...

Sonra da, bir başka gerçeği söyledi sana. Senin ken-

di kendine söyleyemeyip gerilere attığın, kafanın derinliklerinde kalsın istediğin gerçeği: «Bana kalırsa, sen bu kez de, 'dışarda çalışma'yı neden gösterip yazma işini tavsatacaksın. Tam da, yıllardan sonra tam da kafandakilerini bir düzene koyup kağıda dökmeye başlıyabildiğin şu sıralarda...»

İstersen gece bile yazabileceğini, kendisi bu yalnızlığa da bir çözüm bulabileceğini, ama lütfen, ne denli uzun sürerse sürsün, geleni, bunca beklemeden sonra hiçbir nedenle geri çevirmemeni (kendini inançları uğruna feda etmiş inançlıların buğulu sesiyle) söyledi karın.

Onun bu tür konuşması canını sıktı tabii: kendi başına ve başı boş bir biçimde oynadığını sandığın oyununa sorumluluğun tatsızlığını katıyordu. Daha öte konuşup, tartışmaya girmedin: «Bakalım, biraz daha ilerlesin yazdıklarım. Söylediklerinde haklısın belki de...»

Yeniden gelip masanın başına çöktün ve gece çalışmasının kağıtla başbaşa kalınan o tatsızlığını not ettin çekmeceden çıkardığın kağıtlarına.

Ailenin üyeleri baba, anne, oğlan ve kızdan oluşmakta.

Adamın adı: Ömer.

Aileye sonra da küçük bir kız çocuğu ekledin. Bu küçük kız da nerden çıktı? Kendi ailenle çakışan dört kişilik «takım» iyi idi işte?

Tam ışığı söndürüp yatmaya gideceğin sırada küçük kızın nereden «çıktığı»nı buldun: Serap, uzun zaman «Bir kız çocuğumuz daha olsun»u yineleyip durdu idi. Sen ise, karşı çıktıydın. Bu yüzden epey bir tatsızlık sürdüydü aranızda.

Yedi ya da sekiz yıl geçmiş bu gün çok mu çok gereksiz bulduğun, o günlerde ise sinirlerinizi, dünyanızı alt üst eden, konusu «bir kız çocuğunun yapılması» olan

tartışmalardan. Çocuk olsaydı o sıralar şimdilerde ya yedi ya sekiz yaşlarında olacaktı.

Serap'ın kendince bir nedeni vardı düşüncesini ileri sürerken: «Öbür çocuklar büyüyüp evden çekip gittiklerinde, bu, daha elimizde olur. Bir başımıza, yalnız kalmayız.»

O zamanlar anlamadıydın karını.

Hem Serap, yalnızlığım ileri sürüp bunca üstüne düşmezdi bugün.

(80)

80

5 Ocak 198...

Serap, yılbaşından bu yana evde.

Doktor Gertich'e birlikte gittiniz.

— Belirli bir hastalığı yok ama, bıkkın ve yorgun duyumsuyor kendisini, dedin adama.

Göstermelik, tansiyonunu ölçtü karının. Ağzını açtırıp, diline baktı.

— Demir yetersizliği var eşinizde, dedi ve «Ferrum» adlı bir ilaç yazdı reçeteye... İlk ağızda on günlük bir dinlenme yazıyorum. Bittiğinde gelirsiniz, dilerseniz dinlenme süresini uzatırız sonradan.

Serap, yılbaşı tatilinden bu yana evde.

Morali düzelmiş gibi gözüküyor; odalara, mutfağa girip çıkıp bir işler yapıyor. Bu sabah pencereden, haftalardır yerden kalkmayan kara bakıp, gençlik yıllarımızın o ünlü, sıradan şarkısını mırıldanıyordu keyifle: «Tombe la neige. Tu ne reviendra pas ce soir...»

Sen, «romanın» da kullanacağın zamanı «on gün» diye belirledin. Ömer, birşeyler yapacaksa on gün içinde yapsın, diye düşünüyorsun. Belki biraz daha çok, biraz daha az olabilir? Ömer'e bağlı bu. Ona vereceğin öyküde nasıl rol keseceğine bağlı. «Yahu, arkadaş senin bana verdiğin zaman yetmedi» derse, hemen elinden tutup doktora götürürsün; Gertich'e.

Ya öyküyü beğenmezse? «Bana verdiğin bütün bir on günü evde geçirip, 'Duvar gazetesi' midir nedir onunla uğraşarak mı geçireceğiz» derse?

A, bak onu derse, öyle konuşursa aramız bozulur: Bunca yıldan sonra içinle, dışınla uyuşabileceğin bir öykü bulmuşsun; onca zaman kafanda yoğurup durmuşsun, «Ömer» diye, daha ne idüğü belirsiz biri çıkıp seni yolundan bu kez o çevirmeye çalışsın. Bu kez o seni kendinden, kendine güveninden kuşkulandırmaya çalışsın...

Olmaz! Adama sert davranmak gerek arkadaş.

Gerekirse göz dağı filan vermeye kalk: İşçi Bulma'dan yeni bir işe çağrı geldiğini, eğer seni dinlemez ise, daha kaşı gözü bile doğru dürüst belirmeden orta yerde bırakabileceğini söyle. İş önerisini kabul edip çalışmaya başlayacağını ve kendisinin yalnızca senin kafanda, yarım yamalak notlarında, çiziktirmelerinde kalacağını, bunun acı ama gerçek olabileceğini apaçık belirt.

Fabrika işi mi olur, taşıma işi mi, neyse artık, bir başladın mı; o yorucu saatlerden sonra kendisinin de seninle birlikte ya bir kitap başında ya da televizyonun karşısında uyuyup kalacağını, kesin ama adamın yüreğini incitmeden, anlat ona. Ya da, artık kalp mi olur, kanda bir ton yağlanma mı, hiç umursamadan, viski komalarında seninle birlikte acı çekmeye hazır olmasını söyle ona...

Hem, ne varmış öyküyü beğenmeyecek?

Küçümsenir bir iktidar mı sana verilen?

Sıcacık odandan kapının önüne bile, şu karlı buzlu dünyaya bile bir adım atmadan yeryüzünde sana ters gelen herşeyi düzelteceksin!

Belki haklısın, zaman az gelebilir yapacağın, yapman gerekli işler için. Ama dedin ya, gerekirse birlikte gideriz bizim aile doktoruna, zamanı uzatırız.

Dilediğin kadar mı? Yok, öyle yağma yok: zaman

hepimiz için sınırlı. Gerekirse bu on gün içinde hiç uyuma canım!... Kırk şu kadar yıl uyudun da ne oldu?

Dedim ya, burnun bile kanamıyacak dünyayı yeniden yorumlayıp düzeltirken.

Yalnız, ilkelerinden şaşmak yok.

Sen sıradan bir insansın. Tüm sıradan insanların birikimini har vurup harman savurma yok; ilkelerinden ödün verdin mi gittin demektir. Cebbar ve burnundan kıl aldırmamaya bak. Ve evden dışarı pek çıkmadan ongün içinde bitir işini. Çünkü evinin duvarları içinde kaldığın sürece dünyayı değiştirebilirsn. Sokaklarda, meydanlarda, istasyonlarda senin gibi milyonlarcası, milyarlarcası var. Dışarı, evden dışarı adımını attın mı bunlardan biri olursun: Aman Tanrım, o ne dehşetli bir zavallılıktır!

Otur evinde ve değiştir dünyada beğenmediklerini: Olayları, insanları, haberleri, iktidarları...

Ver herkeslere ağzının payını!

Ne varmış uygulaman gerekli öyküyü beğenmeyecek?!

(36)

81

Kahvaltıda, Ömer'in öyküyü üstlendiğini söyledin karına. Biraz da senin zorunla kabul ettiğini, çünkü izlediğin kadarıyla, Ömer'in senin öykünü ana çizgileri ile olsun kavrıyamadığını da belirttin.

— En iyi, öykünün içine onu, yani Ömer'i pat diye itelemekti, ben de öyle yaptım.

— Başarabilecek mi? diye sordu karın.

— İşçi Bulma'dan gelen yeni iş davetine olumlu ya da olumsuz, bir yanıt vermedim hâlâ.

— A, öyleyse mutlaka başarmalı bu Ömer denen adam. Ben de elimden geleni yaparım. Hem de severek. Hele, sen bana adamı bir tanıştır...

Karın, pek güzel güldüydü bu sözden sonra.

— ... Tanıştır bir, gerisi kolay. Bunca yıldır biriktirip harcamadığım kadınlık deneylerim var. Başka ne zaman kullanacağım ki onları? Yeter ki seni yarı yolda bırakmasın. Usunu çelmesini bilirim ben onun... Artık kesin iyi günler yaşamak istiyorum. Bunun da sensiz olmayacağı belli. Ya da Ömer'siz...

— Ömer'siz mi?

Yeniden ve daha içten gülerek evetlediydi sorunu:

— Evet, Ömer'siz olmıyacağı... İstersen kıskan.

Gülmesine sen de katıldıydın.

İşçi Bulma'dan gelen çağrıya, sağlıksızlığını ileri sürerek, kabul edemiyeceğini bildiren bir yanıt yazdın.

Kıyıda köşede, biriktirdiğin ne kadar notun, çiziktirmen, kesiğin varsa arayıp toplamaya koyuldun.

Sana da inanılmaz gibi geliyor ama, oldu işte: Şimdiye değin yazdığın otuz iki sayfayı yeniden ve adamı öykünün içine iyice yerleştirerek; daha doğrusu Ömer'i öykünün içine salarak, o ne yapıyorsa sen de izlemeye, yazmaya başladın.

(37)

82

Günlerdir sanki kendi gücünle değil de, seni egemenliğine almış bir gizemli gücün diktesi ile yazıyorsun.

Yazıyordun.

Çünkü, bugünkü güne bir kusma duygusuyla; önüne geçemediğin bir öğürtü ile başladın.

Gözlerini açtın masanı ve daktilonu gördün. Nasıl olduğunu anlamadan dehşetli bir kusma basıncı karnından boğazına doğru bastırdı. Lavaboya güçlükle koştun?

Midende yeşil mide sularından başka bir şey yoktu. Ama o kasılma; kusmanın o öğürtü duygusu hâlâ daha şuranda oturmuş, sabahtan bu yana durmakta. Unutmaya, usundan uzaklaştırmaya çalıştın bir süre, olmadı. Bir şeyler yersem belki geçer diye düşündün. Bu kez daha da kötüledi. Öğütemedi miden yediklerini.

Karın, işten dönünce pirinç lapası yaptı sana. Güçlükle yutkunarak iki üç kaşık yedin. Sonra yeniden lavaboya...

Öylesine halsizsin ki şuraya bir iki satır çiziktirirken; yarı uzandığın yatakta yazdıklarım görmek için başını bile doğru dürüst dik tutamıyorsun.

Günlerdir sayfalar nasıl da üst üste yığılıyordu. Nasıl da, gözün hiçbir şeyi görmeden yazıyordun. Ömer, sen ne söylersen yapıyordu. Ve sen Ömer'i «dikizleyip»

onun yaptıklarını, söylediklerini, yazdıklarını yazıyordun. Müthiş uysal ve sıkı düzenli bir Ömer'di. Birlikte sona doğru, altı yıl beklemenin verdiği o korkunç gerilimle, birlikte dilediğin bitişe doğru gidiyordunuz. Daha doğrusu senin dilediğin değil de, beynine ve durmadan tuşlara vuran parmaklarına egemen olmuş o gizil gücün istediği bitişe doğru gidiyordunuz... Gün ne zaman bitip gece ne zaman başlıyordu; belli değildi. Bir ara gözlerini yumup uyuyordun: daktilonun başında ya da yatağa yığılır gibi, üstündeki giysilerle, öylece yatarak...

Serap, bir takım yiyecekler getiriyordu sana. Ağzına tıkıştırmaya çalışıyordu. Sen ise maratona çıkmış bir koşucu gibi duyumsuyordun kendini: Ve arada birileri gelip ağzına bir şeyler tıkıştırıyordu.

Uyuyup kendinden geçiyordun: Zaman, Ömer ve sen içiçe geçiyordunuz. Ömer'in «Sizin gibi bir kahramanım olduğuna çok seviniyorum. Gururlandırıyorsunuz beni» dediğini anımsıyorsun. Yıllardır senin gibi birini arayıp duruyormuş sözde. Üstelik ikinizin de tarih ve geçmişe bağlılığınız: tarih bilincinizdeki ortaklığınız en önemli birlikteliğinizmiş.

«Bunu da nerden çıkartıyorsunuz?» dedin. «Benim, ulusçuluğu ağır basan bir yanım olmamıştır.»

«Demek ki kendinizden kaçıyorsunuz bunca zamandır, İbrahim bey... Yurtdışmda şöyle ya da böyle sürgün yaşamı sürdürüp de ulusçulukla hesaplaşmıyan kimseyi tanımıyorum ben. Demek siz İbrahim bey...»

«Yanılıyorsunuz» dedin Ömer'e.

«Yanılıyorsam peki, bu Mehter Marşı'm neden dinliyorsunuz? Kasetin bir bir yanını bir öbür yanını, çevirip çevirip dinliyorsunuz...»

O zaman ayrımına vardın: Kulaklık vardı kulaklarında ve Mehter Havaları çalınmaktaydı!

Kulaklığı öfkeyle çıkarıp attın.

«Dinlemek istemiyorsan bana söyleseydin, çıkartırdım.» dedi karın.

Bu Mehter bantı? Bu teyp, kulaklık...?

«Akşam, kızın ile Fredy geldiler. Bantı Fredy getirmiş. Sana bir şeyler söyledi; bunca kontrolsüz, düzensiz çalışma çarpar ya da çarpmış olacak gibilerinden. Kusup durduğunu onlara da söylediydim... Sen, Fredy'yi görüyordun ama, söylediklerini pek anlar gibi gözükmüyordun. Fredy'nin elindeki kaseti gördün ve dinlemek istedin. Sonra da bir daha sussun istemedin teypten gelen Mehter Müzikleri. Kapattırmak istemedin. Ben de o zaman bu kulaklığı taktım sana. Dinlemekten içime fenalık geldi çünkü. Ama seni rahatlattı müzik: yarım saat te bir lavaboya kusmağa, öğürmeye gidiyordun ya unuttun böylece... Ben de akşamdan beri bantm iki yanını çevirip çevirip dinletiyorum sana. Dalıp dalıp gidiyorsun, rahatlıyorsun böylece. Bir ara, 'üç ileri bir geri Ömer'ciğim, unutma üç ileri bir geri' deyip durdun. Ne yapacağız seninle? Bilemiyorum...»

Sonra da yanı başındaki boş kağıtlara uzanıp, karının söylediklerini çiziktirmene bozuldu karın. «Ne yapacağız seninle?» yi bir kez daha yineledi.

Ve sen Geoffr'un çamurlar içinde, beyaz takım elbisesi ile kurşunlanışını anımsadın şu anda ve ağzından çıkan son sözleri: Ne sefil bir ölüm!

(40)

83

«Mehter Musikisi: **Mehter-hâne-i hâkaani**'de çalınmaya mahsus musiki. Türk askerî musikisi.

Bu musiki; **kuş, davul, nekaare, kudüm, zurna, nefir, nısfıye, nısfiye, zil, zilli maşa** ve bunlara benzer hususi aletler ile icrâ edilirdi.

Mehter musikisi bestekârları bu musikiye yakışır bir uslup kullanırlar, buna göre saz eserleri (mehter peşrevleri) ve sözlü eserler bestelerlerdi (geniş örnekler, tafsilât ve bibliyografya için bakınız, H. Sanal-Mehter Musikisi - İstanbul, 1964).

Usul vurma aletleri ve nefesli sazlar tabiatiyle hâkimdir.

Türk askeri musikisi, asırlar boyunca dünyanın en üstün askeri musikisi olmuş ve Batı'nın hem askeri musikisine, hem sanat musikisine tesir etmiş, hatta Avrupa devletleri askeri mızıkalarını Türklerinkine bakarak teşkilatlandırmışlardır.

Evliyâ Çelebi, 18. yüzyılın tam ortasında, Mehterhâne hakkında mühim bilgi vermektedir: 'İstanbul'daki Mehterhanen-i Hümâyun'da 300 san'atkâr vardır. Bunlar gayet değerli, ağır maaş alan kimselerdir. Yedikule' de ayrıca —burası bir kale olması dolayısiyle— 40 kişilik bir mehter takımı vardır. Günde üç nöbet vururlar yani üç konser vererek halka Türk askeri musikisi din-

letirler. Bu, Fatih kanunudur. Ayrıca bunlardan başka İstanbul'da 1000 Mehter san'atkârı daha vardır.»

«Mehter: Farsçadaki 'mihter' kelimesinden gelmektedir.»

İyisin.

Daha doğrusu, iyiye doğru gittiğini söylüyor doktorlar ve Serap.

Serap biraz önce yine geldi. Koltuğunun altında kocaman bir «İslâm Ansiklopedisi» cildi. Mehter Müziği'ne ilişkin en geniş bilgiyi anca bu ansiklopedide bulabildiğini söyledi.

— Mehter'e olan bu ilgini, eğilimini kimse çıkartamadı. Doktorlar da bana sordular, bu dinleyip durduğun müziğin nemenem bir şey olduğunu: «Çocukluğumuzdan bu yana ulusal ya da dini bayramlarda duyagelmişizdir hep. Alanlarda, radyolarda çalınıp dururdu ülkemizde. Ne zaman duysam bana hep çocukluğumu anımsatır. Bir de, bu müzikle yapılan o garip yürüşü; dura kalka, ağır aksak bir yürüyüş.» Anlattıklarımdan pek bir şey çıkaramadılar. Ama bu müziğin senin için yatıştırıcı olmasının nedenleri üstünde duruyorlarmış.

Sen, açıklanması gerekli bir şey olmadığını. Bildiğin bir şey varsa o da, kafandaki her türlü düşüncenin bu müzikle birlikte gevşeyip rahatladığını, onun ritimine uyup salındığını söyledin.

— Sonsuzdan gelip sonsuza giden bir doğrultu üstünde, bütün düşüncelerim iki yürüyüp bir duruyor. Üç zamanlı bir duraktan sonra yeniden iki yürüyüp bir duruyor sonra üç zamanlı bir durak daha sonra iki yürü bir dur. Sonra...? İşte böyle...

Gözlerini açıp düşünceli düşünceli sana baktı karın. Açıklamandan pek bir şey anlamadığını söyledi. Anlasa imiş, doktorlara da aktaracakmış.

— Bir şey açıklıyor değilim, dedin. Açıklanacak ne var ki bunda? dedin.

Sonra da İslam Ansiklopedisi'nin o ağır cildini dizlerinin üstüne yerleştirip, Mehter'le ilişkili her türlü maddeyi notlarına geçirmeye koyuldun: Mehter Musikisi, Mehter (sözcüğün nerden geldiği); şimdi de **Mehter-Hâne.**

«**Mehter-Hâne:** Osmanlı devletinin askeri mızıkası, bu mızıka takımı ve teşkilâtı. Padişaha mahsûs olanına '**mehter hâne-i hümâyûn**' veya '**hâkaanî**' denir. Eski Türk devletlerinde, onlardan alınarak Abbâsiler'de ve onlardan bütün İslam devletlerinde, askeri mızıka, istiklâl alâmetidir. '**Sikke vü tabl-u alem**' yani müstakil bir hükümdar adına basılan madenî para, askeri mızıka (**tabl-davul**) ve alem (sancak, bayrak), bir devletin istiklâlini gösteren üç başlıca unsurdur. Buna '**hutbe**' yani cuma namazında halîfe'den sonra hükümdarın adının da zikri, istiklâl ve devlet mefhumunu tamamlar. İşte Türkler, musikiye devletin vazgeçilmez bir unsuru şeklinde ehemmiyet atfetmişlerdir. Hükümdar sarayında belirli zamanlarda Mehter çalınırdı. Bu belirli zamanlara '**nevbet-nöbet**' denirdi ('nevbet vurmak')...

En büyük Mehter-Hane, tabiatıyle sultan'ın şahsına bağlı olan merkezdeki askeri mızıka teşkilâtı idi. Bu teşkilât Selçuklu'lardan Osmanlılar'a geçti. Hatta Anadolu Selçuklu sultânı III. Alâddin Keykubâd'm (Osmanlı Devleti kurucusu) Osman Gazi'ye 27 Ocak 1300 (ve bir çok kitapta 1299) tarihinde **tabl-u alem** yani saltanat alâmetleri ve bu arada askeri mızıkanın remzi olarak davul gönderdiğine ve bu tarihin Osmanlı Devleti'nin istiklâl tarihi olduğuna inanıldı. Osmanlı İmparatorluğunda **Mehter-Hane**, yeniçeri ocağının bir parçası sayıldı. San' atkârlar tabiatıyla askerdiler. Onun içindir ki II. Sultan Mahmud, 15 Haziran 1826'da yeniçerilik ve diğer kapı-

kulu ocakları ile beraber **Mehter-Hane**'yi de, eski düzenin bir parçası sayarak ilga etti. Yerine Batılı manada askerî mızıkayı kurdu. (Bakınız, **Mızıkay-ı Hümâyûn**). 1911 de Ahmet Muhtar Paşa, müesseseyi '**Mehter-Hâne-i Hâkaanî**' adıyla yeniden kurdu. 1914 de bu kuruluş tamamlandı. İstiklâl Harbinde de **Mehter-Hâne** hizmet gördü. Fakat cumhuriyetle beraber gene ortadan kalktı. Ancak 1952 de bugünki **Mehter-Hane** kuruldu. Musiki san'atı ve san'atkârı bakımından son derece ihmâl edilmesine rağmen 1952'den bu yana millete en samimi milli duygular vermekte, çok sevilmekte, yabancılar tarafından da içte ve dışta en büyük takdirleri toplamaktadır. Bu takdir esasen yeni de değildir. Pekçok yüzyıla giden bir mazisi vardır. Osmanlı askerî musikisi, çok zamanlar daimî denecek suretle Almanya ile harp halinde bulunulduğu için, Almanlar vasıtasıyle Avrupa'ya tesir etmiştir. Üslûbu bir çok bestekâr (meselâ Mozart) tarafından taklîd edilmeye çalışılmıştır (Alm. **Janitscharenmusik**, Fr. **musique des Janissaires**). Mehter-Hane'de her sazın takımdaki sayısı eşit olurdu. Bu sayıya göre takım 'Altı kat, yedi kat, dokuz kat mehter' diye anılırdı. 'Dokuz kat mehter' padişaha mahsustu. Padişahı temsîlen sadrâzamın, vezirlerin, beylerbeyilerin de mehterleri vardı. Başlıca Osmanlı kalelerinde Mehter-Hane'nin nöbet vurması, milli gelenekti. İstanbul'daki bazan 300 san'atkârm bulunduğu **Mehter-Hane-i Hümâyûn** (veya **Hâkaanî**) harbde orduya katılır, muharebe meydanlarında askerî musiki çalar, yeri göğü inletir, Türk askerine büyük şevk ve heyecan, düşmana korku verirdi. Padişah mehterlerinin sazları göğüslerine altın zincirlerle asılır. **Kûsları** filler taşırdı. Bu gibi gösterişler, imparatorluğun, bir cihan devleti olmanın icabettirdiği debdebe ve gerçek saltanat alâmetleri sayılırdı.»

«Mehter Yürüyüşü: Mehter-Hane'nin çalarak yürü-

düğü sıradaki özel hareket tarzı. Yürüyüşe sağ ayakla başlanır, üç adım atıldıktan sonra sola dönülerek durulur; sonra sol adımla yürüyüşe başlanır, üçüncü adımda durularak sağa dönülür.»

Karın, yorgun ve gücünün sonlarında.

Sana belli etmemeye çalışıyor ama, gücünün sonlarında.

Nasıl olacak? Bunca dağınıklığınızın, «birleştirilmeyi» bekleyen bunca «şey»in altından nasıl kalkacaksın?

Herşey yeniden nasıl sağlıklı olacak? Nasıl bütünlenecek bu dağılan kozmos, şu güngeçtikçe dağılan dünya?

Yaşama güven veren birliktelik nasıl derlenecek yeniden. Yoksa böyle bir şey hiçbir zaman yok muydu?

Yarın yeniden geleceğini söyliyerek gitti Serap.

Nerdeyse gövdeni parçalara bölecek, korkunç bir yorgunluk basıncı duyuyorsun üstünde. Kendini koyvermeyip bir iki şey daha çiziktireyim istiyorsun bu sayfaya.

Olmuyor.

Kendini taa derinlerden bir yerden gelen mehter müziğine iyice bıraktın: ezgi ne yükselip çoğalıyor ne de uzaklaşıp yitiyor.

(84)

84

Ocak 198...

— Yeni bir yıla böyle, hastanede girmek istemezdiniz demek?

Hastanenin seni giderek içe kapalı ve hüzünlü yaptığını söyledin doktora.

— İnsan, sıradanlığını, milyarlardan biri olduğunu en iyi hastanelerde anlıyor sanırım. Öylesine alışılmış, öylesine bıkkınlıkla ele alınıyor ki hastalar, kendinizi nerdeyse iç ya da dış organlar ya da kasap çengelinde et olarak görüyorsunuz.

Doktor senin yaşlarında. Sözlerine alınıyor. Bu düşüncelerine pek katılamıyacağını söylüyor. Hastalara elden geldiğince duyguyla, sevecenlikle yaklaşmaya çalıştıklarını savunuyor.

— Belki bir bakıma haklısınız; hastanın ruhunu göremediğimiz, araçlarımızla ölçemediğimiz için yalnızca organlarıyla yetiniyoruz. Eh, o zamanda hasta, doktoru için bir yürek, bir ciğer, bir barsak olarak var oluyor...

Bu açıklamasını «tatsız» bulup özür diledi sonra senden.

Sen de, konuşmayı daha öte sürdürmedin. Teybe bağlı kulaklığı yeniden kulağına yerleştirip, Fredy'nin biryerlerden bulup getirdiği bir başka «Şanlı Mehter Müzikleri» kasetini dinlemeye koyuldun.

Ne kadar zamandır hastanede idin? Anımsamaların-

da bir yığın kopukluk vardı: Romanını yazarken zamandan ve mekândan bağımsız olmayı istiyordun; bu ikisini çağrıştıran her şeyin ucunu bırakıvermek ve iyisi diye düşünüyordun. Sonra kusmalar, sonra mehter ve sonra herşey bir yerde ve bir zaman içinde koptu.

Ne zaman ve nerede koptu?

Bu soruyu sordukların, kendi zaman ve yer anlayışları içinde yanıt verdiler.

Kızın: «Anneme Girit'ten telefon ettiğimde, bir hafta daha orada kalacağımızı, yeni yıla Réthimnon'da girip ondan sonra Berlin'e döneceğimizi söyleyecektim. Telefonda ağlıyordu. Senin durumunun çok kötüleştiğinden, durmadan kilo yitirdiğinden söz etti. Hemen geri dönmemizi istedi. Yer bulamadık uçaklarda, iki gün sonra dönebildik ancak. Sen hastanedeydin ve serumla besliyorlardı seni. Ayrıca sürekli uyuşturucu da veriyorlarmış... Annem sana günlerce birşey yedirememiş. Daha doğrusu, yediğin her şeyi kusuyormuşsun.»

Oğlun: «Ne gereği var şimdi bunları sorup durmanın baba? Hele aradan bir uzun zaman geçsin. Evet, işte önceleri bildiğin gibi oldu; sürekli öğürme ve kusma bunalımları geçirdin. Derken derin uykulara girip çıkmaya başladın; ne zaman uyanıp ne zaman uyuduğunu çıkaramıyorduk. Bir haftada sekiz kilo birden verdin. Doktorlar geldi, doktorlar gitti: Kafanın içindekilerle, düşüncelerinle, istem dışı çalışan hertürlü organını altüst etmişsin. Ne demek istediklerini çok sonra anladım; 'Babanızın vücudu ile ruhu büyük bir çatışma geçirmekte. Anlaşamıyorlar birbirleriyle.' dediydi hastanedeki psikolog doktorlardan biri, o zaman.»

Karın: Zamanı değil diye hiçbir şey anlatmak istemiyor. Geri dönüşlerdeki o anımsama boşluklarında neler olup bitti, hiç bir zaman bilemiyeceksin!...» Alkol, ilaçlar ve bir yığın yerini bulmamış, oturmamış istemle-

rin, hırsların depresyonu... Sana karşın senin yaşamda kalmanı istiyorduk. Onun savaşımını verdi yörendekiler: çocuklar, doktorlar ve doğaldır ki, ben... İlerde herşeyi yerli yerine birlikte oturtacağız. İnan bana...»

Sen: Zaman ve mekanla oynamaklığın neye yaradı? Neye yarıyabilirdi ki? Bu ikisini alt edersem bir parça ölümsüzlük kazanırım mı demiştin? O zaman ölümle ölümsüzlüğün sınırı kalmıyordu ki zaten: «boşluklar» belki de o sınırın kaltığı yerler olsa gerek?...

.....

Yeniden bir küçük anımsama denemesi: Gücünün enson kertesini harcayıp ardından da giysilerinle yatağa atıyordun kendini.

Sonra kendine geliyor, yatağının hemen yanı başındaki masana, daktilonun başına çörekleniyor yazıyor ve yazıyordun...: Ömer, hastaydı. Hırslıydı; gazetesini güçlükle çıkartabiliyordu.

Sonra... İşte gene uyandın. Yattığın yerden masanı, daktilona takılmış beyaz kağıdı seni beklerken gördün... Ve, miden dehşetli bir kasılmayla alt üst oldu. Güçlükle gittin lavaboya kadar, kusmaya...

Güçlükle bir kez daha gittin...

Bir kez daha...

Bir...

Serap, doktor Gertich'i çağırmış: onun kaygılı ve yarı küçümser yüzünü anımsıyabiliyorsun; gördün... Böğürtü ve kusmak yoktu ama çocukluğunun kumsallarından birinde, iç bayıltan o güneş altında derinlere çekiliyordun. Aydınlık ve hoşnut olduğun bir derinliğe... Sonra bir yığın boşluklar. Sonra karaltılar. Sonra kumsaldan denize beyaz giysileriyle giren insanlar. Taa, ötede Serap'ı gördün; denize girenlere ağlıyordu. Boşluklar... Rengi olmayan boşluklar bunlar. Belki de boşluk

filan değildi; şimdi ben buraya bunları yazarken kafadan atıyorum: boşluk diyorum.

Burnundan yemek borusuna sokulan beslenme hortumcuğu, burnun içinde ve kıyılarında yaralar yapmış. Onların acısına uyandığını sanıyorsun. Ya da uyandığında ilk onların acısın duydun. «Yapay beslenme günledir sürüyor»muş.

«Her şey iyiye gitti bay Yaprak» dedi hemşirenin biri.

(85)

85

— Sabahki cimnastiğe katılmamışsınız?

— Evet, özür dilerim. Karımın getirdiği ansiklopediye dalmışım. Hemşire de haber vermeyince...

— Gene «Mehter» maddeleri mi?

— «Mehter Yürüyüşü»nde zaman ve adımlar... Sağ ayakla yürüyüşe başlanıyor. Üçüncü adımda duruluyor. Sola yarım çark ediliyor. Bu kez sol ayakla yürüyüşe geçilip üç adım...

— Bana kalırsa spor ve yüzme tedavilerini boşlamamanız gerekli. En az konuşma tedavileri kadar önemlidirler.

— Boşladığım yok inanın. Hem, bir kez daha olmaz...

— Konuşma seansları sırasında banta alınan bölümlerin bir kopyasını getirdim size. Konsültasyonda, dinleyebileceğiniz kararı alınınca bir kopyalarını yaptırıp...

— Teşekkür ederim. Bana karşı gerçekten çok iyi davranıyorsunuz; siz ve arkadaşlarınız. Sanıyorum uğraşı dalınız gereği, psiko-terapi bölümünde insana daha yakın, içten davranılıyor. Davranıyorsunuz...

— Olabilir. Ayrı disiplinler ne de olsa... Öbür bölümlerdeki arkadaşların hakkını yemek istemem. Son seansta durumunuz gerçekten çok parlaktı Yaprak bey: artık kendinizle çakışıyor, buluşuyorsunuz. Parçalanmayı, kişiliğinizdeki parçalanmanın öğelerini, eşinizin getir-

diği roman çalışmanızın elyazmalarını okuyunca daha iyi kavradık, anladık. Yazdığınız romanın bize ulaştırılan çevrisi pek başarılı sayılmazdı ama, yine de nesnel bir yığın ip ucu elde etmemize yaradı. Tedavi yönümüzü saptamamıza yardım etti...

Kendinizle buluşabiliyorsunuz artık!... Bizler için de doğrusu heyecan verici bir «olgu»ydu bu sizinki...

— Teşekkürler sevgili Doktorcuğum... Binlerce...

— Hemşire birazdan bizim kullandığımız teybi getirecek. Bu size bıraktığım bantları onunla dinlersiniz; bizim teypler ve bantlar biraz eski model gördüğünüz gibi.

(41)

86

Zaman: Önemi yok.

Yer: Onun da...

Olay: Olay denilen «şey» nedir ki?

Senin çok sevdiğin, kanının ısındığı, annesini Auswichtz'te bırakmış, yarım yahudi doktor dedi ki: Yaz bu karşılaşmayı!

Önemliymiş onlar için.

Doktor gerçekten iyi bir adam; ağbey gibi...

O söylemeseydi yazmazdın.

Bu satırların buraya, notlarının arasına girmesi gerçekten gereksiz ama, Doktor istedi:

Bantları dinliyordun. Beş tane büyük tekerlekli, hani o geniş kanallı bantlardan; anca ikincisini dinleyip bitirmiştin ki, odana, kapıyı omuzlarcasına bir güçle açarak, o adam girdi. Doğrudan, kitapların, teybin ve sabahleyin karının getirdiği meyvaların durduğu masanın yanında oturan sana doğru yöneldi. Gözleri öfkeden dönmüş, elleri titremekteydi. Adını sordu. Söyledin. İslam Ansiklopedisi cildinin hemen yanında duran notlarını gördü. Bu notların nasıl olup da senin eline geçtiğini sordu. Hastaneye yattıktan bir süre sonra, doktorların isteğiyle karının getirmiş olduğunu söyledin. «Yalancı!» diye bağırdı çatlak bir sesle. «Yalancılık yapmaya, bir aileyi yıkıp kökünü kazımaya utanmıyor musun? Üç beş kuruş alacağım diye onun bunun casusluğunu üstlenme-

yi hangi insanlık vicdanına, onuruna sığdırabiliyorsun?!...» Titreyen, güçsüz elleriyle gelip boğazına sarıldı. Sıska gövdesinden umulmayacak bir güçle sıkıyordu boğazını. Yapmaması gerektiğini, soluk alamadığını, boğulacağını söyliyerek var gücünle itekledin adamı. Sırt üstü yuvarlandı yere. Güçsüzlüğünden bir süre kalkamadı. Elini uzattın, doğrulup kalkmasına yardım ettin. Soluk soluğaydı. Bir bardak su istedi. Verdin. Kim olduğunu, adını sordun. Suyu güçlükle yutkunuyordu. Neden sonra, kesik kesik soluklanmasının elverdiğince ve kısık bir sesle yanıt verebildi sana:

«Bilmezmiş gibi sanki, adımı soruyorsun. Ömer...

Ömer Kul. Gazete yayıncısıyım... Bilmediğin neyim kaldı ki? Neyimiz kaldı ki?»

«Beni birisiyle karıştırıyorsunuz, sizi ilk kez görüyorum. Evet adınız... Yani ben bir roman... Orda kahramanın...

«Ne diye benimle uğraşıyorsunuz? Şu ölümlü dünyada kimse özgür olamıyacak mı? Her zaman birilerinin ya da her zaman süper devletlerin tutsağı mı olacağız? Siz, görüyorum üstelik benim vatandaşımsınız. Nasıl yapabilirsiniz bunu? Nasıl bir vatandaşınızın doğruyu arama savaşımında, süper devletlerin maşası olup, alacağınız üçbeş kuruş için beni gammazlamayı, beni mahvetmeyi kabullenebilirsiniz? Bilmiyor değilim, hemşireyle bana teybi ve mehter müziği bantını gönderen de sizsiniz. Romanın biçimi yerine otursun diye bu düzenbazlığı yaptırdınız bana...»

Derken ağlamaya, kısık kısık hıçkırmaya başladı Ömer Kul. Ne yapacağını şaşırdın. Herşeyin böyle bir uçtan öbür uca savrulup, karmakarışık olacağını hiç düşünemezdin doğrusu. Kasılırcasına, her yanın kıkırtılardan sarsılarak gülmeye başladığını anımsıyorsun. Adam da bir süre sonra sana katıldı. Birlikte gülmeye başladı-

nız. Derken, hırsla odadan çıkıp gitti. Ve gitmesiyle dönmesi bir oldu. Elinde senin romanın, elyazmalarının fotokopisi vardı bir tomar. Sen kıkırdalamalarını anca tutabildin.

«Casus değilseniz peki, yaşamımı, düşüncelerimi böyle günü gününe nasıl bilebilirsiniz?»

«Asıl siz yanıtlayın, bunlar ne arıyor elinizde? Yoksa doktorun odasından mı gizlice...?»

Bir hırsızlıkla suçlamadığınız kalmıştı beni. Onu da yapın. Efendi görünüşünüze, bilginize yakışmayan ne varsa yapın!»

Kolundan tutmaya davrandım: karşılıklı oturup konuşalım, aramızdaki yanlış anlaşmayı bir çözüme bağlıyalım istiyordum. Kurtardı kolunu.

Küskün bir yüzle çıkıp gitti odadan.

(42)

87

Ömer'le arkadaşlığı iyice ilerlettiniz.

Sana öfkeli değil artık.

Serap, «Çocuklar burada kalabilir. Kendilerini kurtarabilecek denli boy attılar; yol aldılar.» diyor. Ülkeye kesin dönüş yapmamızı istiyor.

Bu sürgünlük duygusu, bu yalnızlık... Hastanedeki odana ek bir yatak koydular. Ömer, çoğu geceler gelip bu yatakta yatıyor, Bazı bazı da Serap...

Şimdilerde Ömer senin romanı okuyor: kendi yaptıklarına gülüyor yer yer. Üzülüyor. Öfkeleniyor. «Geçmişteki özürlerimizi düzeltmek elimizde olsaydı ne iyi olurdu.» diyor.

.....

Şimdilerde Ömer senin romanı beşinci kezdir okuyor. Artık iyice ezberlemiş. «İlginç gelmiyor bana artık» dedi. Bu yüzden belki odana hiç gelmeyeceğinden söz etti laf arasında. Bir garip panik duygusuna kapıldın böyle söyleyince: Ona öylesine alıştın ki yanından gitsin istemiyorsun.

.....

Ömer'e, yeni bir roman yazacağını, orada kendisini daha iyi, «özür»lerinden arınmış bulabileceğini söyledin: Yeter ki ayrılmasın yanından, bırakmasın seni.

.....

Ömer sık sık gelip yeni romanı soruyor.

.....

Yeni bir roman için zaman az. Bu «zaman» deli edecek seni.

.....

Üç gün gözükmedi.

Yeniden geldiğinde söyledin: «Yeni bir roman yazdım onu oku.»

Meraklandı. Adını sordu. Bir ad bulamadın birden.

Kuşku ile baktı yüzüne. Çekip gidecek yeniden diye korkuya kapıldın. Ellerin bir titremedir tutturdu. O zaman ayrımsadın yeniden ellerinin kılını; kaç zamandır vücudunun öbür kılları ile birlikte iyice dökülüp cıscıbıldak kaldığını... Doktorlar, iyileşesin diye sana verilen kimyalı ilaçların yan etkilerine bağlıyorlar bu kılsızlaşmanı. Ömer'e de gösterdin yolunmuş, tütsülenmiş tavuk götüne benzeyen kılsız ellerini. Bu elleri onun da senin gibi gülünç bulmasını, onlara bakıp eğlenmesini, gülmesini istedin. Gülmedi. İlgilenmedi bile. Kendisini oyalamak istediğini anladı.

«Adı ne yeni romanın?... Eğer yazdıysan adı ne?...» diye daha bir kuşku ile sordu. Geri geri, kendisini kolundan tutup zorla alıkoyacakmışsın gibi, kapıya doğru geri geri bir iki adım attı.

«Dur!» dedin, kısık yalvaran bir sesle. «Yeni romanın adı... Yeni romanın adı: Kılları Yolunmuş Maymun!»

«Böyle de roman adı mı olurmuş?»

«Tabii, neden olmasın? Kılları Yolunmuş Maymun!»

Kıpırtısız, öylece duruyordu. Sanki birşeyler daha söylemen gerekiyormuş gibi öylece, inandırılmaya hazır...

«Ya, evet... Kılları Yolunmuş Maymun... Gelişme evrimine ve bu evrimin sürecine boş vererek birden uy-

garlaşmayı isteyen, bunun için de olur olmaz, atalarından miras kalma kıllarını önüne gelen herkese yoldurtan; kendisine verilen kıl dökücü her türlü yiyeceği, kimyayı gövdesine indiren; yolunmuş kıllarının acısı ile kıvranan bir adamın romanı...»

«Adamın?»

«Adamın, aydının, ülkenin... Ne önemi var bunun? Yeni bir roman okumak istiyordun ya...»

Ömerin gözlerindeki anlam işte o zaman yoğun bir meraka dönüştü.

Sen, o daha da meraklansın, gitmekten iyice vazgeçsin diye «uygar maymun» sesleri çıkarmaya, gülünçlü devinimler yapmaya başladın.

Kapıdan uzaklaşıp odanın ortasına doğru yürüdü. Bir yandan da seni, yaptıklarını süzerek izliyordu. Gelip biraz ötende durdu. Romanın adını yüzüne, ellerine, dazlaklaşmaya başlamış kafana bakarak yineledi.

«Meraklandım.» dedi.

Bu gece senin odanda, öteki yatakta yatıp geceleyebileceğini söyledi. Sevindin. Çok sevindin. O da sevindi. Teypteki «Mehter Müziğini» sonuna kadar açtınız...

.....

Ömer yeni romanı okuyor şimdi...

Mehter Müziği'ne; onun ritmine uyarak okuyor. Yeni romanı sen derleyip veriyorsun onun eline: Müziğin ritmine göre; bir parça «Gazete Günleri»nden tutuşturuyorsun eline, bir parça «Casusun Notları'nden...: İki ileri bir geri...

Bu oyunu; ya da romanı Ömer çok sevdi. Müzikli, Mehterli oluşuna bayıldı. Gözlerinin içi gülüyor. Onu öyle sevinçli görünce sen de göneniyorsun. Evet, sen de rahatlıyorsun: bu tek düze, sıçramayan, burgaç olmayan, çocukluğundan beri alıştığın bu ritim seni de dingin kılıyor.

.....

Doktorlar da böylesi bir okumayı olumlu buldular.

.....

Ömer bugün bir kez de kendisi, senin hiç yardımın olmadan yeni romanı okumayı istedi.

«Sen hiç karışma artık.»

«Olur.» dedin.

.....

Yeni romanın okuma sırasını, Mehter ritmi ile yaptığın düzenlemesini Ömer şaşırmasın diye; şaşırdığında buradan bakıp bakıp bir başına okuyabilsin diye bölüm sayılarını işte buraya yazıyorsun. Sen de yoruldun artık. O okurken başını bir parça yastığa koyup dinlenebilirsin:

1 - 46 - 2 - 3 - 4 - 47 - 5 - 48 - 49 - 50 - 6 - 51 - 7 - 8 - 9 - 52 - 10 - 53 - 54 - 55 - 11 - 56 - 12 - 13 - 14 - 57 - 15 - 58 - 59 - 60 - 16 - 61 - 17 - 18 - 19 - 62 - 20 - 63 - 64 - 65 - 21 - 66 - 22 - 23 - 24 - 67 - 25 - 68 - 69 - 70 - 26 - 71 - 27 - 28 - 29 - 72 - 30 - 73 - 74 - 75 - 31 - 76 - 32 - 33 - 34 - 77 - 35 - 78 - 79 - 80 - 36 - 81 - 37 - 38 - 39 - 82 - 40 - 83 - 84 - 85 - 41 - 86 - 42 - 43 - 44 - 87 - 45

.....

Canı sıkılıp bir başka roman daha okumak isterse, bu kez de son okuduğu «Kılları Yolunmuş Maymun»u mehter vuruşları ile düzenler, verirsin eline...

.....

Sonra?

Bir kez daha düzenlersin onu da...

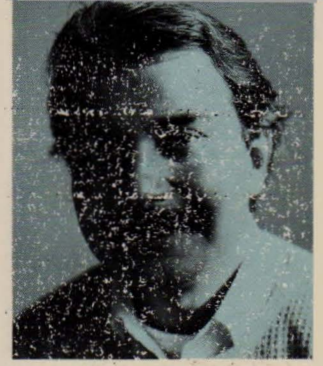
Sonra bir kez daha...

.....

Aslolan ritim!...

Nasıl olsa bizim var artık!...

(45)

Güney DAL

1944'de Çanakkale'de doğdu. Bir süre İst.Üniversitesi Ed.Fak. Fransız Dili ve Edebiyatı bölümüne devam etti. Film senaryarisme oyuncusu, kitap satıcısı, radyogazetecisi olarak çeşitli işlerde çalıştı. Şimdilerde serbest yazarlık yapmaktadır.

Alman Yazarlar Birliği ve Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

Romanları:
İş Sürgünleri
E-5
Fabrikada Bir Saraylı,
Kılları Yolunmuş Maymun,

Öykü Kitapları:
Buzul Döneminden Haberler,
Yanlış Cennetin Kuşları,

Ödülleri:
Yakacık Kültür Şenliği Hikaye Yarışması İkinciliği. (1975).
Milliyet Roman Yarışması Üçüncülüğü. (1976).
Berlin Senatosu Yaratma Bursu. (1980, 1983, 1986).

"...Örneğin benim hoşuma giden ondaki hakim rahatlık: Güney Dal bize açıklamak, kanıtlamak zorunda değil. Romanın neler yapabileceğini biliyor. Sevimli, alçak gönüllü, zararsız başlıyor; derken, gerekli anantarları kurnazca veriyor ve ardından fıkralarla, zıpır fantazilerle perspektif zenginliği içersinde bir dünya seriyor önümüze..."

Sten Nadolny
—"Kılları Yolunmuş Maymun" üstüne—

"...Güney Dal da, "Buzul Döneminden Haberler" adlı nefis öyküleriyle (Batı Acısı'nı) vurucu bir sanatçı ustalığıyla dile getiriyor."

Vedat Günyol
"Nokta" dergisi

"Güney Dal, yayınlanan romanlarıyla Almanya'da yaşıyan 'İş Sürgünleri'ni ustalık düzeyinde anlatmıştır."

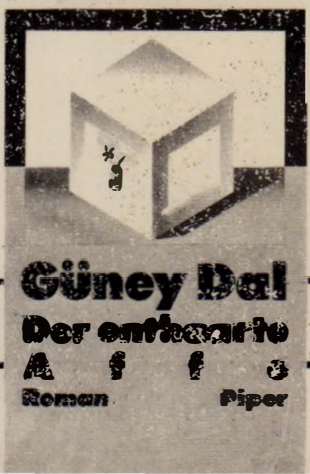
Doğan Hızlan
"Hürriyet"

"Güney Dal'ın" Yanlış Cennetin Kuşları beni, Jerzy Kosinski'nin "Adımlar"ı kadar etkiledi. Ne var ki, orda olayların geçtiği yer Dollar'ın ülkesiyken, burda Mark'ın ülkesi; orda yeni kıtanın kaybolmuş insanları, burda ise köklerinden sökülmüş Türkler..."

Edgard Hilsenrath
"RİAS"

"Türkiye'den bakıldığında (Almanya'da) görece bir mutluluk ve doyumu yaşamakta olan insanlarımızın gerçekte Türkiye'dekilerden hiçbir ayırdı olmayan çilesini, roman sanatının büyülü ustalıkları ile bize gösteren Güney Dal'ı okurların unutamayacağı kanısındayım."

Fakir Baykurt
"Türk Dili Dergisi"

Kılları Yolunmuş Maymun
2 789009 963414
THG 828853 BGF
5200 TL
Kapak Grafik: Hasan TONBA